

Rådet for
Den Europæiske Union

Bruxelles, den 24. november 2022
(OR. en)

15076/22

SOC 640
EMPL 441
ECOFIN 1188
EDUC 399

FORSLAG

fra:	Martine DEPREZ, direktør, på vegne af generalsekretæren for Europa-Kommissionen
modtaget:	22. november 2022
til:	Thérèse BLANCHET, generalsekretær for Rådet for Den Europæiske Union

Komm. dok. nr.:	COM(2022) 783 final
Vedr.:	FORSLAG TIL RÅDETS OG KOMMISSIONENS FÆLLES RAPPORT OM BESKÆFTIGELSEN

Hermed følger til delegationerne dokument COM(2022) 783 final.

Bilag: COM(2022) 783 final

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Strasbourg, den 22.11.2022
COM(2022) 783 final

**FORSLAG TIL RÅDETS OG KOMMISSIONENS
FÆLLES RAPPORT OM BESKÆFTIGELSEN**

Indholdsfortegnelse

NØGLEBUDSKABER	1
KAPITEL 1. OVERSIGT OVER ARBEJDSMARKEDSTENDENSER OG SOCIALE TENDENSER I DEN EUROPÆISKE UNION, OVERORDNEDE MÅL OG ØJEBLIKSBILLEDER FRA DEN SOCIALE RESULTATTAVLE	24
1.1 Tendenser på arbejdsmarkedet	24
1.2 Sociale tendenser	28
1.3 EU's overordnede mål og nationale mål frem til 2030	32
1.4 Oversigt over udfordringer baseret på den sociale resultattavle	37
KAPITEL 2. BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER — MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS	45
2.1 Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft	45
2.2 Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer	66
2.3 Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog 108	
2.4 Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom	138

NØGLEBUDSKABER

Den fælles beskæftigelsesrapport fra Europa-Kommissionen og Rådet indeholder en gennemgang af beskæftigelsessituationen i Unionen og status på gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinjerne i overensstemmelse med artikel 148 i TEUF. Beskæftigelsesrapporten giver et årligt overblik over de vigtigste beskæftigelsesmæssige og sociale tendenser i Den Europæiske Union og over medlemsstaternes seneste politiske foranstaltninger i overensstemmelse med retningslinjerne for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker¹. I rapporten udpeges også de relaterede nøgleprioritetsområder for politiske tiltag. På baggrund af Kommissionens forslag og efter behandling i de relevante rådgivende udvalg under Rådet vil den endelige tekst blive vedtaget af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO-Rådet). Løsning af de udfordringer, der påpeges i rapporten, kan bidrage til en opadgående social konvergens, styrke Unionens indsats for en retfærdig grøn og digital omstilling og bidrage til at imødegå de demografiske forandringer og nå målene for bæredygtig udvikling.

Den fælles beskæftigelsesrapport for 2023 har igen et stærkt fokus på gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder i overensstemmelse med handlingsplanen fra marts 2021 og tilsagnene fra EU's ledere ved det sociale topmøde i Porto. Den styrkede overvågning af gennemførelsen af søjlens principper på områderne lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår og social beskyttelse og inklusion videreføres i denne udgave af rapporten. Oplysningerne findes især i temaboksene og dækker de vigtigste udfordringer på områderne på baggrund af de socioøkonomiske udsigter og de seneste politiske initiativer. I rapporten er EU's overordnede mål for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse for 2030 indarbejdet som opfølgning på godkendelsen fra EU's ledere i Porto og fra Det Europæiske Råd i juni 2021. Rapporten omhandler også som noget nyt de nationale mål, som medlemsstaterne fremlagde og drøftede på samlingen i EPSCO-Rådet i juni 2022 efter en proces med bilaterale drøftelser med Kommissionens tjenestegrene og multilaterale evalueringer i Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. Rapporten indeholder endvidere målsætningerne for EU's ligestillingsstrategi² og omhandler udfordringerne for grupper, der er ramt af ulighed.

De nationale mål for 2030, som medlemsstaterne har fremlagt, afspejler et højt ambitionsniveau på samlet EU-plan, som forventes at fremme en øget social konvergens i Unionen i løbet af det næste årti. Samlet set overstiger de nationale beskæftigelsesmål ambitionen for det tilsvarende overordnede EU-mål på mindst 78 % med 0,5 procentpoint. Samtidig forpligtede medlemsstaterne sig tilsammen til at hjælpe 600 000 flere personer ud af fattigdom, end det er krævet i EU's overordnede mål om, at mindst 15 millioner færre mennesker skal være i risiko for fattigdom eller social udstødelse³. De nationale mål for færdigheder blev fastsat på forskellige ambitionsniveauer med den hensigt at bidrage til EU's overordnede mål for 2030 om, at mindst 60 % af alle voksne skal deltage i uddannelse hvert år. Det samlede mål lå på 57,6 %. De nationale mål for 2030 spiller en central rolle i at skabe politisk handling for at sikre øget social konvergens.

¹ Den seneste ajourføring af beskæftigelsesretningslinjerne blev vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union i oktober 2021 (EUT L 379 af 26.10.2021, s. 1).

² Strategien for ligestilling mellem kønnene 2020-2025, EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025, EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse 2020-2030, strategien for ligestilling af LGBTIQ-personer og strategien for rettigheder for personer med handicap 2021-2030.

³ Tyskland, Danmark og Malta er ikke medregnet, da landene har fastsat nationale mål med brug af andre indikatorer end antal personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, som anvendes ved beregning af EU's overordnede mål.

Kombineret med samhørighedsfondene vil gennemførelsen af de reformer og investeringer, der er planlagt i medlemsstaternes genopretnings- og resiliensplaner, fremme en retfærdig, inkluderende og bæredygtig genopretning. Ud over den støtte, der ydes af Den Europæiske Socialfond Plus, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Fonden for Retfærdig Omstilling i perioden 2021-2027, fremmer genopretnings- og resiliensfaciliteten Unionens økonomiske, sociale og territoriale samhørighed ved at forbedre medlemstaternes resiliens, kriseberedskab, tilpasningsevne og vækstpotentiale og fremme jobskabelse af høj kvalitet gennem relevante reformer og investeringer. På den måde bidrager faciliteten også til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder med særlig vægt på at løse de udfordringer, der er udpeget i de landespecifikke henstillinger⁴. Fire af de seks søjler, der definerer facilitetens anvendelsesområde, er relevante i denne henseende, nemlig: i) intelligent, bæredygtig og inkluderende vækst, ii) social og territorial samhørighed, iii) sundhed og økonomisk, social og institutionel resiliens og iv) politikker for den kommende generation, børn og unge. Til dato har Kommissionen udbetalt mere end 137 mia. EUR under faciliteten i form af både tilskud og lån samt forfinansiering⁵. Pr. 15. november var 106 delmål og mål under de sociale kategorier blevet opfyldt ud af i alt 357 (dvs. ca. 30 %) ⁶. Ca. 30 % af de delmål og mål, som medlemsstaterne indtil nu har opfyldt, hører under ovennævnte fire søjler i genopretnings- og resiliensfaciliteten. Som led i analysen af den politiske indsats omhandler den fælles beskæftigelsesrapport også en række foranstaltninger, der støttes gennem EU-finansiering, navnlig genopretnings- og resiliensfaciliteten, Den Europæiske Socialfond Plus, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Fonden for Retfærdig Omstilling. Den samlede indsats er til støtte for vækst- og beskæftigelse samt social og økonomisk samhørighed og modstandsdygtighed i Unionen.

Analysen i den fælles beskæftigelsesrapport for 2023 understøttes af den sociale resultattavle. Som en del af handlingsplanen for søjlerne fra marts 2021 foreslog Kommissionen en revision af den sociale resultattavle med henblik på at opnå en bedre overvågning af principperne for søjlerne med et revideret sæt nøgleindikatorer, som EPSCO-Rådet godkendte i juni 2021. Det omfatter nye indikatorer for de vigtigste politikområder såsom voksenuddannelse⁷, integration af mennesker med handicap på arbejdsmarkedet, risikoen for fattigdom eller social udstødelse for børn og uforholdsmæssigt høje boligudgifter. Det reviderede sæt af nøgleindikatorer muliggør en mere nøjagtig identifikation af centrale udfordringer vedrørende beskæftigelse, færdigheder og sociale forhold i EU og i medlemsstaterne og en tættere overvågning af den stigende sociale konvergens som vist i figuren herunder. Under det tjekkiske formandskabs mandat blev en ad hoc-arbejdsgruppe nedsat, som skulle drøfte en eventuel forbedret ramme for vurdering af social konvergens under det europæiske semester og aflægge rapport om arbejdet til EPSCO-Rådets rådgivende udvalg.

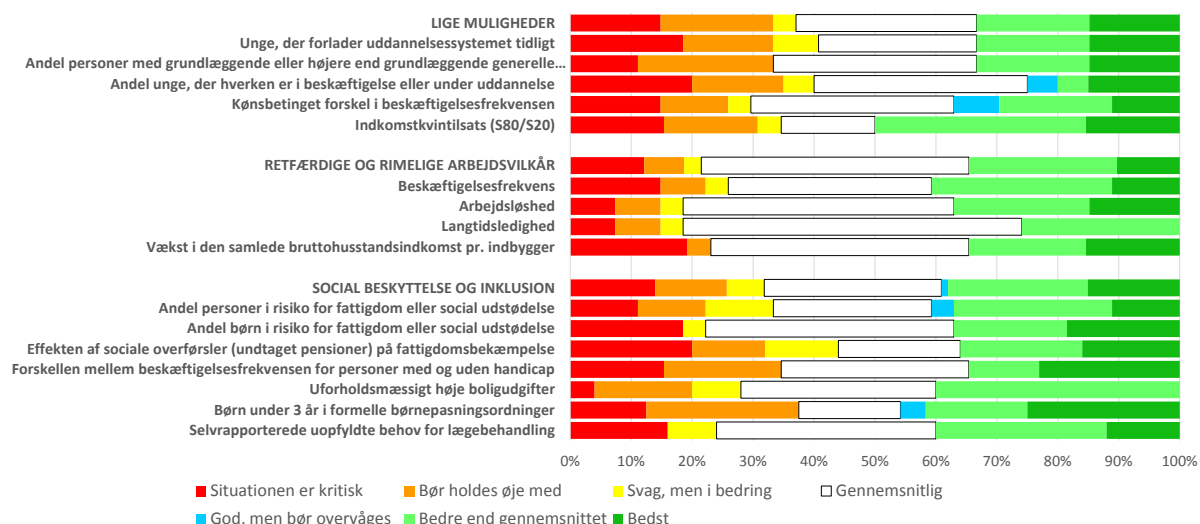
⁴ Artikel 4 i forordning (EU) 2021/241 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17).

⁵ Pr. 15. november 2022.

⁶ Sociale kategorier defineres og anvendes på grundlag af den metode, som Kommissionen har fastsat i samråd med Europa-Parlamentet og medlemsstaterne i delegeret forordning (EU) 2021/2105.

⁷ Data for den sociale resultattavles nøgleindikator for voksenuddannelse foreligger for første gang i 2023.

Udfordringer vedrørende beskæftigelse, færdigheder og sociale forhold i EU's medlemsstater efter nøgleindikatorer for den reviderede sociale resultattavle

Noter: 1) Der foreligger endnu ikke data for indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse. 2) Data mangler for nogle indikatorer for nogle lande — se note til tabel 1.4.1 i afsnit 1.4. Forklaringer til alle indikatorer findes i bilagene.

Efter et robust opsving i 2021 og første halvdel af 2022 er EU's arbejdsmarkeder nu præget af usikkerhed vedrørende konsekvenserne af Ruslands angrebskrig mod Ukraine og det stærke inflationspres. EU's arbejdsmarkeder viste gode resultater i 2021 efter covid-19-pandemien og ophævelsen af de nødvendige foranstaltninger til begrænsning af smittespredning. Den positive udvikling fortsatte i første halvår 2022, hvor beskæftigelsen nåede et rekordhøjt niveau (74,8 % og 74,3 % i henholdsvis EU og euroområdet i andet kvartal 2022, hvilket var 1,6 procentpoint og 1,4 procentpoint over niveauet før krisen). I september 2022 nåede arbejdsløsheden i EU et rekordlavt niveau på 6 % i hele EU (og 6,6 % i euroområdet), hvilket er et fald fra henholdsvis 6,7 % og 7,3 % året før. Samtidig faldt NEET-andelen til 11,7 % fra 13,3 % året før i EU, og ungdomsarbejdsløsheden var på 14,4 %, hvilket er et fald fra 17,5 %. Langtidsledigheden steg en smule i 2021. Ikke desto mindre er inflationen siden midten af 2021 steget til historiske højder, og det har haft stor indvirkning på husstandenes købekraft og lønsomheden i virksomhederne. Forventningerne til den økonomiske vækst i 2022 og 2023 er blevet nedjusteret i Europa-Kommissionens seneste prognoser, og udsigterne er i høj grad påvirket af Ruslands angrebskrig mod Ukraine. Væksten i beskæftigelsen forventes at udgøre 1,7 % i 2022 med efterfølgende afmatning i 2023 og en beskeden vækst på op til 0,4 % i 2024. Der er truffet ekstraordinære politiske foranstaltninger på EU- og medlemsstatsniveau som reaktion på den aktuelle energikrise (yderligere oplysninger i det efterfølgende og i afsnit 2.4). I den nærmeste fremtid kræver den aktuelle situation med energikrise en effektiv koordinering af den økonomiske politik, beskæftigelsespolitikken og socialpolitikken for at fremme inkluderende, jobskabende og bæredygtig vækst og beskytte mennesker i sårbare situationer.

Situationen på arbejdsmarkedet er fortsat god, selv om usikkerheden er øget som følge af Ruslands angrebskrig mod Ukraine

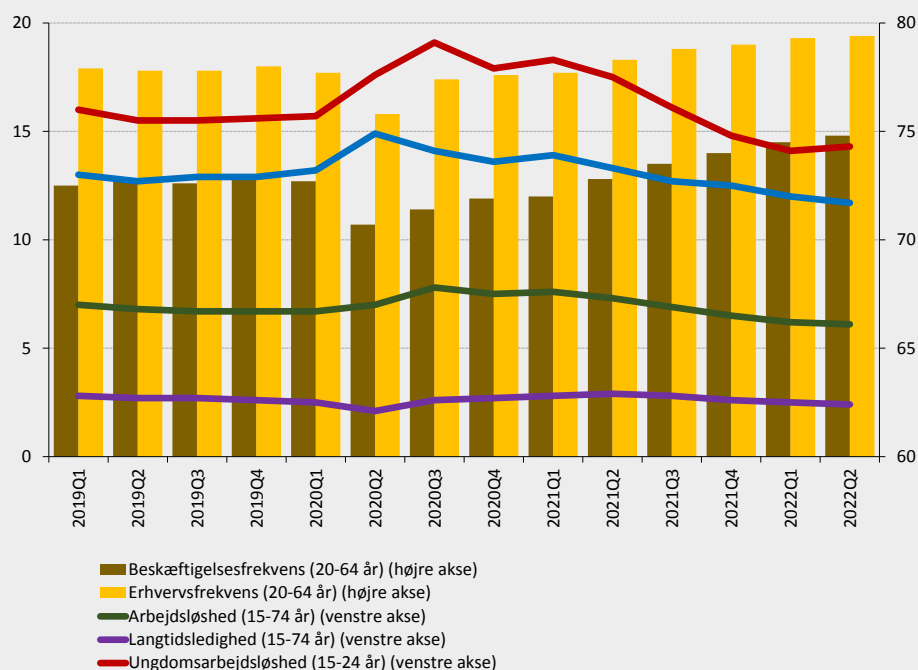
74,8 %
beskæftigelse i
 andet kvartal
 2022 (2
 procentpoint
 højere end et år
 tidligere)

79,4 %
erhvervsfrekvens
 (aldersgruppen
 20-64 år) i andet
 kvartal 2022
 (1,1
 procentpoint
 højere end et år
 tidligere)

6,1 %
arbejdsløshed i
 andet kvartal
 2022 (1,2
 procentpoint
 lavere end i
 andet kvartal
 2021)

14,3 %
**ungdomsarbejds
 dsløshed**
 (aldersgruppen
 15-24 år), 3,2
 procentpoint
 lavere end et år
 tidligere

Centrale arbejdsmarkedsindikatorer i EU-27 (% , kvartalsvis)

Kilde: Eurostats database [[lfsi_emp_q](#)], [[une_rt_q](#)], [[une_ltu_q](#)] og [[lfsi_neet_q](#)].
 Sæsonkorrigerede, ikke kalenderkorrigerede data.

Manglen på arbejdskraft og færdigheder overstiger niveauet før pandemien i flere EU-lande, hvilket understreger betydningen af at styrke aktive arbejdsmarkedspolitikker og navnlig opkvalificering og omskoling. Med den hurtige økonomiske genopretning opstod der hurtigt mangel på arbejdskraft i 2021, navnlig i visse sektorer og erhverv. Ved udgangen af 2021 nåede arbejdskraftmanglen op på eller oversteg niveauet før pandemien i flere lande inden for industri, servicefag og bygge- og anlægsvirksomhed. De vigtigste beskæftigelsesgrupper, hvor der er indberettet mangel på arbejdskraft i EU i 2021, var sundhedspleje og langtidspleje, software, byggeri og ingeniørhåndværk. Der er også konstateret mangel på kvalificeret arbejdskraft i nogle sektorer med tilknytning til den grønne omstilling, og den forventes at stige med den fremskyndelse af energiomstillingen, der er udløst af Ruslands manipulation af energimarkedet. Manglen på færdigheder, herunder digitale færdigheder, er også en følge af utilstrækkelig kvalitet og effektivitet i nogle uddannelsessystemer. Generelle faktorer såsom arbejdsvilkår, lønninger og sundhed og

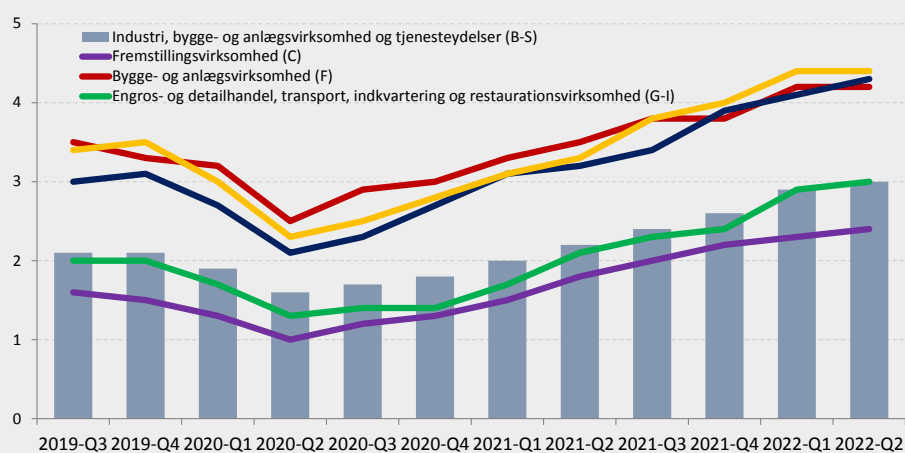
sikkerhed på arbejdspladsen har også indflydelse på udbuddet af arbejdskraft og færdigheder. Dertil kommer, at den disponible arbejdsstyrke i Europa falder som følge af den aldrende befolkning. Blandt de vigtigste politiske tiltag i denne henseende er en effektiv og aktiv arbejdsmarkedspolitik, der fremmer inklusion af kvinder og underrepræsenterede grupper på arbejdsmarkedet samt opkvalificering og omskoling. På grund af den aktuelle industrielle omstrukturering er støtte til jobskift i overensstemmelse med Kommissionens henstilling om effektiv og aktiv støtte til beskæftigelse særligt vigtig. Bedre prognoser for behovet for færdigheder er også afgørende for en hensigtsmæssig udformning og gennemførelse af aktive arbejdsmarkedspolitikker samt udbuddet af uddannelse og erhvervsuddannelse.

Manglen på arbejdskraft har været stigende siden udbruddet af covid-19-pandemien

Over 4 % ubesatte stillinger inden for liberale, videnskabelige og tekniske erhverv, information, kommunikation og byggeri siden begyndelsen af 2022

Andelen af ledige stillinger er fordoblet i centrale sektorer siden begyndelsen af 2022

Andel af ledige stillinger i EU efter økonomisk aktivitet (% , kvartalsdata)

Note: NACE 2-aktiviteter, B-S (industri, bygge- og anlægsvirksomhed og tjenesteydelser (undtagen private husholdninger med ansat medhjælp og ekstraterritoriale organisationer og organer), C (fremstillingsvirksomhed), F (bygge- og anlægsvirksomhed), G-I (engros- og detailhandel, transport, indkvartering og restaurationsvirksomhed), J (information og kommunikation), M-N (liberale, videnskabelige og tekniske tjenesteydelser). Kilde: Eurostat [\[teilm310\]](#)

I lyset af den nuværende situation med høj inflation bør lønfastsættelsesmekanismerne fortsat afspejle de socioøkonomiske forhold, opretholde beskæftigelsen og konkurrenceevnen og afbøde tab af købekraft, navnlig for lavtlønnede. Stigningen i inflationen efter første halvdel af 2021 og yderligere i 2022 som følge af Ruslands angrebskrig mod Ukraine har ført til et fald i reallønnen, navnlig blandt lavtlønnede. Derfor skal der sikres passende løntilpasninger, der afhjælper tabet af købekraft og mindsker risikoen for stigende fattigdom (herunder energifattigdom), samtidig med at det overordnede mål om at bekæmpe den høje inflation holdes for øje. I den nuværende makroøkonomiske situation forventes lønstigninger nederst i fordelingen ikke at give anledning til et uberettiget inflationspres eller påvirke konkurrenceevnen. De kollektive overenskomstforhandlinger er vigtige for at sikre en afbalanceret lønfastsættelse i den nuværende situation, hvor arbejdsmarkedsparternes rolle respekteres, og der sikres overensstemmelse med den generelle praksis for lønfastsættelse i medlemsstaterne, hvor der også tages hensyn til det særlige omkostningspres, som nogle virksomheder og sektorer samt arbejdstagere oplever. Der er stadig mulighed for at lempe beskatningen for lav- og mellemindkomstgrupper i flere medlemsstater for at fremme beskæftigelsen og bevare købekraften.

Passende mindstelønninger kan bidrage til at beskytte lavtlønnede arbejdstagers købekraft og forebygge en stigning i antallet af fattige i beskæftigelse, samtidig med at efterspørgslen opretholdes, og incitamenterne til at arbejde øges. Mange arbejdstagere er ikke beskyttet af passende mindstelønninger i EU. Samlet set er næsten én ud af ti beskæftigede i risiko for fattigdom. Desuden er mindstelønningerne faldet i faste priser i næsten alle medlemsstater. Det er særligt vigtigt at afbøde virkningerne af de seneste betydelige prisstigninger for lavtlønnede, som er hårdest ramt af de høje energi- og fødevarerpriser. Direktivet om passende mindstelønninger fastsætter en ramme med klare regler til forbedring af de lovbestemte mindstelønningers tilstrækkelighed i de medlemsstater, der har indført mindsteløn. Direktivet skal bidrage til at støtte sårbare husholdninger ved at tilskynde til fastsættelse af lovbestemte mindstelønninger på et passende niveau under hensyntagen til bl.a. mindstelønnens købekraft, de socioøkonomiske forhold og produktivitetsudviklingen på lang sigt. Desuden skal regelmæssig ajourføring af mindstelønninger i overensstemmelse med direktivet bidrage til at forhindre tab af købekraft blandt mindstelønsmodtagere i den nuværende situation. Direktivet indeholder også bestemmelser, der skal fremme kollektive overenskomstforhandlinger og styrke håndhævelses- og overvågningsmekanismerne i alle medlemsstater. Det kræver navnlig, at der udarbejdes en handlingsplan og etableres en ramme af grundforudsætninger for kollektive overenskomstforhandlinger i lande, hvor dækningsgraden er lavere end 80 %. Selv om der er en periode på to år til at gennemføre direktivet i national lovgivning, kan en fremskyndet gennemførelse øge medlemsstaternes bidrag til at sikre passende arbejds- og levevilkår for arbejdstagerne. Desuden kan midlertidige budgetstøtteforanstaltninger rettet mod lavtlønnede bidrage til at afbøde tabet af købekraft som følge af energikrisen.

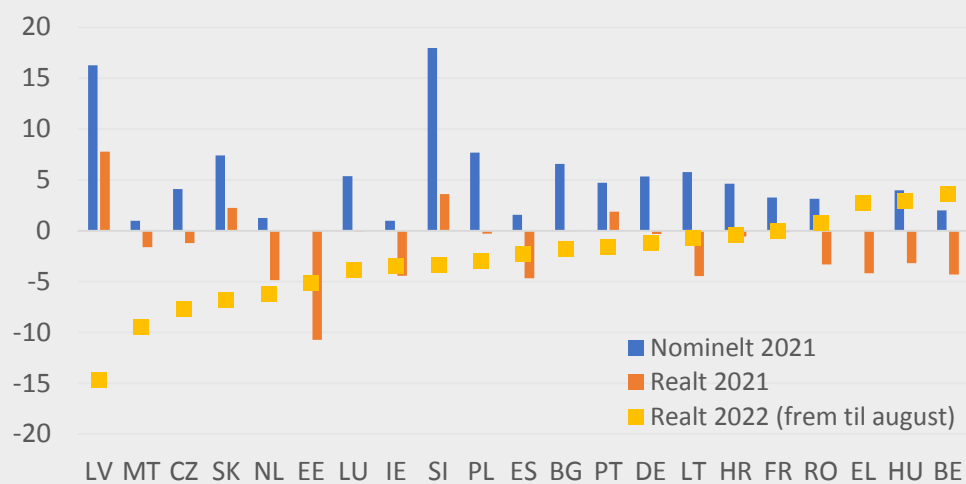
Inflationen har udhulet de seneste stigninger i mindstelønningerne

Den nominelle aflønning pr. ansat steg med 4,9 % i andet kvartal 2022 (i forhold til andet kvartal 2021).

Alligevel faldt reallønnen med 3,3 % i andet kvartal 2022 (i forhold til andet kvartal 2021).

I 16 ud af 21 medlemsstater faldt reallønnen i 2022 frem til i august måned.

Ændring i lovbestemte mindstelønninger i faste og løbende priser (vækstrate, %)

Note: Medlemsstaterne er opstillet i faldende orden efter stigning i de lovbestemte mindstelønninger i faste priser i 2022. Kilde: Network of Eurofound Correspondents og Eurostat [[prc_hicp_midx](#)], beregninger fra Eurofound

Antallet af tidsbegrænsede ansættelser steg kun en smule i 2021 i de fleste medlemsstater på grund af gunstigere økonomiske forhold. Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til andelen af tidsbegrænset beskæftigelse og overgangen til fast beskæftigelse (nogle lande har udfordringer hermed), og tidsbegrænsede kontrakter er fortsat mest udbredt blandt unge og kvinder i de fleste medlemsstater. Andelen af deltidsbeskæftigelse i EU lå generelt stabilt i 2021, men ufrivilligt deltidsarbejde påvirker stadig en betydelig procentdel af arbejdsstyrken i mange lande. Den udbredte anvendelse af tidsbegrænset beskæftigelse eller deltidsbeskæftigelse, navnlig hvis den er ufrivillig, kan, hvis den bliver permanent, føre til lavere udvikling af menneskelig kapital, produktivitet og social mobilitet, og det påvirker vækstmulighederne negativt. I den sammenhæng kan en styrkelse af arbejdstilsyn og effekten af afskrækkende foranstaltninger bidrage til et bedre fungerende arbejdsmarked, samtidig med at sikre arbejdsvilkår og adgang til social beskyttelse fremmes. Denne type foranstaltninger kan sammen med en skræddersyet og aktiv arbejdsmarkedspolitik fremme overgangen til bedre jobvilkår og støtte en gnidningsløs omfordeling af arbejdskraft mellem sektorer eller erhverv, herunder dem, der er knyttet til den grønne og den digitale omstilling.

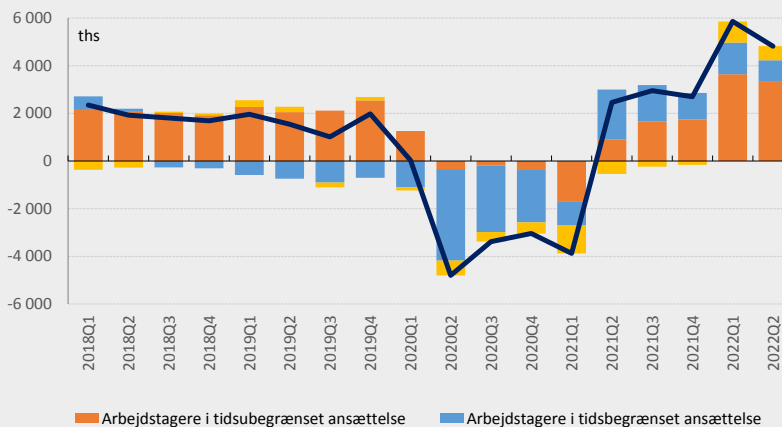
Opsvinget har ikke øget andelen af tidsbegrænsede kontrakter, men andelen, der overgår til fast ansættelse, varierer fra medlemsstat til medlemsstat

13,3 % ansatte (aldersgruppen 20-64 år) på **tidsbegrænsede kontrakter** i andet kvartal 2022 (0,4 procentpoint lavere end i fjerde kvartal 2019)

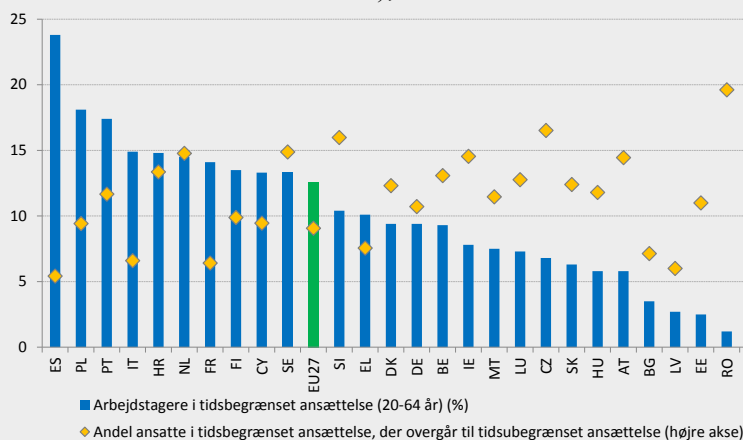
50,4 % unge (aldersgruppen 15-24 år) og **14,3 % kvindelige ansatte på tidsbegrænsede kontrakter** i andet kvartal 2022

7,8 % ansatte (aldersgruppen 20-64 år) på **ufrivillige tidsbegrænsede kontrakter** i EU i 2021

Ændringer i beskæftigelsen efter erhvervmæssig status (tusinder, aldersgruppen 20-64 år, ændring i forhold til året før baseret på ikke-sæsonkorrigerede data), EU-27

Ansatte i tidsbegrænset ansættelse som en procentdel af den samlede beskæftigelse (aldersgruppen 20-64 år, %, 2020) og andelen, der overgår til faste ansættelse (% , gennemsnitsværdi for 2018, 2019 og 2020), EU-27.

Kilde: Eurostat [lfsq_egaps], [lfsa_etpgan], [lfs_etpgan], [lfs_etpgan], [lfs_etpgan]. Note: Brud i tidsserier fra første kvartal 2021.

Nye arbejdsformer såsom distancearbejde og platformsarbejde kan give samfundsmæssige og økonomiske fordele, men de kræver samtidig tilpasning af lovgivning, politikker og arbejdskultur. Pandemien har øget brugen af distancearbejde: hvor en tiendedel af de ansatte benyttede distancearbejde i 2019, steg andelen til næsten en fjerdedel i 2021. De nye erfaringer med distancearbejde viser, at når det kombineres med fysisk fremmøde, opnår de ansatte med den hybride arbejdsform generelt en bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv og tilmed en øget produktivitet. For at undgå arbejdsformer, der påvirker kvaliteten af arbejdet negativt, såsom regelmæssigt overarbejde, har mange medlemsstater truffet foranstaltninger til at regulere distancearbejde, og dermed håndteres distancearbejde på mange forskellige måder. Ud over distancearbejde er platformsarbejde blevet mere udbredt, og det bidrager til jobskabelsen men giver samtidig udfordringer vedrørende rimelige arbejdsvilkår. På baggrund af de digitale muligheder har over 28

millioner mennesker i EU allerede været ansat i såkaldt platformsarbejde. Algoritmisk styring, mulig fejlklassificering af beskæftigelsesstatus og manglende gennemsigtighed på tværs af grænserne er centrale spørgsmål, der behandles i Kommissionens forslag til et direktiv på området. Efterhånden som distancearbejde og platformsarbejde bliver mere udbredt, er det afgørende at sikre tilstrækkelige digitale færdigheder i samfundet generelt, så der ikke opstår digitale kløfter, herunder i forhold til ældre arbejdstagere og lavtuddannede.

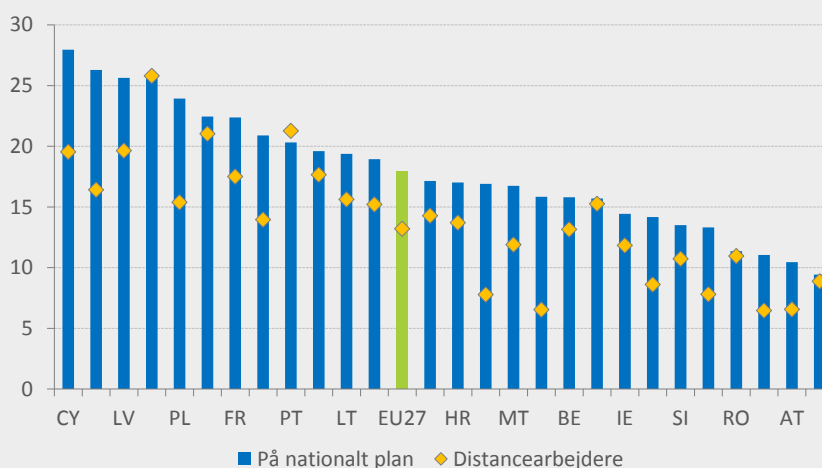
Distancearbejde kan give en bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv, og hybridarbejde bidrager til at mindske risikoen for lange arbejdsdage

13 %
af arbejdstagere, der arbejder hjemmefra, melder om dårlig balance mellem arbejdsliv og privatliv i forhold til ...

18 %
... af arbejdstagere, der udfører arbejdet på arbejdspladsen.

Hybridarbejde
skaber bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv i de fleste medlemsstater

Dårlig balance mellem arbejdsliv og privatliv rapporteret for alle arbejdstagere og distancearbejdere i medlemsstaterne (% , 2021).

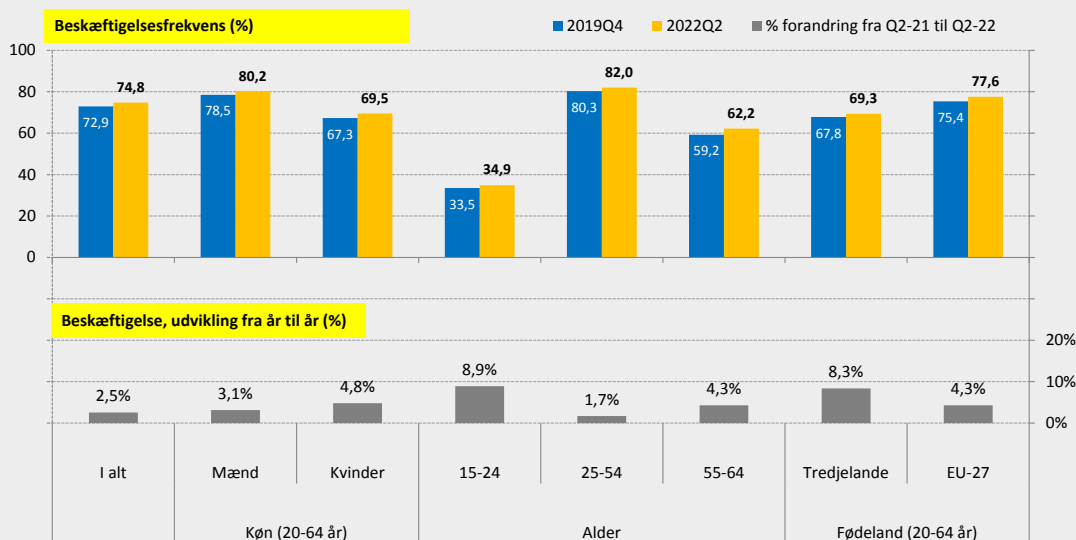

Note: Ubalance mellem arbejdsliv og privatliv er arbejdstagere, der har svaret "ikke særlig godt" og "slet ikke godt" på spørgsmålet om, "hvordan arbejdstiden harmonerer med de familiemæssige eller sociale aktiviteter uden for arbejdspladsen". Kilde: Eurofound, [European Working Conditions Telephone Survey \(EWCTS\) 2021](#).

Ruslands angrebskrig mod Ukraine har udløst en betydelig tilstrømning af fordrevne personer til EU, og det har skabt behov for adgang til arbejdsmarkedet og social integration. For at hjælpe med at løse den humanitære krise og fremme integrationen af ukrainske flygtninge i EU aktiverede Europa-Kommissionen for første gang direktivet om midlertidig beskyttelse og forlængede det i oktober 2022 frem til marts 2024. Det muliggør udstedelse af opholdstilladelse samt adgang til uddannelse, arbejdsmarkedet og social beskyttelse. Der er især behov for hjælp til at overvinde barriererne for integration på arbejdsmarkedet, navnlig sprogkurser, samt adgang til bolig, børnepasning og skolegang samt langtidspleje eller støtte til mental sundhed. Fordrevne personer fra Ukraine kan sammen med den lovlige migration fra andre lande bidrage til at afhjælpe manglen på arbejdskraft i EU på mellemlang til lang sigt, navnlig i erhverv, hvor ovennævnte hindringer for integration på arbejdsmarkedet er mindre, samt til delvist at løse den demografiske udfordring, som skyldes de mindre årgange. For at bidrage til processen har Kommissionen lanceret et pilotinitiativ med titlen EU-talentpuljen, som er et nyt redskab til at hjælpe mennesker, der flygter fra krigen, med at finde et job i EU. Generelt er effektiv adgang til social beskyttelse, sundhedspleje, børnepasning og skolegang samt anerkendelse af kvalifikationer afgørende for en vellykket integration.

Opsvinget på arbejdsmarkedet forbedrede beskæftigelsen for de fleste befolkningsgrupper, men der er dog stadig udfordringer

Beskæftigelsesfrekvens efter køn og aldersgruppe i EU-27 og efter fødeland, sæsonkorrigerede data, ikke kalenderkorrigerede (%)

Kilde: Eurostat, og [\[lfsi_emp_q\]](#) EU LFS.

4,8 mio.

flere i beskæftigelse i EU i andet kvartal 2022 sammenlignet med andet kvartal 2021 (1,7 mio. flere end i fjerde kvartal 2019)

Unge, personer født uden for EU og kvinder

viste de **højeste beskæftigelsesvækstrater** siden andet kvartal 2021

Alligevel ses

en kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen på 10,7 procentpoint i andet kvartal 2022, dog med et fald fra 11,2 procentpoint i fjerde kvartal 2019

en forskel i

beskæftigelsesfrekvensen på 8,3 procentpoint mellem personer født i og uden for EU i andet kvartal 2022 (7,6 procentpoint i fjerde kvartal 2019)

Arbejdsmarkedssituationen for unge er fortsat en udfordring, navnlig for kvinder og personer med migrantbaggrund, og det kræver specifikke og skræddersyede politiske tiltag. Efter et højdepunkt i andet halvår af 2020 gik ungdomsarbejdsløsheden i EU igen tilbage til niveauet før krisen i 2021 og lå på 14,3 % i andet kvartal 2022. Den er dog stadig næsten tre gange så høj som arbejdsløsheden for den samlede befolkning i alderen 25-74 år. Desuden faldt andelen af unge i aldersgruppen 15-29 år, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET), til 11,6 % i andet kvartal 2022 fra 13,2 % i andet kvartal 2021, hvilket er lavere end før pandemien, men stadig relativt højt. Det vedrørte især unge kvinder og personer med migrantbaggrund. På årsbasis var der fortsat betydelige forskelle mellem medlemsstaterne i 2021 med hensyn til NEET-andelen i aldersgruppen 15-29 år. Der bør træffes politiske foranstaltninger for at afhjælpe de strukturelle udfordringer på arbejdsmarkedet, som de unge er underlagt, bl.a. for at forebygge en langsigtet negativ effekt på de unges færdigheder og muligheder på arbejdsmarkedet. Den styrkede ungdomsgaranti

bør benyttes til at tilbyde beskæftigelse af høj kvalitet, videreuddannelse, lærlingeuddannelse eller praktikophold senest fire måneder efter at en person er blevet arbejdsløs eller har forladt det formelle uddannelsessystem⁸. Som supplement hjælper initiativet Aim, Learn, Master, Achieve (ALMA) dårligt stillede NEET'er med at få erhvervs erfaring i udlandet.⁹

Der har længe været udfordringer med hensyn til kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet og lige løn for lige arbejde, og det afspejler de vedvarende uligheder mellem kønnene på arbejdsmarkedet. Den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen faldt kun en smule under opsvinget på arbejdsmarkedet i 2021. Ulønnet arbejde, herunder omsorgsforpligtelser, forhindrede otte gange flere kvinder end mænd i at søge lønnet beskæftigelse og fik fem gange flere kvinder til at tage ufrivilligt deltidsarbejde. Det understreger vigtigheden af en passende politik vedrørende balance mellem arbejdsliv og privatliv og effektiv adgang til økonomisk overkommelige pasningsordninger af høj kvalitet. Tilpasning af førskoleuddannelse og børnepasning samt langtidsplejesystemer i overensstemmelse med den europæiske plejestrategi, som Kommissionen fremlagde den 7. september 2022, samtidig med at der tages hånd om mangler og kapacitetsbegrænsninger på disse områder, kan forbedre arbejdsmarkedsudsigterne for dem, der i øjeblikket yder ulønnet omsorgsarbejde, og kvaliteten af plejen for dem, der modtager plejen. Samtidig giver skatte- og socialsikringsystemerne i en række EU-lande fortsat negative incitamenter til at tage lønnet arbejde eller øge arbejdstiden for sekundære forsørgere (hvoraf 78 % er kvinder), og det bør løses gennem passende reformer.

Der er et betydeligt potentiale for øget arbejdsmarkedsdeltagelse blandt personer med handicap og ældre arbejdstagere. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap var på 23 procentpoint i 2021 i EU. Det er næsten samme niveau, som da man begyndte at måle forskellen i 2014, og det understreger behovet for politiske tiltag. For at løse udfordringen indeholder pakken om handicapbeskæftigelse, der blev lanceret den 20. september 2022, en vejledning og en beskrivelse af praksis på seks forskellige områder, fra rekruttering til fastholdelse, og gennemførelsen sker i samarbejde med relevante interessenter frem til 2024. Som følge af demografiske ændringer og stigninger i pensionsalderen i mange medlemsstater steg beskæftigelsesfrekvensen for personer i alderen 55-64 år yderligere i 2021 og nåede op på 60,5 %, hvilket følger tendensen i det seneste årti. Den er dog stadig næsten 20 procentpoint lavere end for aldersgruppen 25-54 år. Den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere har ligget stabilt på 12,7 procentpoint og er højere end det tilsvarende tal for aldersgruppen 20-64 år (10,8 procentpoint). En aktiv arbejdsmarkedspolitik, herunder fremme af livslang læring og støtte til jobsøgning, er afgørende for at udnytte potentialet hos personer med handicap og ældre arbejdstagere.

Elever med dårlig socioøkonomisk baggrund mangler ofte grundlæggende færdigheder, herunder digitale færdigheder, og det hæmmer deres muligheder på arbejdsmarkedet og den videre livslange tilegnelse af færdigheder, og derfor skal lige muligheder inden for uddannelse forbedres. På trods af den positive tendens i de senere år forlader ca. 3,1 millioner unge uddannelsessystemet tidligt, og for mange af dem opnår ikke et minimum af grundlæggende færdigheder. Det gælder især unge fra dårligt stillede befolkningsgrupper, og deres baggrund mindsker yderligere chancerne for at få en videregående uddannelse og for

⁸[Rådets henstilling](#) af 30. oktober 2020 om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien og erstatning af Rådets henstilling af 22. april 2013 om oprettelsen af en ungdomsgaranti 2020/C 372/01, EUT C 372 af 4.11.2020, s. 1.

⁹ Yderligere oplysninger findes på: [ALMA \(Aim, Learn, Master, Achieve\) — Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion — Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

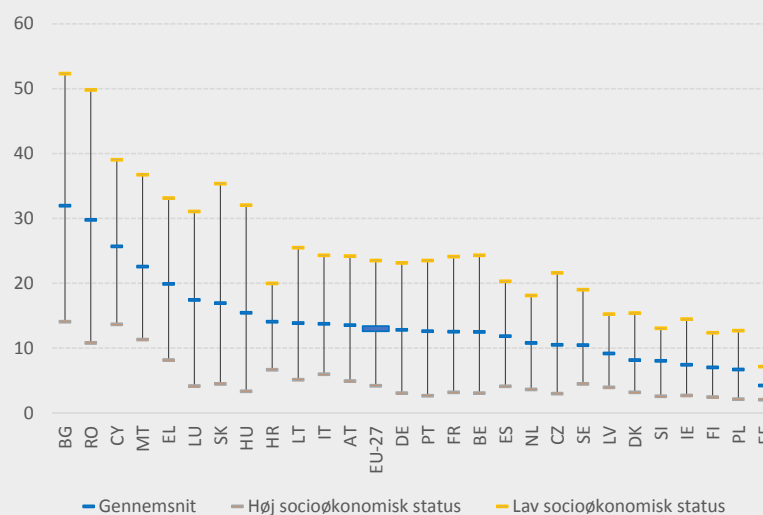
fuldt ud at udvikle og udnytte det personlige potentiale gennem livet. Under covid-19-pandemien satte de nedlukkede skoler og andre restriktioner også de unges mentale sundhed og trivsel under stærkt pres, og det kan yderligere øge risikoen for dårlige resultater og manglende deltagelse i uddannelse. Medlemsstaterne oplever stigende mangel på lærere, navnlig inden for STEM-fag og i socioøkonomisk dårligt stillede områder. Manglen på attraktive karrieremuligheder for lærere fører til, at antallet af ansøgere på læreruddannelsen er lavt, og mange nye lærere forlader erhvervet i de første år. Lærermanglen har negativ indvirkning på uddannelseskvaliteten på alle niveauer, herunder i førskoleuddannelse og børnepasning og på universiteter, og det gælder også færdigheder, der er nødvendige for den digitale og grønne omstilling. Navnlig har den fremskyndede digitale omstilling forstærket den allerede eksisterende mangel på digitale færdigheder og afsløret nye uligheder. Der er opstået læringstab på grund af begrænset adgang til digitale ressourcer blandt personer med lav socioøkonomisk status samt migrant- og romabørn. For at nå de mål på EU-plan, der er fastsat som en del af det europæiske uddannelsesområde, vil det kræve øget politisk fokus på at fjerne ulighed i uddannelse og forbedre de studerendes trivsel, herunder gennem mere omfattende og systemiske tilgange og tværsektorielt samarbejde, i overensstemmelse med Kommissionens forslag til Rådets henstilling om veje til skolesucces samt tilvejebringelse af økonomisk overkommelig uddannelse af høj kvalitet i overensstemmelse med den styrkede europæiske børnegaranti.

Socioøkonomisk baggrund er en afgørende faktor for uddannelsesniveau, og der er store forskelle mellem medlemsstaterne

Et **19,5 procentpoint lavere uddannelsesniveau** blandt elever fra **dårligt stillede familier sammenlignet med elever med bedre socioøkonomisk baggrund**

Et **generelt højere gennemsnitligt uddannelsesniveau** hænger sammen med **mindre spænd** mellem lav og høj socioøkonomisk status

Kombineret lavere niveau i læsning, matematik og naturvidenskab efter socioøkonomisk status (% , 2018)

Kilde: Beregninger fra IRC baseret på data fra OECD's PISA-undersøgelse

Den digitale omstilling, som er blevet fremskyndet af covid-19-pandemien, har i høj grad øget efterspørgslen efter digitale færdigheder, men ikke alle er godt forberedt. Der er behov for digitale færdigheder til en stadig bredere vifte af job (kræves allerede i 90 % af

alle job). På den baggrund indvirker et lavt niveau af digitale færdigheder på beskæftigelsesegnetheden og produktivitetsvæksten og skaber flaskehalse for den digitale omstilling og for potentiel vækst. Ifølge de seneste data havde kun 54 % af de voksne som minimum grundlæggende digitale færdigheder i EU i 2021, og der var store forskelle mellem medlemsstaterne. Personer med lavt uddannelsesniveau, arbejdsløse og personer uden for arbejdsstyrken har ofte digitale færdigheder på et lavere niveau og færre muligheder for at opbygge digitale færdigheder. Det lave niveau af digitale færdigheder i store dele af befolkningen kan også medføre nye former for ulemper, når tjenesteydelser i stigende grad digitaliseres. Det gælder særligt adgang til uddannelse og derudover digitaliserede offentlige tjenester mere generelt, herunder den offentlige arbejdsformidling. For at afhjælpe manglen på digitale færdigheder er der behov for programmer for digitale færdigheder for befolkningen som helhed suppleret med målrettede programmer, der er skræddersyet til specifikke gruppers kvalifikationsprofiler og arbejdsmarkedssituation. EU ønsker at sikre, at mindst 80 % af befolkningen som minimum har grundlæggende digitale færdigheder inden 2030, og at øge antallet af IKT-specialister til 20 millioner (ca. 10 % af beskæftigede fra et lavt udgangspunkt på 4,5 % i 2021). Det gælder både mænd og kvinder. Med henblik herpå indledte Kommissionen i 2021 en struktureret dialog om digital uddannelse og digitale færdigheder.

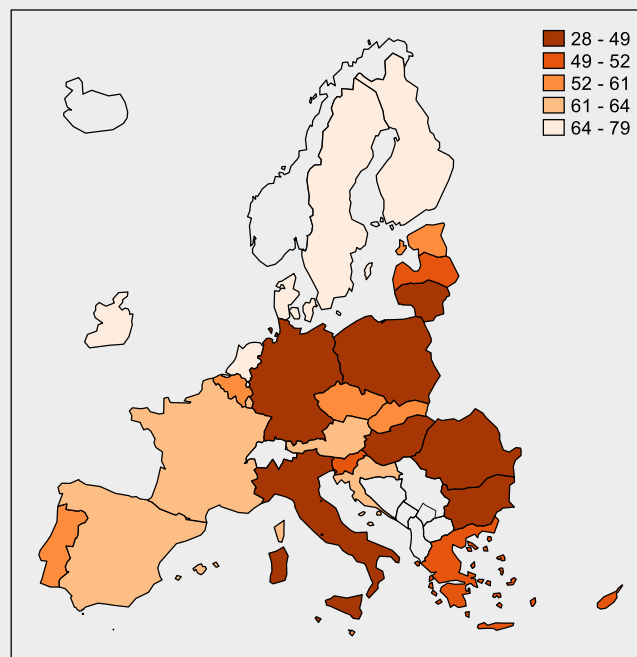
Digitale færdigheder er blevet en tværgående kompetence, men niveauerne varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat

90 % af alle job kræver **digitale færdigheder**

I 2021 havde **kun 54 %** af den voksne befolkning i EU som minimum grundlæggende digitale færdigheder

Frem til 2030 har EU som mål at sikre, at **80 %** af den voksne befolkning som minimum har grundlæggende digitale færdigheder

Personer med grundlæggende generelle digitale færdigheder eller højere (% af befolkningen i aldersgruppen 16-74 år, 2021)

Note: Nogle forvaltningsenheder på øer og i regioner i den yderste periferi er ikke repræsenteret. *Kilde:* Eurostat LFS EDAT_LFSE_02. © EuroGeographics for de administrative grænser.

Europa er nødt til at videreudvikle arbejdsstyrkens færdigheder, herunder for at støtte den grønne omstilling og energiomstillingen, for at forblive konkurrencedygtig, fremme beskæftigelse af høj kvalitet og beskytte den sociale model. Ud over den digitale omstilling har omstillingen til et klimaneutralt samfund ændret de færdigheder, der efterspørges på arbejdsmarkedet. Den nuværende socioøkonomiske og geopolitiske situation understreger yderligere behovet for opkvalificering og omskoling af arbejdsstyrken for at støtte jobskift og afhjælpe den allerede store mangel på arbejdskraft og færdigheder, herunder i den grønne økonomi. Det europæiske år for færdigheder 2023 forventes at give et vigtigt politisk incitament til at fremme livslang tilegnelse af færdigheder, hvilket er afgørende for at gennemføre de store forandringer, som vores økonomier og samfund står over for. Den eksisterende arbejdsstyrkes aktive deltagelse i læringsaktiviteter efter afsluttet grunduddannelse er altafgørende for at sikre, at færdighederne opdateres løbende. Videregående uddannelsesinstitutioner af høj kvalitet er også vigtige for at udvikle de avancerede færdigheder, der er nødvendige for robuste, inkluderende og bæredygtige europæiske økonomier. I henhold til EU's overordnede mål for voksenuddannelse for 2030 skal mindst 60 % af alle voksne i EU deltage i læringsaktiviteter hvert år senest i 2030. De seneste tilgængelige data fra 2016 indikerer, at deltagelsen stadig er for lav (seneste tolv måneder) i EU med en andel på 37,4 % af befolkningen i alderen 25-64 år, og det understreger behovet for at fremskynde udviklingen betydeligt for at nå de ambitiøse nationale mål, der er fastsat for 2030. Desuden deltager lavtuddannede voksne i alle medlemsstater generelt i mindre grad i læringsaktiviteter end personer med en sekundæruddannelse på andet trin, og de har igen en lavere deltagelse end personer med en videregående uddannelse. Voksne deltager også hyppigere i læring i byerne end i landdistrikterne. Rådets henstilling af 16. juni 2022 om individuelle læringskonti skitserer, hvordan medlemsstaterne kan kombinere finansiel og ikke-finansiel støtte på en effektiv måde for at sætte alle voksne i stand til at udvikle færdigheder gennem hele arbejdslivet og sikre opfyldelse af målet for voksenuddannelse i det kommende årti. Rådets henstilling af 16. juni 2022 om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for livslang læring og beskæftigelsesegnethed har også til formål at sikre kvalitet i, anerkendelse af og viden om mikroeksamensbeviser, der i stigende grad anvendes på tværs af uddannelses- og arbejdsmarkedssystemer.

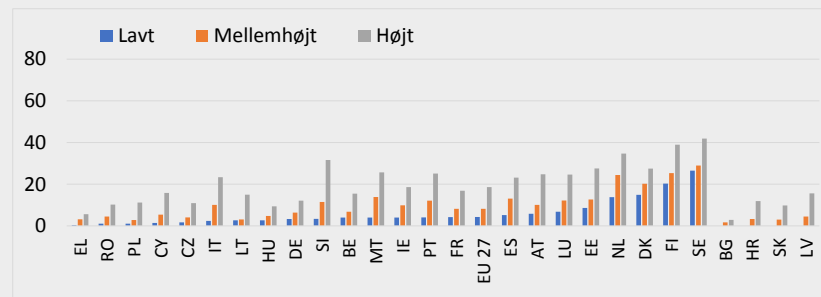
Voksnes deltagelse i læringsaktiviteter er stadig for lav, især for lavtuddannede

10,8 %
af alle voksne
deltog i
læringsaktiviteter
(seneste 4 uger)
i EU i 2021

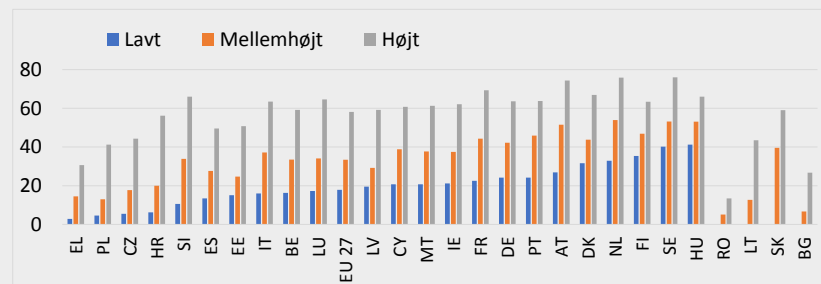
Blandt
lavtuddannede
voksne deltog
kun **4,3 %** i
læringsaktiviteter

I 2016 havde
37,4 % af de
voksne deltaget i
en form for
uddannelse i
løbet af de
seneste 12
måneder

Voksnes deltagelse i læringsaktiviteter efter uddannelsesniveau (lavt, mellemhøjt og højt uddannelsesniveau) i de seneste fire uger (2021, %)

Voksnes deltagelse i læringsaktiviteter efter uddannelsesniveau (lavt, mellemhøjt og højt uddannelsesniveau) inden for de seneste 12 måneder (2016, %)

Kilde: Eurostat [trmg_ifs_03], LFS og [special extraction], AES.

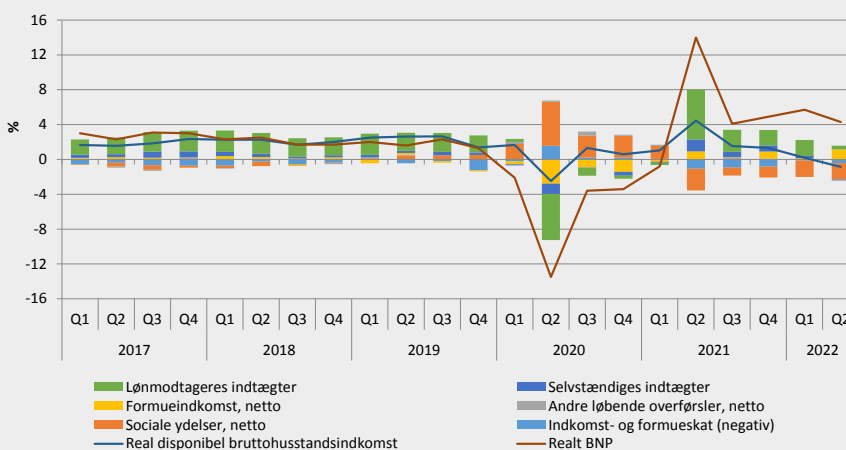
Husstandenes samlede realindkomst steg i EU i 2021 i lighed med BNP og markedsindtægterne som følge af genopretningen efter covid-19, men de faldt igen i 2022. I andet kvartal 2021 steg husstandenes realindkomst med hele 4,5 % (i forhold til året før), og realvæksten i BNP var på hele 14,1 %. Husstandsindkomsternes modstandsdygtighed over for covid-19-chokket i 2020 skyldes effekten af de automatiske stabilisatorer og de massive og hurtige politiske indgreb, der blev gennemført i medlemsstaterne og på EU-plan, hvilket i vid udstrækning afbødede pandemiens negative socioøkonomiske konsekvenser. I perioden fra og med tredje kvartal 2021 sås imidlertid en kraftig afmatning af husstandenes realindkomstvækst, hvor væksten blev bremset af den hastigt stigende inflation på trods af væksten i de nominelle lønninger for ansatte. Frem til andet kvartal 2022 faldt husstandenes disponible bruttorealindkomst for første gang siden covid-19-chokket i andet kvartal 2020, mens væksten i reelt BNP aftog.

Den seneste tids høje inflation har påvirket den samlede vækst i husstandenes realindkomst negativt i 2022

Vækst i det reale BNP, vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst og hovedkomponenterne heraf (% , EU-27)

Husstandenes disponible bruttorealindkomst faldt i EU i andet kvartal 2022

Uligheden i indkomst var stort set stabil i de fleste medlemsstater

Kilde: Eurostat, national regnskaber [nasq_10_nf_tr] og [namq_10_gdp].
Noter: Se selve rapporten.

På trods af covid-19-krisen var andelen af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROE), stort set stabil i hele 2020 og skønnes at forblive det i 2021 efter at være forbedret i de foregående år takket være de foranstaltninger, som EU og medlemsstaterne har truffet for at afbøde pandemiens negative virkninger. Cirka en ud af fem personer var i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU i 2020, og der forventes ikke væsentlige ændringer i 2021, selv om der er store forskelle landene imellem. Fattigdomsrisikoen og andelen af personer, der lever i husstande med hel eller delvis arbejdsløshed, er begge forblevet stort set uændrede efter pandemien, mens de alvorlige materielle og sociale afsavn fortsat blev færre i 2021. Indkomstuligheden var generelt stabil i 2020-2021, dog med tegn på forskelle mellem medlemsstaterne. Det skyldtes en omfattende og hurtig politisk indsats, herunder arbejdsfordelingsordninger og andre jobfastholdelsesordninger og politiske foranstaltninger til støtte for de sårbare under covid-19-krisen. De sociale overførsels fattigdomsbegrænsende effekt steg til et hidtil uset niveau (med stigninger i et overvejende flertal af medlemsstaterne), hvilket reducerede fattigdom med mere end en tredjedel i gennemsnit i EU. Personer i atypisk beskæftigelse var dog i mere end tre gange så høj risiko for fattigdom (16,6 %) som personer i standardbeskæftigelse (5 %). Tidlige skøn over udgifterne til social beskyttelse i 2021 for 24 medlemsstater viser, at udgifternes andel af BNP faldt sammenlignet med 2020 (29,2 % mod 30,7 %), og andelen lå stadig over niveauet før krisen (27,1 % i 2019). I næsten alle medlemsstater steg andelen af udgifter til sundhedspleje og sygedagpenge, mens udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse faldt.

Risikoen for fattigdom eller social udstødelse for specifikke befolkningsgrupper forblev også stort set uændret i 2020-2021, dog fremhæves særlige udfordringer fortsat for nogle grupper. Andelen af personer, der er født uden for EU, samt romaer, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, forblev stort set uændret i EU, mens den fattigdomstruede

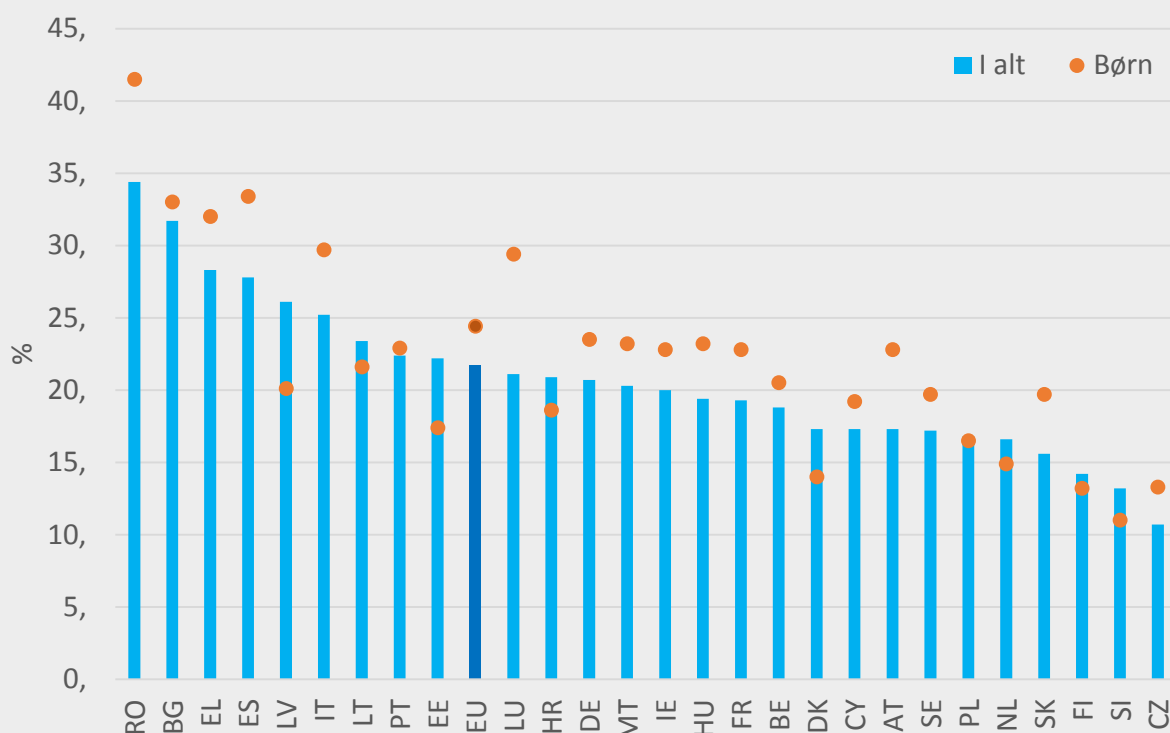
andel af personer med handicap faldt på trods af pandemiens udbrud. Ikke desto mindre er disse grupper stadig konsekvent mere udsat for fattigdom og social udstødelse end resten af befolkningen. For at bekæmpe den højere risiko for fattigdom og social udstødelse for personer med handicap bør medlemsstaterne afskaffe forskelle i den sociale beskyttelse for at mindske uligheden, herunder ved at kompensere handicappede personer for ekstraomkostninger og sikre berettigelse til invaliditetsydelse. Blandt børn var risikoen for fattigdom eller social udstødelse også stort set stabil i 2020-2021, men samtidig højere end for den samlede befolkning med tegn på forskelle mellem medlemsstaterne. Desuden oplevede børnefamilier fortsat dårlige boligforhold. Børn, der vokser op i fattigdom eller social udstødelse, er mindre tilbøjelige til at klare sig godt i skolen, have et godt helbred og udnytte deres fulde potentiale senere i livet, og det kalder på en hurtig politisk indsats for at løse udfordringerne i overensstemmelse med den styrkede europæiske børnegaranti.

Den gennemsnitlige risiko for fattigdom eller social udstødelse var stort set stabil i EU i 2020-2021, men risikoen varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat og er højere for børn

En ud af fem personer er i risiko for fattigdom eller social udstødelse i 2021 i EU, med udsving fra 10,7 % til 34,4 % i medlemsstaterne

Risikoen for fattigdom eller social udstødelse er højere for børn i hele EU (24,4 %), og det samme gælder i de fleste medlemsstater

Risiko for fattigdom eller social udstødelse for den samlede befolkning og for børn (0-17 år) (%), 2021)

Kilde: Eurostat [ilc_peps01n], EU-SILC

Høje og stigende energipriser og det dermed forbundne inflationspres risikerer at påvirke købekraften negativt, navnlig for sårbare husstande, og skabe øget energifattigdom, hvilket kræver midlertidig og målrettet støtte. Stigningen i energipriserne i 2021-2022 har haft en negativ indvirkning på lav- og mellemindkomsthusholdenes købekraft (en anslået stigning på 12 % i de gennemsnitlige

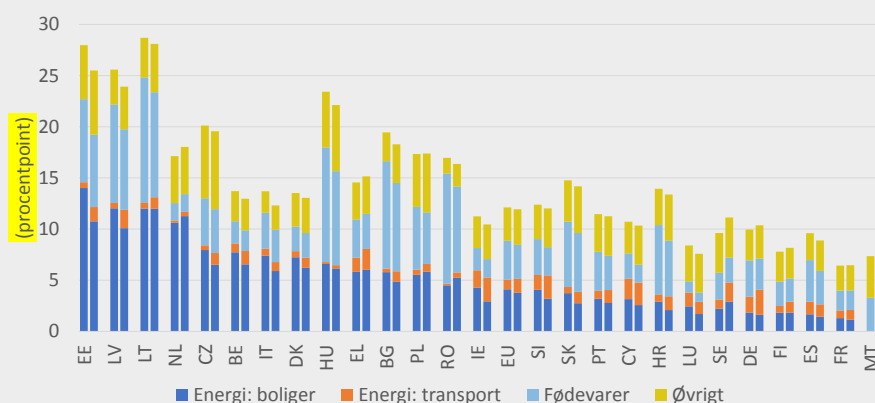
leveomkostninger), navnlig hvad angår fødevarer og energi. Højere transportomkostninger generelt og energiomkostninger til boligen, hovedsagelig til opvarmning og køling, giver også øget risiko for, at husstandene bliver udsat for energifattigdom. Navnlig manglende muligheder for at opvarme hjemmet tilstrækkeligt rammer lavindkomstgrupperne hårdt. Omkring to ud af ti personer i risiko for fattigdom var allerede ude af stand til opvarme hjemmet tilstrækkeligt i 2021, og det tal er over dobbelt så højt som for den samlede befolkning. Kommissionen har foreslået en række foranstaltninger til afhjælpning af energikrisen. I oktober 2021 fremlagde Kommissionen en meddelelse om energipriser med bl.a. en værktøjskasse, hvor det skitseres, hvad medlemsstaterne kan gøre under de eksisterende EU-regler for at hjælpe sårbare forbrugere og virksomheder, som står over for høje priser. Rådets forordning af 6. oktober 2022 om et nødindgreb for at imødegå høje energipriser omfattede en udvidelse af værktøjsskassen og forventes også at generere yderligere offentlige indtægter fra de overnormale profitter fra inframarginale teknologier og det solidariske bidrag vedrørende fossile brændstoffer. Indtægterne skal gå til husstande og virksomheder, der i stigende grad risikerer ikke at kunne betale energiregningerne, og de forventes at bidrage til at forebygge stigende fattigdomsrisici og ulighed. I løbet af det seneste år har medlemsstaterne indført ekstraordinære og midlertidige foranstaltninger for at håndtere den aktuelle energikrise. Med et stigende prispres er det særligt vigtigt nøje at overvåge de fordelingsmæssige virkninger og anvende midlertidige støtteforanstaltninger, der er bedre målrettet mod sårbare grupper. En reduktion af husstandenes udgifter til energi og afhængigheden af fossile brændstoffer, herunder ved at mobilisere investeringer i energieffektivitet, bl.a. renovering af bygninger, og vedvarende energi i overensstemmelse med REPowerEU, er også med til at beskytte husstandenes købekraft i lyset af de stigende energipriser. Den type støtteforanstaltninger er de bedste langsigtede løsninger på høje energipriser og bør også primært være rettet mod sårbare grupper.

Stigningen i energipriserne har en negativ indvirkning på de samlede leveomkostninger for lav- og mellemindkomsthusholdninger

Næsten halvdelen af stigningen i leveomkostninger på 9,7 % i EU fra 2021 til 2022 skyldtes stigende energipriser

6,9 % af den samlede befolkning og 16,4 % af personer i risiko for fattigdom kunne ikke opvarme hjemmet tilstrækkeligt i 2021

Udgiftstypernes bidrag til stigningen i leveomkostninger for den første og den tredje femtedel af befolkningen (opgjort efter indkomst, %) (hhv. første og anden bjælke pr. medlemsstat)

Note: Stigninger i leveomkostninger beregnes for udgiftsandele på grundlag af gennemsnittet i første og tredje kvintil af fordelingen af den ækvivalerede disponible husstandsindkomst. Medlemsstater sorteret efter bidrag fra boligrelaterede energiprisændringer for første kvintil.

Kilde: Beregninger fra JRC baseret på HICP-inflationsdata fra Eurostat-indikatoren [[prc_hicp_manr](#)] pr. september 2022 og mikrodata fra EU-HBS-undersøgelsen 2015.

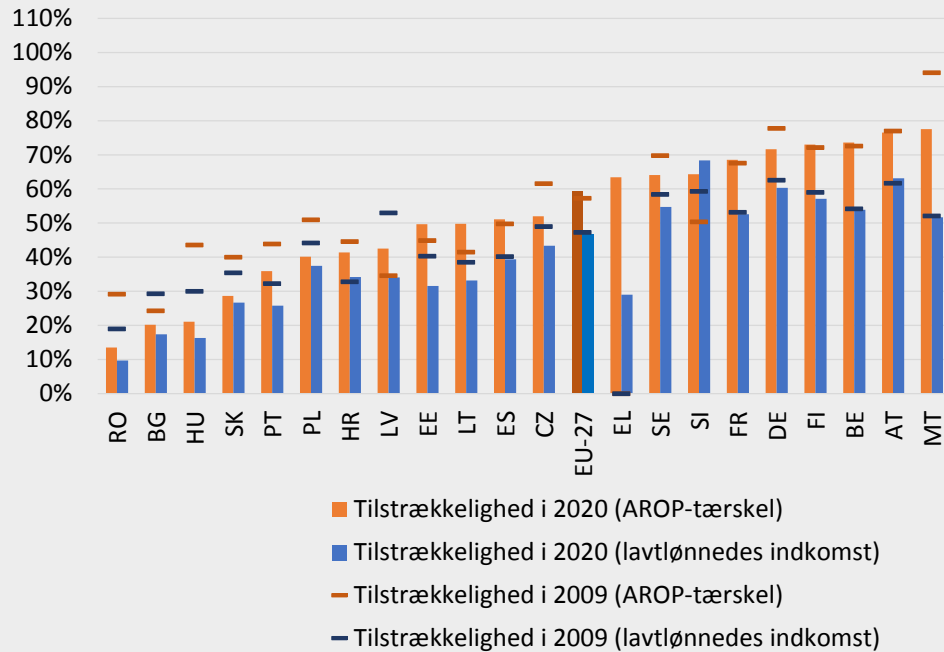
Mindsteindkomstordningerne er blevet udhulet i de fleste medlemsstater i 2020 sammenlignet med 2019, og nogle steder har fortsat ikke indført mindsteindkomst. Beskyttelse i form af mindsteindkomst spiller sammen med en aktiv inklusion en central rolle med hensyn til at forebygge og mindske risikoen for fattigdom eller social udstødelse. Alle medlemsstater har indført indkomststøtteordninger som et nødtiltag, og mindsteindkomsten har i gennemsnit stort set været uændret i EU i det seneste årti (men med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne), mens der generelt er konstateret en mindre nedgang i 2020. Mindsteindkomsten blev mere udbredt i perioden 2015-2020, og det kan bidrage til at forhindre en stigning i fattigdom og materielle afsavn, men der er stadig udfordringer med hensyn til effektivitet. For at støtte en opadgående konvergens mellem medlemsstaterne og bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse har Kommissionen fremsat et forslag til Rådets henstilling om en passende mindsteindkomst for aktivt at sikre inklusion, og i den skitseres områder for yderligere modernisering af mindstelønsordninger i overensstemmelse med tilgangen til aktiv integration.

De sociale sikkerhedsnets tilstrækkelighed varierer fra medlemsstat til medlemsstat

Mindsteindkomstdelene på under halvdelen af fattigdomsgrensen i en tredjedel af medlemsstaterne i 2019

Modtagere af nettomindeindkomst i procent af fattigdomsgrensen (udjævnet over tre år) og lavtlønsmodtagerindkomsten. (2009 og 2020)

Overførsels
indvirkning på
fattigdomsbekæm-
pelse varierer
mellem 16 % og
52 % i
medlemsstaterne

Kilde: GD EMPL-beregning på grundlag af EU-SILC-mikrodata. Note: For IE afspejler dataene indkomståret 2020 for mindsteindkomstydelse. For IE, IT, LU og LV foreligger AROP SILC 2020-grænsen endnu ikke. Diagrammet vedrørende enlige uden børn. Nettoindkomsten for en mindsteindkomstmotager kan også omfatte andre typer ydelser (f.eks. boligstøtte) end mindsteindkomsten. Den lavtlønnede arbejdstager, der tages i betragtning, tjener 50 % af gennemsnitslønnen og arbejder fuld tid.

Selvrapporterede oplysninger om uopfyldte behov for lægebehandling faldt i EU i gennemsnit i 2021, men der er fortsat betydelige forskelle mellem medlemsstaterne, mens der observeres en kraftig stigning i efterspørgslen efter langtidsplejeydelser som følge af befolkningens aldring. Personer i lavindkomststusstande har større sandsynlighed for at opleve uopfyldte behov for lægebehandling, men omfanget for hele befolkningen varierer fra medlemsstat til medlemsstat. Mangel på arbejdskraft og kvalifikationer i sundhedssektoren kan stadig skabe flaskehalse i leveringen af tjenesteydelser, men presset på sundhedssystemerne som følge af covid-19 er aftagende. En række medlemsstater har iværksat systemiske sundhedsreformer, herunder vedrørende primær sundhedspleje. Det er afgørende at færdiggøre reformerne sideløbende med en gradvis digitalisering af tjenesterne for at øge kvaliteten i serviceydelserne og forbedre modstandsdygtigheden. Samtidig forventes antallet af personer i EU, der potentielt får brug for langtidspleje, på grund af den demografiske udvikling at stige fra 30,8 millioner i 2019 til 33,7 millioner i 2030 og 38,1 millioner i 2050. Det øger behovet for at løse udfordringerne med tilgængelighed, priser og kvalitet i langtidsplejen, samtidig med at der tages hensyn til de offentlige finansers bæredygtighed generelt. Selv om alle medlemsstater tilbyder en vis social beskyttelse, rapporterede 35,7 % af befolkningen i EU, at de ikke eller kun i begrænset omfang anvender hjemmeplejeydelser af økonomiske årsager, 9,7 % nævnte utilstrækkelig tilgængelighed, og 2,1 % nævnte kvalitetsproblemer. Navnlig kan egenomkostningerne til pleje i mange medlemsstater, selv efter socialsikringsydelser, være meget høje og udgøre mere end 50 % af medianindkomsten for ældre med stort behov for langtidspleje. For at sikre, at langtidsplejeydelserne bidrager mest muligt til social retfærdighed, ligestilling mellem kønnene og jobskabelse fremlagde Kommissionen en europæisk plejestrategi ledsaget af et forslag til Rådets henstilling om adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet.

Medlemsstaterne arbejder på at tilpasse socialsikringsystemerne til den demografiske udvikling og de variable forhold på arbejdsmarkedene for at imødegå udfordringer med hensyn til tilstrækkelighed, tilgængelighed og økonomisk bæredygtighed. Pandemien afslørede en række mangler i adgangen til social beskyttelse, og derfor har flere medlemsstater indført reformer af de nationale socialsikringsystemer, især rettet mod arbejdstagere i atypiske ansættelser og selvstændige. Den demografiske udvikling indebærer fortsat langsigtede udfordringer for pensionssystemerne, herunder den aldrende befolknings indvirkning på de offentlige finanser og dermed også på pensionssystemerne, sundhedssystemet og langtidspleje hvad angår tilstrækkelighed, tilgængelighed og økonomisk bæredygtighed. En bred vifte af politiske tiltag, der spænder over pensions-, arbejdsmarkeds-, skatte- og sundhedspolitik, er nødvendige for at løse udfordringerne i forbindelse med pensionssystemerne, herunder den vedvarende kønsbestemte pensionsforskel.

Forudsigelig, meningsfuld og rettidig inddragelse af arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle for at sikre, at reformer og investeringer udformes og gennemføres effektivt. I beskæftigelsesretningslinje 7 og princip 8 under den europæiske søjle for sociale rettigheder opfordres medlemsstaterne til at sikre rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelsesmæssige, sociale og, hvor det er relevant, økonomiske reformer og politikker, herunder ved at støtte en øget kapacitet. Under sundhedskrisen var den sociale dialog og kollektive overenskomstforhandlinger afgørende for en stærk sundhedssektor, og de bidrager til at øge EU's beredskab over for mulige fremtidige sundhedskriser. Samtidig opfordrede flere medlemsstater arbejdsmarkedets parter til i overensstemmelse med den nationale praksis og de institutionelle rammer at drøfte, forhandle og/eller gennemføre foranstaltninger til støtte for bedre arbejdsvilkår, et velfungerende arbejdsmarked, lige muligheder og sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. På det seneste har samarbejdet med arbejdsmarkedets parter været afgørende for at gennemføre passende støttepolitikker i forbindelse med integration af ukrainske borgere og andre fordrevne personer på de europæiske arbejdsmarkeder, herunder sektorer med mangel på arbejdskraft. Inddragelse af civilsamfundets organisationer er også afgørende for at gennemføre reformer og politikker af høj kvalitet i medlemsstaterne. Inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet er endvidere vigtigt i forbindelse med genopretnings- og resiliensplanerne.

Medlemsstaterne bør tage skridt til at tage fat på de beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og socialpolitiske udfordringer, der er konstateret i denne fælles beskæftigelsesrapport. I rapportens analyse fremhæves en række prioriterede områder for politiske tiltag. De prioriterede områder bør være rettet mod at løse de udfordringer, der er opstået i den nuværende socioøkonomiske situation, og fremme bæredygtig og inkluderende vækst ved at fremme skabelse af kvalitetsjob og arbejdsskift gennem hele arbejdslivet og på tværs af sektorer, forbedre den sociale og økonomiske modstandsdygtighed og sikre en retfærdig grøn og digital omstilling, samtidig med at EU's overordnede og nationale mål for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse nås senest i 2030.

I overensstemmelse med beskæftigelsesretningslinjerne opfordres medlemsstaterne til at:

- afbøde inflationspressets negative effekt på sårbare husstandes købekraft, herunder især de høje energipriser, og forhindre stigende energifattigdom ved at indføre midlertidige og målrettede støtteforanstaltninger, samtidig med at incitamenterne til at reducere energiforbruget og forbedre energieffektiviteten opretholdes

- fremme en lønudvikling, i overensstemmelse med national praksis og med fuld respekt for arbejdsmarkedsparternes rolle, der afbøder tabet af købekraft, navnlig for lavtlønnede, herunder gennem rettidig justering af den lovbestemte mindsteindkomst, samtidig med at der tages højde for den makroøkonomiske situation, beskæftigelsen og konkurrenceevnen bevares, og der sikres overensstemmelse med målet om at håndtere den høje inflation
- sikre tilgængelige arbejdsfordelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser, der er udformet på en måde, så de bevarer den menneskelige kapital, støtter retfærdige omstrukturingsprocesser, hvor det er nødvendigt, letter jobskift og bidrager til modernisering af økonomien, navnlig gennem ledsagende opkvalificering og omskoling, også på baggrund af energikrisens mulige indvirkning på arbejdsmarkedet og de dermed forbundne omlægninger i industrien
- styrke effektiviteten i den aktive arbejdsmarkedspolitik og kapaciteten i de offentlige arbejdsformidlinger, bl.a. ved at investere i tilgængelig digital infrastruktur og digitale tjenester, overvåge og udarbejde prognoser for færdigheder samt sikre tilstrækkelig uddannelse af personale med henblik på at fremme jobskabelse og jobskift, herunder under hensyntagen til den digitale og grønne økonomi, og løse manglen på arbejdskraft og færdigheder
- støtte de arbejdstagere og husstande, der er mest berørt af de økonomiske og sociale forandringer som følge af klimaændringerne og den nødvendige grønne omstilling samt digitalisering med særligt fokus på sårbare grupper, navnlig gennem arbejdsformidling og uddannelse, veltilrettelagte, målrettede og tidsbegrænsede beskæftigelsesprogrammer samt målrettede og veludformede ansættelses- og omstillingsincitamenter, tilstrækkelig indkomstsikkerhed baseret på aktiv inklusion og fremme af iværksætterier, der bygger på fuld og meningsfuld inddragelse af arbejdstagerne og deres repræsentanter ved arbejde med forandringer og styring af omstrukturering i overensstemmelse med Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet
- forbedre unges arbejdsmarkedsudsigter, herunder ved at fremme inkluderende erhvervsuddannelse og videregående uddannelse af høj kvalitet, tilbyde målrettet støtte fra arbejdsformidlinger (herunder mentorordninger, vejledning og rådgivning) samt støtte lærlingeuddannelser og praktikophold af høj kvalitet i overensstemmelse med den styrkede ungdomsgaranti og
- sikre ligestilling mellem kønnene og styrke kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet, herunder ved at fremme lige muligheder og karriereudvikling og sikre gennemsigtighed i lønstrukturerne, fremme balance mellem arbejds-, familie- og privatliv, herunder gennem adgang til økonomisk overkommelig langtidspleje af høj kvalitet og førskoleuddannelse og børnepasning, samt adgang til passende familierelateret orlov og fleksible arbejdsordninger for forældre og andre med omsorgsforpligtelser i overensstemmelse med den europæiske plejestrategi
- fremme lige muligheder og forbedre læringsresultaterne ved at løse problemerne med skolefrafald, herunder gennem tilbud om økonomisk overkommelig førskoleuddannelse og børnepasning af god kvalitet i overensstemmelse med den europæiske børnegaranti og de relevante nationale handlingsplaner, samt ved at afhjælpe manglen på lærere og støtte adgang til uddannelse for børn fra dårligt stillede grupper og fjerntliggende områder og fremme uddannelse på alle kvalifikationsniveauer

- styrke elevers og voksnes digitale kompetencer og øge den digitale talentmasse på arbejdsmarkedet ved at udvikle digitale uddannelsesøkosystemer støttet af centrale katalysatorer såsom højhastighedsforbindelser til skoler, udstyr og læreruddannelse og støtte institutioner med knowhow om digitalisering med særligt fokus på inklusion og mindskelse af den digitale kløft
- støtte opkvalificering og omskoling af voksne med henblik på tilpasning til et arbejdsmarked i forandring, herunder ved at styrke individuelle uddannelsesrettigheder og navnlig gennem individuelle læringskonti, og fremme udviklingen, gennemførelsen og anerkendelsen af mikroeksamensbeviser i overensstemmelse med Rådets henstillinger om individuelle læringskonti og om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for livslang læring og beskæftigelsesegnethed
- tilpasse arbejdsmarkedslovgivningen og skatte- og socialsikringssystemerne for at mindske og forebygge segmenteringen på arbejdsmarkedet og fremme jobskabelse af høj kvalitet, herunder mulige skattelempler især for lavtlønnede
- sikre, at arbejdstagere i atypiske ansættelsesforhold, platformsarbejdere og selvstændige har adgang til passende social beskyttelse i overensstemmelse med Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse
- fremme sunde, sikre og tilpassede arbejdsmiljøer samt fleksible arbejdsordninger
- fremme kollektive overenskomstforhandlinger, social dialog og inddragelse af arbejdsmarkedets parter, herunder i forbindelse med gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne og processen for det europæiske semester
- investere i passende og bæredygtige socialsikringssystemer for alle i overensstemmelse med Rådets henstilling om adgang til social beskyttelse, herunder mindsteindkomstordninger, der bygger på aktiv integration, i overensstemmelse med forslaget til Rådets henstilling om en passende mindsteindkomst, der sikrer aktiv inklusion, støtte reformer for at sikre en passende beskyttelse og forbedre beskyttelsen af personer, der helt eller delvist ikke er tilstrækkeligt dækket, forbedre tilstrækkeligheden af ydelser, muligheder for overførsel af rettigheder, adgang til tjenester og støtte til integration på arbejdsmarkedet af dem, der er i stand til at arbejde og gennem investeringerne sikre balance mellem finansieringskilder og bevare den overordnede bæredygtighed i de offentlige finanser
- vurdere reformernes og investeringernes fordelingsmæssige indkomsteffekt for forskellige befolkningsgrupper i overensstemmelse med meddelelsen om bedre vurdering af den fordelingsmæssige effekt af medlemsstaternes politik
- give alle børn, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, gratis og effektiv adgang til sundhedspleje, førskoleuddannelse og børnepasning, uddannelse og skoleaktiviteter, effektiv adgang til sund ernæring og passende boliger, i overensstemmelse med den europæiske børnegaranti
- bekæmpe hjemløshed som den mest ekstreme form for fattigdom, fremme investeringer i renovering af almenyttige og sociale boliger og fremme integrerede socialydelser og lette adgangen til økonomisk overkommelige boliger af høj kvalitet, sociale boliger eller boligstøtte, hvor det er relevant
- investere i sundhedssystemets kapacitet, herunder i primær pleje og i den offentlige sundhedspleje, koordinering af sundhedspleje, sundhedspersonale og e-sundhed, reducere egenbetaling, forbedre sundhedsdækningen og fremme opkvalificering og omskoling af sundhedspersonale

- øge udbuddet af økonomisk overkommelige og bæredygtige langtidsplejeydelser af høj kvalitet i overensstemmelse med den europæiske plejestrategi
- sikre inkluderende og økonomisk bæredygtige pensionssystemer, der giver mulighed for en tilstrækkelig indkomst i alderdommen og retfærdighed mellem generationerne.

EU-finansiering, herunder via Den Europæiske Socialfond Plus, Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Fonden for Retfærdig Omstilling og genopretnings- og resiliensfaciliteten for støtteberettigede investeringer og reformer, støtter medlemsstaterne i indsatsen for at intensivere de politiske tiltag på de nævnte områder.

KAPITEL 1. OVERSIGT OVER ARBEJDSMARKEDSTENDENSER OG SOCIALE TENDENSER I DEN EUROPÆISKE UNION, OVERORDNEDE MÅL OG ØJEBLIKSBILLEDER FRA DEN SOCIALE RESULTATTAVLE

1.1 Tendenser på arbejdsmarkedet

Opsvinget på arbejdsmarkedet fortsatte i 2022, hvor beskæftigelsen steg til over niveauet før krisen, om end med betydelige forskelle på tværs af sektorer. I andet kvartal 2022 nåede det samlede antal beskæftigede i EU op på 213,4 millioner mennesker (164 millioner i euroområdet)¹⁰. Det er 3,5 millioner (2,7 i euroområdet) over toppunktet i fjerde kvartal 2019. Beskæftigelsesfrekvensen (aldersgruppen 20-64 år) lå på 74,8 % i EU i andet kvartal 2022 (74,3 % i euroområdet), hvilket er 1,9 procentpoint (1,6 procentpoint for euroområdet) over det højeste niveau før pandemien. På årsbasis lå beskæftigelsesfrekvensen på 73,1 % i 2021 i EU (72,5 % i euroområdet), 0,4 procentpoint over værdien for 2019 (ingen ændring i euroområdet). Blandt erhvervene med den største beskæftigelsesvækst har informations- og kommunikationsteknologisektoren (IKT) haft en vækst på 21 % mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2022 svarende til 1,1 mio. flere job. Det blev efterfulgt af ejendomsbranchen (en stigning på 18 % eller 190 000 flere beskæftigede) med liberale, videnskabelige og tekniske aktiviteter (en stigning på 7,9 % eller 0,58 mio. beskæftigede). Den offentlige forvaltning og forsvaret stod for 0,71 mio. yderligere arbejdspladser i andet kvartal 2022 sammenlignet med fjerde kvartal 2019 (en stigning på 5,3 %). Herefter kom bygge- og anlægsvirksomhed (en stigning på 6,1 %) med liberale, videnskabelige og tekniske aktiviteter (en stigning på 3,1 %). I modsætning dertil er fremstillings-, hotel- og restaurationsvirksomhed og administrative støtteaktiviteter endnu ikke på beskæftigelsesniveauet fra før krisen (ca. 0,2 millioner færre beskæftigede i hver delsektor i andet kvartal 2022 sammenlignet med fjerde kvartal 2019). Generelt forventes væksten i beskæftigelsen at ligge på 1,7 % i 2022 med efterfølgende afmatning i 2023 og en beskeden vækst på op til 0,4 % i 2024. Den gradvise integration på arbejdsmarkedet af mennesker, der flygter fra krigen i Ukraine til EU, forventes først at være mærkbar fra næste år.¹¹

Arbejdstagere, der forlader arbejdsfordelingsordninger, og det registrerede fald i arbejdsfravær har bevirket en stigning i det samlede antal arbejdstimer fra 2021 og til nu. Antallet af arbejdstimer i EU er igen steget langsomt men sikkert siden lavpunktet i andet kvartal 2020 og lå på i alt 85,9 mia. arbejdstimer i andet kvartal 2022¹². Dette er den højeste værdi, der nogensinde er registreret for denne indikator. Samtidig faldt det kvartalsvise arbejdsfravær fortsat fra 17,5 % af den samlede beskæftigelse i andet kvartal 2020 til 8,9 % i andet kvartal 2022¹³. Tallene understreger fortsat den vigtige rolle, som arbejdsfordelingsordningerne har spillet for mange arbejdstagere og virksomheder, her mere end to år efter covid-19-krisens begyndelse (se afsnit 2.1). De arbejdsmarkedsforanstaltninger, der blev indført på EU- og medlemsstatsniveau i forbindelse med covid-19-pandemien (navnlig SURE, REACT-EU og investeringsinitiativet som reaktion på coronaviruset, CRII og CRII plus), gjorde det muligt for virksomhederne at fastholde medarbejdere og kvalifikationer og hjalp selvstændige med gradvist at genoptage aktiviteterne efter ophævelsen af restriktionerne. Den fjerde halvårslige rapport om

¹⁰ Beskæftigelse: National Accounts (domestic concept), Eurostat indicator [[namq_10_a10_e](#)], [[lfsq_eegan2](#)] og andre tal: EU-arbejdskraftundersøgelse. I hele dette afsnit er der brugt sæsonkorrigerede kvartalstal.

¹¹ Europa-Kommissionen, European Economic Forecast, Autumn 2022, Institutional paper 187, november 2022.

¹² Eurostat [[namq_10_a10_e](#)].

¹³ Eurostat [[lfsi_abt_q](#)] og [[lfsi_emp_q](#)], EU LFS.

gennemførelsen af SURE¹⁴ viser, at der via instrumentet blev ydet støtte til ca. 31,5 mio. personer og 2,5 mio. virksomheder i 2020, hvilket udgjorde næsten en tredjedel af den samlede beskæftigelse og af det samlede antal virksomheder i de 19 støttemodtagende medlemsstater.

Væksten i de nominelle lønninger begyndte at stige, men forventes fortsat at ligge under inflationen i 2022. I 2021 steg de nominelle lønninger for ansatte i alle medlemsstater og med 4,1 % samlet set i EU på årsbasis, hvilket oversteg den gennemsnitlige vækstrate på ca. 1,9 % i perioden fra 2013 til 2019. Stigningen skyldtes hovedsagelig det kraftige økonomiske opsving og stigningen i antal arbejdstimer (se afsnit 2.1 for nærmere oplysninger på medlemsstatsniveau). Den høje inflation og det stramme arbejdsmarked bidrog yderligere til en lille stigning i de nominelle lønninger i første halvdel af 2022. De nominelle lønstigninger er imidlertid i vid udstrækning blevet udhulet af den øgede inflation, hvilket har resulteret i et betydeligt fald i reallønnen på 3,3 % i EU i andet kvartal 2022 (sammenlignet med året før), samtidig med at der registreres en stigende bekymring for de negative sociale konsekvenser af den faldende købekraft, navnlig for lavtlønnede. Fremover forventes lønvæksten at aftage som følge af den forværrede økonomiske situation¹⁵.

Andelen af personer i tidsbegrænset ansættelse og selvstændige arbejdstagere er ikke steget markant, efterhånden som arbejdsmarkedet er blevet mere dynamisk. Andelen af personer i tidsbegrænset ansættelse ud af alle ansatte (aldersgruppen 20-64 år) steg en smule fra 12,6 % i 2020 til 13 % i 2021. Den nåede op på 13,1 % i andet kvartal 2022 (0,8 procentpoint højere end i samme kvartal 2020), hvilket stadig er lavere end i fjerde kvartal 2019 (13,9 %). I 2021 lå tallene højere for kvinder (13,8 % mod 12,2 % for mænd) og for unge arbejdstagere (aldersgruppen 15-24 år) (50,9 % mod 12,9 % for aldersgruppen 25-54 år og 6,5 % for aldersgruppen 55-64 år — se også afsnit 2.3). Procentandelen af ansatte på tidsbegrænsede kontrakter var også betydeligt højere for lavtuddannede (19,2 % i 2021) sammenlignet med mellem- og højtuddannede (henholdsvis 11,7 % og 12,2 %). Antallet af selvstændige (aldersgruppen 20-64 år) faldt med 0,9 mio. personer mellem 2019 og 2021. Kvartalsvis var der 25,7 mio. selvstændige erhvervsdrivende i andet kvartal 2022, hvilket er 0,6 mio. lavere end i fjerde kvartal 2019¹⁶.

Beskæftigelsen stiger parallelt med antallet af ledige stillinger, hvilket understreger behovet for yderligere at støtte arbejdsmarkedsdeltagelse, jobmatchning og jobskift¹⁷. Andelen af ledige stillinger inden for industri, byggeri og tjenesteydelser lå på 3 % i andet kvartal 2022 i EU-27 (3,2 % i euroområdet), hvilket er 0,8 procentpoint (0,9 procentpoint) højere end i andet kvartal 2021 og også over niveauet før pandemien (2,1 % i fjerde kvartal 2019 for EU og 2,2 % for euroområdet). Der er dog store forskelle mellem medlemsstater og erhverv (se afsnit 2.1). Selv om der på det seneste er set tegn på, at stigningen ikke er et strukturelt fænomen, vil en omhyggelig overvågning af andelen af ledige stillinger være afgørende for at kunne vurdere eventuelle ubalancer på arbejdsmarkedet¹⁸. I afsnit 2.3

¹⁴ COM(2022) 483 final.

¹⁵ Europa-Kommissionen, Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2022, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (under udarbejdelse).

¹⁶ Eurostat [[lfst_r_e2tgaedcu](#)], [[lfsa_etpgan](#)] og [[lfsq_egaps](#)]. Brud i serier i henholdsvis 2021 og første kvartal 2021.

¹⁷ Andelen af ledige stillinger beregnes ud fra det samlede antal ledige stillinger (dvs. lønede stillinger, der er nyoprettede, ubesatte eller snart bliver ledige) som en procentdel af besatte og ledige stillinger. Note: NACE Rev. 2-aktiviteter B-S. Eurostat onlinekode: [[ei_lmjuv_q_r2](#)].

¹⁸ Note: Manglen på arbejdskraft synes hovedsagelig at skyldes opsvinget på arbejdsmarkedet og ikke hindringer for omfordeling på arbejdsmarkedet. Europa-Kommissionen, [Quarterly Report on the Euro Area, Institutional Paper](#), 2022.

analyseres de tilpasninger, som de offentlige arbejdsformidlinger har foretaget for at sikre en mere effektiv matchning af jobsøgende og ledige stillinger, herunder digitale tjenester og personlige tjenester og partnerskaber med arbejdsgivere og sociale serviceudbydere.

Samlet set ligger arbejdsløsheden i de fleste EU-medlemsstater og i euroområdet tættere på eller under niveauet før krisen¹⁹. Arbejdsløsheden (aldersgruppen 15-74 år) i EU faldt fortsat og nåede ned på 6,1 % i andet kvartal 2022 (det laveste niveau nogensinde), hvilket er markant lavere end det seneste toppunkt på 7,8 % i tredje kvartal 2020. I euroområdet var arbejdsløsheden lidt højere, nemlig 6,6 % i andet kvartal 2022 (2,1 procentpoint under værdien i tredje kvartal 2020). De seneste månedlige data viser, at arbejdsløsheden faldt yderligere til 6 % i EU i august 2022 (6,6 % i euroområdet), hvilket er under niveauet før krisen. Der er dog stor forskel mellem medlemsstaterne (se afsnit 2.1). Langtidsledigheden var på 2,4 % af den erhvervsaktive befolkning i andet kvartal 2022 i EU (2,7 % i euroområdet), hvilket er henholdsvis 0,2 procentpoint og 0,3 procentpoint lavere end i fjerde kvartal 2019²⁰.

Andelen af kvinder, der er på arbejdsmarkedet, stiger fortsat, men der er fortsat betydelige forskelle mellem kønnene. Andelen steg til 67,7 % i 2021 (aldersgruppen 20-64 år), 1,6 procentpoint højere end i 2020, mens andelen for mænd steg til 78,5 %, 1,3 procentpoint højere end i 2020 — se figur 1.1.1. Kvartalsvis lå beskæftigelsesfrekvensen for kvinder på 69,5 % i andet kvartal 2022, 2,1 procentpoint højere end i første kvartal 2021 og over niveauet før krisen på 67,3 % i fjerde kvartal 2019. Den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen er næsten uændret på 10,7 procentpoint i andet kvartal 2022, 0,2 procentpoint under niveauet i andet kvartal 2021. Erhvervsfrekvensen (aldersgruppen 20-64 år) for kvinder steg til 74,1 % i andet kvartal 2022, 1,8 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019, mens den for mænd (84,8 %) var 1 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019.

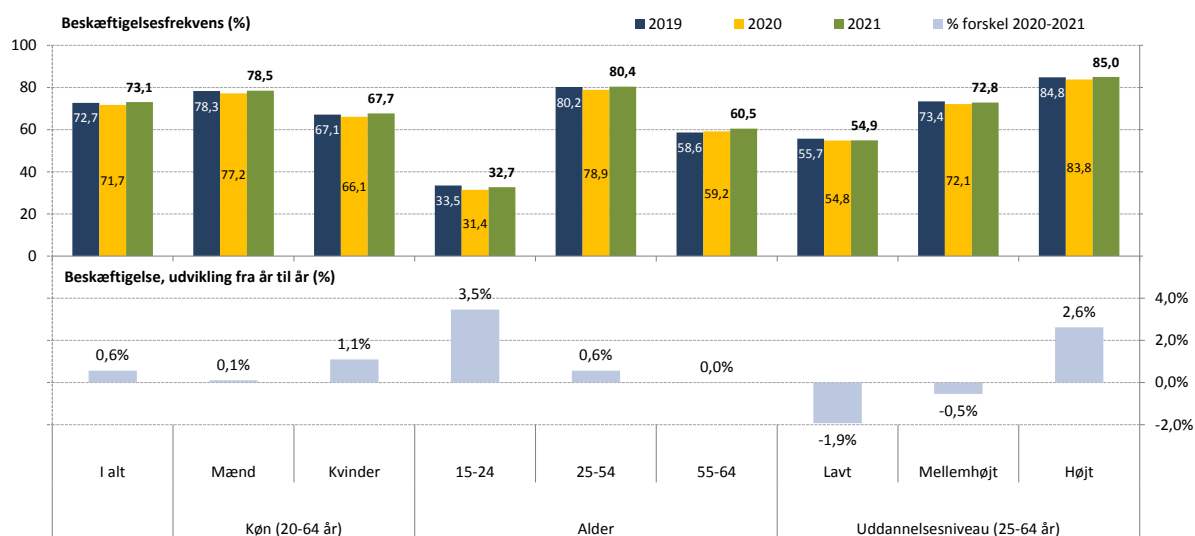
Andelen af unge, der er på arbejdsmarkedet, er på det seneste forbedret men ligger stadig langt fra niveauet før krisen i nogle medlemsstater. Trods en generelt positiv udvikling er beskæftigelsesfrekvensen blandt unge (aldersgruppen 15-24 år) endnu ikke genoprettet efter covid-19-krisen — med 32,7 % i 2021 ligger den stadig 0,8 procentpoint under niveauet i 2019 — se figur 1.1.1. Den seneste udvikling viser en hurtig forbedring med 34,9 % i andet kvartal 2022 (1,5 procentpoint over fjerde kvartal 2019). Ungdomsarbejdsløsheden (aldersgruppen 15-24 år) faldt fra 18,3 % i første kvartal 2021 til 14,3 % i andet kvartal 2022. Med 16,6 % i 2021 ligger den på årsbasis stadig mere end 1 procentpoint over niveauet før pandemien. Samlet set var omkring 9,3 millioner unge (aldersgruppen 15-29 år) hverken i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET) i 2021 (13,1 %), hvor tallet var ca. 8,3 mio. i andet kvartal 2022 (11,7 %).

¹⁹Se nærmere i: Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

²⁰ Eurostat [[une_rt_m](#)], [[une_rt_q](#)] og [[une_ltu_q](#)].

Figur 1.1.1: Beskæftigelsesfrekvensen er steget til niveauet før pandemien eller derover som følge af højere tal for unge, kvinder og højtuddannede

Beskæftigelsesfrekvens efter køn, aldersgruppe og uddannelsesniveau i EU-27, sæsonkorrigerede, ikke kalenderkorrigerede data (i %)

Kilde: Eurostat, [[lfsi_emp_a](#)] og [[lfsa_egaed](#)], EU LFS.

Arbejdsmarkedsdeltagelsen stiger fortsat med større bevægelser blandt ældre voksne og kvinder. Erhvervsfrekvensen i EU for personer i aldersgruppen 20-64 år lå på 73,6 % i 2021, 0,4 procentpoint højere end i 2019 og 1,3 procentpoint højere end i 2020. I andet kvartal 2022 var erhvervsfrekvensen på 79,4 %, 1,1 procentpoint højere end et år tidligere og 1,4 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019. Stigningen vedrører fortsat hovedsageligt ældre og kvinder. Ændringerne i erhvervsfrekvensen for aldersgruppen 55-64 år (en stigning på 3,1 procentpoint fra 62,3 % i fjerde kvartal 2019 til 65,4 % i andet kvartal 2022) var tre gange højere end stigningen i aldersgruppen 15-24 år (1 procentpoint) og 25-54 år (1,2 procentpoint).

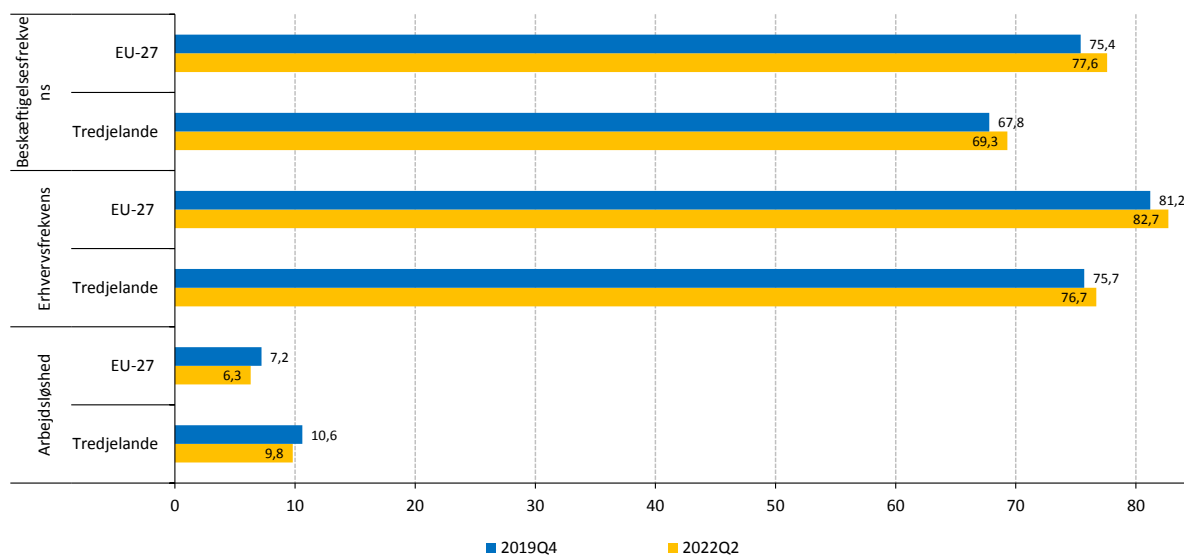
Antallet af højtuddannede arbejdstagere i økonomien er steget parallelt med forskellen i beskæftigelse opgjort efter kvalifikationsniveau. Antallet af personer (aldersgruppen 25-64 år) med højere uddannelse, der er i beskæftigelse, steg med 2,6 % i 2021, mens beskæftigelsen for mellem- og lavtuddannede arbejdstagere (ISCED 0-2 og 0-4) faldt med henholdsvis 0,5 % og 1,9 % — se figur 1.1.1. Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for lavtuddannede og højtuddannede arbejdstagere var på 30,1 procentpoint i 2021, hvilket er 1 procentpoint højere end i 2020 (se afsnit 2.2).

Andelen af personer født uden for EU, der er på arbejdsmarkedet, nåede op på niveauet før krisen, men der er stadig stor forskel sammenlignet med borgere født i EU. I 2021 lå beskæftigelsesfrekvensen (aldersgruppen 20-64 år) for personer, der er født uden for EU, på 66,7 %, 1 procentpoint under niveauet for 2019 og 6,4 procentpoint lavere end niveauet for indfødte personer. Den kvartalsvise beskæftigelsesfrekvens for personer født uden for EU var på 69,3 % i andet kvartal 2022, 1,5 procentpoint højere end i fjerde kvartal 2019 — se figur 1.1.2. Arbejdsløsheden (aldersgruppen 15-74 år) for personer født uden for EU var på 11,8 % i 2021, 0,6 procentpoint lavere end i 2020 (se afsnit 2.2). Arbejdsløshedsniveauet for kvinder født uden for EU ligger højere (13,2 % i 2021) end for mænd født uden for EU (10,7 %). Kvartalsvis var arbejdsløsheden for personer født uden for EU (9,8 % i andet kvartal 2022) fortsat faldende i forhold til første kvartal 2021 (13,5 %) og

ligger i øjeblikket 0,8 procentpoint under niveauet for fjerde kvartal 2019. De nyeste data understreger de største forhindringer, som personer født uden for EU (aldersgruppen 15-74 år) oplever, når det drejer sig om at få et passende job i deres værtsland (f.eks. manglende anerkendelse af formelle kvalifikationer, sprogkundskaber eller begrænset ret til at arbejde på grund af statsborgerskab eller opholdstilladelse)²¹.

Figur 1.1.2: Der er betydelige forskelle i arbejdsmarkedsdeltagelsen for personer, der er født i og uden for EU-27

Beskæftigelse, arbejdsløshed og erhvervsfrekvens baseret på oprindelsesland (EU-27 eller uden for EU), sæsonkorrigerede data, ikke kalenderkorrigerede (i %)

Note: Aldersgruppen 20-64 år for beskæftigelses- og erhvervsfrekvensen, aldersgruppen 15-74 år for arbejdsløshedsprocenten.

Kilde: Eurostat, [lfsq_ergacob], [lfsq_urgacob] og [lfsq_argacob], EU LFS.

1.2 Sociale tendenser

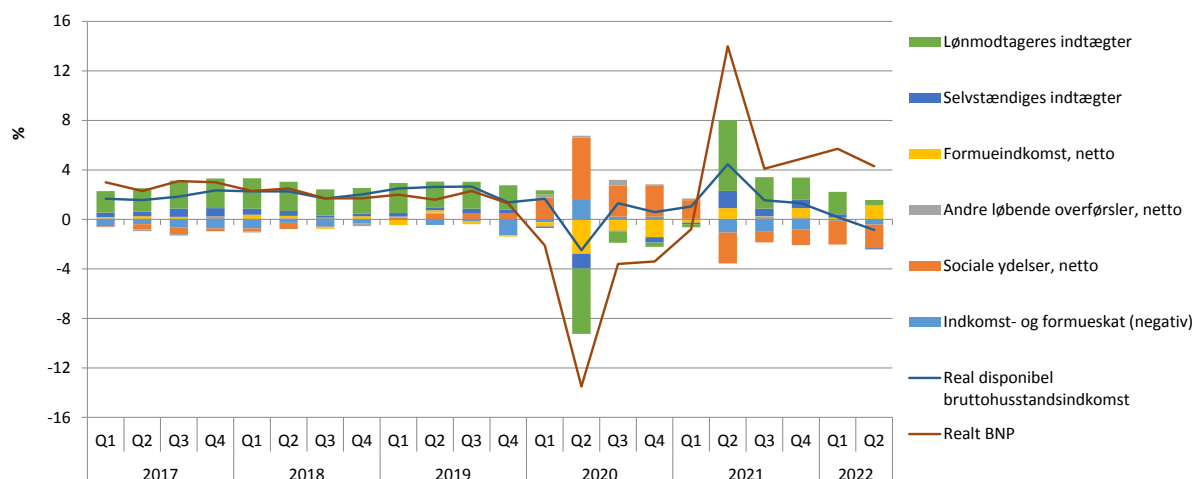
Husstandenes realindkomst steg i EU i 2021 som følge af genopretningen efter covid-19 og den delvise videreførelse af de politiske foranstaltninger til afbødning af konsekvenserne af pandemien; den øgede inflation forventes at påvirke købekraften i den kommende periode. Væksten i den reale disponible bruttohusstandsindkomst (GDHI, kvartalsvis, i forhold til året før) steg i 2021 i gennemsnit til niveauet før pandemien (2 % mod 2,2 % i perioden 2018-2019) — se figur 1.2.1. Den lå på bemærkelsesværdige 4,5 % i andet kvartal 2021 og mere moderat på 1,7 % i tredje kvartal 2021, hvorefter den faldt yderligere frem til andet kvartal 2022. Væksten var drevet af genopretningen i 2021, der også indebar en gradvis udfasning af nødforanstaltningerne. En vigtig drivkraft bag opbremsningen var det kraftigt faldende bidrag fra lønmodtagernes og selvstændiges indtægter i faste priser, der står i skarp modsætning til den kraftige stigning i realt BNP fra tredje kvartal 2021 til første kvartal 2022. En vigtig faktor bag tendensen er den hastigt stigende inflation, jf. afsnit 1.1, der i alvorlig grad begrænsede bidraget fra lønmodtagernes indtægter til væksten i GDHI i andet kvartal 2022 på trods af en gunstig nominal lønudvikling (se nærmere i afsnit 2.1.1). Som følge heraf faldt de reale husstandsindkomster i andet kvartal 2022 for første gang siden covid-19-chokket i andet kvartal 2020 og for anden gang efter krisen i 2013. Ud over de gennemsnitlige ændringer i realindkomsten er der

²¹ Kilde: Eurostat, Labour Force Survey, Module 2021 (ad hoc extraction).

betydelige forskelle mellem indkomstniveauerne, hvor prisændringer har en højere end gennemsnitlig effekt på lav- og mellemindkomsthusholdninger, der bruger en større andel af udgifterne til energi og fødevarer (se også søjleboks 7 i afsnit 2.4.1 om prisstigningernes effekt og energifattigdom).

Figur 1.2.1: De seneste prisstigninger har haft en negativ indvirkning på genetableringen af den samlede vækst i husstandes realindkomst efter covid-19-krisen

Vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst (GDHI) samt de vigtigste komponenter og vækst i realt BNP (EU-27, kvartalsvise vækstrater på i forhold til året før)

Noter: Beregninger fra GD EMPL. Den nominelle disponible bruttohusstandsindkomst blev deflateret med forbrugerprisinflationsindekset. Den reale vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst i EU anslås som et vægtet gennemsnit af medlemsstaternes værdier, når der foreligger kvartalsdata baseret på ENS 2010 (samlet 95 % af den disponible bruttohusstandsindkomst i EU).

Kilde: Eurostat, national regnskaber [[nasq_10_nf_tr](#)] og [[namq_10_gdp](#)]. Data er ikke sæsonkorrigerede.

Generelt synes indkomstuligheden i store træk at have været uændret i EU under covid-19-krisen. Indkomstkventilsatsen for de øverste og nederste kvintiler (S80/S20) var 4,97 i 2021 mod en værdi på 4,89 i 2020 (for henholdsvis 2020 og 2019 indkomster). Den generelt uændrede indkomstulighed i det år, hvor pandemien brød ud, skyldes den omfattende offentlige støtte, som medlemsstaterne indførte, også med støtte fra EU, og at velfungerende og stærke automatiske stabilisatorer via skatte- og socialsikringssystemerne har afbødet virkningerne, navnlig for sårbare grupper. Eurostats foreløbige skøn over den gennemsnitlige indkomstkventilsats i EU for indkomståret 2021 indikerer også uændrede forhold, hvilket afspejler virkningen af genopretningen og den delvise videreførelse af de politiske indgreb for at afbøde krisens negative socioøkonomiske virkninger²². I lyset af den seneste udvikling, herunder energikrisen og det afledte inflationspres, vil det være vigtigt at overvåge udviklingen i uligheden fremover. Vurderingen af de politiske foranstaltningers fordelingsmæssige virkning er afgørende for at sikre, at de indførte foranstaltninger bidrager til yderligere at mindske indkomstuligheden og bekæmpe fattigdom²³.

Andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse var stort set stabil i det første år af covid-19-krisen. I 2021 lå andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) på 21,7 % i EU, hvilket er stort set uændret i forhold til året før (21,6 %) ²⁴. Det stabile niveau følger efter et generelt fald i antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse i EU-27 i løbet af det seneste årti og afspejler den afbødende

²² Se [Flash estimates for the 2021 income year](#), udgivet i august 2022, på [Eurostats hjemmeside](#).

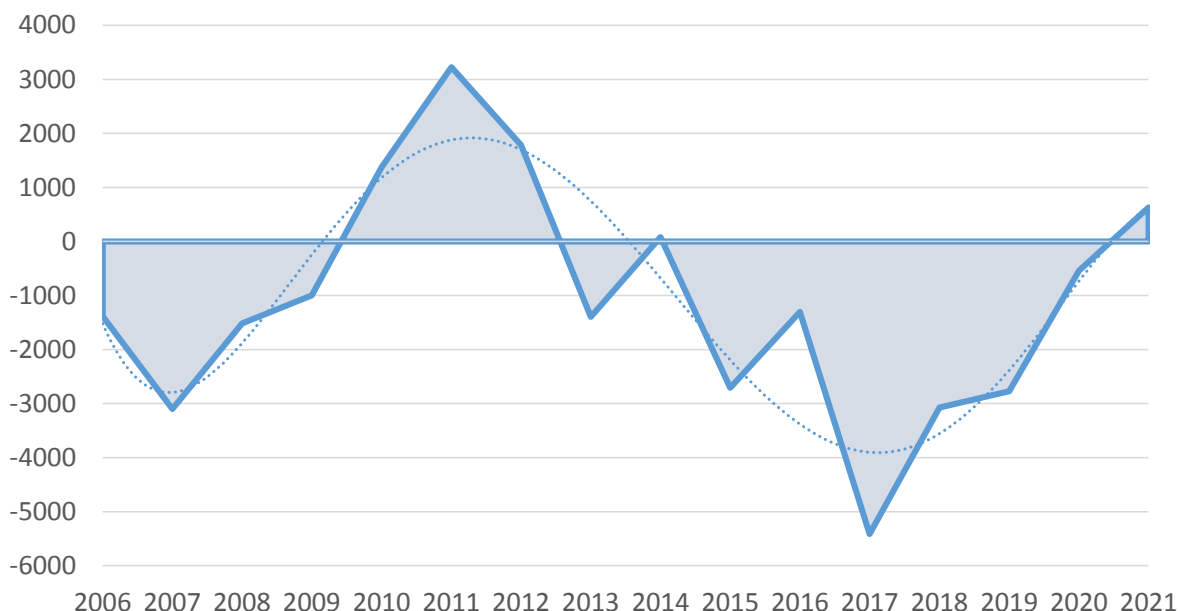
²³ I den sammenhæng har Kommissionen udsendt en meddelelse om [Bedre vurdering af den fordelingsmæssige virkning af medlemsstaternes politikker](#) (COM(2022) 494 final).

²⁴ Se nærmere om komponenterne i AROPE i afsnit 1.4.

effekt af de politiske tiltag, der er vedtaget i medlemsstaterne og på EU-plan under covid-19-krisen — se figur 1.2.2.

Figur 1.2.2: Antallet af personer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, er faldet i løbet af det seneste årti og forblev stabilt efter covid-19-krisen

Ændring i forhold til året før i antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE, tusinder, EU-27)

Note: Data vedrører AROPE (ny definition) for årene 2016-2021 og AROPE (gammel definition) for årene 2006-2015 (se nærmere i afsnit 1.4). Data for AROPE (ny definition) er kun tilgængelige fra 2015. De samlede værdier for EU-27 er opgjort på grundlag af nationale tal. Når der er brud i data for en given medlemsstat, eller data ikke foreligger, anses bidraget til ændringen i antal personer, der er truet af fattigdom eller udstødelse, for at være nul.

Kilde: [[ilc_peps01n](#)] og [[ilc_peps01](#)], EU-SILC.

Ingen af de tre komponenter i AROPE-indikatoren udviste væsentlige ændringer i 2021 på EU-plan. I 2021 var fattigdomsrisikoen (AROP, baseret på indkomståret 2020) stabil i EU på 16,8 % (16,7 % i 2020, baseret på indkomståret 2019). Ifølge Eurostats foreløbige skøn forventes AROP-satsen at forblive stabil på EU-plan, også for indkomståret 2021. Værdien for alvorlige materielle og sociale afsavn faldt en smule i 2021 fra 6,8 % til 6,3 %, hvilket er en videreførelse af den faldende tendens fra årene før. Andelen af personer, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande, som havde været faldende siden 2015, steg en smule med 0,6 procentpoint til 8,9 % i 2021 (baseret på tal fra det foregående kalenderår). Denne generelle stabilitet i tallene skyldes den afbødende effekt, som blev opnået ved de arbejdsfordelingsordninger og andre foranstaltninger til fastholdelse af arbejdspladser, der blev indført for at modvirke virkningerne af de nødvendige nedlukninger. Sociale overførslers (ikke pensioner) stigende indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen i pandemiens første år vidner yderligere om de positive virkninger af den afgørende politiske indsats over for covid-19 på medlemsstats- og EU-plan. I 2021 (med henvisning til indkomster i 2020) reducerede sociale overførsler fattigdommen med mere end en tredjedel (36,3 %) i gennemsnit i EU. De sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen havde generelt været stabil på omkring 32 % med mindre udsving siden 2015, men den steg til hidtil usete niveauer i 2021 (med 3,3 procentpoint, dvs. med 10 %).

Energifattigdom var faldende indtil første halvdel af 2021, men forventes at stige fremover som følge af den igangværende energikrise. Før energipriserne begyndte at stige betydeligt i 2022 som følge af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, var energifattigdom

(almindeligvis målt på EU-plan som andelen af personer, der ikke kunne opvarme boligen tilstrækkeligt) generelt faldende på EU-plan og lå på 6,9 % i 2021 mod 9,6 % i 2015²⁵. I den periode lå andelen imidlertid meget højere for den del af befolkningen, der var truet af fattigdom, og var op til mere end dobbelt så høj i 2021, nemlig på 16,4 %. Den seneste stigning i energipriserne truer udviklingen gennem de seneste år og risikerer at føre til stigende energifattigdom på tværs af indkomstklasser — se søjleboks 7 i afsnit 2.4.1. Kommissionen har fremlagt en række initiativer, der skal støtte medlemsstaterne i bestræbelserne på at afhjælpe energifattigdom og virkningerne af de stigende energipriser, navnlig for lavindkomsthusstande. Allerede i oktober 2021 vedtog Kommissionen en meddelelse om håndtering af stigende energipriser, der indeholder en værktøjskasse til håndtering af prisstigningernes effekt og styrkelse af modstandsdygtigheden over for chok. Den blev i september 2022 efterfulgt af et forslag til Rådets forordning med henblik på at afbøde prisstigningerne og lette presset på husstandene i hele EU²⁶.

Antallet af fattige i beskæftigelse er fortsat en udfordring i EU's medlemsstater. Andelen af beskæftigede personer i den erhvervsaktive alder, der er truet af fattigdom i EU, steg en smule fra 2010 til 2019 (0,5 procentpoint), men lå stabilt fra 2020 til 2021 (indkomståret 2020) og faldt kun med 0,1 procentpoint til 8,9 %. Den stabile andel af fattige i beskæftigelse i pandemiens første år skyldes også den hurtige politiske indsats, som medlemsstaterne indførte med støtte fra EU. De afbødende politiske foranstaltninger er i vid udstrækning blevet udfaset, og derfor skal antallet af fattige i beskæftigelse, navnlig blandt sårbare grupper, overvåges nøje, også på baggrund af inflationens negative indvirkning på reallønnen i den seneste tid.

Andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse lå også stort set stabilt under covid-19-krisen. Andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) var i 2021 på 24,4 %, kun 0,4 procentpoint højere end i 2020, og den er fortsat betydeligt lavere end i 2015 (27,4 %). Andelen af børn, der lever i husstande i pengerelateret fattigdom (AROP-andelen for børn), forblev stort set uændret i 2021 (indkomståret 2020) på 19,5 % (kun en smule højere end 19,2 % året før), mens indikatoren for andelen af børn, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande, i 2021 (oplysninger fra det foregående kalenderår) lå på 8,3 %, hvilket er en stigning fra 7,6 % i 2020 (indkomståret 2019). Alvorlige materielle og sociale afsavn hos børn er tilbage på niveauet før pandemien på 7,5 % i 2021, hvilket er et fald fra 8,3 % i 2020.

Risikoen for fattigdom eller social udstødelse blandt ældre (aldersgruppen 65 år og derover) har været stigende siden 2015. AROPE-andelen for personer på 65 år og derover var i 2021 højere end i 2015 (19,6 % mod 18 %). Denne stigning skyldtes en støt stigning i den pengereleterede fattigdom (AROP), som nu er højere blandt ældre end blandt befolkningen i den erhvervsaktive alder (aldersgruppen 18-64 år) (21,6 %), hovedsagelig som følge af stigende indkomster i den erhvervsaktive alder. Materielle afsavn blandt ældre er fortsat faldende og lå på 5,3 % i 2021 (et fald fra 7,4 % i 2015) mod 6,3 % for befolkningen i den erhvervsaktive alder.

Nogle befolkningsgrupper har større sandsynlighed for at havne i fattigdom eller social udstødelse end den samlede befolkning. Trods et generelt fald i medlemsstaterne i 2021 er

²⁵ Der foreligger endnu ingen officiel indikator for energifattigdom i EU. Manglende muligheder for at holde varmen er en af de anvendte indikatorer; en af dimensionerne under materielle afsavn, som gennem komponenten materielle og sociale afsavn indgår i AROPE-indikatorerne.

²⁶ Se [Meddelelse fra Kommissionen, "Håndtering af stigende energipriser: en værktøjskasse for handling og støtte" \(COM/2021/660 final\)](#) og [Forslag til RÅDETS FORORDNING om et nødindgreb for at imødegå høje energipriser](#).

andelen af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse fortsat højere for personer med handicap og for personer med migrantbaggrund end for henholdsvis den samlede befolkning og indfødte personer. Fattigdom og social udstødelse blandt romaer forblev stort set uændret under pandemien, men er fortsat meget højere end for resten af befolkningen med endnu større forskelle for børn.

1.3 EU's overordnede mål og nationale mål frem til 2030

I søjlehandlingsplanen fremlagde Kommissionen EU's overordnede 2030-mål for beskæftigelse, færdigheder og fattigdomsbekæmpelse, som blev bifaldet af EU's ledere i ved topmødet i Porto og Det Europæiske Råd i juni 2021, og opfordrede medlemsstaterne til at fastlægge deres egne nationale mål som bidrag til de fælles bestræbelser²⁷. Ved det sociale topmøde i Porto den 7. maj 2021²⁸ blev medlemsstaterne opfordret til at fastsætte ambitiøse nationale mål, der under behørig hensyntagen til hvert enkelt lands udgangsposition skulle udgøre et passende bidrag til opfyldelsen af Europamålene. I Portoerklæringen af 8. maj 2021 understregede EU's ledere betydningen af nøje at følge, herunder på højeste niveau, de fremskridt, der er gjort i gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og EU's overordnede mål for 2030. Stats- og regeringscheferne bifaldt EU's overordnede mål på Det Europæiske Råds møde den 24.-25. juni 2021 i overensstemmelse med Portoerklæringen²⁹.

Mellem september 2021 og juni 2022 fremlagde medlemsstaterne efter opfordring fra Kommissionen deres nationale mål. Der blev gennemført omfattende høringer, ofte med inddragelse af forskellige interessenter, herunder nationale parlamenter, arbejdsmarkedets parter, ikke-statslige organisationer, lokale myndigheder og medlemmer af den akademiske verden. De nationale mål blev drøftet på bilaterale møder med Kommissionens tjenestegrene, og multilaterale drøftelser fandt sted i Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC). Processen for fastsættelse af nationale mål blev afsluttet på EPSCO-Rådets samling i juni 2022, hvor de nationale mål, som alle medlemsstaterne havde fremsat (jf. tabel 1.3.1), blev drøftet. De fleste medlemsstater (21) har også fastsat supplerende mål på mindst ét område. I de fleste tilfælde medtog medlemsstaterne (19) et supplerende mål om at reducere antallet af børn, der er truet af fattigdom eller social udstødelse, og i mange tilfælde fremsatte de supplerende mål om at mindske den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen, øge andelen af befolkningen med som minimum grundlæggende digitale færdigheder og mindske andelen af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er).

²⁷ Se: Europa-Kommissionen, *Handlingsplan for den europæiske søjle for sociale rettigheder*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021. EU's overordnede mål frem til 2030: mindst 78 % af befolkningen i aldersgruppen 20-64 år bør være i beskæftigelse, mindst 60 % af alle voksne deltager i efteruddannelse hvert år, mindst 15 millioner færre mennesker i risiko for fattigdom eller social udstødelse.

²⁸ Underskrevet af formændene for Europa-Parlamentet og Europa-Kommissionen, af premierminister Costa (det portugisiske formandskab for Rådet for Den Europæiske Union) og af lederne af EU's arbejdsmarkedsparter og den sociale platform, [tilgængelig på internettet](#).

²⁹ [Portoerklæringen](#) og [Rådets konklusioner](#) af 24.-25. juni 2021 er tilgængelige på internettet.

Tabel 1.3.1: EU's overordnede mål for 2030 og nationale mål inddelt pr. medlemsstat

	Beskæftigelse (%)	Voksenuddannelse (%)	Fattigdomsbekæmpelse (AROE, tusind)
EU generelt	78,0	60,0	-15 000
Alle medlemsstater	78,5	57,6	-15 600*
BE	80,0	60,9	-279
BG	79,0	35,4	-787
CZ	82,2	45,0	-120
DK	80,0	60,0	-30 ⁽¹⁾
DE	83,0	65,0	-1 200 ⁽²⁾
EE	81,3	52,3	-39
IE	78,2	64,2	-90
EL	71,1	40,0	-860
ES	76,0	60,0	-2 815
FR	78,0	65,0	-1 100
HR	75,0	55,0	-298
IT	73,0	60,0	3 200
CY	80,0	61,0	-10
LV	80,0	60,0	-95
LT	80,7	53,7	-223
LU	77,6	62,5	-4
HU	85,0	60,0	-292
MT	84,6	57,6	⁽³⁾
NL	82,5	62,0	-163
AT	79,9	62,0	-204
PL	78,3	51,7	-1 500
PT	80,0	60,0	-765
RO	74,7	17,4	-2 532
SI	79,5	60,0	-9
SK	76,5	50,0	-70
FI	80,0	60,0	-100
SE	82,0	60,0	-15

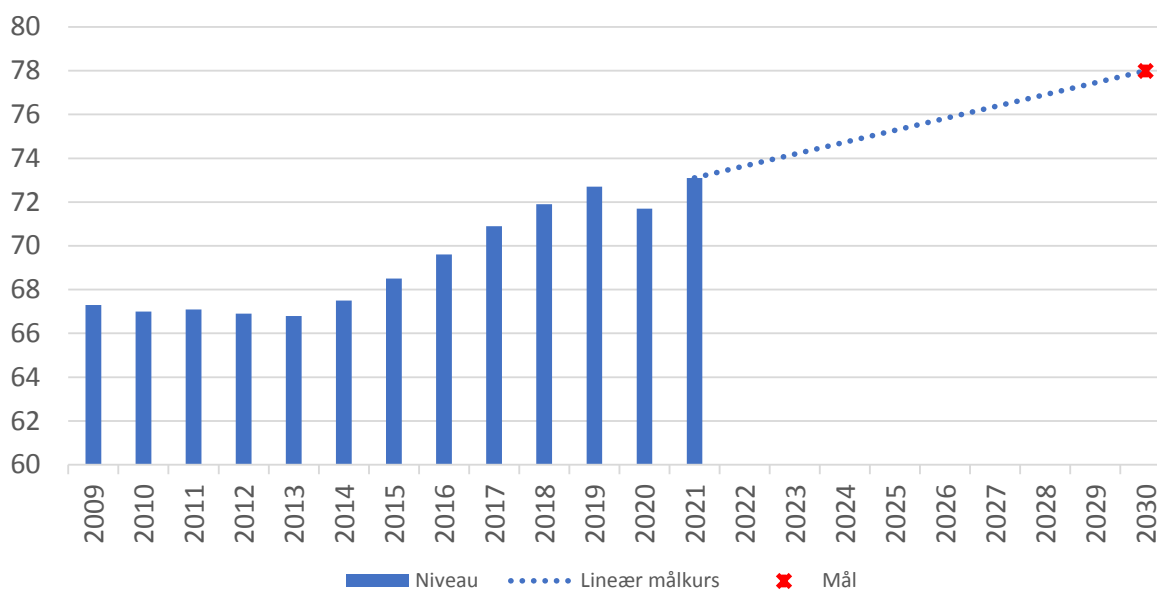
Note: (*) Det samlede mål for fattigdomsbekæmpelse for alle medlemsstater svarer til mindst 15,6 mio. mennesker, eksklusive medlemsstater, der ikke definerer målene ved brug af AROPE-niveauerne. (1) Danmark opgør det nationale mål for fattigdomsbekæmpelse som en nedbringelse af det antal personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet (VLWI), svarende til 30 000 personer. (2) Tyskland opgør det nationale mål for fattigdomsbekæmpelse som en nedbringelse af det antal personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet (VLWI), svarende til 1,2 millioner personer. (3) Malta opgør det nationale mål for fattigdomsbekæmpelse som en nedbringelse af AROPE-andelen med 3,1 procentpoint.

Et højt beskæftigelsesniveau er en central prioritet for 2030 for at sikre, at alle kan deltage fuldt ud i økonomien og samfundet. Efterhånden som arbejdsmarkedet blev genoprettet efter covid-19-krisen, steg den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens i EU til 73,1 % i 2021, hvilket er 4,9 procentpoint under, men tættere på EU's overordnede mål for

2030 på 78 % — se graf 1.3.1. Medlemsstaterne har fastsat ambitiøse nationale 2030-mål for beskæftigelsesfrekvensen, der bliver til et højt samlet niveau på 78,5 %. Mange af medlemsstaterne har sat de nationale mål højere end EU's samlede mål på 78 %. Medlemsstater med lavere udgangspunkt havde tendens til at fastsætte relativt mere ambitiøse mål, hvilket støtter den opadgående konvergens i Unionen. I 2021 nærmede beskæftigelsesfrekvensen sig i de fleste medlemsstater de nationale mål — se figur 1.3.2.

Figur 1.3.1: Beskæftigelsesfrekvensen i EU steg efter covid-19-krisen

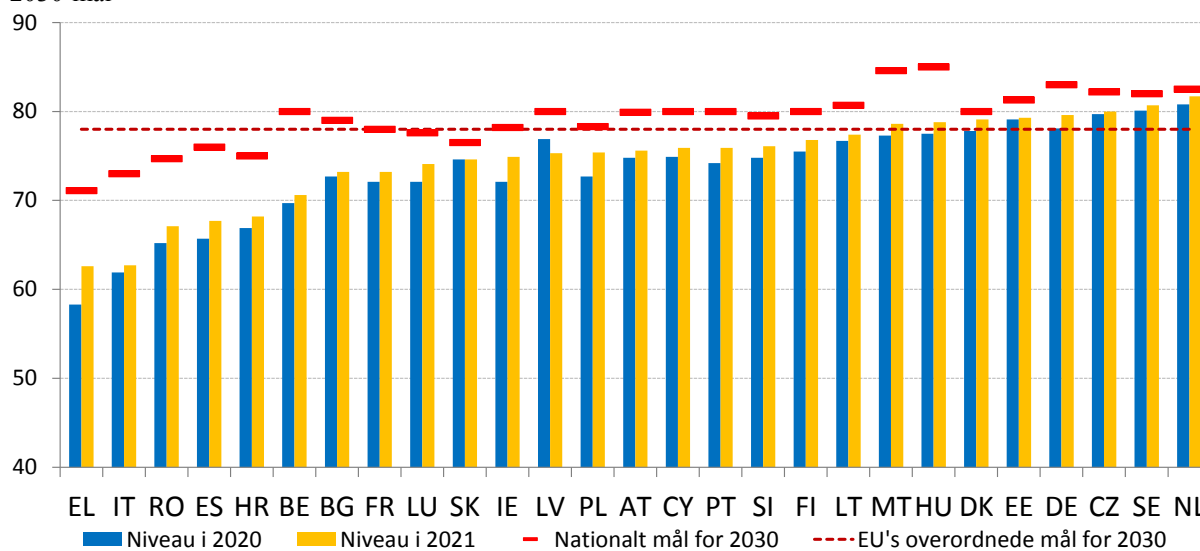
Beskæftigelsesfrekvens i EU-27 og det dermed forbundne overordnede EU-mål for 2030 (aldersgruppen 20-64 år, %)

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS.

Figur 1.3.2: Medlemsstaterne har fastsat ambitiøse nationale mål for beskæftigelsen, og næsten alle har registreret vækst i beskæftigelsen i 2021

Beskæftigelsesfrekvens (2020 og 2021, aldersgruppen 20-64 år, %) og medlemsstaternes tilsvarende nationale 2030-mål

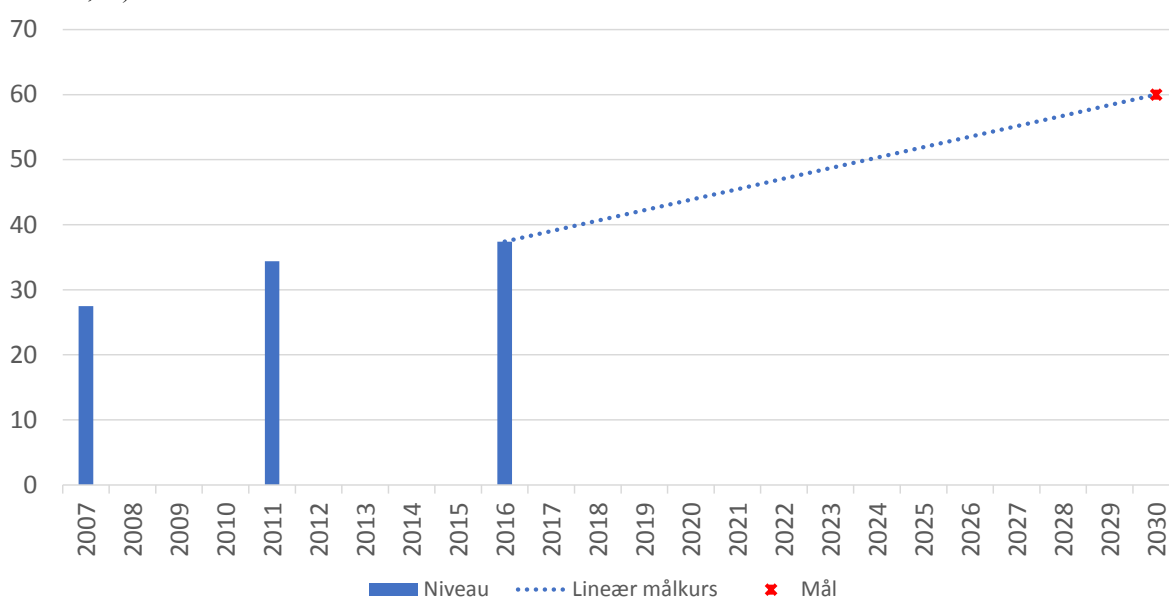
Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)] og [tabel over nationale mål for 2030](#).

EU's ambitiøse overordnede mål for 2030 om voksnes deltagelse i læring afspejler behovet for at sikre, at arbejdstageres kapacitet til at bidrage til økonomisk vækst bevares. For at arbejdstagerne kan bidrage, kræver det beskæftigelsesegnethed,

tilpasningsevne og omstillingsevne, også i lyset af den grønne og den digitale omstilling, men også evne til at skabe innovation og øge produktiviteten. Udvikling af tilstrækkelige færdigheder er en vigtig drivkraft bag alle de nævnte faktorer. Det tilhørende overordnede mål defineres med indikatoren "voksnes deltagelse i læring inden for de seneste 12 måneder", som fastsættes fra 2023 og frem hvert andet år³⁰. Indikatorværdierne har været stigende fra 2007 til det seneste tilgængelige datapunkt for 2016 — se figur 1.3.3. Stigningstakten skal fastholdes for at nå EU's 2030-mål. Medlemsstaterne fastsætter de nationale mål for færdigheder på forskellige ambitionsniveauer, med fokus på behovet for at bidrage til EU's overordnede mål, og forpligter sig samlet til et niveau på 57,6 % (lidt under EU's overordnede mål på 60 %) — se figur 1.3.4.

Figur 1.3.3: Voksnes deltagelse i læring har været stigende, og den udvikling skal fastholdes for at nå EU's overordnede mål for 2030

Voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder i EU-27 og EU's overordnede mål for 2030 (aldersgruppen 20-64 år, %)

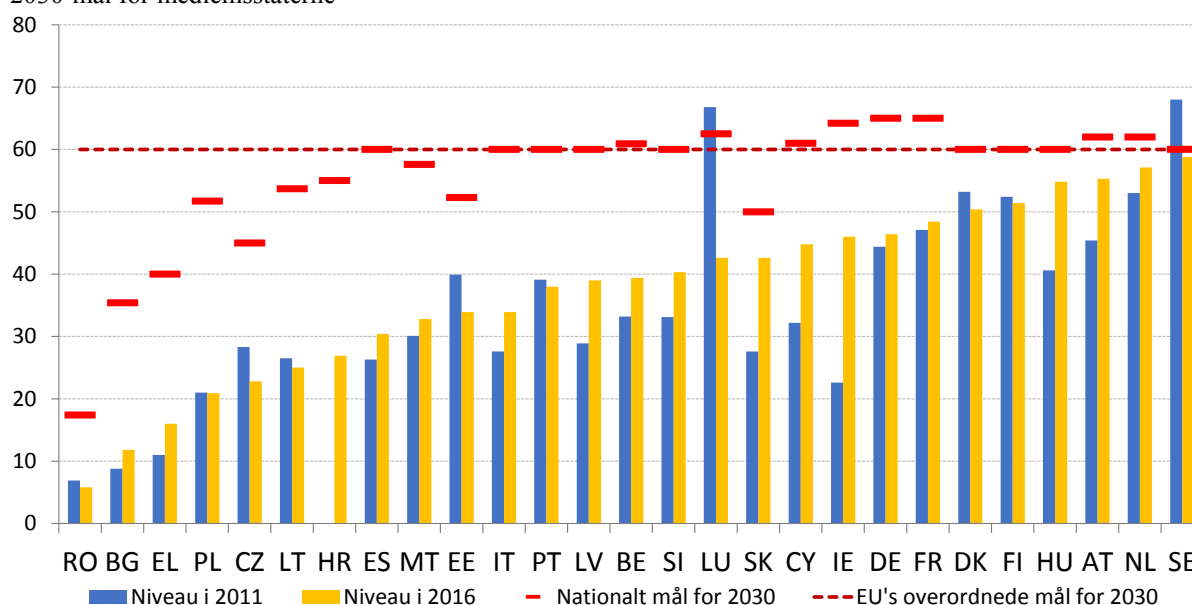

Kilde: Eurostat særudtræk over voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder, vejledning i jobtræning ikke medregnet, fra voksenuddannelsesundersøgelsen, der er [tilgængelig på internettet](#).

Figur 1.3.4: Der er behov for en betydelig indsats på medlemsstatsniveau for at nå de nationale mål for færdigheder og bidrage til de ambitiøse mål på EU-niveau

³⁰ De nuværende indikatorværdier for 2007, 2011 og 2016 blev indsamlet gennem undersøgelsen vedrørende voksenuddannelse (Adult Education Survey). Fra og med 2022 vil data også være til rådighed via EU's arbejdsstyrkeundersøgelse, og det sikrer høj overensstemmelse med arbejdsmarkedsindikatorerne samt dataindsamling med kortere intervaller. Konceptet, der anvendes ved denne dataindsamling, udelukker vejledning under jobtræning, og det stemmer overens med den eksisterende indikator fra EU's arbejdsstyrkeundersøgelse om voksnes deltagelse i læring i løbet af de seneste 4 uger. Den betydelige forbedring vedrørende denne indikator er, at den nu vedrører et helt år, og det giver en langt mere troværdig afspejling af voksnes læringsaktiviteter.

Voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder (2011 og 2016, aldersgruppen 20-64 år, %) og nationale 2030-mål for medlemsstaterne

Kilde: Eurostat særudtræk over voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder, vejledning i jobtræning ikke medregnet, fra voksenuddannelsesundersøgelsen, der er [tilgængelig på internettet](#) og [tabel over nationale 2030-mål](#).

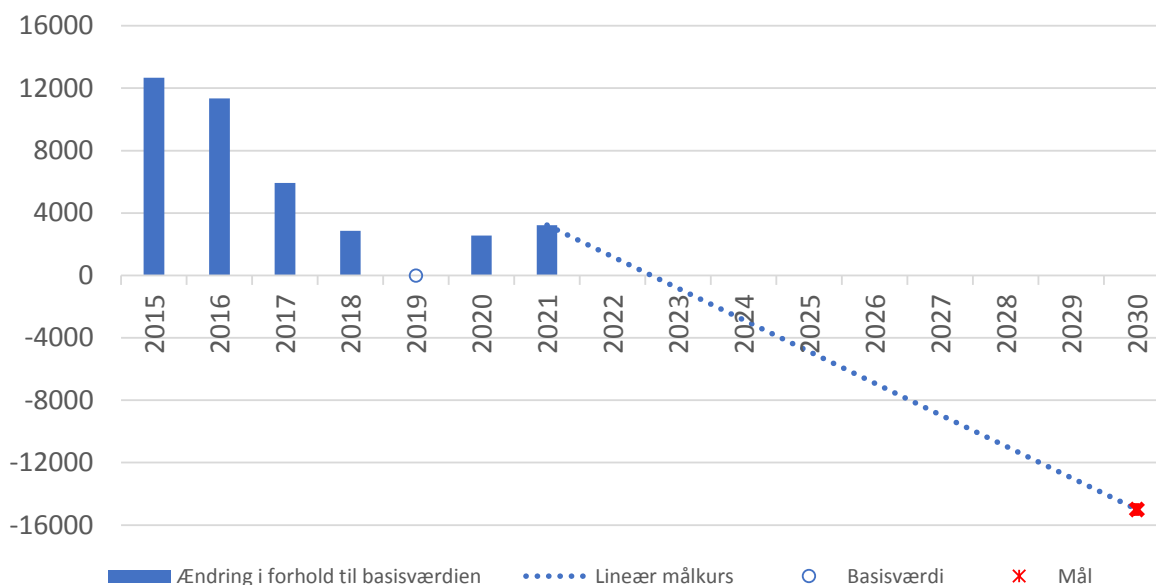
At opnå et ambitiøst fald i fattigdom og social udstødelse er afgørende at sikre inklusiv vækst og opadgående konvergens i EU. Det tilsvarende overordnede EU-mål er, at antallet af mennesker, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, (AROE) nedbringes med mindst 15 millioner personer frem til 2030. Tendensen før pandemien følger det fald, der er nødvendigt for at komme nærmere målet — se figur 1.3.5. I 2020 og 2021 steg antallet af personer, der var i risiko for fattigdom eller social udstødelse, men det kan skyldes ændrede statistiske beregningsmetoder³¹. En række medlemsstater har fastsat egne ambitiøse nationale mål, svarende til en reduktion af antallet af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse på 15,6 millioner personer frem til 2030 på EU-plan (højere end EU's overordnede mål på 15 millioner personer), når kun de medlemsstater medregnes, der anvender AROPE-indikatoren til at fastsætte de nationale mål — jf. figur 1.3.6. Medregner man også Danmark, Tyskland og Malta³², der anvender andre indikatorer til fastsættelse af målene, bliver det samlede ambitionsniveau for fattigdomsbekæmpelse endnu højere.

Figur 1.3.5: En faldende tendens i AROPE blev konstateret før pandemien, men der er behov for en større indsats for at nå EU's overordnede mål for 2030

Ændring i AROPE-niveauet for EU-27 og det tilhørende overordnede EU-mål for 2030 (samlet befolkning, tusind personer)

³¹ En del af forskellen i ambitionsniveau kan i høj grad forklares ved, at Tyskland har ændret dataindsamlingsmetode fra 2019 og 2020, og det påvirker EU-gennemsnittet. Det påvirker dog ikke den samlede tendens fra 2020 til 2021.

³² Udledt af skøn over den demografiske udvikling i den pågældende medlemsstat.

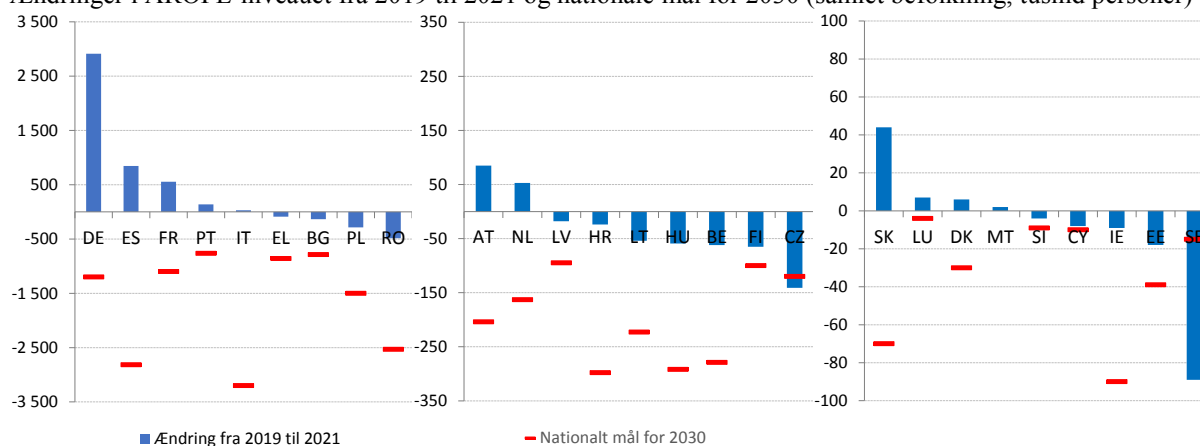

Note: Brud i serier i 2020 (jf. fodnote 21).

Kilde: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

Figur 1.3.6: En række medlemsstater har fastsat ambitiøse nationale mål

Ændringer i AROPE-niveauet fra 2019 til 2021 og nationale mål for 2030 (samlet befolkning, tusind personer)

Note: Brud i serier i 2020 for DE, FR, IE, DK og LU. Brud i serier i 2021 for LU. DK og DE opgør det nationale mål som en nedbringelse af det antal personer, der lever i husstande med meget lav arbejdsintensitet (VLWI), svarende til henholdsvis 30 000 og 1,2 millioner personer. MT opgør det nationale mål som en nedbringelse af AROPE-andelen med 3,1 procentpoint.

Kilde: Eurostat [[ilc_peps01n](#)] og [tabel over nationale 2030-mål](#).

1.4 Oversigt over udfordringer baseret på den sociale resultattavle

Den sociale resultattavle understøtter overvågningen af den europæiske søjle for sociale rettigheder og bidrager til at vurdere de centrale beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer i medlemsstaterne. Den sociale resultattavle, som Kommissionen fremsatte forslag om i den nuværende form i søjlehandlingsplanen fra marts 2021, og som efterfølgende er drøftet med Beskæftigelsesudvalget (EMCO) og Udvalget for Social Beskyttelse (SPC)³³, dækker i vid udstrækning søjleprincipperne og er det vigtigste

³³ Den nuværende sociale resultattavle dækker 18 ud af 20 søjleprincipper, og det er fire mere end tidligere udgave. De to principper, der endnu ikke er omfattet, er 7 og 8 "Oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser" og "Social dialog og inddragelse af arbejdstagerne". Der er strenge

kvantitative redskab til at overvåge gennemførelsen af søjlen inden for rammerne af det europæiske semester. Nøgleindikatorerne for den sociale resultattavle blev godkendt af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik (EPSCO) den 14. juni 2021. Resultattavlen supplerer de eksisterende overvågningsværktøjer, navnlig overvågning af beskæftigelsesresultater og overvågning af socialbeskyttelsesresultater³⁴.

Analysen i den fælles beskæftigelsesrapport 2023 er baseret på nøgleindikatorerne for den sociale resultattavle, som er godkendt af Rådet³⁵. Nøgleindikatorerne følger principperne om påholdenhed, tilgængelighed, sammenlignelighed og statistisk robusthed. Indikatorerne for de tre kapitler under søjlen er som følger:

- *Lige muligheder*
 - Voksnes deltagelse i læring i løbet af de seneste 12 måneder (aldersgruppen 25-64 år)
 - Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24 år)
 - Andel af personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (% af befolkningen i aldersgruppen 16-74 år)
 - Unge, som hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET-andel) (% af befolkningen i aldersgruppen 15-29 år)
 - Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens (procentpoint)
 - Indkomstkventilsats (S80/S20)
- *Retfærdige og rimelige arbejdsvilkår*
 - Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i aldersgruppen 20-64 år)³⁶
 - Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i aldersgruppen 15-74 år)
 - Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i aldersgruppen 15-74 år)
 - Vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst (GDHI) pr. indbygger (2008 = 100)³⁷

kvalitetskrav til nøgleindikatorer, som også skal have en klar normativ fortolkning. Indtil videre har det ikke været muligt at finde en sådan indikator for disse principper, men Kommissionen vil arbejde videre med dette.

³⁴ Overvågningen af beskæftigelsesresultater (EPM) og overvågningen af socialbeskyttelsesresultater (SPPM) er årlige rapporter, som udarbejdes af henholdsvis Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse og indarbejdes i deres årsberetninger. De identificerer tendenser, der bør holdes øje med, og centrale beskæftigelsesmæssige og sociale udfordringer i medlemsstaterne og bidrager til overvågning af fremskridtene hen imod EU's relevante mål for beskæftigelsen og sociale mål.

³⁵ Udtalelsen fra Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse, som omhandler den aftale, der blev indgået om nøgleindikatorerne for den reviderede sociale resultattavle, blev [godkendt af Rådet for Beskæftigelse, Socialpolitik, Sundhed og Forbrugerpolitik \(EPSCO-Rådet\) den 14. juni 2021](#).

³⁶ Fra 2021 indsamler Eurostat i overensstemmelse med [IESS-forordningens ikrafttræden](#) efter en revideret metode data til EU-LFS gennem de nationale statistiske kontorer i medlemsstaterne. Denne ændring har til formål at forbedre arbejdsmarkedsdataene, men skal tages i betragtning ved fortolkningen af ændringer i indikatorer tæt på tidspunktet for ændringen, 1. januar 2021. De berørte nøgleindikatorer er unge NEET'er, arbejdsløshedsprocent, langtidsledighed, kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvensen og risikoen for fattigdom eller social udstødelse for børn.

³⁷ GDHI måles i faste priser. Som krævet af Udvalget for Social Beskyttelse anvender denne indikator "ukorrigeret indkomst" (dvs. uden medregning af sociale overførsler i naturalier) og anvender ikke længere enheder for købekraftstandarder (KKS), der blev anvendt i den oprindelige udgave af den sociale resultattavle, for dermed at sikre overensstemmelse med de indikatorer, der er baseret på EU-SILC.

- *Social beskyttelse og inklusion*
 - Andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) (% af den samlede befolkning)³⁸
 - Andelen af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse (% af befolkningen i aldersgruppen 0-17 år)³⁹
 - Sociale overførselsindkomsters virkning (bortset fra pensioner) for fattigdomsbekæmpelse (% reduktion AROP)⁴⁰
 - Forskel i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap (aldersgruppen 20-64 år)⁴¹
 - Uforholdsmæssigt høje boligudgifter (% af den samlede befolkning)⁴²

³⁸ Sammen med de tre komponenter: andel af personer i risiko for fattigdom, hele befolkningen (AROP 0+), andel af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn, hele befolkningen (SMSD 0+), og andel af personer, som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet (næsten arbejdsløse husstande), aldersgruppen 0-64 år (QJ 0-64). I 2021 blev AROPE-indikatoren ændret på baggrund af det nye overordnede EU-mål for 2030 om at reducere antallet af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse. I den forbindelse blev to af komponenterne revideret (afsavn og delvis arbejdsløse husstande). Komponenten "alvorlige materielle og sociale afsavn" erstatter komponenten "alvorlige materielle afsavn". Referencealdergruppen for delvis arbejdsløse husstande blev ændret fra 0-59 år til 0-64 år. For alle de indikatorer, der afhænger af indkomsten i EU-SILC, defineres indkomstreferenceperioden som en periode på 12 måneder. Indkomstvariable, der indgår i beregningen af indikatorerne AROP og QJ, vedrører derfor kalenderåret forud for undersøgelsesåret, undtagen for Irland (12 forudgående måneder ved besvarelsen). For indikatoren for alvorlige materielle og sociale afsavn indgår der ikke indkomstvariable i beregningen. Alle EU-SILC-variable, der indgår i beregningen, vedrører således undersøgelsesåret.

³⁹ Med de tre underindikatorer: andel af personer i risiko for fattigdom, børn (AROP 0-17), andel af personer med alvorlige materielle og sociale afsavn, børn (SMSD 0-17), og andel af personer, som lever i en husstand med meget lav arbejdsintensitet (næsten arbejdsløse husstande), børn (QJ 0-17). SMSD for børn er en tilpasset version af SMSD for hele befolkningen, hvor faktorer relevante for den voksne del af befolkningen vægtes lavere for at undgå, at indikatoren for børn i for høj grad påvirkes af afsavn, der kun er relevante for voksne. Referenceårene er de samme som for indikatorerne for hele befolkningen.

⁴⁰ Måles som den procentvise reduktion af fattigdomsrisikosatsen (AROP) for den samlede befolkning sammenlignet med andelen før monetære sociale overførsler (bortset fra pensioner). Det omfatter ikke overførsler i naturalier i forbindelse med f.eks. sundhedsydelser.

⁴¹ Indikatoren for forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap beregnes i øjeblikket ud fra EU-SILC og ud fra handicapstatus som fastsat i Global Activity Limitation Index (GALI). Respondenterne i undersøgelsen skal besvare følgende spørgsmål: 1) "Er du begrænset i almindelige daglige aktiviteter på grund af et sundhedsproblem? Vil du sige, at du er ... alvorligt begrænset, begrænset, men ikke alvorligt, eller slet ikke begrænset?" Hvis svaret på spørgsmål 1) er "alvorligt begrænset," eller "begrænset, men ikke alvorligt", skal respondenterne besvare spørgsmål 2) "Har du været begrænset i mindst de seneste seks måneder? Ja eller Nej". En person anses for handicappet, hvis andet spørgsmål besvares med "Ja". Ud fra beregninger i EU-SILC kan der konstateres en sammenhæng mellem prævalensen af handicap baseret på GALI-konceptet og forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap baseret på det i 2020 på tværs af medlemsstaterne i EU (Pearsons korrelationskoefficient = -0,6).

⁴² Indikatoren måler den andel af befolkningen, der lever i husstande, hvor de samlede boligudgifter udgør mere end 40 % af den disponible indkomst (begge "netto" for boligudgifter). Ifølge [Methodological Guidelines and Description of EU-SILC variables \(april 2020\)](#) omfatter ydelser (kun indtægtsbestemte) huslejeudgifter og ydelser til ejere af egen bolig, men ikke skattefordele og kapitaloverførsler. I dette dokument defineres boligudgifter som månedlige og faktisk betalte udgifter i forbindelse med husstandens ret til at bo i en bolig. De omfatter strukturforsikringer (for lejere: hvis de betales), tjenester og afgifter (spildevand, renovation osv., obligatorisk for ejere, for lejere: hvis de betales), almindelig vedligeholdelse og reparation, skatter (for lejere: af boligen, hvis det er relevant) og forsyningsomkostninger (vand, elektricitet, gas og varme). For ejere med realkreditlån er de dermed forbundne rentebetalinger omfattet (eventuelt fratrukket skattefradrag, men ikke fratrukket eventuelle boligudgifter). For lejere til markedspris eller til nedsat pris medregnes huslejebetaling. For lejere uden husleje bør boligudgifter ikke fratrækkes de samlede boligudgifter.

- Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger (% af befolkningen i aldersgruppen under 3 år)
- Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (% af befolkningen i aldersgruppen 16 år og ældre)⁴³

For nøgleindikatoren "Forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap" anvendes midlertidigt EU-SILC som statistisk kilde, men der skiftes til EU-LFS fra og med 2022 for at opnå større nøjagtighed i de data, der fremlægges i 2023. Kommissionens tjenestegrene, herunder Eurostat, vil fortsat overvåge kvaliteten og revidere indikatoren på mellemlang sigt, når der foreligger LFS-baserede data, og vil støtte yderligere tiltag for at forbedre sammenligneligheden mellem landene og undersøge udviklingen af yderligere indikatorer på dette område. Til nøgleindikatoren "voksnes deltagelse i læring i de seneste 12 måneder" benyttes arbejdsstyrkeundersøgelsen også fra 2022 og fremefter, hvor den tidligere kun blev indsamlet gennem voksenuddannelsesundersøgelsen (med den seneste udgave for 2016). Der vil blive foretaget en grundig analyse af dataene fra de to undersøgelseskilder, når dataene bliver tilgængelige, for at sikre datakvalitet og sammenlignelighed. For at sikre overvågningen af beskæftigelsesretningslinje 6 og 7, herunder med hensyn til aktive arbejdsmarkedspolitikker, vil indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse i de seneste fire uger (25-64 år) undtagelsesvis blive anvendt i denne fælles beskæftigelsesrapport.

Nøgleindikatorerne analyseres ved hjælp af den fælles metode, der er vedtaget af Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse (se yderligere oplysninger i bilag 4). Med denne metode evalueres situationen og udviklingen i medlemsstaterne ved at se på niveauer og ændringer i det foregående år⁴⁴ for hver af de nøgleindikatorer, der indgår på den sociale resultattavle. Niveauer og ændringer klassificeres efter forskellen i forhold til de respektive (uvægtede) gennemsnit i EU. Medlemsstaternes resultater med hensyn til niveauer og ændringer kombineres efterfølgende ved hjælp af en foruddefineret regel, således at hver medlemsstat placeres i en ud af syv kategorier ("de, der præsterer bedst", "bedre end gennemsnittet", "god, men bør overvåges", "gennemsnitlig/neutral", "svag, men i bedring", "bør holdes øje med" og "situationen er kritisk"). På dette grundlag giver tabel 1.4.1 en oversigt over aflæsningerne af resultattavlen ifølge de seneste tal, som er tilgængelige for hver indikator.

Nøgleindikatorerne for den sociale resultattavle giver et indtryk af de centrale udfordringer i EU's medlemsstater på de tre områder vedrørende lige muligheder og adgang til arbejdsmarkedet, rimelige arbejdsvilkår samt social beskyttelse og inklusion. Blandt indikatorerne for det største antal medlemsstater med markeringen "situationen er kritisk" (rød i figur 1.4.1), er personer, der forlader uddannelsessystemet tidligt, vækst i den samlede bruttohusstandsindkomst pr. indbygger, AROPE-andelen for børn samt indvirkningen af sociale overførsler (bortset fra pensioner) på fattigdomsbekæmpelse (5

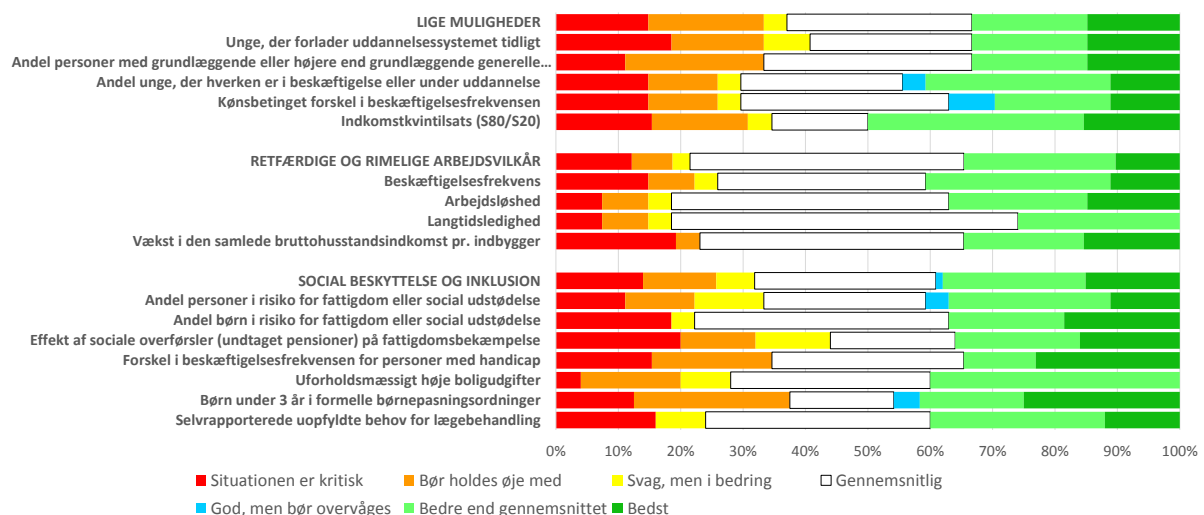
⁴³ Selvrapporterede uopfyldte behov for lægehjælp vedrører en persons subjektive vurdering af, om han eller hun har haft behov for lægeundersøgelse eller -behandling for en specifik type sundhedsydelse, men ikke fik den eller ikke opsøgte den af følgende tre grunde: "økonomiske grunde", "venteliste" og "for langt at rejse". Sundhedsydelser er individuelle sundhedsydelser (lægeundersøgelse eller -behandling, dog ikke tandlægebehandling), der leveres af eller er under direkte tilsyn af læger eller tilsvarende erhverv, i overensstemmelse med nationale sundhedssystemer (Eurostats definition). Problemerne, som personerne rapporterer i forbindelse med at opnå sundhedspleje, når de bliver syge, kan afspejle hindringer for sundhedspleje.

⁴⁴ Med undtagelse af den disponible bruttohusstandsindkomst, der måles som indekstal (2008=100, hvilket således afspejler en ændring i sammenligning med året før finanskrisen i 2009), efter aftale med Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social beskyttelse.

medlemsstater har markeringen "situationen er kritisk"). I henhold til indikatorerne har én yderligere medlemsstat markeringen "situationen er kritisk" i 2021 i forhold til 2020, med sociale overførslers indvirkning på fattigdomsbekæmpelsen som eneste undtagelse, hvor tallet er én medlemsstat lavere⁴⁵. En lang række kritiske udfordringer (rød markering for 4 medlemsstater) fremhæves også vedrørende andelen af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen, indkomstkventilsatsen, beskæftigelsesfrekvensen, forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap samt de selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling. Færre medlemsstater har status "bør holdes øje med" end i 2021, og de fleste markeringer vedrører faktorerne børn under 3 år i formel børnepasning (6) samt andelen af personer med som minimum grundlæggende digitale færdigheder (6) og forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap (5). Kapitel 2 indeholder en mere detaljeret analyse, som også bygger på en lang række kontekstuelle indikatorer.

Figur 1.4.1: Beskæftigelsesmæssige, færdighedsmæssige og sociale udfordringer i EU's medlemsstater efter nøgleindikatorer for den sociale resultattavle

Andelen af medlemsstater med specifik klassificering blandt alle klassificerede (se forklaringen) for hver nøgleindikator og aggregeret for de tre søjlekapitler

Noter: 1) Der foreligger endnu ikke data for indikatoren for voksnes deltagelse i uddannelse. 2) Data mangler for nogle lande i nogle indikatorer — se note til tabel 1.4.1. Forklaringer til alle indikatorer findes i bilagene.

Kilde: Betegnelser fra den sociale resultattavle og i tabel 1.4.1.

⁴⁵ Da der kun foreligger data for få medlemsstater for 2021 på tidspunktet for indlevering af data, er vurderingerne af væksten i den samlede bruttohusstandsindkomst pr. indbygger baseret på data fra 2020.

Tabel 1.4.1: Nøgleindikatorer for den sociale resultattavle: oversigt over udfordringer på tværs af medlemsstaterne

		De, der præsterer bedst	Bedre end gennemsnittet	God, men bør overvåges	Gennemsnitlig	Svag, men i bedring	Bør holdes øje med	Situationen er kritisk
Lige muligheder	Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (% af befolkningen i alderen 18-24 år)	2021 EL, HR, IE, SI	CZ, LT, NL, PL, PT		AT, BE, DK, FI, FR, LV, SK	ES, MT	CY, EE, LU, SE	BG, DE, HU, IT, RO
	Andel af personer med grundlæggende eller højere end grundlæggende generelle digitale færdigheder (% af befolkningen i alderen 16-74 år)	2021 DK, IE, NL, FI	ES, HR, LU, AT, SE		BE, CZ, EE, EL, FR, LV, MT, PT, SK		DE, IT, CY, LT, HU, SI	BG, PL, RO
	Andel af unge NEET (% af den samlede befolkning i alderen 15-29 år)	2021 NL, SE, SI	AT, DE, DK, FI, HU, IE, MT, PT	LU	BE, CZ, EE, FR, LT, LV, PL	ES	CY, HR, SK	BG, EL, IT, RO
	Kønsbetinget forskel i beskæftigelsesfrekvens (procentpoint)	2021 EE, FI, LT	DK, FR, IE, PT, SE	LV, SI	AT, BE, BG, DE, ES, HR, HU, LU, NL	MT	CY, PL, SK	CZ, EL, IT, RO
	Indkomstkvintilsats (S80/S20)	2021 BE, CZ, FI, SI	AT, CY, DK, HU, IE, LU, NL, PL, SE		DE, EE, FR, HR	BG	EL, IT, MT, PT	ES, LT, LV, RO
Retfærdige og rimelige arbejdsvilkår	Beskæftigelsesfrekvens (% af befolkningen i alderen 20-64 år)	2021 CZ, NL, SE	DE, DK, EE, HU, IE, LT, MT, PL		AT, BG, CY, FI, FR, LU, PT, SI, SK	EL	BE, LV	ES, HR, IT, RO
	Arbejdsløshed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år)	2021 CZ, DE, MT, PL	DK, HU, LT, LU, NL, SI		AT, BG, CY, EE, FI, FR, HR, IE, LV, PT, RO, SK	EL	BE, SE	ES, IT
	Langtidsledighed (% af den erhvervsaktive befolkning i alderen 15-74 år)	2021	CZ, DE, DK, HU, MT, NL, PL		AT, BE, BG, CY, EE, FI, FR, IE, LT, LU, LV, PT, RO, SE, SI	EL	HR, SK	ES, IT
	Vækst i den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008=100)	2020 HU, LT, PL, RO	EE, IE, MT, SI, SK		CZ, DE, DK, FI, FR, HR, LU, LV, NL, PT, SE		BE	AT, CY, EL, ES, IT
Social beskyttelse og inklusion	Andel af personer i risiko for fattigdom eller social udstødelse (AROPE) (% af den samlede befolkning)	2021 CZ, FI, SI	AT, BE, CY, DK, NL, PL, SE	SK	DE, EE, FR, HR, HU, IE, MT	BG, LT, RO	IT, LU, PT	EL, ES, LV
	Andel af børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse (i alderen 0-17 år)	2021 CZ, DK, FI, NL, SI	BE, EE, HR, LT, PL		AT, CY, DE, FR, HU, IE, LV, MT, PT, SE, SK	BG		EL, ES, IT, LU, RO
	Effekten af sociale overførsler (undtaget pensioner) på fattigdomsbekæmpelse (% reduktion af AROP)	2021 BE, DK, FI, IE	AT, CZ, FR, SE, SI		CY, DE, LT, NL, PL		EE, LU, MT	EL, HR, LV, PT, RO

Forskel mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap (procentpoint)	2021	DK, ES, IT, LU, LV, PT	BG, EE, SE		CZ, EL, FI, FR, LT, MT, NL, SI		AT, CY, DE, HR, HU	BE, IE, PL, RO
Uforholdsmæssigt høje boligudgifter (% af den samlede befolkning)	2021		CY, EE, FI, HR, HU, IE, LT, LU, MT, SI		AT, BE, CZ, IT, LV, PL, RO, SE	BG, EL	DE, ES, NL, PT	DK
Børn under 3 år i formelle børnepasningsordninger (% af befolkningen i aldersgruppen under 3 år)	2021	DK, ES, FR, LU, NL, SE					BG, DE, IE, LT, MT, PL	CZ, HU, RO
Selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling (aldersgruppen 16 år og ældre)	2021		AT, BG, CZ, ES, HU, LU, NL		BE, DK, FR, HR, IE, LT, PL, PT, SE	EE, LV		EL, FI, RO, SI

Note: Ajourført den 21. oktober 2022. På grund af væsentlige ændringer i 2021 af definitionen af andelen af personer, der indgår i indikatoren grundlæggende eller højere end grundlæggende digitale færdigheder, foreligger der ikke en sammenlignelig værdi for 2019, og analysen af denne indikator bygger derfor undtagelsesvis kun på 2021-niveauerne. Indkomstkventilsats, virkning af sociale overførsler, forskel i beskæftigelsesfrekvens for personer med handicap, uforholdsmæssige store boligudgifter, børn under 3 år i formel børnepasning og selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling er ikke tilgængelige for Slovakiet, vækst i den samlede bruttohusstandsindkomst pr. indbygger er ikke tilgængelig for over halvdelen af medlemsstaterne, analysen er baseret på 2020-værdier, uforholdsmæssigt høje boligudgifter er ikke tilgængelige for Frankrig. Brud i serier og andre statistiske bemærkninger fremgår af bilag 1 og 2.

Benchmarkingrammer til støtte for analyser og politikudformning

I meddelelsen fra 2017 om den europæiske søjle for sociale rettigheder foreslog Kommissionen benchmarking som et redskab til at støtte strukturreformer og fremme opadgående konvergens på beskæftigelsesområdet og det sociale område. Som en tværgående del kombinerer benchmarkingrammerne kvantitative indikatorer (for effekt og resultater) med kvalitative analyser af elementerne i politikudformningen og de politiske redskaber, der påvirker kvaliteten i og resultaterne af politikudformningen. Derudover bidrager benchmarkingrammerne sammen med indikatorerne for den sociale resultattavle til analysen vedrørende det europæiske semester og den fælles beskæftigelsesrapport.

Siden 2017 har Kommissionen udviklet benchmarkingrammer inden for en række områder og drøftet disse med medlemsstaterne efter en fælles tilgang, der er vedtaget af Beskæftigelsesudvalget og Udvalget for Social Beskyttelse. De hidtil aftalte rammer vedrører 1) arbejdsløshedsunderstøttelse og aktive arbejdsmarkedspolitik, 2) voksnes færdigheder og læring, 3) mindsteindkomst (jf. søjleboks 8 om benchmarking af mindsteindkomst i afsnit 2.4.1), 4) børnepasning og støtte til børn og 5) pensioner.

Blandt de benchmarkingrammer, der er udviklet inden for EMCO, arbejdes der på at færdiggøre rammen for arbejdsløshedsunderstøttelse og aktiv arbejdsmarkedspolitik. Selv om den del af rammen, der vedrører arbejdsløshedsunderstøttelse, allerede er komplet og fuldt operationel, arbejdes der i samarbejde med EMCO på at udvikle indikatorer som politiske midler til overvågning af kvaliteten af de tidlige støttetjenester, som de offentlige arbejdsformidlinger yder de arbejdsløse jobsøgende.

Blandt de benchmarkingrammer, der er udviklet inden for SPC, blev der indgået aftale om rammen for pensioner i februar 2022⁴⁶. Den består af indikatorer for fattigdom i alderdommen og indkomstfastholdelse efter pensionering samt kontekstindikatorer for forventet levetid og offentlige udgifter. De politiske midler omhandler de nøgleelementer i pensionsordningerne, der er afgørende for, om pensionerne er tilstrækkelige.

⁴⁶ Et resumé og nærmere oplysninger om de rammer, der er udviklet inden for SPC er tilgængelige på [internettet](#).

Ved at styrke den fælles forståelse af de relevante indikatorer og politiske redskaber inden for et politikområde yder benchmarkingrammerne et stærkt bidrag til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder. De vigtigste resultater af evalueringerne er beskrevet i den fælles beskæftigelsesrapport, når det er relevant.

KAPITEL 2. BESKÆFTIGELSESMÆSSIGE OG SOCIALPOLITISKE REFORMER — MEDLEMSSTATERNES RESULTATER OG INDSATS

2.1 Retningslinje 5: Skabe øget efterspørgsel efter arbejdskraft

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 5, hvori medlemsstaterne anbefales til at skabe gunstige betingelser for at fremme efterspørgslen efter arbejdskraft og jobskabelsen i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte) og 6 (lønninger). Afsnit 2.1.1 omhandler centrale tendenser på arbejdsmarkedet, herunder virkningerne af covid-19-krisen og Ruslands aggressionskrig mod Ukraine. I afsnit 2.1.2 redegøres der for de foranstaltninger, som medlemsstaterne har gennemført på disse områder, med særligt fokus på foranstaltninger, hvor målet er at bevare beskæftigelsen og støtte jobskabelsen.

2.1.1 Nøgleindikatorer

På EU's arbejdsmarked sås et robust opsving i 2021, der fortsatte i næsten alle medlemsstater i første halvdel af 2022. På årsbasis blev beskæftigelsesfrekvensen for EU forbedret (aldersgruppen 20-64 år) med 1,4 procentpoint til 73,1 % i 2021, hvilket oversteg niveauet før pandemien på 72,7 % i 2019. Beskæftigelsesfrekvensen steg i alle medlemsstater undtagen Letland. Det er betydelige fremskridt i opfyldelsen af EU's overordnede mål om, at mindst 78 % af aldersgruppen 20-64 år skal være i beskæftigelse senest i 2030. Der er dog betydelige forskelle mellem landene, idet de største stigninger er registreret i Grækenland (4,3 procentpoint) efterfulgt af Irland (2,8 procentpoint), Polen (2,7 procentpoint), Spanien og Luxembourg (begge 2 procentpoint) — se figur 2.1.1. Derimod sås i Letland et fald (på 1,6 procentpoint), mens Slovakiet, Estland og Tjekkiet registrerede en stabil eller marginalt stigende beskæftigelsesfrekvens. Ifølge metoden for den sociale resultattavle har Italien, Kroatien, Rumænien og Spanien fået markeringen "situationen er kritisk" på trods af gennemsnitlige stigninger eller derover i beskæftigelsen (undtagen for Italien med en stigning under gennemsnittet), da beskæftigelsesfrekvensen stadig ligger omkring eller under 67 %. Modsat er Sverige, Tjekkiet, og Nederlandene "de, der præsterer bedst" (med en beskæftigelsesfrekvens tæt på eller over 80 % i 2021). Regressionslinjens negative hældning tyder på en konvergerende tendens, hvor beskæftigelsesfrekvensen er steget hurtigere i lande med lavere udgangspunkt. De gode resultater var også mulige på grund de bredt tilgængelige arbejdsfordelingsordninger og jobfastholdelsesordninger, der har bidraget til at bevare arbejdspladser i 2020 og 2021 under covid-19-krisen (se også den fælles beskæftigelsesrapport 2022). På kvartalsbasis steg beskæftigelsesfrekvensen (aldersgruppen 20-64 år) med 0,8 procentpoint til 74,8 % i første halvdel af 2022 for EU og blev forbedret i næsten alle medlemsstater. Medlemsstater med lavere beskæftigelsesfrekvens som udgangspunkt har ikke desto mindre fastsat et højere ambitionsniveau i de nationale mål — se afsnit 1.3. Der er fortsat regionale forskelle i beskæftigelsesfrekvensen, også i de enkelte medlemsstater (se bilag 3).

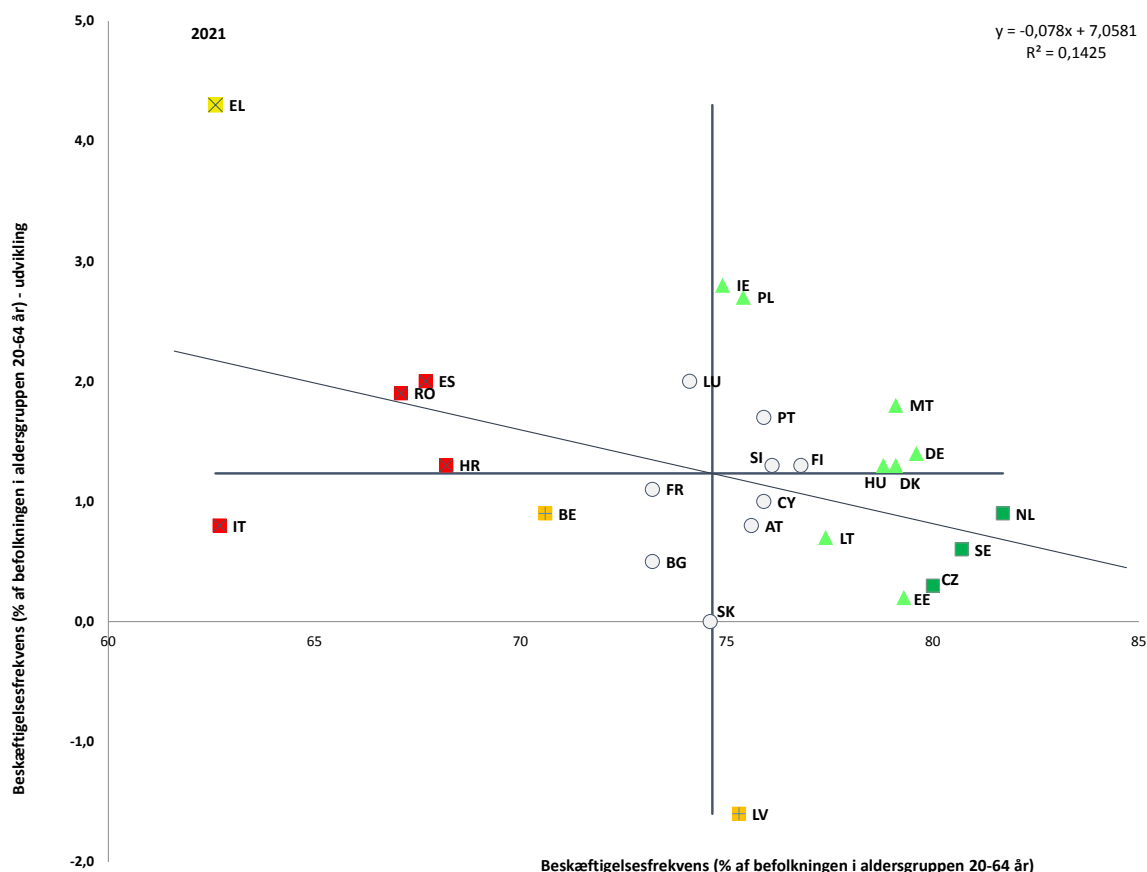
Opsvinget har været mere markant i mindre kontaktintensive sektorer og lavere i andre dele af økonomien. Jobskabelsen i fremstillingssektoren var fortsat afdæmpet som følge af mangel på basale råvarer og flaskehalse i de globale forsyningskæder. Genopretningen haltede også bagefter inden for kontaktintensive tjenester⁴⁷, hvor beskæftigelsen ved udgangen af 2021 stadig lå under niveauet før pandemien (med 1,3 %). Det afspejler den

⁴⁷ Kontaktintensive tjenester omfatter engros- og detailhandel, transport, hotel- og restaurationsvirksomhed samt kunst og underholdning.

større indvirkning på sektorerne som følge af de restriktioner, der blev indført for at håndtere anden bølge af pandemien i anden halvdel af 2021, og den mere permanente omlægning til onlinetjenester. I modsætning hertil steg beskæftigelsen hurtigere i mindre kontaktintensive tjenester, hvor opgaverne kan udføres ved hjælp af IT-værktøjer, eller hvor smitterisikoen er lavere, og lå ved udgangen af 2021 2,6 % over niveauet før krisen⁴⁸.

Figur 2.1.1: Beskæftigelsesfrekvensen steg i næsten alle medlemsstater i 2021

Beskæftigelsesfrekvens (aldersgruppen 20-64 år) niveau for 2021 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat [[lfsi_emp_a](#)], EU LFS.

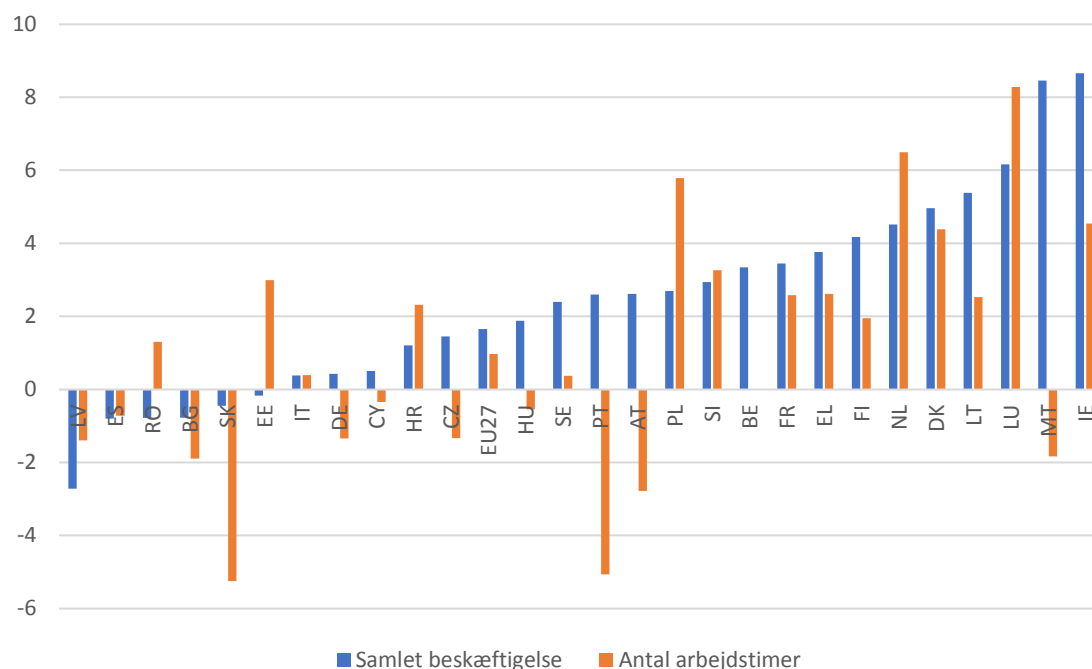
Både den samlede beskæftigelse og antallet af arbejdstimer steg i forhold til niveauet før pandemien. I andet kvartal af 2022 lå antallet af beskæftigede over niveauet før pandemien i alle medlemsstater undtagen Bulgarien, Estland, Spanien, Letland, Rumænien og Slovakiet, og for hele EU oversteg antallet niveauet før pandemien med ca. 3,5 millioner personer — se figur 2.1.2. Samtidig steg samlede arbejdstimer med 1,1 % i EU i første kvartal 2022 sammenlignet med det foregående kvartal, og tallet oversteg dermed for første gang siden pandemiens start i begyndelsen af 2020 niveauet før pandemien. Vækstraten var dog forskellig fra medlemsstat til medlemsstat, og det samlede antal arbejdstimer lå stadig under niveauet før pandemien i andet kvartal af 2022 i Tyskland, Portugal, Spanien, Østrig, Bulgarien, Cypern, Tjekkiet, Letland, Slovakiet, Ungarn og Malta. Trods nogle undtagelser, hvor der var stor forskel mellem vækstraterne for den samlede beskæftigelse og antal

⁴⁸ Se Europa-Kommissionen, Arbejdsmarkedet og lønudviklingen i Europa: årsrapport 2022, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (under udarbejdelse)

arbejdstimer (f.eks. Østrig, Portugal, Cypern, Malta, Ungarn og Sverige), var vækstraterne for de to variable forholdsvis ens i de fleste medlemsstater.

Figur 2.1.2: Beskæftigelsen og antal arbejdstimer oversteg niveauet før pandemien i de fleste medlemsstater

Ændring i den samlede beskæftigelse og antal arbejdstimer mellem fjerde kvartal 2019 og andet kvartal 2022 (%)

Note: Sæsonkorrigerede og kalenderkorrigerede data. Data om den samlede beskæftigelse er kun sæsonkorrigeret for CZ, EL, FR, MT, PL og PT. Data om arbejdstimer er kun sæsonkorrigeret for MT og ikke tilgængelige for BE.

Kilde: Eurostat [[namq_10_a10_e](#)], nationalregnskaber.

Arbejdsfordelingsordninger og lignende jobfastholdelsesordninger beskyttede i høj grad arbejdstagerne og beskæftigelsen under covid-19-krisen, og de er fortsat vigtige politiske redskaber til at bevare arbejdspladser og menneskelig kapital i krisesituationer, samtidig med at en modernisering af økonomien støttes. Ordningerne blev gradvist udfaset i mange medlemsstater efter første halvdel af 2021, hvor virkningerne af pandemien aftog, og restriktionerne, der begrænsede de økonomiske aktiviteter, blev ophævet. Flere medlemsstater fastholdt dog og forlængede de ordninger, der var indført under pandemien, men stadig færre personer behøvede støtte gennem jobfastholdelsesordninger i første halvdel af 2022. De månedlige udgifter til foranstaltninger, der er berettiget til finansiel støtte under det europæiske instrument for midlertidig støtte til mindskelse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation (SURE), steg kortvarigt i januar 2022, hvorefter de faldt brat⁴⁹. Selv med de lavere udgifter i 2022 skønnes det, at omkring 220 000 arbejdstagere og 10 000 virksomheder har modtaget støtte frem til midten af 2022. I næsten halvdelen af medlemsstaterne er de tidligere eksisterende ordninger blevet fastholdt efter udløbet af de covid-relaterede tilpasninger⁵⁰. Arbejdsfordelingsordninger og andre jobfastholdelsesordninger kan spille en nyttig rolle med hensyn til at bevare beskæftigelsen

⁴⁹ Se den fjerde halvårslige gennemførelsesrapport om det europæiske instrument for midlertidig støtte til mindskelse af risiciene for arbejdsløshed i en nødsituation (SURE) på SURE-webstedet (COM (2022) 483 final).

⁵⁰ Eurofound EU PolicyWatch-databasen.

og virksomhedsspecifik menneskelig kapital, herunder i den nuværende usikre makroøkonomiske kontekst. Samtidig bør udformningen og gennemførelsen heraf skræddersys til den konkrete situation. For industrier og sektorer, der er berørt af strukturelle forandringer, bør arbejdsfordelingsordninger udformes på en måde, så de efter behov støtter omstruktureringprocesserne og bidrager til moderniseringen af økonomien, navnlig gennem tilhørende omskoling og opkvalificering, herunder på baggrund af det fortsatte behov for at fremskynde omstillingen til ren energi.

Selvstændig erhvervsvirksomhed er ikke blevet mere udbredt i forbindelse med covid-19-krisen. Andelen af selvstændige ud af det samlede antal beskæftigede er faldet en smule i det seneste årti fra 14,8 % i 2010 til 13,4 % i 2020⁵¹. I forbindelse med covid-19-krisen faldt antallet af selvstændige fra 26,1 til 25,7 millioner personer mellem 2019 og 2020. I 2021 var antallet i EU 25,1 millioner personer og udgjorde op til 13 % af den samlede beskæftigelse⁵². Tallet varierede dog betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat med andele tæt på eller over 20 % i Italien og Grækenland og ca. 7 % i Tyskland og Danmark. I hele EU var ca. 70 % af de selvstændige (aldersgruppen 15-64 år) i 2020 soloselvstændige, hvilket svarer til 9,4 % af den samlede beskæftigelse. Andelen er faldet en smule fra 10,2 % i 2010 og mere for mænd end for kvinder (henholdsvis 1,1 procentpoint og 0,4 procentpoint). Antallet af soloselvstændige kvinder steg i 13 lande og i EU-27 samlet set mellem 2019 og 2020, og det tyder på, at den øgede børnepasning under pandemien kan have tilskyndet flere kvinder til at blive selvstændige. Selvstændige uden ansatte udgjorde den største andel af selvstændige i EU og i de fleste medlemsstater i 2021 (vedrørende platformsarbejde, "selvstændige uden ansatte" og "proformaselvstændige", se afsnit 2.3.1 og søjleboks 5 i det nævnte afsnit).

Genopretningen efter covid-19-pandemien har været kendetegnet ved en kraftig stigning i manglen på arbejdskraft i de fleste medlemsstater.⁵³ Med den hurtige økonomiske genopretning opstod der hurtigt mangel på arbejdskraft igen i 2021, navnlig i visse sektorer og erhverv⁵⁴. Ved udgangen af 2021 nåede arbejdskraftmanglen op på eller oversteg niveauet før pandemien i flere lande inden for industrien, servicefag og bygge- og anlægsvirksomhed, samtidig med at arbejdsløsheden faldt, og der sås en afmatning på arbejdsmarkedet.⁵⁵ De vigtigste beskæftigelsesgrupper, hvor der blev indberettet mangel på arbejdskraft i EU i 2021, var sundhedspleje og langtidspæje, softwareeksperter, transport, byggeri og ingeniørhåndværk.⁵⁶ Mangel på kvalificeret arbejdskraft ses også i nogle sektorer med tilknytning til den grønne omstilling⁵⁷. I tredje kvartal 2022 var manglen på arbejdskraft på 35 % inden for tjenesteydelser, 32 % inden for bygge- og anlægssektoren og 27 % i

⁵¹ Eurostat [[lfsa_egaps](#)], EU LFS.

⁵² Der foretages ingen sammenligning med værdierne for indikatoren før 2021, da der er brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater på grund af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#).

⁵³ I dette afsnit udtrykkes den skønnede arbejdskraftmangel som andelen af virksomheder i EU, der angiver, at arbejdskraftmangel er en produktionsbegrænsende faktor, og værdien er opgjort i den europæiske konjunktur- og forbrugerundersøgelse (EU-BCS). Et skøn over arbejdskraftmanglen kan opgøres med andre metoder, f.eks. andelen af ledige stillinger inden for industri, servicefag og byggeri, som opgjort af Eurostat [[jvs_a_rate_r2](#)].

⁵⁴ Se kapitel II i: *Europa-Kommissionen, Institutional Paper 184, Quarterly Report on the Euro Area (QREA), Vol. 21, No. 2 (2022)*.

⁵⁵ I fjerde kvartal 2021 anførte 24 % af arbejdsgiverne i industrien, 25 % inden for servicefagene og 30 % i bygge- og anlægssektoren, at manglen på arbejdskraft var en af de vigtigste hæmmende faktorer for erhvervsaktiviteten (niveauet før pandemien var på henholdsvis 14 %, 19 % og 23 %).

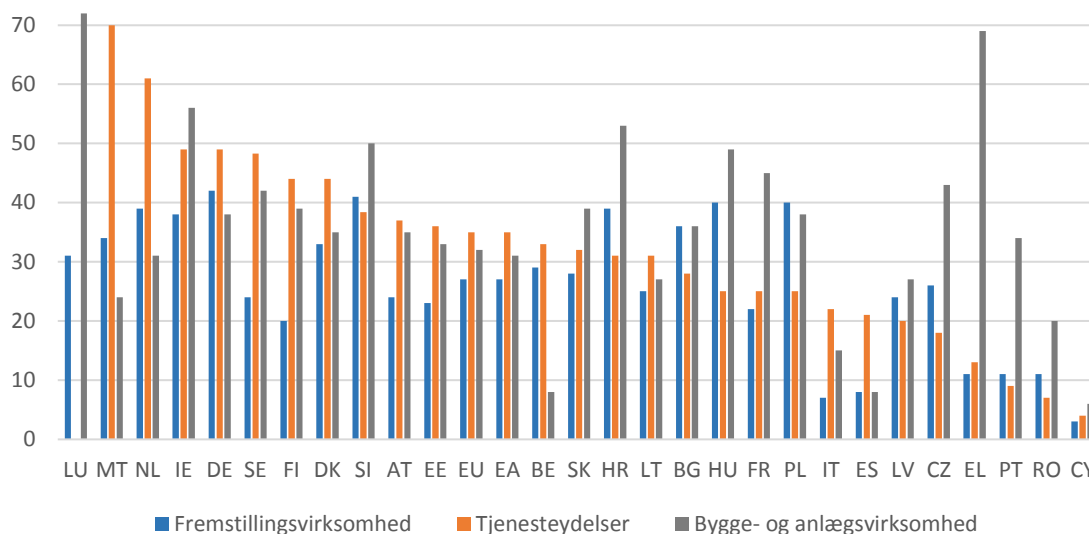
⁵⁶ *J. McGrath, (2021): Report on labour shortages and surpluses. Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed, 2021* De fire erhvervsgrupper tegner sig for 21 af de 28 erhverv med mangel på arbejdskraft, der blev udpeget i rapporten.

⁵⁷ Se det europæiske semesters landerapporter, bilag 6: Beskæftigelsesmæssige og sociale konsekvenser af den grønne omstilling 2022.

fremstillingsindustrien — se figur 2.1.3. I samme kvartal blev den største arbejdskraftmangel i industrien indberettet for Tyskland (42 %), Slovenien (41 %), Ungarn og Polen (40 %) og Kroatien (39 %). Inden for servicefagene var arbejdskraftmanglen størst i Malta (70 %), Nederlandene (61 %), Tyskland og Irland (49 %), Sverige (48 %) og Finland (44 %). Befolkningens aldring forstærker ligeledes manglen på arbejdskraft. Som følge af den demografiske udvikling er EU's befolkning i den erhvervsaktive alder (aldersgruppen 20-64 år) faldet i absolutte tal i løbet af det seneste årti (fra 269 millioner personer i 2012 til 264 millioner personer i 2021). Tendensen er generel men særligt udtalt i nogle medlemsstater (f.eks. Letland, Bulgarien og Rumænien), hvor udvandring forekommer kombineret med lave fødselstal⁵⁸. På mellemlang til lang sigt kan tilstrømningen af fordrevne personer fra Ukraine sammen med lovlig migration fra andre regioner i verden bidrage til at mindske arbejdskraftmanglen i sektorer med lave hindringer for overførsel af færdigheder. I denne sammenhæng er foranstaltninger vedrørende anerkendelse af kvalifikationer også afgørende (se afsnit 2.1.2). Det er dog ikke sandsynligt, at tilstrømningen af mennesker, der flygter fra krigen, kan løse de underliggende strukturelle problemer, der i høj grad betinger arbejdskraftmanglen i EU, og der er andre udfordringer vedrørende deres adgang til arbejdsmarkedet såsom sprogbarrierer.

Figur 2.1.3: De fleste medlemsstater indberetter en signifikant mangel på arbejdskraft, navnlig inden for servicefag

Andelen af arbejdsgivere, der indberetter, at tilgængeligheden af arbejdskraft er en faktor, der begrænser produktionen, sorteret efter værdi, servicefag (% , tredje kvartal 2022)

Kilde: Den europæiske erhvervs- og forbrugerundersøgelse ([EU-BCS](#)).

Den grønne omstilling af EU's økonomi giver betydelige muligheder for beskæftigelse af høj kvalitet og kræver samtidig tilstrækkelig støtte til jobskifte for at sikre, at ingen lades i stikken. Den grønne omstilling kan skabe op til 884 000 job frem til 2030 og muligvis mange gange flere frem til 2050, hvis den rette understøttende politik indføres.⁵⁹ Fra

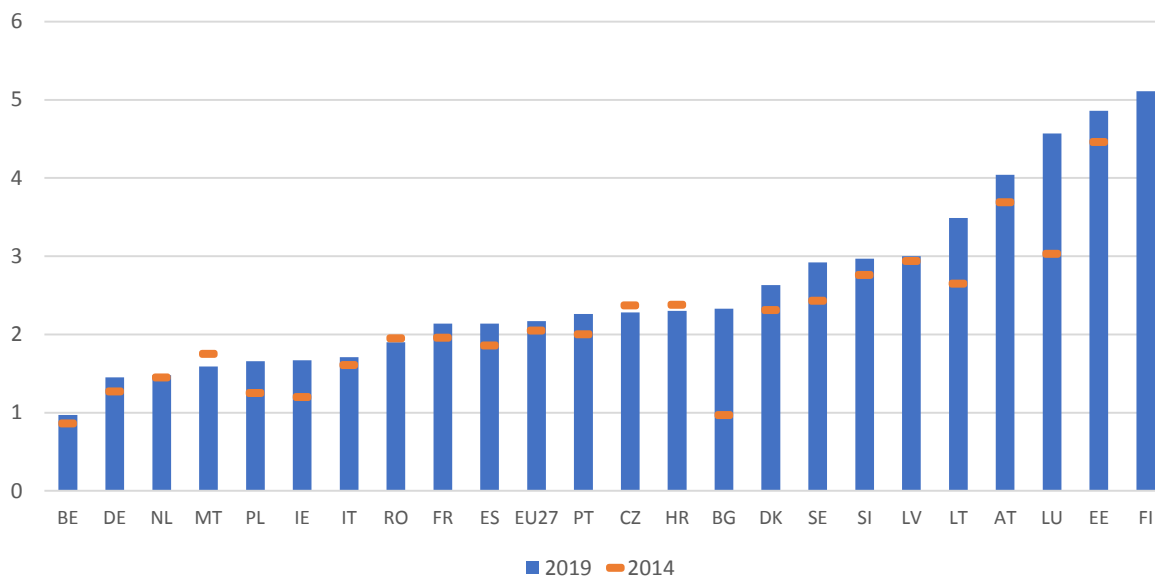
⁵⁸ Kilde: Eurostats [artikel om statistikker over befolkningstal og befolkningsændringer](#). Mellem 2020 og 2021 bidrog den højere dødelighed som følge af covid-19-pandemien til de faldende befolkningstal.

⁵⁹ Se Europa-Kommissionen, I. Murauskaitė-Bull, F. Scapolo, S. Muench, et al., *The future of jobs is green*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021, JRC126047. Tidligere estimater findes i dokument SWD(2020) 176 final, og for landespecifikke fremskrivninger henvises til Eurofound (2019), *Future of Manufacturing — Energy scenario: Employment implications of the Paris Climate Agreement*, Eurofound-forskningsrapport. Se også konsekvensanalysen *A Clean Planet for all*, en mulig vækst på omkring 2 millioner job frem til 2050 er

2000 til 2019 steg antallet allerede af arbejdstagere i EU-27 i sektorerne for miljøvenlige varer og tjenesteydelser (EGSS) med 43,3 % og med bemærkelsesværdige 91,6 % i sektoren for vedvarende energi.⁶⁰ I 2019 nåede beskæftigelsen inden for EGSS-sektorerne op på 2,2 % af den samlede beskæftigelse i EU-27 (sammenlignet med 1,7 % i 2000), dog med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne — se figur 2.1.4. I nogle lande, f.eks. Finland, Estland og Luxembourg, var andelen tæt på eller over 5 %, mens den i andre lande kun udgjorde en mere beskedne andel af den erhvervsaktive befolkning. Samtidig medfører omstillingen en omfordeling af arbejdskraften og øger sandsynligheden for mangel på kvalificeret arbejdskraft og misforhold mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer. En effektiv og aktiv arbejdsmarkedspolitik samt muligheder for opkvalificering og omskoling er fortsat afgørende for at støtte en retfærdig grøn omstilling og afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder, der skaber flaskehalse i den grønne vækstmodel⁶¹ (se søjleboks 4 i afsnit 2.2). Samlet set tegner sektorerne for elproduktion, transport, fremstilling, landbrug og minesektoren sig tilsammen for næsten 90 % af alle CO₂-emissioner i EU, samtidig med at de tegner sig for mindre end 25 % af bruttoværditilvæksten og 25 % af beskæftigelsen. Dermed vil der være særlige udfordringer forbundet med omstillingen i disse sektorer og i de regioner, hvor de udgør en betydelig del af økonomien⁶².

Figur 2.1.4: Andelen af grønne job ud af den samlede beskæftigelse er steget i de fleste medlemsstater mellem 2014 og 2019

Beskæftigelse i sektoren for miljøvenlige varer og tjenesteydelser (% af den samlede beskæftigelse, 2014 og 2019)

Note: Samlet beskæftigelse i fuldtidsækvivalenter i sektoren for miljøvenlige varer og tjenesteydelser divideret med den samlede beskæftigelse, begge indenlandske begreber. Der foreligger ingen data for Cypern, Grækenland, Ungarn og Slovakiet.

beskrevet i Europa-Kommissionens rapport *Employment and Social developments in Europe 2019*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2019.

⁶⁰ Eurostat-indikatoren [env_ac_egss1]. EGSS kan betragtes som et konservativt tilnærmet udtryk for grønne job. EGSS opgøres som aktiviteter, der genererer miljøprodukter, og dermed udelukkes en række aktiviteter, der yder et væsentligt bidrag til klima- og miljømålene, f.eks. baseret på præstationer i forhold til relevante benchmarks.

⁶¹ Se Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet (2022/C 243/04).

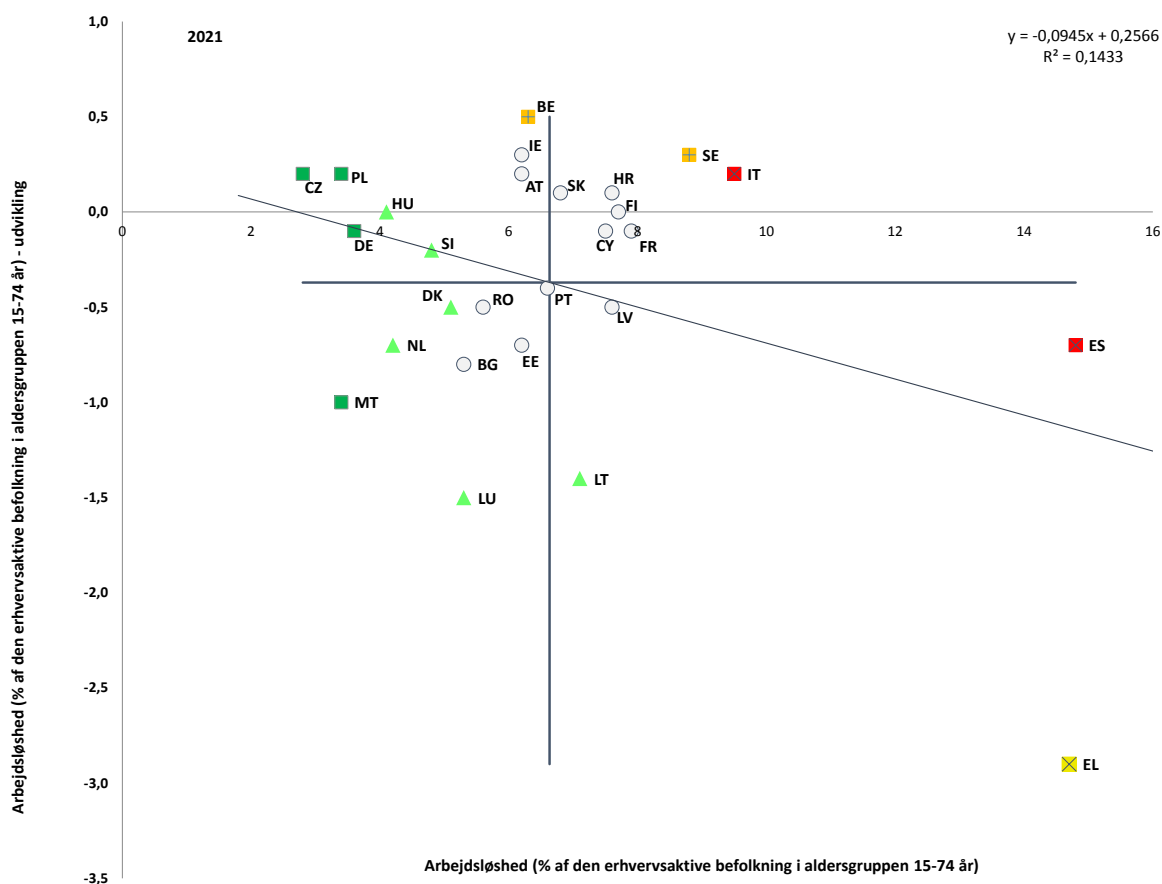
⁶² Se s. 175 i Europa-Kommissionens rapport *Employment and Social developments in Europe 2019*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2019.

Kilde: Eurostat [[env_ac_egss1](#)] og beskæftigelsesdata fra nationalregnskaber [[nama_10_a64_e](#)]

Sideløbende med væksten i beskæftigelsen registrerede de fleste medlemsstater faldende arbejdsløshed. Den gennemsnitlige arbejdsløshedsprocent i EU (aldersgruppen 15-74 år) faldt med 0,2 procentpoint fra 7,2 % i 2020 til 7,0 % i 2021 og nærmer sig niveauet for 2019 på 6,8 %, hvilket er det laveste siden 2009. Faldet skyldtes den betydelige jobskabelse i forbindelse med den vellykkede økonomiske genopretning i 2021 efter covid-19-krisen. Der er dog betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med en forskel på 12 procentpoint mellem den laveste og den højeste arbejdsløshedsprocent — se figur 2.1.5. I 2021 registrerede Grækenland et meget højere fald i arbejdsløsheden end gennemsnittet (2,9 procentpoint) efterfulgt af Luxembourg og Litauen (henholdsvis 1,5 procentpoint og 1,4 procentpoint), hvorimod situationen blev forværret især i Belgien, Sverige og Irland (med stigninger på henholdsvis 0,5 procentpoint, 0,3 procentpoint og 0,3 procentpoint). I henhold til nøgleindikatoren for den sociale resultattavle gives markeringen "situationen er kritisk" til Italien, hvor en moderat stigning i arbejdsløsheden registreredes i 2021 fra et allerede højt niveau, og til Spanien, hvor andelen kun faldt en smule, men hvor niveauet stadig er den højeste i EU. Belgien og Sverige får markeringen "bør holdes øje med" (Belgien ligger på en gennemsnitlig værdi men med en stigning over gennemsnittet, og Sverige ligger over gennemsnittet). Endelig får Grækenland markeringen "svag, men i bedring" på grund af det store fald i arbejdsløsheden i 2021, men hvor arbejdsløsheden stadig ligger på det næsthøjeste niveau. Faldet i arbejdsløsheden blev ledsaget af en stigning i arbejdsmarkedsdeltagelsen i EU, hvor erhvervsfrekvensen for aldersgruppen 20-64 år steg fra 75,8 % i andet kvartal 2020 til 79 % i fjerde kvartal 2021. På kvartalsbasis faldt beskæftigelsesfrekvensen yderligere med 0,4 procentpoint til 6,1 % i første halvdel af 2022 for EU men steg i nogle få medlemsstater (Belgien, Tjekkiet, Estland, Kroatien og Luxembourg).

Figur 2.1.5: Arbejdsløsheden faldt i næsten alle medlemsstater i 2021

Arbejdsløshed (aldersgruppen 15-74 år), niveau for 2021 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat [une_rt_a], EU LFS.

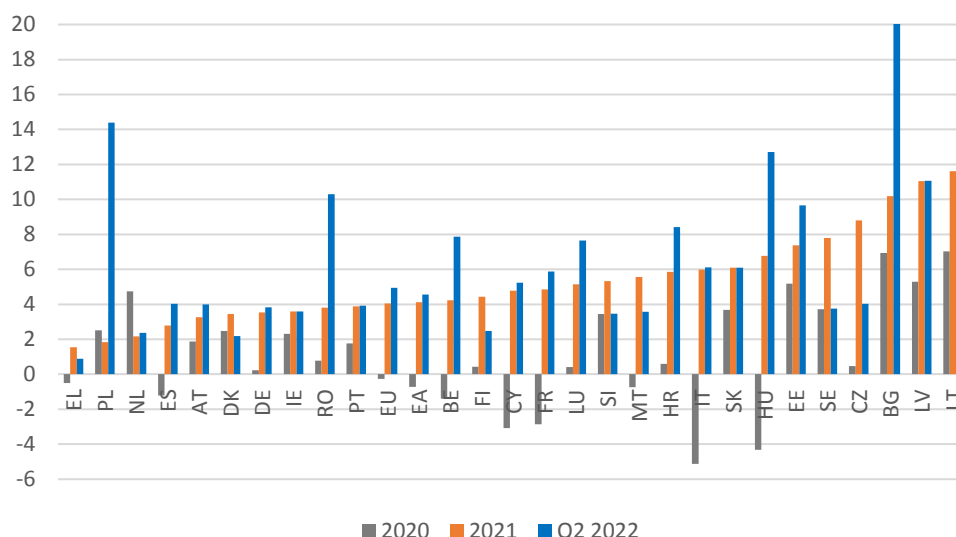
Væksten i de nominelle lønninger steg i 2021 understøttet af det stigende antal arbejdstimer og den stærke økonomiske genopretning. Væksten i den nominelle aflønning pr. ansat nåede op på 4,1 % i EU i 2021, hvilket er et godt stykke over gennemsnittet på ca. 1,7 % i perioden 2013-2019. Væksten kan kun i begrænset omfang forklares ved pres på grund af faldende arbejdsløshed og stigende mangel på arbejdskraft. I løbet af 2021 steg den nominelle aflønning pr. ansat i alle medlemsstater — se figur 2.1.6. I 2021 blev der registreret en vækstrate på over 6 % i Litauen, Letland, Bulgarien, Tjekkiet, Estland, Ungarn og Slovakiet, der fulgte udviklingen i økonomierne, samt i Sverige. Derimod steg lønningerne pr. ansat med mindre end 3 % i Grækenland, Polen, Nederlandene og Spanien. Stigningen i den nominelle aflønning pr. ansat afspejlede generelt en stigning i antal arbejdstimer i 2021 efter det voldsomme fald i 2020 og i nogle lande også udfasningen af arbejdsfordelingsordninger i 2021, som blev anvendt i vid udstrækning i 2020 (hvilket indebærer en mere end proportional stigning i de samlede lønudgifter end stigningen i antallet af beskæftigede)⁶³. I første halvdel af 2022 tiltog væksten i de nominelle lønninger en smule, hvilket især afspejlede presset fra den høje inflation og en yderligere stramning af arbejdsmarkedet. I andet kvartal 2022 steg den nominelle aflønning pr. ansat i forhold til

⁶³ For yderligere oplysninger om arbejdsdelingsordningers effekt på opgørelse af lønninger pr. ansat henvises til da Silva et al., *Short-time work schemes and their effects on wage and available income*, 2020, ECB Economic Bulletin, udg. 4/2020.

året før med mere end 8 % i Ungarn, Bulgarien, Kroatien, Litauen, Letland, Estland, Polen og Rumænien, men med mindre end 3 % i Grækenland, Nederlandene, Danmark og Finland. I flertallet af medlemsstaterne var stigningen mellem 3 % og 6 %, se figur 2.1.6. De nominelle lønninger forventes at stige yderligere i 2023 på grund af stramningerne på arbejdsmarkedet og bestræbelserne på at genoprette købekraften.⁶⁴ Denne vækst forventes imidlertid kun delvist at afhjælpe faldet i realindkomst uden at udløse en vedvarende vekselvirkning mellem lønninger og inflation.

Figur 2.1.6: Fornyet vækst i nominelle lønninger i 2021

Nominel aflønning pr. ansat (årlig ændring i %, 2020, 2021, andet kvartal 2022)

Note: 1) Lønninger måles ved indikatoren "nominel aflønning pr. ansat", der beregnes som den samlede aflønning af alle ansatte divideret med det samlede antal ansatte. Den samlede aflønning af ansatte defineres som de samlede ydelser i kontanter og naturalier, som arbejdsgiverne betaler de ansatte for det arbejde, de har leveret i regnskabsperioden, og den består af to dele: i) løn i kontanter eller naturalier og ii) sociale bidrag, der betales af arbejdsgiverne. 2) Alle de anvendte data er nationalregnskabsdata. Indikatorerne er baseret på nationale valutakurser. 3) Landene er opført i faldende orden efter reallønsvæksten i 2021.

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen, nominel aflønning pr. ansat [hwcdw]. For første og andet kvartal 2022: EMPL-beregninger baseret på data fra Eurostat, aflønning af ansatte [[namq_10_gdp](#)] og samlet beskæftigelse (indenlandsk opgørelse) [[namq_10_a10_e](#)].

Udviklingen i de forhandlede lønninger var fortsat beskeden i 2021, og udviklingen tyder på, at lønningerne fortsat er steget meget langsommere end priserne i euroområdet.⁶⁵ I modsætning til udviklingen i aflønning pr. ansat afspejler indikatoren for forhandlede lønninger resultatet af de kollektive overenskomstforhandlinger i euroområdet og påvirkes ikke direkte af de store udsving i antallet af arbejdstimer i de seneste år som følge af pandemien. De forhandlede lønninger i euroområdet viste en beskeden stigning i 2021 på

⁶⁴ Se Europa-Kommissionen, *European Economic Forecast, Autumn 2022*, Institutional Paper 187, november 2022, side 37 og tabel 26.

⁶⁵ ECB's indikator for forhandlede lønninger for euroområdet er et vægtet gennemsnit af de nationale vækstrater fra år til år for de kollektivt forhandlede lønninger i et flertal af eurolandene. I modsætning til andre indikatorer såsom aflønning pr. ansat påvirkes indikatoren ikke af udviklingen i antallet af arbejdstimer. Som hovedregel medregnes bonusser, overarbejde og anden individuel kompensation heller ikke i indikatoren, medmindre de er omfattet af de kollektive overenskomstforhandlinger, og i nogle medlemsstater repræsenterer den grundløn for nogle sektorer snarere end den faktiske aflønning, der betales af virksomhederne. Indekset for forhandlede lønninger udregnes med en række forbehold vedrørende dækning på tværs af lande og harmonisering af metoder, herunder medregning af visse typer bonus.

1,5 %, hvilket er lidt under gennemsnittet for perioden 2013-2020 (1,7 %) på trods af det kraftige opsving i beskæftigelsen efter pandemien. Dette kan hænge sammen med efterslæb i lønforhandlingerne og den fortsatte usikkerhed i nogle sektorer på grund af pandemien. I første kvartal 2022 steg de forhandlede lønninger i euroområdet i nominel værdi med 2,8 % på årsbasis efter en stigning på 1,6 % i fjerde kvartal 2021.⁶⁶ Væksten i de forhandlede lønninger aftog dog til 2,4 % i andet kvartal 2022⁶⁷.

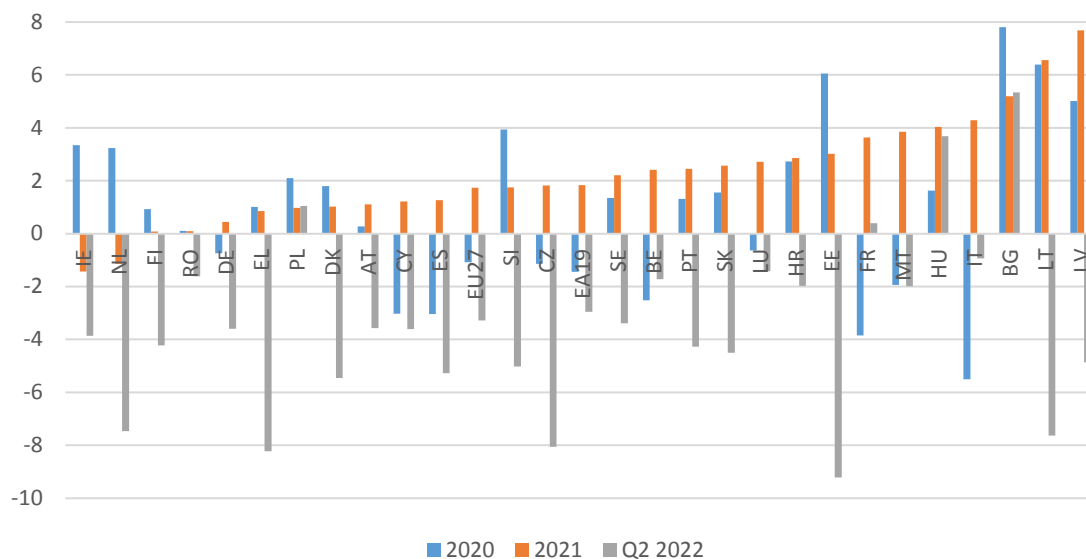
I 2021 steg reallønningerne igen i de fleste medlemsstater og samlet set i EU, men de falder igen i 2022. I modsætning til 2020 oplevede arbejdstagerne i næsten alle medlemsstater en kraftig vækst i reallønnen i 2021. Der blev konstateret en robust reallønsvækst på over 5 % i Letland, Litauen og Bulgarien, mens der derimod blev registreret små fald i Irland og Nederlandene. Stigningen i reallønnen var også særligt stor i Italien, Frankrig og Belgien, som registrerede betydelige stigninger i 2021 efter et fald i det foregående år — se figur 2.1.7. Den positive tendens er imidlertid blevet bremsset eller vendt til en negativ udvikling i første kvartal 2022, hvor reallønsvæksten igen var negativ i EU (-1,3 % på årsbasis) og i de fleste medlemsstater. Inflationen begyndte at stige allerede i anden halvdel af 2021, og Ruslands angrebskrig mod Ukraine har yderligere forstærket det eksisterende pres og øget faldet i reallønnen. Den årlige inflation i EU nåede et højdepunkt på 10,9 % i september 2022, hvilket er en stigning fra 5,3 % ved udgangen af 2021. I andet kvartal 2022 faldt reallønnen kraftigt med 3,3 % i gennemsnit i EU sammenlignet med samme kvartal 2021 med et endnu kraftigere fald i 17 medlemsstater, samtidig med at der var stigende bekymring på grund af de negative sociale konsekvenser af tabet af købekraft, navnlig for lavtlønnede. På længere sigt forventes handelstabet og forværringen af de økonomiske udsigter kombineret med usikkerheden vedrørende udviklingen i inflationen at få stor indflydelse på lønudviklingen.

⁶⁶På medlemsstatsniveau sås betydelige stigninger navnlig i Tyskland (årlig vækst på 4,0 % i første kvartal 2022, efter 1,1 % i fjerde kvartal 2021 og under 2 % siden tredje kvartal 2020), Frankrig (ca. 3 % i første kvartal 2022, efter at have ligget på ca. 1 % med udsving mellem 0,5 % og 1,5 % i perioden 2014-2021), Nederlandene (2,4 % efter 2,1 % i 2021), Belgien (4,8 %), Østrig (2,6 % efter 1,7 % i 2021) og Spanien (2,6 % i andet kvartal 2022 efter ca. 1,7 % i 2020 og 2021).

⁶⁷ Yderligere oplysninger findes i kapitel 2 i Europa-Kommissionen dokument *Labour market and wage developments in Europe: annual review 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (under udarbejdelse).

Figur 2.1.7: I 2021 steg reallønnen igen i EU, men den er faldende i 2022 i de fleste medlemsstater

Realløn pr. ansat (årlig ændring i %, 2020, 2021 og andet kvartal 2022)

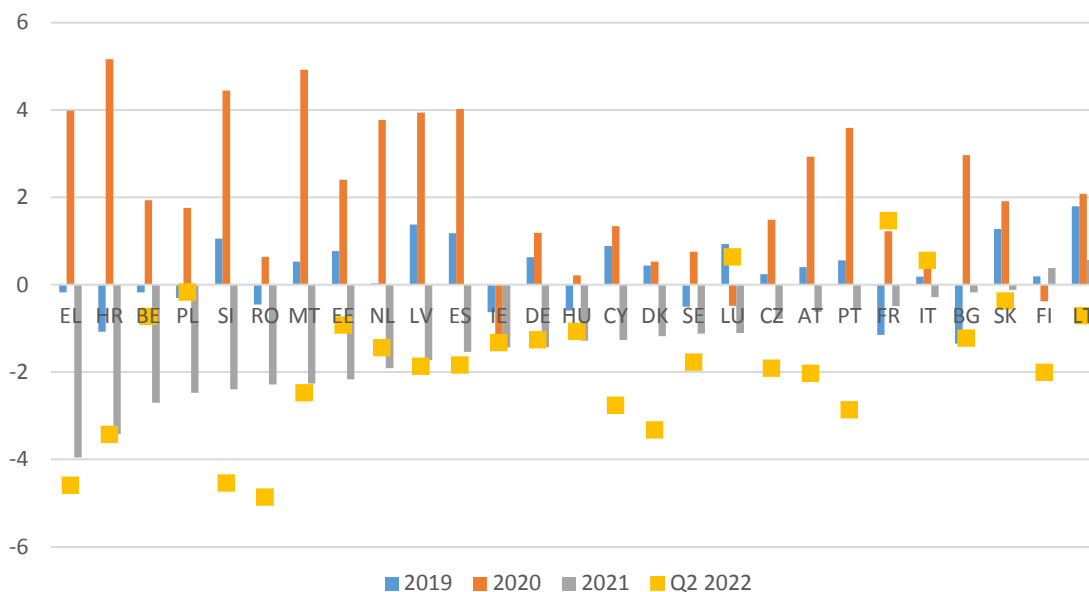

Kilde: Europa-Kommissionen, AMECO-databasen, real bruttoløn pr. ansat, deflator: privat forbrug [rwwdc]. For første og andet kvartal 2022: EMPL-beregninger baseret på data fra Eurostat, lønninger [namq_10_gdp], samlet beskæftigelse (indenlandsk opgørelse) [namq_10_a10_e] og harmoniseret indeks over forbrugerpriser [prc_hicp_midx].

Væksten i reallønnen haltedede bagefter væksten i arbejdsproduktiviteten i 2021 og forventes at falde yderligere i 2022 i de fleste medlemsstater. Det resulterede i et fald i lønandelen, som er målestok for den andel af nationalindkomsten, der udbetales til arbejdsstyrken. Når reallønnen stiger langsommere end arbejdsproduktiviteten, falder lønandelen. I 2021 var lønandelen i EU på 55,7 %, hvilket er et fald fra 56,9 % i 2020. Der blev registreret fald på over 1 procentpoint i 20 lande i 2021 — se figur 2.1.8, og lønandelen steg kun i Litauen og Finland med mindre end 1 procentpoint. I perioden 2013-2020 steg lønandelen steg i medlemsstater med et forholdsvis lavt udgangsniveau, og især i Bulgarien, Estland, Letland, Litauen, Rumænien og Slovakiet, hvilket bidrog til at skabe konvergens. I første halvdel af 2022 har lønandelen været faldende i næsten alle lande, og det afspejler en langsom lønvækst. Desuden har de forværrede handelsvilkår som følge af de kraftige prisstigninger på energiimporten ført til et yderligere fald i de reale nationalindkomster.

Figur 2.1.8: Lønandelen faldt i 2021, idet lønningerne i gennemsnit steg langsommere end arbejdsproduktiviteten

Lønandel (2019, 2020, 2021 og andet kvartal 2022, ændring i forhold til året før, procentpoint)

Note: (1) Lønandelen beregnes som procent af BNP i løbende priser, (2) landene opstilles i faldende orden efter stigning i lønandelen i 2021.

Kilde: Beregninger fra DG EMPL baseret på data fra Eurostat, [[namq_10_a10_e](#)] og [[namq_10_gdp](#)].

De seneste stigninger i mindstelønnen i mange medlemsstater har ikke kunnet udligne tabet af købekraft som følge af den høje inflation, og passende stigninger gennem rettidige lønjusteringer spiller en afgørende rolle for at beskytte de lavest lønnede. Trods de betydelige nominelle stigninger i 2021 (se afsnit 2.1.2) faldt mindstelønningerne i faste priser i alle medlemsstater undtagen fire (Letland, Portugal, Slovenien og Slovakiet). Derimod steg de gennemsnitlige reallønninger i alle medlemsstater undtagen Irland og Nederlandene i samme periode. Frem til august 2022 oplevede de lavest lønnede arbejdstagere yderligere betydelige tab af købekraft⁶⁸ i de fleste lande, der har en lovbestemt mindsteløn — se figur 2.1.9. De eneste undtagelser var Belgien, Ungarn, Grækenland og Rumænien, hvor de nominelle stigninger oversteg inflationen, og mindstelønnen i faste priser forblev uændret i Frankrig. Omkring halvdelen af de medlemsstater, der har en lovbestemt mindsteløn, tager højde for inflationen ved fastsættelse af mindstelønnen, men de gør det på forskellige måder og i forskelligt omfang⁶⁹. I de fleste lande indebærer processen en årlig opjustering i januar uden yderligere politiske indgreb resten af året. Det nyligt vedtagne direktiv om passende mindstelønninger⁷⁰ kan bidrage til at støtte sårbare husstande ved at tilskynde til fastsættelse af lovbestemte mindstelønninger på et passende niveau under hensyntagen til bl.a. mindstelønnens købekraft, de socioøkonomiske forhold og produktivitetsudviklingen på lang sigt samt andre kriterier (se også søjleboks 1). Navnlig kan regelmæssig ajourføring af mindstelønninger i overensstemmelse med direktivet bidrage til at forhindre tab af købekraft blandt mindstelønsmodtagere i den nuværende situation med det formål at fastholde deres levestandard. På baggrund af energikrisen kan midlertidige budgetstøtteforanstaltninger rettet mod lavtlønnede desuden bidrage til at afbøde tabet af købekraft.

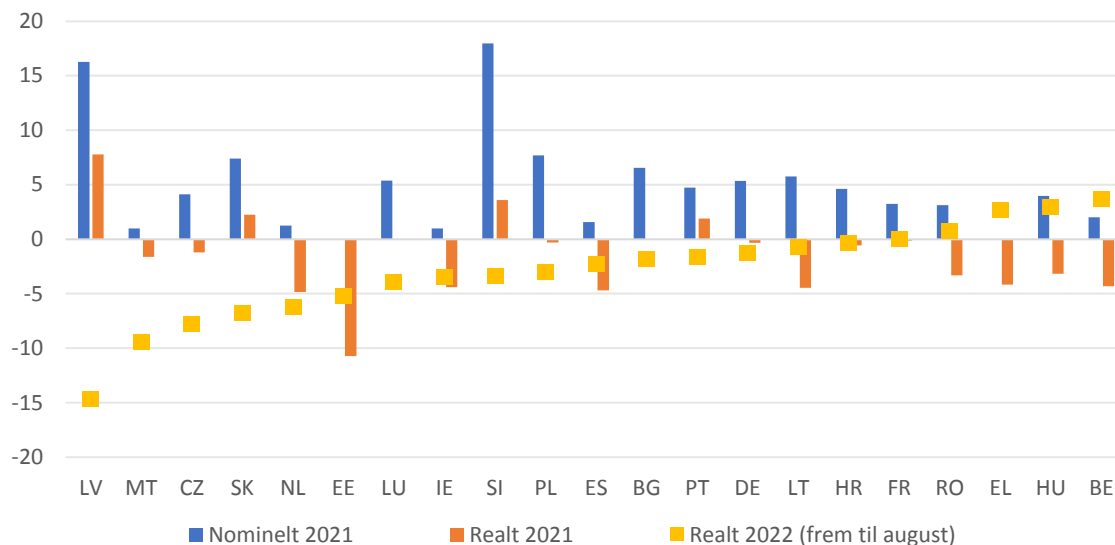
⁶⁸ Beregnet fra Eurostat [[prc_hicp_midx](#)].

⁶⁹ Eurofound, C. Aumayr-Pintar, M. Rasche, C. Vacas, *Minimum wages in 2019: annual review*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2019.

⁷⁰ [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv \(EU\) 2022/2041 af 19. oktober 2022 om passende mindstelønninger i Den Europæiske Union](#), EUT L 275 af 25.10.2022, s. 33.

Figur 2.1.9: Inflationen har udhulet de seneste stigninger i mindsteløningerne

Ændring i lovbestemte mindsteløninger i faste og løbende priser (vækstrate, %)

Note: Medlemsstaterne er opstillet i faldende orden efter stigning i de lovbestemte mindsteløninger i faste priser i 2022.

Kilde: Network of Eurofound Correspondents og Eurostat [[prc_hicp_midx](#)], beregninger fra Eurofound.

Søjleboks 1: Mindsteløninger

Når de fastsættes på passende niveauer, enten lovbestemt eller baseret på kollektive overenskomstforhandlinger, fremmer mindsteløninger en opadgående social konvergens. Passende mindsteløninger bidrager til at mindske fattigdom blandt personer i arbejde og lønforskelle, fastholde den indenlandske efterspørgsel og styrke incitamenterne til at arbejde. Mindsteløningerne bidrager også til at mindske den kønsbestemte lønforskel i betragtning af, at kvinder er overrepræsenterede i lavtlønnede job, og til at sikre fair konkurrence for arbejdsgivere, der betaler anstændige lønninger. Retten til passende mindsteløninger er nedfældet i princip 6 i den europæiske søjle for sociale rettigheder.

Mange lavtlønnede arbejdstagere er ikke beskyttet ved passende mindsteløninger; samlet set er næsten én ud af ti arbejdstagere i risiko for fattigdom⁷¹. I den nuværende situation med både høj inflation og en relativt moderat lønvækst, så husstandenes købekraft udhules (se også søjleboks 7), er det afgørende at sikre, at arbejdstagerne betales passende mindsteløninger, for at støtte de mest sårbare og afbøde de sociale konsekvenser af energikrisen.

Direktivet om passende mindsteløninger har til formål at styrke beskyttelsen via mindsteløninger i hele EU. Kommissionen fremlagde direktivforslaget i oktober 2020, og direktivet blev vedtaget den 19. oktober 2022. Direktivet bidrager til at sikre, at arbejdstagere i Unionen er beskyttet af passende mindsteløninger, der giver mulighed for en anstændig tilværelse. Til det formål indeholder direktivet også bestemmelser, der skal fremme kollektive overenskomstforhandlinger og styrke håndhævelses- og overvågningsmekanismerne i alle medlemsstater. Desuden fastsætter direktivet en ramme

⁷¹ Andelen af personer i beskæftigelse i risiko for fattigdom lå på 9 % i 2019 og faldt en smule til 8,9 % i 2021 for befolkningen i aldersgruppen 18-64 år, målt ved Eurostat-indikatoren [[ilc_iw01](#)].

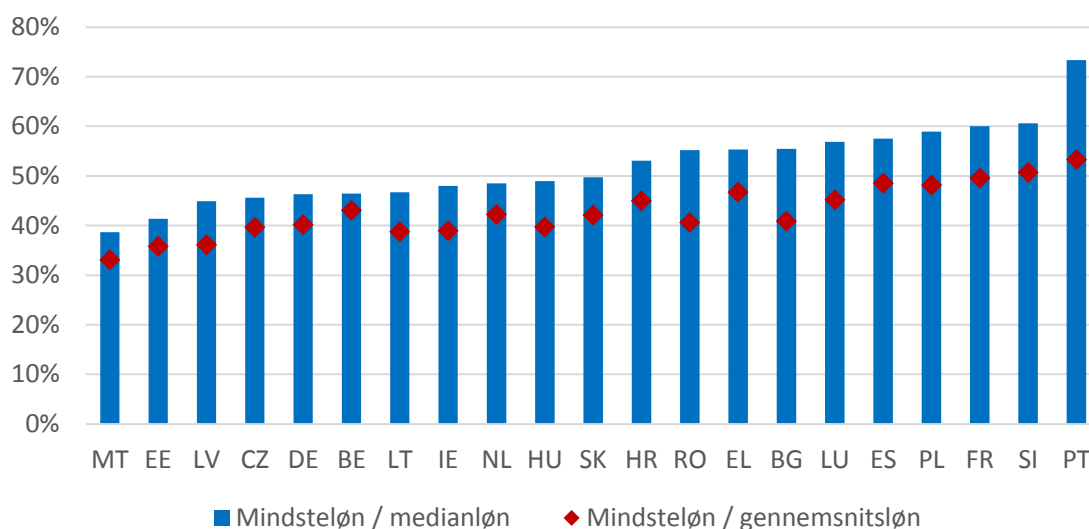
med klare regler til forbedring af de lovbestemte mindstelønningernes tilstrækkelighed i de medlemsstater, der har indført mindsteløn.

Kollektive overenskomstforhandlinger spiller en central rolle med hensyn til at opnå passende mindstelønninger. Velfungerende kollektive overenskomstforhandlinger forudsætter, at arbejdsgivere og arbejdstagere er behørigt repræsenteret, og de sikrer, at lønvilkårene er i overensstemmelse med arbejdstagernes og arbejdsgivernes behov og tilpasses efter skiftende økonomiske forhold. Da de former den generelle lønudvikling, påvirker de kollektive overenskomstforhandlinger også udviklingen i mindstelønningerne. Medlemsstater, hvor de kollektive overenskomster dækker en bred del af arbejdsmarkedet, har generelt en lavere andel af lavtlønnede og højere mindstelønninger. Direktivet indeholder derfor krav om, at alle medlemsstater skal træffe foranstaltninger for at fremme kollektive overenskomstforhandlinger om lønfastsættelse. Det gælder navnlig krav om, at der udarbejdes en handlingsplan og fastsættes grundlæggende rammevilkår for de kollektive overenskomstforhandlinger i medlemsstater, hvor dækningen er lavere end 80 %.

De lovbestemte mindstelønninger er ofte lave sammenlignet med andre lønninger i økonomien og utilstrækkelige til at sikre en anstændig tilværelse. I næsten alle medlemsstater er den lovbestemte mindsteløn lavere end 60 % af medianlønnen og lavere end 50 % af gennemsnitslønnen — se nedenstående figur. I 2021 nåede kun de lovbestemte mindstelønninger i Portugal, Slovenien og Frankrig op på de to værdier. Samme år lå den lovbestemte mindsteløn desuden under 50 % af medianlønnen i elleve EU-lande (Slovakiet, Ungarn, Nederlandene, Irland, Litauen, Belgien, Tyskland, Tjekkiet, Letland, Estland og Malta). I to af landene (Estland og Malta) lå den under 45 %. Desuden havde tre lande (Letland, Estland og Malta) mindstelønninger på under 40 % af gennemsnitslønnen. I den sammenhæng indeholder direktivet krav om at styrke forvaltningsrammerne til fastsættelse og ajourføring af de lovbestemte mindstelønninger. De omfatter i) anvendelse af klare kriterier for fastsættelse og ajourføring af lønningerne, ii) anvendelse af referenceværdier som hjælp til vurdering af lønningernes tilstrækkelighed, iii) regelmæssige ajourføringer for at sikre, at lønningerne er tilstrækkelige over tid, iv) klare betingelser for variationer og fradrag fra lovbestemte mindstelønninger samt v) rettidig og effektiv inddragelse af arbejdsmarkedets parter i hele processen for fastsættelse og ajourføring.

I mange medlemsstater er de lovbestemte mindstelønninger fortsat lave sammenlignet med andre lønninger

Mindstelønninger i procent af bruttomedianlønnen og bruttogennemsnitslønnen (2021)

Kilde: Beregninger fra DG EMPL baseret på data fra Eurostat [[earn_mw_cur](#)], [[lc_lci_r2_a](#)] samt lønstrukturundersøgelsen.

Effektive håndhævelses- og overvågningsmekanismer er afgørende for at sikre arbejdstagerne passende adgang til passende mindstelønninger. Manglende overholdelse af reglerne om mindstelønninger synes at være et udbredt fænomen i hele EU, dog begrænser manglende data udarbejdelse af præcise skøn⁷². Med henblik på at styrke håndhævelsen af reglerne indeholder direktivet krav om, at medlemsstater med lovbestemte mindstelønninger skal styrke kontrollen og omfanget af inspektioner lokalt og sikre tilstrækkelige ressourcer til de håndhævende myndigheder. Det understreges endvidere i direktivet, at medlemsstaterne skal etablere effektive klagemekanismer og sanktioner i tilfælde af, at arbejdstagernes rettigheder vedrørende lovbestemte mindstelønninger og beskyttelse via mindstelønninger aftalt gennem kollektive overenskomster ikke respekteres. For at afhjælpe manglerne i dataindsamlingen indeholder direktivet krav om, at alle medlemsstater skal udvikle effektive værktøjer til overvågning af, at mindstelønnens dækning og tilstrækkelighed er sikret, og til indberetning af en række indikatorer for beskyttelse via mindstelønninger til Kommissionen hvert andet år fra og med 2025.

En fremskyndet gennemførelse af direktivet kan støtte medlemsstaternes bestræbelser på at tilbyde rettidig støtte til sårbare husstande i den nuværende situation. Selv om de stadig har en frist på to år til at gennemføre direktivet i den nationale lovgivning, har initiativet allerede skabt debat på nationalt plan, og det kan have været medvirkende til, at der er vedtaget nye foranstaltninger, der forbedrer adgangen til passende mindstelønninger i hele EU.

Et job sikrer stadig ikke altid en vej ud af fattigdom. Fattigdommen blandt personer i arbejde er ikke faldet i EU i løbet af det seneste årti, og i 2021 lå den på 8,9 %.⁷³ I medlemsstaterne med det højeste niveau i 2010 er der set et generelt og kraftigt fald i fattigdom blandt personer i arbejde (dvs. Rumænien, Grækenland, Polen og Litauen), og i Litauen faldt niveauet til under EU-27-gennemsnittet, hvorimod niveauet i andre lande fortsat lå over eller omkring gennemsnittet. I 2021 lå fattigdom blandt personer i arbejde stort set stabilt i de fleste medlemsstater sammenlignet med 2020 (indkomstårene 2020 og 2019). I nogle få medlemsstater sås et fald på over 1 procentpoint (Irland og Sverige), og i en større gruppe lande sås en lille stigning (Rumænien, Luxembourg, Spanien, Grækenland, Portugal og Letland), herunder medlemsstater, hvor fattigdom blandt personer i arbejde fortsat ligger over EU-gennemsnittet. Ifølge figur 2.1.10 var mere end 10 % af arbejdstagerne i 2021 truet af fattigdom i Rumænien, Luxembourg, Spanien, Italien, Grækenland, Portugal. Ifølge Eurostats foreløbige skøn⁷⁴ vedrørende indkomståret 2021 synes situationen at være uændret

⁷² Det gælder navnlig økonomiske og sociale undersøgelsesdata såsom EU-SILC. En detaljeret undersøgelse af de nyeste data findes i Eurofound, C. Aumayr-Pintar, M. Rasche, C. Vacas, *Minimum wages in 2019: annual review*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2019. Den manglende overholdelse viser sig at være markant i mange lande, herunder i lande med mindstelønninger — se bl.a. A. Garnero, *The dog that barks doesn't bite: Coverage and compliance of sectoral minimum wages in Italy*, IZA Journal of Labor Policy 7, 3 (2018).

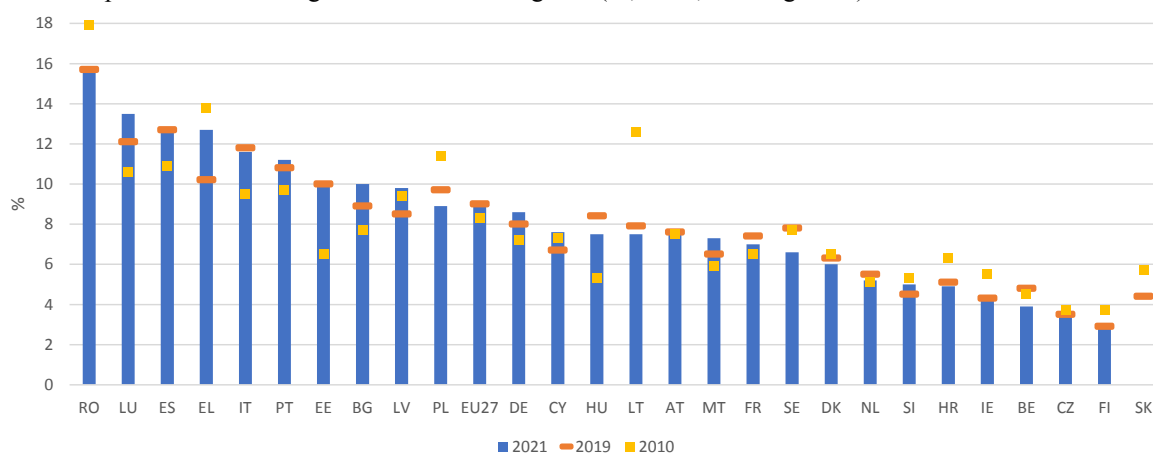
⁷³ Fattigdom blandt personer i arbejde er andelen af personer, der har arbejde og har en ækvivaleret disponibel indkomst, der er under fattigdomsrisikogrænsen, som er fastsat til 60 % af den nationale ækvivalerede disponible medianindkomst (efter sociale overførsler). Data for 2021 dækker indkomståret 2020. I EU-27 steg indikatoren markant fra 2010 (8,5 %) til 2016 (9,8 %) for derefter at falde langsomt men støt fra år til år indtil 2020. Eurostat [ilc_iw01], [ilc_iw04], [ilc_iw05] og [ilc_iw16].

⁷⁴ Se *Flash estimates for the 2021 income year*, udsendt i august 2022 på Eurostats websted.

i landene, bortset fra Grækenland, hvor niveauet skønnes at være faldet en smule, og Kroatien, Nederlandene og Slovenien, hvor der skønnes en lille stigning. Generelt er lavtuddannede arbejdstagere i højere risiko for fattigdom blandt personer i arbejde end højtuddannede arbejdstagere (19,8 % mod 4 %), og det samme gælder for personer født uden for EU sammenlignet med personer født i EU (21 % mod 7,6 %). Desuden er der større sandsynlighed for, at arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter er i risiko for fattigdom blandt personer i arbejde end arbejdstagere med tidsubegrænsede kontrakter (12,9 % mod 5,3 % i EU).

Figur 2.1.10: Antallet af fattige i beskæftigelse er fortsat en hovedudfordring i mange medlemsstater

Andelen af personer i beskæftigelse i risiko for fattigdom (% , 2021, 2019 og 2010)

Note: Data for SK for 2021 foreligger ikke. Brud i tidsserierne for LU i 2021.

Kilde: Eurostat [ilc_iw01], EU-SILC.

En høj skattebyrde kan påvirke efterspørgslen efter arbejdskraft negativt, svække incitamentene til at søge arbejde og øge arbejdstiden⁷⁵. Mellem 2011 og 2021 faldt beskattningen i EU-27 for en person med en gennemsnitsløn fra 41,6 % til 39,6 %. Beskattningen faldt i 16 EU-medlemsstater i samme periode og mest i Ungarn, Grækenland, Rumænien, Letland og Belgien. I modsætning dertil sås betydelige stigninger i Portugal, Malta, Luxembourg og Slovakiet. Det er vigtigt at bemærke, at beskattningen i EU-27 for en lavtlønnet person (50 % af gennemsnitsindkomsten) er faldet endnu mere, nemlig med 2,8 procentpoint siden 2011; dog steg den en smule mellem 2020 og 2021 (fra 31,5 % til 31,9 %). At sænke skattebyrden for lavtlønnede er særligt vigtigt også for at mindske barriererne for at ansætte lavtuddannede arbejdstagere.

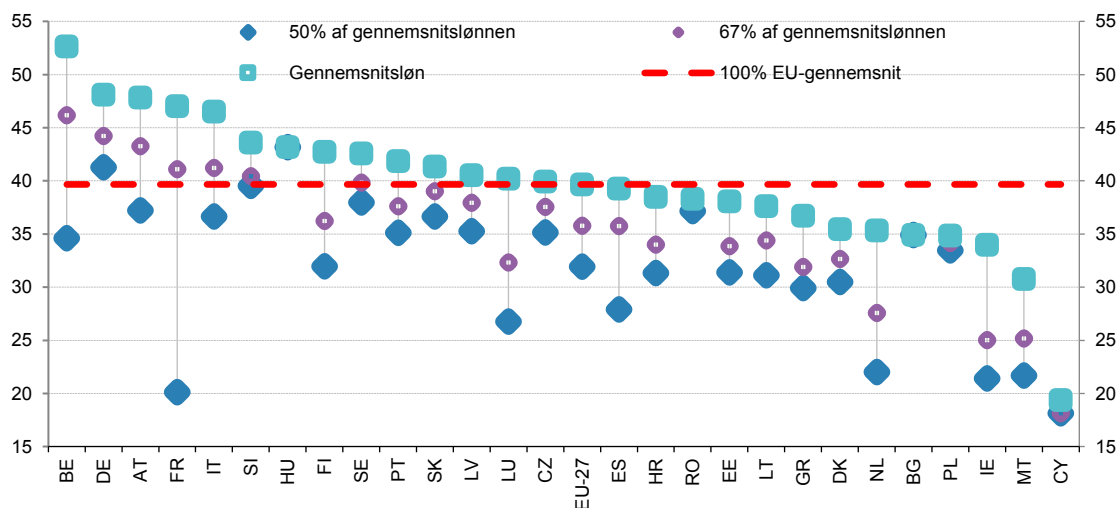
Indkomstskattesystemerne er ofte progressive, hvilket betyder, at beskattningen på arbejde er lavere for arbejdstagerne i den lave ende af indkomstfordelingen. Beskattningen (herunder personlig indkomstskat og socialsikringsbidrag) for enlige arbejdstagere uden børn er højere for personer med gennemsnitsløn end for personer, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen, og den er igen højere end for lavtlønnede (50 % af gennemsnittet). Det illustrerer en progressiv beskattning af arbejde, og princippet er udpræget anvendt i Frankrig, Belgien og Luxembourg, hvorimod det anvendes mindre udpræget i Ungarn, Rumænien, Bulgarien, Polen og Cypern — se figur 2.1.11. I flere medlemsstater er der ikke desto mindre stadig mulighed for at omlægge beskattningen, så skatten på arbejde sænkes, navnlig for lav- og mellemindkomstgrupper, også for at afbøde virkningerne af de

⁷⁵ Beskattningen er et udtryk for forskellen mellem de samlede arbejdsomkostninger ved at ansætte en arbejdstager og arbejdstagerens nettoløn.

stigende energipriser, så beskattningen i højere grad pålægges andre kilder, hvor den i højere grad støtter miljømålene.

Figur 2.1.11: Beskattningen på arbejde er lavere for lavtlønnede

Skattebyrde for enlige lavtlønnede (50 % og 67 % af gennemsnitslønnen) sammenlignet med gennemsnitslønnen i 2021

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel (ajourført marts 2022).

Søjleboks 2: Socialøkonomi og sociale virksomheder

Den sociale økonomi omfatter 2,8 millioner enheder i EU, og deres primære mål er at skabe en positiv social og/eller miljømæssig effekt for ejerne eller interessenterne snarere end en økonomisk gevinst. De arbejder efter forskellige forretnings- og organisationsmodeller, og de kan have form af foreninger, kooperativer, gensidige selskaber, fonde og sociale virksomheder. De har rødder i lokalmiljøet og drives med deltagerbaseret forvaltning. Organisationerne i den sociale økonomi tilbyder konkrete og innovative løsninger på vigtige samfundsmæssige udfordringer inden for en lang række økonomiske sektorer, herunder sociale tjenesteydelser, sundhedspleje, uddannelse, landbrug, energi, bankvæsen, forsikring og affaldshåndtering.

Den lønnede beskæftigelse i den sociale økonomi varierer fra under 1 % til 10 % af den samlede arbejdsstyrke i medlemsstaterne, og det antyder, at der er uudnyttede muligheder for beskæftigelsesvækst i sektoren i nogle medlemsstater⁷⁶. Socialøkonomiske enheder beskæftiger 13,6 millioner arbejdstagere i EU og skaber værdi for de lokale økonomier og lokalsamfundene ved at fremme inklusion, modstandsdygtighed og miljømæssig bæredygtighed. De skaber eksempelvis yderligere kvalitetsjob i økonomien, bidrager til inklusion af dårligt stillede grupper og fremmer bæredygtig økonomisk udvikling og aktiv borgerdeltagelse i samfundet. På det seneste har den sociale økonomi bidraget til at afbøde virkningerne af covid-19-krisen ved at udvikle lokalt forankrede løsninger, navnlig inden for sundheds- og socialtjenester, som støtte til sårbare grupper og risikogrupper. I Polen ydede inkubatororganisationen Malopolska Incubator for Social Innovation, der

⁷⁶ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, J. L. Monzon, R. Chaves, *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, Det Økonomiske og Sociale Udvalg, 2017.

medfinansieres af ESF, for eksempel tilskud til borgerne til udvikling, afprøvning og gennemførelse af projekter til løsning af afhængige personers behov. Desuden er socialøkonomien på grund af den værdibaserede tilgang en vigtig aktør for at sikre en retfærdig grøn og digital omstilling.

Socialøkonomiske organisationer og sociale virksomheder opererer i alle medlemsstater, men kendskab til og accept af koncepterne bag de sociale virksomheder og den social økonomi varierer betydeligt på tværs af medlemsstaterne. I mange medlemsstater har enhederne i den sociale økonomi vanskeligt ved at udvikle aktiviteter på grund af en manglende formel anerkendelse af og kendskab til forretningsmodellerne. Der er således mulighed for at øge og forbedre støtten til enhederne i den sociale økonomi, herunder med politiske og retlige rammer skræddersyet til de særlige forhold, bedre adgang til finansiering og markedsadgang samt bedre integration i erhvervsnetværk og støtteenheder.

For at løse udfordringen fremlagde Kommissionen i december 2021 handlingsplanen for den sociale økonomi⁷⁷. Handlingsplanen for den sociale økonomi har til formål at forbedre økosystemet for socialøkonomiske enheder, navnlig i lande, hvor det stadig er underudviklet, i overensstemmelse med princip 4 i den europæiske søjle for sociale rettigheder (aktiv støtte til beskæftigelse). Forslaget til Rådets henstilling om udvikling af de socialøkonomiske rammebetingelser (planlagt til maj 2023) — som et af de centrale tiltag under handlingsplanen for den sociale økonomi — skal bidrage til at forbedre de politiske og lovgivningsmæssige rammer for socialøkonomien på en række områder, herunder statsstøtte, offentlige indkøb og beskatning. Desuden anerkendes "nærhed og socialøkonomi" som et af de fjorten vigtige industrielle økosystemer i Kommissionens industristrategi fra marts 2020.

Adgang til finansiering er en vigtig strukturel udfordring for sociale virksomheder. Sociale virksomheders adgang til og anvendelse af tilbagebetalingspligtige finansielle midler varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. I perioden 2014-2020 blev der under de banebrydende finansielle instrumenter på EU-plan under EU-programmet for beskæftigelse og social innovation (EaSI) ydet støtte til sociale virksomheder gennem lånegarantier samt egenkapital- og lånefinansiering. Støtten videreføres gennem InvestEU's vindue for sociale investeringer og færdigheder i perioden 2021-2027 med Den Europæiske Investeringsfond som den vigtigste gennemførelsespartner for finansiering af sociale virksomheder. Støtten via finansielle instrumenters suppleres af tilskud (såsom støtte til transaktionsomkostninger, pilottilskud til social finansiering), der finansieres under ESF+⁷⁸.

I de senere år har flere medlemsstater vedtaget overordnede strategier eller specifikke initiativer til støtte for den sociale økonomi. **Bulgarien** har vedtaget den femte halvårslige nationale handlingsplan for socialøkonomien 2022-2023. **Finland** har vedtaget en strategi for sociale virksomheder i 2021, og afledt heraf blev der oprettet et nationalt ekspertisecenter for sociale virksomheder⁷⁹. I det nationale reformprogram for 2022 gav **Tyskland** tilsagn om at udarbejde en national strategi for sociale virksomheder med det formål at styrke

⁷⁷ Europa-Kommissionen, *Building an economy that works for people: an action plan for the social economy*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021. Handlingsplanen er baseret på [Initiativ for socialt iværksætteri \(2011\)](#).

⁷⁸ Et eksempel fra den seneste indkaldelse af forslag på både udbuds- og efterspørgselsiden af social finansiering (2020) er samarbejdet mellem Erste Bank og Impact Hub i Østrig, Tjekkiet, Slovakiet, Serbien og Kroatien, der støtter udviklingen af kvasiegenkapital sammen med supplerende ikke-finansiell støtte til sociale virksomheder. Med en udvidet egenkapital kan de sociale virksomheder gennemføre vækstplaner og gennemføre nye eller udvide eksisterende projekter og dermed øge den effekt, de skaber.

⁷⁹ Læs mere på internettet på [Strategy on Social Enterprises](#) og [Centre of Expertise](#).

virksomheder, der tjener almenvellet, og en solidaritetsbaseret økonomi. Med hensyn til den juridiske anerkendelse af sociale virksomheder udarbejder **Tjekkiet** aktuelt en lov om socialt iværksætteri, der skal sikre integration af dårligt stillede personer på arbejdsmarkedet, og **Polen** har vedtaget en lov om den sociale økonomi som en del af landets genopretnings- og resiliensplan, hvori der fastsættes regler for certificering af sociale virksomheder, der arbejder med at reintegrere personer i risiko for social udstødelse. I 2022 vedtog **Spanien** et strategisk projekt for social- og plejeøkonomien til en værdi af 800 mio. EUR, hovedsageligt finansieret under Next Generation EU, som har til formål i fuldt omfang at udnytte mulighederne i den sociale økonomi for at bidrage til en retfærdig, grøn og digital omstilling og styrke inklusions- og velfærdssystemerne. Projektet forventes at øge den sociale økonomis andel af Spaniens BNP med 1 procentpoint til 11 %.

2.1.2 Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Flere medlemsstater har for nylig vedtaget foranstaltninger til støtte for jobskabelse. I januar 2022 vedtog arbejdsformidlingen i **Kroatien** som led i genopretnings- og resiliensplanen nye jobskabelsesforanstaltninger, der skal støtte den grønne og den digitale omstilling, hvor formålet er at sætte fokus på aktivering og (selvstændig) beskæftigelse for erhvervsinaktive, langtidsledige og unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er). **Litauen** øgede i juli 2022 anvendelsesområdet for og bredden i beskæftigelsesstøtteforanstaltningerne og satte som en del af forpligtelserne i genopretnings- og resiliensplanen i højere grad fokus på job med høj merværdi og den dobbelte omstilling. I marts 2022 begyndte **Portugal** at yde finansiel støtte til arbejdsgivere, der tilbyder tidsubegrænsede kontrakter med et passende lønniveau under foranstaltningen "Forpligtelse til bæredygtig beskæftigelse", også som led i landets genopretnings- og resiliensplan. Under pandemien indførte **Belgien** (Vallonien) et månedligt målrettet beskæftigelsestilskud på 1 000 EUR, "Tremplin24mois+", til ansættelse af langtidsledige jobsøgende. Støtten var oprindeligt rettet mod specifikke sektorer, men foranstaltningen blev i januar 2022 udvidet til at omfatte alle private og offentlige arbejdsgivere. I januar 2022 forlængede den belgiske regering i Bruxelles beskæftigelsesinitiativet "Phoenix", der er målrettet mod rekruttering af sårbare jobsøgende, som mistede deres job under sundhedskrisen og tilmeldte sig de offentlige arbejdsformidlinger. Nogle medlemsstater har vedtaget foranstaltninger, der har til formål at give fordrevne personer fra Ukraine adgang til arbejde for at fremme deres integration på arbejdsmarkedet og støtte jobskabelsen. **Letland** indførte eksempelvis i marts 2022 et beskæftigelsestilskud til flygtninge fra Ukraine, hvor arbejdsgiverne modtager en engangsydelse på 500 EUR ved ansættelsesforholdets begyndelse. I **Ungarn** blev der i marts 2022 indført et midlertidigt beskæftigelsestilskud til arbejdsgivere, der ansætter ukrainske statsborgere på flugt fra krigen. Tilskuddet dækker 50 % af udgifterne til indkvartering og pendling i op til et år. I **Danmark** administreres arbejdsformidling for fordrevne personer fra Ukraine på kommunalt plan, herunder gennem beskæftigelsestilskud. En oversigt over de aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, der letter integrationen af fordrevne personer fra Ukraine, findes i afsnit 2.3.2.

Nogle medlemsstater udfasede efter første halvdel af 2021 nødforanstaltninger i takt med, at de restriktioner, der var indført under sundhedskrisen, blev ophævet. Mellem maj og oktober 2021 blev de midlertidige arbejdsfordelingsordninger og andre jobfastholdelsesordninger, der blev indført som reaktion på covid-19-krisen, eksempelvis udfaset i **Cypern, Danmark, Estland** og **Litauen**. I samme periode blev midlertidige foranstaltninger også ophævet i Sverige, samtidig med at de tidligere eksisterende ordninger blev videreført.

Andre medlemsstater har udvidet arbejdsfordelingsordningerne i første halvdel af 2022 og derefter. Som eksempler herpå videreførte Kroatien, Italien og Portugal i første kvartal af 2022 finansieringen af foranstaltninger til bevarelse af arbejdspladser, som blev indført under covid-19-pandemien. I **Bulgarien** blev ordningen vedrørende løntilskud til arbejdstagere (60/40-ordning) udvidet i perioden frem til juni 2022. I **Malta** og **Grækenland** er løntilskudsordningen og arbejdsfordelingsordningen blevet forlænget frem til udgangen af maj 2022. **Belgien** forlængede den "forenklede procedure" (med færre administrative forpligtelser for arbejdsgiverne) under landets arbejdsfordelingsordning i marts 2022 frem til udgangen af juni 2022 som følge af udbruddet af krigen i Ukraine og fastholdt de samme betingelser som under covid-19-krisen. På samme måde forlængede **Frankrig** den eksisterende ordning for delvis beskæftigelse frem til udgangen af 2022, så virksomheder, der er påvirket af krigen i Ukraine, kan drage fordel af den. **Luxembourg** havde oprindeligt forlænget landets arbejdsfordelingsordning frem til juni 2022 for SMV'er med henblik på gradvist at udfase ordningen. På baggrund af energikrisen meddelte regeringen imidlertid i august 2022, at virksomheder, der er alvorligt påvirket af krisen, kan benytte arbejdsfordelingsordningen. I maj forlængede **Rumænien** også sin arbejdsfordelingsordning frem til udgangen af 2022.

I nogle tilfælde er de midlertidige foranstaltninger, der blev vedtaget som reaktion på covid-19-pandemien, blevet erstattet af permanente arbejdsfordelingsordninger. **Spanien** har gradvist udfaset nødreglerne under arbejdsfordelingsordningen ERTE (ydelse og tilskud til socialsikring er dog delvist blevet forlænget frem til den 31. marts 2022). I december 2021 trådte en ny lovgivning om indførelse af en permanent arbejdsfordelingsordning, der skal sikre tilpasning til cykliske og strukturelle chok, i kraft som led i en bred reform, der hører under den nationale genopretnings- og resiliensplan. I den sammenhæng tilskyndes virksomhederne til at tilbyde de ansatte uddannelsesprogrammer med opkvalificering og omskoling for øje. I marts 2022 indførte **Slovakiet** også en ny permanent foranstaltning til bevarelse af arbejdspladser i økonomiske nedgangstider. I **Slovenien** skal der i følge planen inden udgangen af 2022 vedtages en permanent arbejdsfordelingsordning til brug i tilfælde af alvorlig økonomisk afmatning.

Mellem januar 2021 og juli 2022 har flere medlemsstater øget de lovbestemte mindstelønninger betydeligt. Målet har været at afhjælpe tabet af købekraft hos lavtlønnede som følge af den stigende inflation og i nogle tilfælde også at gøre mindstelønningerne generelt mere tilstrækkelige på baggrund af et lavt niveau og forskellen i forhold til øvrige lønninger.⁸⁰ Den største stigning i den lovbestemte mindsteløn blev registreret i **Ungarn** (19,5 %). Andre lande har også indført betydelige stigninger, navnlig **Litauen** (13,7 %), **Belgien** (13,3 %), **Estland** (12 %), **Rumænien** (11 %), **Kroatien** (10,3 %), **Tyskland** (10 %), **Grækenland** (9,7 %) og **Bulgarien** (9,2 %). I nogle af landene blev forhøjelserne indført i form af skønsmæssige ajourføringer uden for de generelle forhandlinger eller indekseringsmekanismer. Andre medlemsstater, herunder **Tyskland**, **Letland**, **Nederlandene**, **Portugal** og **Rumænien**, har også bebudet stigninger i mindstelønnen i løbet af 2022 eller i starten af 2023 (i Portugal undertegnede regeringen i oktober 2022 en aftale på mellemlang sigt med arbejdsmarkedets parter om at øge mindstelønnen til 900 EUR i 2026). Navnlig planlægger **Letland** og **Nederlandene** i januar 2023 at øge de lovbestemte mindstelønninger med henholdsvis 40 % og 10 %. I **Irland** påtænkes det desuden at afskaffe den lavere mindsteløn for unge arbejdstagere.

Desuden har nogle få medlemsstater indført reformer af deres rammer for fastsættelse af lovbestemte mindstelønninger. Som det vigtigste har **Cypern** for første gang indført en

⁸⁰ Nogle af ajourføringerne i 2021 skyldtes allerede den stigende inflation.

lovbestemt mindsteløn på 940 EUR, som finder anvendelse fra januar 2023. Ved en ændring af arbejdsloven har **Rumænien** indført bestemmelser om, at en arbejdstager kun kan modtage mindsteløn i op til 24 måneder, hvorefter en højere løn skal betales. I **Kroatien** er loven om mindsteløn i forbindelse med genopretnings- og resiliensplanen blevet ændret med det mål at styrke håndhævelsen af reglerne om lovbestemt mindsteløn, bl.a. med hensyn til sanktioner for lovovertrædere og styrkelse af tilsynsorganernes kontrol. Som led i en bred reform af rammerne for fastsættelse af mindstelønninger i **Irland** vil den lovbestemte mindsteløn blive erstattet af en "løn, man kan leve af". Den nye eksistensløn fastsættes til 60 % af medianlønnen i et givet år fra og med 2023. Den nationale mindsteløn anvendes fortsat, indtil eksistenslønnen på 60 % er fuldt indfaset i 2026, og den opjusteres fortsat årligt som normalt, og derved udlignes forskellen mellem mindstelønnen og den nye eksistensløn. **Malta** har nedsat en ny lavtlønskommission, som forventes at fremsætte de første henstillinger om en ny mekanisme til ajourføring af mindstelønnen i 2023. På trods af de nævnte foranstaltninger er mange arbejdstagere i EU stadig ikke i tilstrækkelig grad omfattet af mindstelønsordninger. For at afhjælpe denne situation fremsatte Kommissionen i oktober 2020 et forslag til direktiv om passende mindstelønninger i EU, som blev vedtaget af Europa-Parlamentet den 14. september og af Rådet den 4. oktober 2022.⁸¹ Søjleboks 1 illustrerer de vigtigste udfordringer, som direktivet skal løse, og direktivets vigtigste bestemmelser.

Kun få medlemsstater har truffet foranstaltninger til at modvirke den faldende tendens i antallet af arbejdstagere, der er omfattet af kollektive overenskomster. Nogle medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til at styrke rammerne for kollektive overenskomstforhandlinger. Eksempelvis vedtog **Spanien** i december 2021 som led i en bredere reform bestemmelser om, at ansatte, der arbejder for en underleverandør, i mangel af en gældende kollektiv overenskomst på virksomhedsniveau er omfattet af den sektorspecifikke kollektive overenskomst, der dækker den aktivitet, der er givet i underentreprise. I **Rumænien** er der planlagt ny lovgivning om den sociale dialog i den nationale genopretnings- og resiliensplan, som forventes at træde i kraft i fjerde kvartal 2022. Planen omfatter også en revision af definitionen af de økonomiske sektorer som grundlag for kollektive overenskomster på sektorniveau. I august 2021 vedtog **Estland** en ny lov, der udvider bestemmelserne om de arbejdsvilkår, der aftales i kollektive overenskomstforhandlinger. Betingelserne vedrørende løn, arbejdstid og hviletid udvides til at omfatte en hel sektor efter aftale mellem arbejdsgiverne for mindst 40 % af arbejdsstyrken i sektoren og fagforeninger, der repræsenterer mindst 15 % af arbejdstagerne.

Nogle medlemsstater har også vedtaget eller overvejer at vedtage forskellige foranstaltninger vedrørende lønninger i den offentlige sektor. I betragtning af den offentlige sektors betydelige andel af den samlede beskæftigelse kan disse have en bredere indvirkning på økonomien, da lønstigninger i den offentlige sektor øger de ansattes købekraft men samtidig kan have en afsmittende effekt på lønningerne i den private sektor. I **Frankrig** er der vedtaget en lønstigning på 3,5 % for tjenestemænd for at afhjælpe inflationens indvirkning på købekraften. **Portugal** forhøjede lønningerne for personer med kandidatuddannelse og startlønningerne i den offentlige forvaltning med 4,7 % i 2022 med det formål at tiltrække og fastholde talenter. **Slovenien** har gennem en reform ændret lønsystemet i den offentlige sektor, så det kommer til at omfatte ordninger for variabel aflønning og præstationsbaseret aflønning. I **Letland** har regeringen besluttet at tildele

⁸¹ Direktivet fastsætter en ramme, der skal forbedre adgangen til passende mindstelønninger i hele EU, herunder gennem fremme af kollektive overenskomstforhandlinger, og dermed bidrage til at forbedre leve- og arbejdsvilkårene for mindstelønsmodtagere og lavtlønnede. Se f.eks.: [Commission welcomes political agreement on adequate minimum wages for workers in the EU — Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion — Europa-Kommissionen \(europa.eu\)](#).

bonusser til socialarbejdere på grund af den større arbejdsbyrde som følge af tilstrømningen af ukrainske flygtninge.

En række medlemsstater har truffet foranstaltninger til at gøre skattesystemerne mere retfærdige og øge incitamenterne til at arbejde. I **Tjekkiet** er proportionalbeskatning af personlige indkomster blevet erstattet af en ny progressiv marginalskat. Fra 2021 anvendes en skattesats på 23 % på indkomster, der overstiger 1 701 168 CZK (ca. 67 300 EUR), mens lave indkomster fortsat beskattes med 15 %. **Østrig** har nedsat den laveste skattesats på personlig indkomst fra 25 % til 20 % og forlænget anvendelsen af den højeste sats på 55 % frem til 2025 for indkomster over 1 mio. EUR. Som det sidste element i en større skattereform, der blev indledt i 2017, har **Kroatien** reduceret skattesatsen på personlig indkomst fra 36 % til 30 % og fra 24 % til 20 % for indkomster henholdsvis over og under 360 000 HRK (49 000 EUR). Med foranstaltningen er beskatningen blevet mindre progressiv, og skattebyrden lettet som indirekte støtte til husstandene under pandemien. Kroatien har også nedsat skattesatsen på udbytte fra 12 % til 10 %. I juli 2022 ændrede **Rumænien** reglerne om beskatning af indkomst fra deltidsarbejde. Under den nye ordning vil den indkomst, der tages i betragtning ved beregningen af social- og sygesikringsbidrag, være mindstegrundlønnen og ikke den indkomst, som arbejdstageren rent faktisk har oppebåret. I **Belgien** annoncerede den flamske regering i september 2022 en udvidelse af jobbonusen (arbejdsrelateret ydelse), så den kommer til at omfatte højere indkomster, og en midlertidig forhøjelse af ydelsens størrelse.

Nogle medlemsstater har givet skattelettelser for at afbøde de stigende energiprisers virkninger for mennesker og husstande, hvor foranstaltningerne i nogle tilfælde er rettet mod de mest sårbare. I **Tyskland** omfatter loven om skatter og afgifter, der blev vedtaget i marts 2022, f.eks. bestemmelser om forhøjelse af engangsbeløbet for arbejdstagere, grundfradraget og det befodringsfradrag, der kan fratrækkes ved beregning af den personlige indkomstskat. I april 2022 indførte **Portugal** en ekstraordinær ordning vedrørende skatteudsættelser for virksomheder og selvstændige i transportsektoren, der er hårdest ramt af stigningen i brændstof- og energipriserne. **Litauen** hævede bundfradraget til 540 EUR og øgede nettoindkomsten primært for de arbejdstagere på mindsteløn. Bundfradraget blev hævet yderligere for ældre og personer med handicap. Desuden blev bundfradraget i **Malta** pr. januar 2022 forhøjet til mellem 60 og 140 EUR med det højeste fradrag til de laveste indkomstgrupper. I **Finland** besluttede regeringen at indføre en midlertidig mulighed for at trække elomkostninger fra indkomstskattegrundlaget samt en begrænset elstøtte specielt de fattigste husstande, der ikke kan udnytte skattefradraget. En oversigt over yderligere offentlige støtteforanstaltninger, der er vedtaget som følge af den igangværende energikrise, findes i søjleboks 7 i afsnit 2.4.1.

2.2 Retningslinje 6: Styrke udbuddet af arbejdskraft og forbedre adgangen til beskæftigelse, færdigheder og kompetencer

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 6, ifølge hvilken medlemsstaterne anbefales at skabe betingelser for at fremme udbuddet af arbejdskraft, færdigheder og kompetencer i overensstemmelse med følgende principper i den europæiske søjle: princip 1 (uddannelse og livslang læring), princip 2 (ligestilling mellem kønnene), princip 3 (lige muligheder), princip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte), princip 9 (balance mellem arbejdsliv og privatliv), princip 11 (børnepasning og hjælp til børn) og princip 17 (inklusion af personer med handicap). I afsnit 2.2.1⁸² beskrives den vigtigste udvikling inden for uddannelse og færdigheder og arbejdsmarkedssituationen, især for sårbare og underrepræsenterede grupper. I afsnit 2.2.2 præsenteres medlemsstaternes tiltag inden for disse politikområder.

2.2.1 Nøgleindikatorer

Deltagelse i førskoleuddannelse og børnepasning stiger fortsat, men børn fra dårligt stillede miljøer er stadig underlagt forhindringer. Mellem 2015 og 2020 steg den gennemsnitlige deltagelse i EU-27 for børn mellem 3 år og den nationale startalder for obligatorisk skolegang fra 92 % til 93 %, og de fleste lande udviste enten lav vækst eller et meget lille fald. Fem medlemsstater (Belgien, Danmark, Frankrig, Irland og Spanien) har allerede nået 2030-målet om en deltagelsesprocent på mindst 96 % som fastsat i det europæiske uddannelsesområde⁸³. I modsætning hertil er deltagelsesfrekvensen i Grækenland (71,3 %), Slovakiet (78,1 %), Rumænien (78,2 %) og Kroatien (78,8 %) fortsat under 80 % — se figur 2.2.1. I EU-landene er deltagelsesfrekvensen blandt børn i risiko for fattigdom eller social udstødelse konsekvent lavere end for andre børn. Fra krisen i 2008 steg procentandelen af børn mellem tre år og den skolepligtige alder i risiko for fattigdom, der deltager i førskoleuddannelse og børnepasning, støt frem til covid-19-krisen. Efter pandemiens betydelige negative indvirkning lå andelen i 2021 fortsat under niveauet før pandemien⁸⁴. I nogle sårbare grupper er deltagelsen særligt lav. For eksempel er romabørns deltagelse i førskoleuddannelse stadig under halvdelen af niveauet for den samlede befolkning (ca. 42-44 % mod et 2030-mål på mindst 70 % i EU's nye strategiramme for romaernes ligestilling, inklusion og deltagelse)⁸⁵. Det blev også rapporteret, at dårligt stillede børn i særlig grad har været påvirket af nedlukninger eller restriktioner i forbindelse med tjenester under pandemien, hvilket øger risikoen for yderligere udstødelse⁸⁶.

⁸² Analysen i dette afsnit er i vid udstrækning baseret på Europa-Kommissionens uddannelsesovervågningsrapport 2022, der ledsager Europa-Kommissionens meddelelse om tidlige fremskridt hen imod realiseringen af det europæiske uddannelsesområde.

⁸³ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 30.9.2020 om "[Etablering af det europæiske uddannelsesområde inden 2025](#)", COM(2020) 625 final.

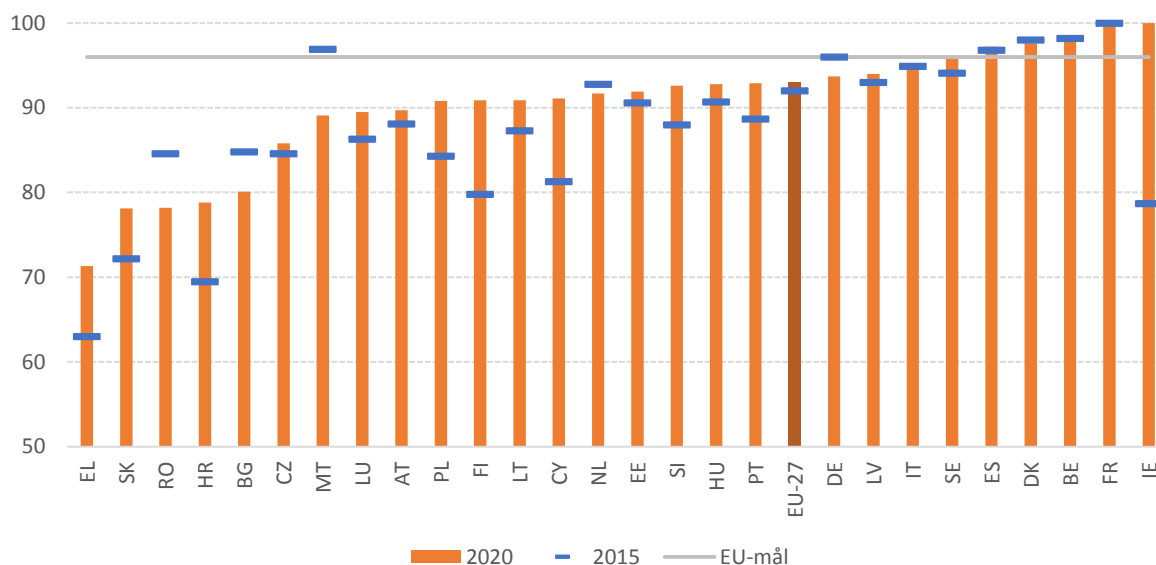
⁸⁴ D. Molinuevo, og M. Consolini, *Analysis of the Child Guarantee National Action Plans. Support for refugees and trends in Member States*, publikation til Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender, Temaafdelingen for Økonomisk og Videnskabelig Politik og Livskvalitet, Europa-Parlamentet, 2022.

⁸⁵ Baseret på resultaterne fra den nyeste [undersøgelse om romaer fra Agenturet for Grundlæggende Rettigheder \(FRA\) 2020-2021](#) for BG, CZ, EL, ES, HR, HU, PT, RO, SK — offentliggøres i efteråret 2022. For yderligere oplysninger: [EU Roma strategic frame work for equality, inclusion and participation for 2020-2030](#).

⁸⁶ Europa-Kommissionen, *Early childhood education and care and the Covid-19 pandemic — Understanding and managing the impact of the crisis on the sector*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

Figur 2.2.1: Selv om deltagelsen i førskoleuddannelse og børnepasning generelt er stigende, er den fortsat lav i en række medlemsstater.

Deltagelse i førskoleuddannelse og børnepasning for børn mellem 3 år og den skolepligtige alder (%)

Note: 2015: definitionen er forskellig for BE, EL og PT. 2020: definitionen er forskellig for BE, EL, IE, MT og PT, foreløbige tal for FR, skønnede tal for BG og IE, brud i dataserier for BE.

Kilde: Eurostat, [educ_uoe_enra21].

Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, varierer meget, og det tyder på udfordringer i en række medlemsstater. I gennemsnit udgjorde personer i aldersgruppen 18-24 år, som ikke havde afsluttet en sekundæruddannelse på andet trin, og som ikke længere var under uddannelse, i hele EU 9,7 % af hele aldersgruppen i 2021. I 16 medlemsstater ligger andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt (ELET) under 9 % (målet for det europæiske uddannelsesområde 2030 for EU som helhed), hvor de lande, der klarer sig bedst, er Kroatien (2,4 %), Slovenien (3,1 %), Grækenland (3,2 %) og Irland (3,3 %), som alle ligger top i henhold til metoden bag den sociale resultattavle — se figur 2.2.2. I Slovakiet (7,8 %) er andelen steget fra et lavt udgangspunkt (5,3 %) i 2012, men ligger dog fortsat under EU-målet. Seks medlemsstater har andele tæt på eller over 12 % (Rumænien, Spanien, Italien, Bulgarien, Ungarn og Tyskland). Der er også udprægede forskelle mellem regioner. Især ses i flere regioner i Spanien, Syditalien, det østlige Bulgarien og Rumænien og det nordlige og østlige Ungarn fortsat en andel af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, på over 15 %. I det østlige Slovakiet er andelen næsten fordoblet i løbet af det seneste årti, og den ligger nu tæt på 15 % (14,4 % mod 7,9 % i 2012) (se bilag 3). Andelen af unge mænd (11,4 %), der forlader uddannelsessystemet tidligt, ligger højere end andelen for unge kvinder (7,9 %) med en relativt stor forskel på 3,5 procentpoint.

Figur 2.2.2: Andelen af unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat og er fortsat en udfordring

Unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, (aldersgruppen 18-24 år), niveauer 2021 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske socialstatistikker](#). Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat [[edat_lfse_14](#)], EU LFS.

Skolefrafald er særligt udbredt blandt romaelever, hvilket ofte er forbundet med segregering i skolen. I de EU-lande, der deltog i undersøgelsen gennemført af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) i 2020-2021, forlod 71 % af romaer i aldersgruppen 18-24 år uddannelsessystemet før sekundæruddannelse på andet trin og er ikke længere under uddannelse. Eksempelvis blev de laveste tal registreret i Grækenland og Portugal, hvor kun henholdsvis 16 % og 10 % af romaer i aldersgruppen 20-24 år afsluttede som minimum en ungdomsuddannelse⁸⁷. EU's nye strategiske ramme for romaerne, som Europa-Kommissionen lancerede i oktober 2020, indeholder krav om, at denne forskel mellem den brede befolkning og romaerne skal reduceres med mindst en tredjedel frem til 2030. Ligeledes skal medlemsstaterne styrke indsatsen for at udrydde uddannelsesmæssig segregering og sikre, at mindre end én ud af fem romabørn (i aldersgruppen 6-15 år) senest i 2030 går på skoler, hvor de fleste eller alle børn er romaer, hvor andelen i øjeblikket ligger på over halvdelen (og næsten to tredjedele i lande som Bulgarien og Slovakiet). Frem til i dag er andelen af børn i adskilt uddannelse steget med 10 % i gennemsnit siden 2016. I 2021 var skolesegregering af romaelever mest udbredt i Bulgarien, Slovakiet, Kroatien og Rumænien,

⁸⁷ Se Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, [Roma in 10 European Countries — Main results](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022

hvor overhalvdelen og i de to førstnævnte medlemsstater næsten to tredjedele af romabørn i alderen 6-15 år gik på en skole, hvor alle eller de fleste af de øvrige skolebørn var romaer⁸⁸.

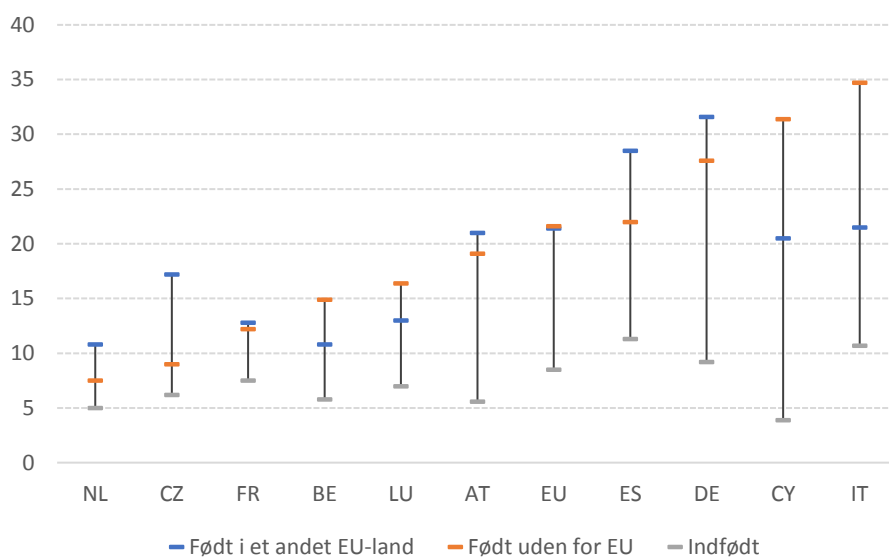
Søjleboks 3: Indsatsen for at mindske skolefrafaldet

En effektiv håndtering af problemet med skolefrafald er afgørende for at sikre bedre beskæftigelsesmuligheder for unge gennem hele livet og fremme deres aktive deltagelse i samfundet i overensstemmelse med princip 1 (uddannelse og livslang læring), 3 (lige muligheder) og 11 (børnepasning og støtte til børn) i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Indsatsen for at mindske skolefrafald er derfor en central politisk prioritet og fremhæves også som en prioritet i Rådets resolution om en strategiramme for det europæiske uddannelsessamarbejde på og uden for det europæiske uddannelsesområde (2021-2030) samt i Rådets henstilling om oprettelse af en europæisk børnegaranti. Emnet indgår også i de supplerende mål i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder.

De generelle tendenser viser, at skolefrafald falder på EU-plan, og for at hjælpe udviklingen videre, skal der fokuseres på de dårligst stillede og grupper, der er svære at nå. To grupper af unge (personer med lavtuddannede forældre og udenlandsk fødte studerende) fortjener særlig politisk opmærksomhed. Risikoen for skolefrafald er 9 gange højere blandt unge med lavtuddannede forældre (26,1 %) sammenlignet med unge med højtuddannede forældre (2,9 %). Derudover er den gennemsnitlige andel af elever, der forlader skolen tidligt, mere end dobbelt så høj for udenlandsk fødte elever end for indfødte elever (21,5 % mod 8,5 %). I alle lande, hvor der foreligger data for personer født i et andet EU-land og personer født uden for EU, er begge grupper markant mere påvirket af skolefrafald end indfødte personer — se nedenstående figur⁸⁹.

Personer, der er født uden for EU eller i en anden EU-medlemsstat, er betydeligt mere tilbøjelige til at forlade uddannelsessystemet tidligt end indfødte

Skolefrafald efter fødeland i udvalgte lande (% , 2021)

⁸⁸ Ibid.

⁸⁹ Antal år efter ankomst er en klart afgørende faktor for andelen. ELET-andelen blandt børn, der er ankommet til det indberettende land inden påbegyndelse af den obligatoriske skolegang, viser sig at være den samme som andelen blandt indfødte børn. Der skal derfor lægges særlig vægt på unge, der ankommer til det indberettende land i løbet af — og navnlig hen imod slutningen af — den skolepligtige alder. Se: Europa-Kommissionen, *Education and Training Monitor*, 2022, under udarbejdelse, baseret på ad hoc-dataudtræk fra Eurostat.

Note: Født i et andet EU-land: lav pålidelighed for BE, CY, CZ og FR. Født uden for EU: lav pålidelighed for CZ og LU. Kun et begrænset antal medlemsstater er medtaget som følge af manglende datatilgængelighed.

Kilde: Eurostat [[edat_lfse_02](#)], EU LFS

Manglende engagement og tilknytning til uddannelsen under covid-19-pandemien kan have indflydelse på andelen af unge, der forlader skolen tidligt. Da indikatoren for skolefrafald dækker aldersgruppen 18-24 år, vil det tage tid, før en eventuel stigning i andelen af unge, der forlod uddannelsessystemet tidligt under covid-19-pandemien, afspejles fuldt ud i data. De fysiske nedlukninger af skoler og udgangsforbud har dog betydet et stærkt pres på børns og unges mentale sundhed og trivsel. De faktorer ser ud til at hænge tæt sammen med uddannelsesresultaterne, og uddannelsessystemerne har ikke i alle situationer kunnet yde passende støtte under de kritiske forhold.⁹⁰

Bekæmpelse af skolefrafald og reduktion af dårlige resultater inden for grundlæggende færdigheder er hovedmålene i Kommissionens forslag til Rådets henstilling om Pathways to School Success af 30. juni 2022⁹¹. Forslaget har til formål at fremme bedre uddannelsesresultater og et inkluderende skolemiljø for alle lærende under hensyntagen til den centrale rolle, som trivsel spiller i skolen⁹². Sammenlignet med henstillingen fra 2011 om skolefrafald⁹³ anlægger forslaget et bredere og mere systemisk perspektiv med en ny handlingsramme. Medlemsstaterne opfordres til senest i 2025 at have udarbejdet eller yderligere udbygget en integreret og omfattende strategi for skolesucces baseret på dokumentation og med stærkt fokus på forebyggelse. Det er særligt vigtigt i lyset af den dobbelte omstilling, da skolefrafald også går ud over de unges muligheder for at udvikle de tilpassede færdigheder, der er nødvendige for den digitale og grønne omstilling, så det sikres, at alle kan trives på fremtidens arbejdsmarked. I henstillingen understreges vigtigheden af at kombinere foranstaltninger rettet mod alle lærende med mere målrettede og individualiserede tiltag for de mest udsatte. Der opfordres til udvikling af foranstaltninger på systemniveau, der skal øge lighed og inklusion på uddannelsesområdet, herunder ved at fjerne strukturer og mekanismer, som især skaber ulighed. Da lærere og skoleledere er centrale for gode resultater på uddannelsesområdet, er det afgørende, at de i passende omfang forberedes til og støttes i arbejdet med udsatte grupper.

Nogle medlemsstater har gjort betydelige fremskridt med at mindske skolefrafald mellem 2011 og 2021⁹⁴. I Malta faldt andelen af unge, der forlader skolen tidligt, fra 18,8 % til 11 % frem til 2020 og lå på 10,7 % i 2021. En styrkelse af erhvervsuddannelserne og iværksættelse af programmer, der giver eleverne en ny chance, har blandt andre faktorer bidraget til resultatet. Som led i genopretnings- og resiliensplanen planlægger Malta at indføre et system til opfølgning på skolefrafald, det såkaldte "Data Warehouse-projekt", som yderligere skal reducere skolefrafaldet. Andelen af unge, der forlader skolen tidligt, er halveret i Grækenland (et fald på 3,8 % i 2020 og 3,2 % i 2021 fra 12,9 % i 2011). Landet har sat politisk fokus på at lette overgangen mellem forskellige læringsforløb, målrettet støtte

⁹⁰ Yderligere oplysninger om en helhedsorienteret tilgang til mental sundhed og trivsel i skolerne findes i Europa-Kommissionen, C. Simões, S. Caravita, C. Cefai, *A systemic, whole-school approach to mental health and well-being in schools in the EU: Analytical report*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

⁹¹ Se: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=COM:2022:316:FIN>

⁹² Uddannelsesresultater i form af viden, færdigheder og holdninger, der udvikles i løbet af skolen, måles traditionelt i form af "uddannelsespræstationer" (som betegner de lærendes læringsfremskridt og de faktiske grundlæggende færdigheder såsom læse- og skrivefærdigheder, matematik og naturvidenskab) og "uddannelsesniveau" (dvs. gennemførelse af et konkret uddannelsesniveau, f.eks. primæruddannelse eller sekundæruddannelse på første og andet trin).

⁹³ Se: EUT C 191 af 1.7.2011, s. 1.

⁹⁴ Der foretages ingen sammenligning med værdierne for indikatoren før 2021, da der er brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater på grund af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#).

til unge, der forlader uddannelsessystemet tidligt, erhvervsvejledning og programmer, der giver eleverne en ny chance. **Spanien** og **Portugal** formåede også at reducere skolefrafaldet (fra henholdsvis 26,3 % til 16 % og 23,0 % til 8,9 % i perioden 2015-2020 og igen til henholdsvis 13,3 % og 5,9 % i 2021) primært med fokus på en territorial tilgang. I Portugal har programmet for prioriterede områder for uddannelsesindsatsen (Territórios Educativos de Intervenção Prioritária, TEIP), der er blevet gennemført siden 1996, været rettet mod skoler beliggende i områder med høj fattigdom og social udstødelse. Siden 2016 har det nationale program til forbedring af skolesucces (Programa Nacional de Promoção do Sucesso Escolar, PNPSE) haft til formål at forebygge skolefrafald ved at reducere antallet af elever, der går en klasse om, gennem en lokalt forankret tilgang, hvor hver skole kan gennemføre sin egen strategiske handlingsplan. I Spanien hænger succesen sammen med gennemførelsen af territoriale samarbejdsprogrammer såsom PROA+ (støttet under den nationale genopretnings- og resiliensplan) og forgængere hertil (PROEDUCAR, PROA). Trods den generelt positive udvikling er der stadig betydelige regionale forskelle i begge lande.

Socioøkonomiske forskelle resulterer fortsat i ulighed i læringsresultater. Dårlige resultater inden for læsning, matematik og naturvidenskab indgår i OECD's PISA-program (Programme for International Student Assessment, senest gennemført i 2018)⁹⁵. For hele EU ligger andelen af 15-årige, der ikke når mindstemålene for læring inden for læsning (22,5 %), matematik (22,9 %) og naturvidenskab (22,3 %), for alle tre læringsområder betydeligt højere end målet for 2030 for det europæiske uddannelsesområde, der er fastsat til under 15 %. Forskellen i dårlige resultater (for alle tre områder i PISA-undersøgelsen samlet) mellem elever fra dårligt stillede grupper og elever med bedre socioøkonomisk baggrund er i gennemsnit 19,3 procentpoint og over 35 procentpoint i Rumænien (39 procentpoint) og Bulgarien (38,3 procentpoint) — se figur 2.2.3⁹⁶. Kun i Estland og Finland (blandt de lande, der klarer sig bedst i PISA-undersøgelsen) er den socioøkonomiske forskel i dårlige resultater på under 10 procentpoint (henholdsvis 5,1 og 9,9 procentpoint). Nationale undersøgelser viser store forskelle i covid-19-pandemiens indvirkning på læringsresultaterne. Det skyldes forskelligt omfang af de fysiske nedlukninger af skolerne, forskelle i metoderne til fjernundervisning eller hybrid læring, og forskelle i forudsætningerne for at omlægge til internetundervisning samt type, omfang og varighed af de foranstaltninger, der blev vedtaget for at afbøde læringstab. Eksisterende forskning tyder på, at de steder, hvor læringstab forekom, blev også den uddannelsesmæssige ulighed på grund af eksisterende socioøkonomiske uligheder forstærket. Generelt havde studerende fra dårligt stillede familier

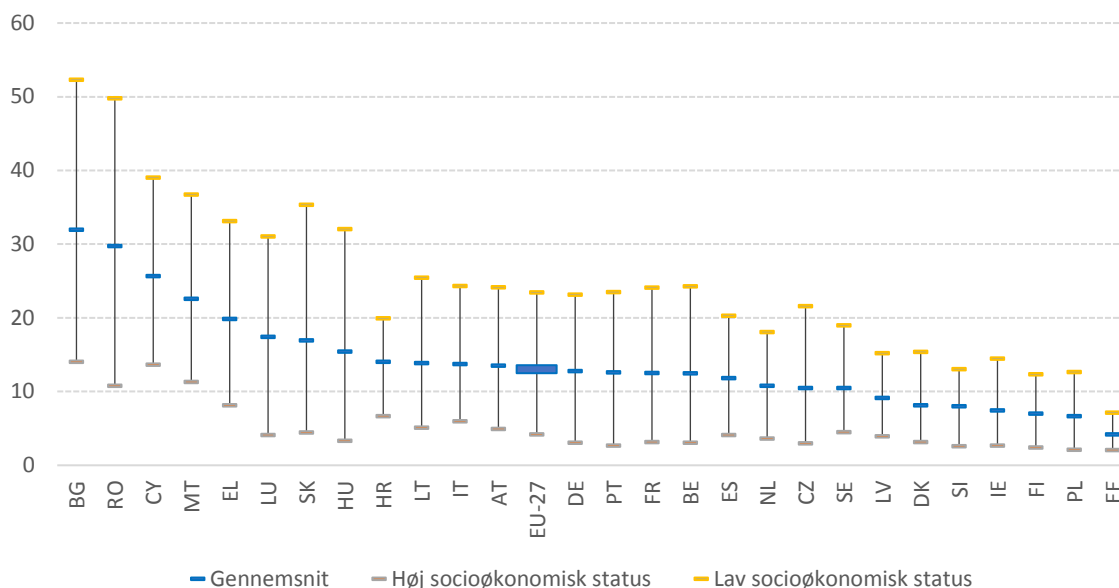
⁹⁵ [PISA-undersøgelsen](#) gennemføres normalt hvert tredje år. Den næste dataindsamling er udskudt til 2022 på grund af covid-19-pandemien. Resultaterne offentliggøres inden udgangen af 2023.

⁹⁶ Socioøkonomisk status fremgår af OECD's indeks for økonomisk, social og kulturel status (ESCS), der sammenligner de laveste og højeste kvartiler. Indekset er et etableret mål for de studerendes adgang til familieressourcer (økonomisk, social, kulturel og menneskelig kapital). Det omfatter elementer såsom forældrenes uddannelsesniveaue, forældrenes erhvervs-mæssige status og forskellige boligbesiddelser.

et større læringstab⁹⁷. Til gengæld blev der for elever med et godt læringsmiljø, internetadgang, fysisk plads og forældre støtte kun indberettet mindre læringstab⁹⁸.

Figur 2.2.3: Socioøkonomisk baggrund er en afgørende faktor for uddannelsesniveau, og der er store forskelle mellem medlemsstaterne

Kombineret lavere niveau i læsning, matematik og naturvidenskab efter socioøkonomisk status (% , 2018)

Kilde: Beregninger fra JRC baseret på [data fra OECD's PISA-undersøgelse 2018](#).

Den tilgængelige dokumentation indikerer stadig et utilstrækkeligt niveau af digitale færdigheder blandt eleverne. I henhold til 2030-målet for digitale færdigheder for det europæiske uddannelsesområde skal andelen af elever på 8. klasses trin (13-14 år) med ringe færdigheder inden for computer- og informationsteknologi være på under 15 %. ICILS (International Computer and Information Literacy Study)⁹⁹ viser, at i de deltagende lande har mange elever stadig ikke tilstrækkelige digitale færdigheder (se også JER 2022). ICILS viser en kønsskævhed til fordel for pigerne, når man ser på den gennemsnitlige resultater, og en højere andel af drenge, der klarer sig dårligt — se figur 2.2.4. Elevernes socioøkonomiske baggrund er en stærk indikator for deres digitale færdigheder. Covid-19-pandemien fremskyndede den digitale omstilling, men den forstærkede samtidig eksisterende uligheder i digitale færdigheder og afslørede nye uligheder i EU. Lav socioøkonomisk status har sandsynligvis forværret læringsunderskuddet på grund af begrænset adgang til digitale ressourcer. Migrantbørn og fordrevne børn, navnlig flygtninge og asylansøgere, var mere sårbare over for uddannelsesmæssige forstyrrelser, da de havde begrænset adgang til de

⁹⁷ Se E. Dorn, et al. (2020). *COVID-19 and learning loss—disparities grow, and students need help*. McKinsey & Company, december, 8, 6-7, og E. Dorn, et al. (2021). *COVID-19 and education: The lingering effects of unfinished learning*. McKinsey & Company, 27.

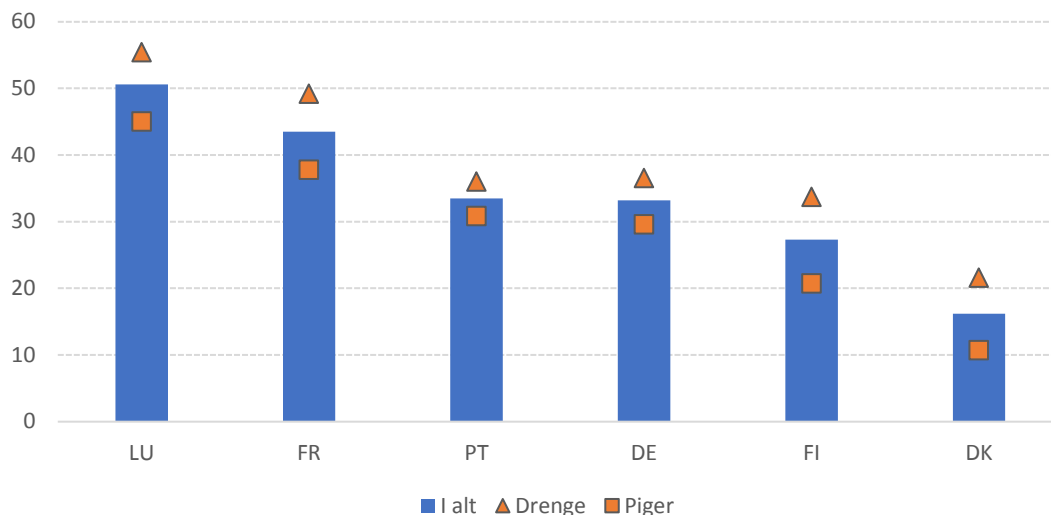
⁹⁸ Se F. Agostinelli, et al., *When the great equalizer shuts down: Schools, peers, and parents in pandemic times*, In: *Journal of public economics*, 206, 2022, og A. Andrew, et al., *Learning during the lockdown: real-time data on children's experiences during home learning*, IFS Briefing Note BN288, 2020

⁹⁹ ICILS måler elevernes resultater gennem en computerbaseret vurdering inden for to områder af digitale kompetencer: computer- og IT-færdigheder og teknologiforståelse. Der er indtil videre gennemført to runder af undersøgelsen, den første i 2013, og den anden i 2018. En tredje runde er planlagt i 2023. Ni medlemsstater deltog i den første runde, og syv i den anden.

ressourcer, der var nødvendige i internetundervisningen¹⁰⁰. Desuden udgør manglen på lærere på alle uddannelsesniveauer i stigende grad et problem med hensyn til at udstyre de unge og skoleeleverne med de færdigheder, der er mest efterspurgt nu og i fremtiden på arbejdsmarkeder under aktuel forandring.

Figur 2.2.4: Mange elever opnår ikke et tilstrækkeligt niveau af digitale færdigheder

Dårlige resultater inden for digitale færdigheder efter køn (% , 2018)

Note: Ringe præstationer defineres som resultater under tærsklen for niveau 2 (492 points) på ICILS-skalaen for IT-færdigheder. Resultaterne fra Italien kan ikke sammenlignes med resultaterne i andre medlemsstater og er udeladt i tallet.

Kilde: IEA, ICILS 2018.

Deltagelse i erhvervsuddannelse giver fordele på arbejdsmarkedet. Beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede fra erhvervsuddannelser er dog endnu ikke helt på samme niveau som før faldet under covid-19-pandemien. Omkring halvdelen af eleverne på sekundæruddannelserne på andet trin (48,7 % i 2020 i EU, svarende til over 8,7 millioner elever) er indskrevet på erhvervsuddannelser (i modsætning til mere generelle ungdomsuddannelser), dog med store forskelle mellem medlemsstaterne. Mellem 2014 og 2019 var beskæftigelsesfrekvensen for nyuddannede fra erhvervsrettet uddannelse på mellemniveau i EU-27 steget fra 72,3 % til 79,1 %, hvilket var et fremskridt mod målet på 82 % i 2025¹⁰¹. Covid-19-pandemien udløste et fald til 75,7 % i 2020 efterfulgt af en delvis genopretning til 76,4 % i 2021 (76,4 %)¹⁰². Mens næsten alle medlemsstater oplevede et fald mellem 2019 og 2020 (undtagen Letland og Rumænien), er tendenserne mere forskellige i det efterfølgende år¹⁰³. Størstedelen af færdiguddannede fra erhvervsrettede uddannelser deltog i arbejdsbaseret læring (i 2021 lå EU-gennemsnittet på 61 %, hvilket er over 2025-målet på 60 %¹⁰⁴), men med store forskelle landene imellem. Mens mere end 90 % af de færdiguddannede i nogle lande (herunder Tyskland, Spanien, Østrig og Nederlandene) deltog

¹⁰⁰ Se Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

¹⁰¹ Målet er fastsat i [Rådets henstilling af 24. november 2020 om erhvervsrettet uddannelse med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdygtighed 2020/C 417/01](#)

¹⁰² Der foretages ikke en sammenligning med værdierne før 2021 for denne indikator, da der er brud i tidsrækkerne for 2021 for alle medlemsstater som følge af [IESS-forordningens ikrafttræden](#).

¹⁰³ Se Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

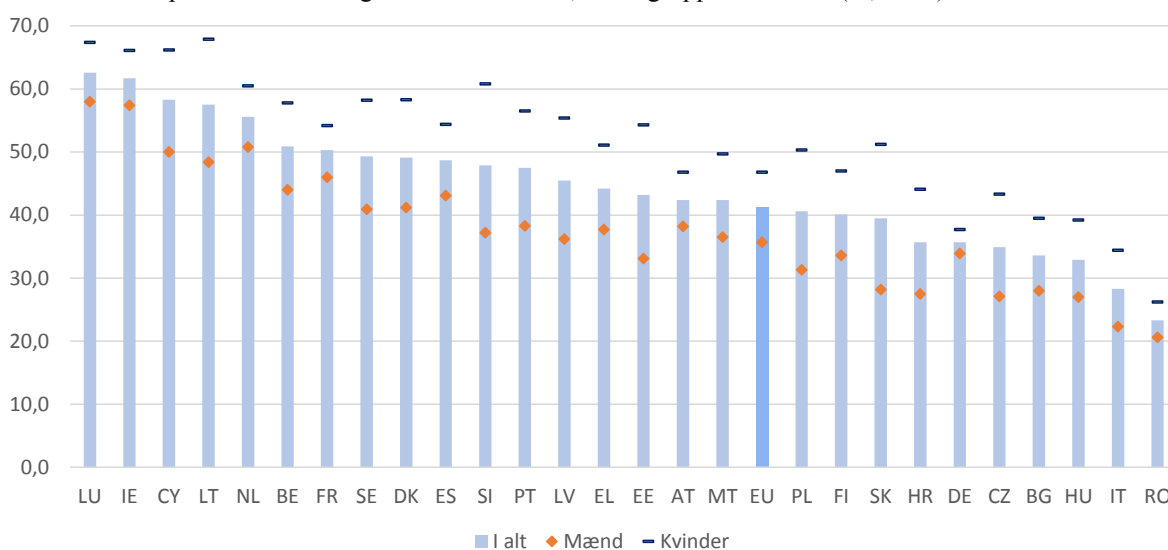
¹⁰⁴ Mål fastsat i henstillingen om erhvervsuddannelse fra 2020 samt strategirammen for det europæiske uddannelsesområde.

i arbejdsbaseret læring, var andelen under 20 % i andre lande (Rumænien, Grækenland og Polen).

På trods af de seneste konstante stigninger i antallet af personer, der gennemfører videregående uddannelser, er der fortsat kønsmæssige og sociale forskelle. Efter en støt stigning fra 36,5 % i 2015 til 40,5 % i 2020 for EU-27 nåede andelen af personer i aldersgruppen 25-34 år med en videregående uddannelse op på 41,2 % i EU i 2021. I øjeblikket ligger 13 medlemsstater over målet for det europæiske uddannelsesområde for 2030 på 45 %, og Luxembourg (62,6 %), Irland (61,7 %), Cypern (58,3 %), Litauen (57,5 %) og Nederlandene (55,6 %) er de lande, der klarer sig bedst — se figur 2.2.5. I modsætning hertil ligger to medlemsstater (Rumænien og Italien) stadig under 30 %. Gennemførelsen af videregående uddannelse ligger betydeligt højere for kvinder end for mænd i aldersgruppen 25-34 år (46,8 % mod 35,7 % i 2021 i EU). Forskellen er blevet mere udtalt gennem de seneste to årtier og er nu markant i alle medlemsstater. Andelen ligger desuden generelt lavere for personer født uden for EU (34,7 %) sammenlignet med indfødte personer (42,1 %) og personer født i et andet EU-land (40,7 %). Det er nødvendigt at udligne forskellene for at nå EU-målet senest i 2030. Det kommer til at kræve institutionelle ændringer på videregående uddannelsesniveau for at sikre ligestilling mellem kønnene og social inklusion suppleret med tiltag på de lavere uddannelsesniveauer.

Figur 2.2.5: Trods en generel stigning varierer antallet af personer med en videregående uddannelse meget fra medlemsstat til medlemsstat

Gennemførelsesprocent for videregående uddannelser, aldersgruppen 25-34 år (% , 2021)

Kilde: Eurostat [[edat_lfse_30](#)], LFS.

For at bevare konkurrenceevnen, fremme beskæftigelse af høj kvalitet og beskytte den sociale model er Europa nødt til at videreudvikle arbejdsstyrkens færdigheder, herunder for at støtte den grønne og den digitale omstilling. Den digitale omstilling og omstillingen til et klimaneutralt samfund har ændret efterspørgslen efter færdigheder. Tendensen er blevet forstærket af covid-19-pandemien og af den nuværende geopolitiske situation og omstillingen til ren energi, og der ses en betydelig begyndende mangel på arbejdskraft og færdigheder. Velfungerende og effektive grunduddannelsessystemer er afgørende for at give de unge de færdigheder, der er relevante for arbejdsmarkedet, samtidig med at en høj deltagelse i læringsaktiviteter blandt den eksisterende arbejdsstyrke er af afgørende betydning for at sikre, at færdighederne løbende ajourføres. I henhold til EU's overordnede mål for voksenuddannelse for 2030 skal mindst 60 % af alle voksne i EU deltage i læringsaktiviteter hvert år senest i 2030. Målet og de tilhørende nationale mål er

defineret som deltagelse i løbet af de seneste 12 måneder (oplæring på arbejdspladsen ikke medregnet) for bedre at afspejle de virkelige forhold inden for efter- og videreuddannelse, der i vid udstrækning tilbydes som korte, målrettede kurser. Indikatoren opgøres rutinemæssigt i arbejdsstyrkeundersøgelsen for 2023, men de seneste data fra voksenaluddannelsesundersøgelsen fra 2016 tyder på en gennemsnitlig deltagelsesfrekvens på 37,4 % for EU, hvilket er betydeligt under 2030-målet — se afsnit 1.3. Rådets henstilling af 16. juni 2022 om individuelle læringskonti beskriver, hvordan medlemsstaterne kan kombinere finansiel og ikke-finansiel støtte på en effektiv måde for at gøre det muligt for alle voksne at udvikle deres færdigheder gennem hele arbejdslivet og dermed indfri målene for voksenaluddannelse i løbet af det kommende årti¹⁰⁵. Mikroeksamensbeviser har enorm social og økonomisk betydning for at kunne tilbyde hurtig og målrettet opkvalificering og omskoling af arbejdstagere, lærende og jobsøgende. For at sikre kvalitet, anerkendelse og forståelse af mikroeksamensbeviser, der i stigende grad anvendes på tværs af uddannelses- og arbejdsmarkedssystemer, er formålet med Rådets henstilling af 16. juni 2022 om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for livslang læring og beskæftigelsesegnethed at sikre kvalitet, anerkendelse og forståelse af mikroeksamensbeviser, der i stigende grad anvendes på tværs af uddannelses- og arbejdsmarkedssystemer.¹⁰⁶

I alle medlemsstater er deltagelsen i voksenaluddannelse størst blandt de højtuddannede og falder med et lavere uddannelsesniveau — og der indberettes betydelige forskelle mellem by- og landområder. Det gælder, uanset om deltagelse i læring måles over de seneste 12 måneder eller kun de seneste 4 uger¹⁰⁷. I 2021 (baseret på indikatoren for fire uger) var EU-gennemsnittet for lavtuddannedes deltagelse (4,3 %) på ca. halvdelen af værdien for de mellemkvalificerede (8,2 %), hvilket igen var mindre end halvdelen af værdien for personer med en videregående uddannelse (18,6 %) — se øverste panel i figur 2.2.6. Mønstrer er tydeligt i alle lande med varierende forskelle, som ofte er mindre i lande med en højere samlet deltagelse. Forskellene er en smule lavere, men stadig betydelige for indikatoren for 12 måneder: i 2016 lå deltagelsesfrekvensen for lavtuddannede (17,9 %) på under en tredjedel af værdien for personer med videregående uddannelse, som med 58,1 % allerede lå tæt på 2030-målet på 60 % — se nederste panel i figur 2.2.6. Der er behov for en vedvarende indsats for at øge deltagelsesfrekvensen for lavtuddannede voksne, som i 2021 lå på ca. en femtedel (20,7 %) af befolkningen i den erhvervsaktive alder (aldersgruppen 25-64 år) og på en betydelig andel (14,8 %) af unge voksne (aldersgruppen 25-34 år). En fremskyndet gennemførelse af henstillingen om opkvalificeringsforløb med effektivt opsøgende arbejde over for mulige deltagere og passende finansielle og ikke-finansielle incitamenter vil bidrage til at nå dette mål. Voksne deltager også hyppigere i efteruddannelse i byerne end i landdistrikterne i alle medlemsstater. I 2021 var andelen for hele EU for voksnes deltagelse i uddannelse (målt ved indikatoren for fire uger) i gennemsnit 13,6 % i byer, 9,8 % i mindre byer og 7,8 % i landdistrikter. Det kan hænge sammen med uddannelsesniveau, da personer med højere uddannelsesniveau med større sandsynlighed bor i byområder, men det kan også afspejle, at der er færre læringsmuligheder i mindre tætbefolkede områder.

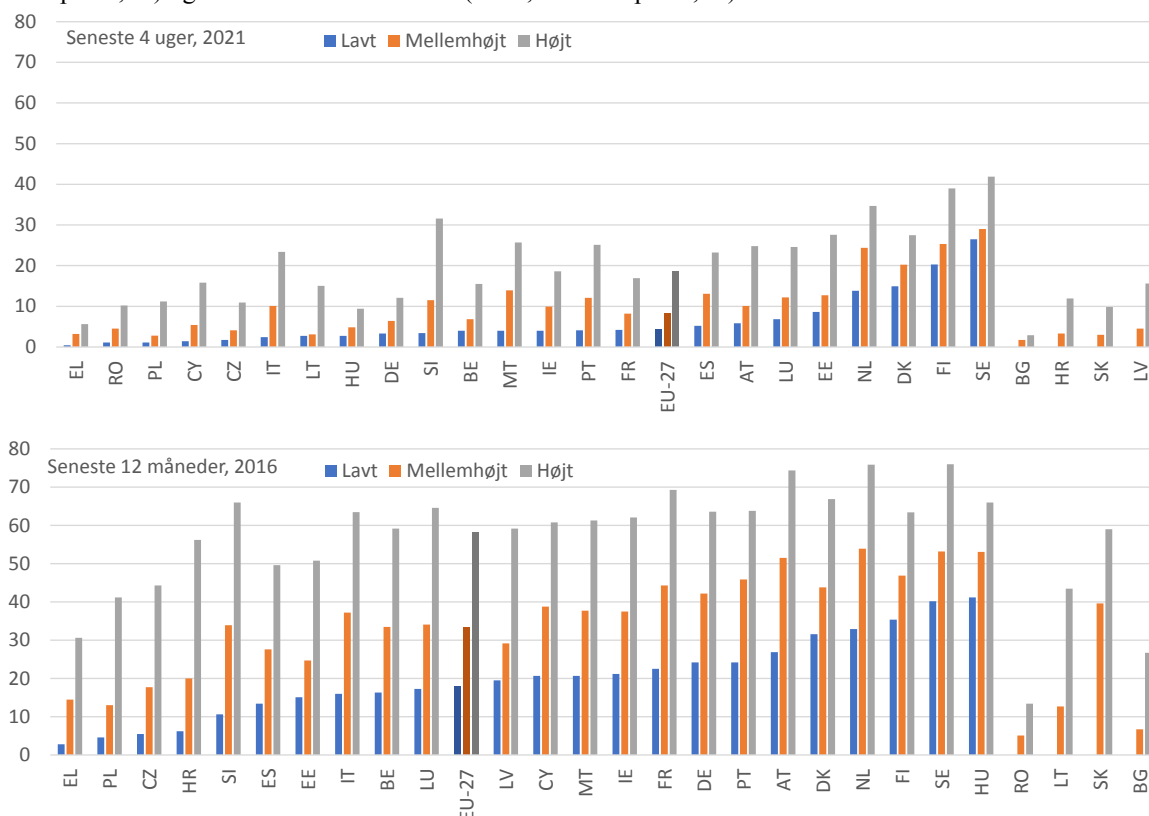
¹⁰⁵ Rådets henstilling af 16. juni 2022 om individuelle læringskonti.

¹⁰⁶ Rådets henstilling af 16. juni 2022 om en europæisk tilgang til mikroeksamensbeviser for livslang læring og beskæftigelsesegnethed.

¹⁰⁷ Indikatoren for deltagelse i løbet af de seneste fire uger opgøres regelmæssigt. Eurostat, [edat_lfse_03], LFS. Der foretages ikke en sammenligning med værdierne for 2021 for denne indikator, da der er et brud i tidsrækkerne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#).

Figur 2.2.6: Få lavtuddannede voksne deltager i læring

Voksnes deltagelse i læring efter uddannelsesniveau (lavt, mellemhøjt og højt) i de seneste fire uger (2021, øverste panel, %) og i de seneste 12 måneder (2016, nederste panel, %)

Note: Der foreligger ikke data for 2016 for lavtuddannede for Bulgarien, Litauen, Rumænien og Slovakiet.

Kilde: Eurostat [[trng_lfs_03](#)], LFS og [[særligt dataudtræk](#)], AES.

Der er behov for en politisk indsats for at sikre borgerne de færdigheder, de har brug for til den digitale omstilling. I 2021 havde kun 54 % af den voksne befolkning i EU ifølge indekset over den digitale økonomi og det digitale samfund 2022 som minimum grundlæggende digitale færdigheder. Der er derfor et betydeligt spring op til 2030-målet på 80 % som defineret i handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder og det digitale kompas for det digitale årti¹⁰⁸. På grundlag af Digital Skills Indicator 2.0 (DSI)¹⁰⁹ (baseret på udvalgte aktiviteter vedrørende brug af internet og software, som enkeltpersoner i alderen 16-74 år udfører inden for fem specifikke områder), er der store forskelle i medlemsstaternes resultater. De lande, der klarer sig bedst (Nederlandene, Finland, Irland og Danmark), ligger allerede på niveauer tæt på 80 %, mens mindre end en tredjedel af den voksne befolkning i Rumænien og Bulgarien har grundlæggende digitale færdigheder, og landene har i resultattavlen sammen med Polen fået markeringen "situationen er kritisk" — se figur 2.2.7. I gennemsnit har de yngre generationer bedre digitale færdigheder end de ældre. Selv blandt unge er der dog en betydelig andel, der mangler digitale færdigheder (29 % for EU i 2021). Personer med lavt uddannelsesniveau, arbejdsløse og personer uden for

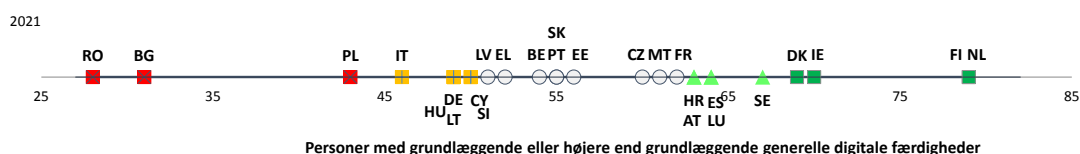
¹⁰⁸ Det digitale årti er Europa-Kommissionens fremadskuende strategiske vision for udviklingen af den digitale økonomi og omstillingen af erhvervslivet i Europa inden 2030. Planen blev fremlagt af Europa-Kommissionen i marts 2021. Ud over målet om digitale færdigheder fastsattes også et mål om at have 20 millioner IKT-fagfolk inden 2030 (en stigning fra ca. 9 mio. i 2021).

¹⁰⁹ Se: Europa-Kommissionen, *Digital Skills Indicator 2.0 Methodology*, 2022, FFC's dokumentregister

arbejdsstyrken har ofte digitale færdigheder på et lavere niveau og færre muligheder for at opbygge digitale færdigheder¹¹⁰.

Figur 2.2.7: Store forskelle ses på tværs af lande med hensyn til voksnes digitale færdigheder

Andel af befolkningen med grundlæggende eller højere digitale færdigheder (aldersgruppen 16-74 år), andel for 2021 og ændring i forhold til året før (%), nøgleindikatorer for den sociale resultattavle)

Note: Forklaringen findes i bilaget. På grund af væsentlige ændringer i definitionen af indikatoren i 2021 anvendes der undtagelsesvis kun niveauer i vurderingen af denne indikator.

Kilde: Eurostat, onlinedatakode [[tepsr_sp410](#)].

Under den europæiske dagsorden for færdigheder har Europa-Kommissionen støttet medlemsstaterne i at finde en fælles forståelse af, hvilke færdigheder der er nødvendige for den grønne omstilling. I januar 2022 offentliggjorde Europa-Kommissionen en klassifikation af de færdigheder, der er nødvendige for den grønne omstilling, med titlen europæiske færdigheder, kompetencer, kvalifikationer og erhverv (ESCO)¹¹¹. Klassifikationen omfatter de 381 færdigheder, 185 videnkoncepter og 5 tværfaglige færdigheder, der anses for at være mest relevante for et grønnere arbejdsmarked. Eksempler på "grønne færdigheder" omfatter viden om gennemførelse af energisyn, måling af turistaktiviteters bæredygtighed, og undervisning af personale i genanvendelsesprogrammer. I begyndelsen af 2022 fremlagde Europa-Kommissionen også den europæiske kompetenceramme for bæredygtighed ("GreenComp"), som giver et overblik over de mere tværgående kompetencer, som borgerne har brug for, når de skal leve og arbejde i et grønnere samfund¹¹². GreenComp omfatter fire indbyrdes forbundne kompetenceområder: "overensstemmelse med bæredygtighedsværdier", "imødegåelse af kompleksiteten i bæredygtighed", "visioner for en bæredygtig fremtid" og "handling for bæredygtighed". Tilsammen udstikker klassifikationen af færdigheder til den grønne omstilling og GreenComp retningslinjer til uddannelsessystemerne om, hvordan de kan tilpasses den grønne omstilling.

Unge situation på arbejdsmarkedet er blevet forbedret efter covid-19-krisen, men der er fortsat særlige vanskeligheder i nogle medlemsstater. Ungdomsarbejdsløsheden (aldersgruppen 15-24 år) i EU faldt igen fra et højdepunkt på 19,1 % i tredje kvartal 2020 og ligger nu under niveauet før krisen (14,4 % i andet kvartal 2022 mod 15,3 % i fjerde kvartal 2019). Navnlig er den faldet fra højdepunktet i tredje kvartal 2020 med mere end 11 procentpoint i Litauen og Spanien og næsten 10 procentpoint i Luxembourg, Portugal, Irland og Italien, mens der kun er set stigninger i Finland (+2,1 procentpoint), Sverige (+4,2 procentpoint) og Estland (+0,1 procentpoint). Ungdomsarbejdsløsheden er dog stadig næsten

¹¹⁰ Se C. Centeno, Z. Karpinski, og M. C. Urzi Brancati, *Supporting policies addressing the digital skills gap*, 2022, Den Europæiske Unions Publikationskontor

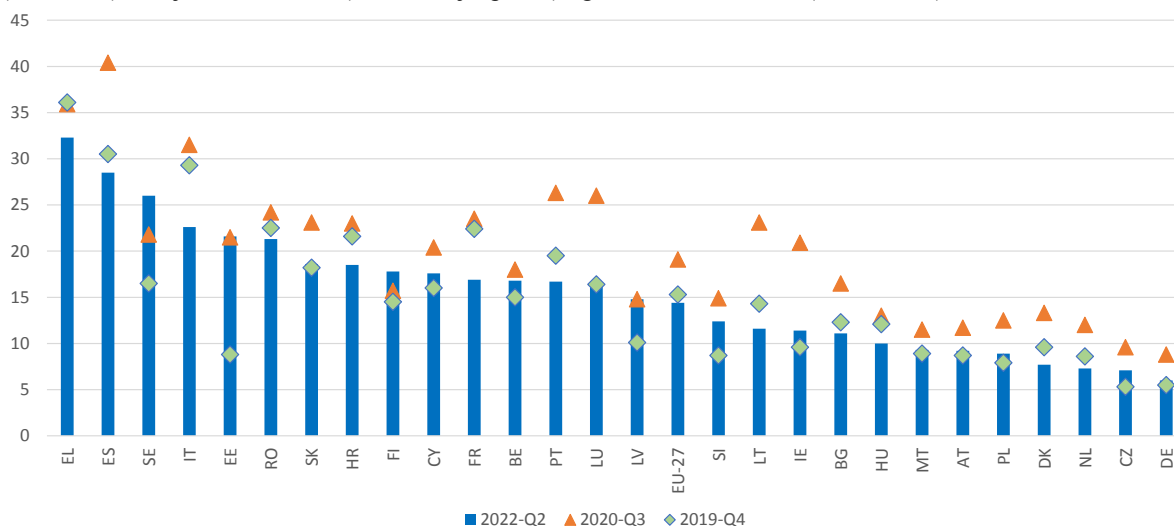
¹¹¹ Se: Europa-Kommissionen, *Green Skills and Knowledge Concepts: Labelling the ESCO classification, 2022*, teknisk rapport, Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender, Arbejdsmarkedsforhold og Inklusion.

¹¹² Se: JRC, *GreenComp: The European sustainability competence framework*, 2022, FFC's publikationer.

tre gange så høj som for den samlede befolkning i alderen 25-74 år, hvor arbejdsløsheden lå på 5,2 % i andet kvartal 2022. Den er stadig særligt høj i Rumænien, Estland, Italien, Sverige, Spanien og Grækenland, hvor der for alle landene er registreret værdier over 20 % — se figur 2.2.8. De strukturelle udfordringer, som de unge møder på arbejdsmarkedet, kræver en handlekraftig politisk indsats for at forebygge risikoen for langsigtede negative virkninger på unges færdigheder og beskæftigelsesudsigter.

Figur 2.2.8: Ungdomsarbejdsløsheden er faldet efter covid-19-krisen, men er fortsat særligt høj i nogle lande

Ungdomsarbejdsløshed (aldersgruppen 15-24 år, % af den erhvervsaktive befolkning) for fjerde kvartal 2019 (før krisen), tredje kvartal 2020 (krisens højdepunkt) og andet kvartal 2022 (efter krisen)

Noter: Sæsonkorrigerede data. Lav pålidelighed for EE, HR, LU, MT og SI i fjerde kvartal 2019 og tredje kvartal 2020 og for LU, MT og SI i andet kvartal 2022. Definitionen er forskellig for FR og ES i andet kvartal 2022.

Kilde: Eurostat [une_rt_q], LFS.

Efter en faldende tendens gennem fem år for andelen af aldersgruppen 15-29 år, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET-andelen), er der fortsat betydelige forskelle mellem medlemsstaterne efter covid-19-krisen. Efter en faldende tendens fra 16,1 % i 2013 til 12,6 % i 2019 sås et spring i 2020 på mere end 1 procentpoint i NEET-andelen i EU-27¹¹³. I 2021, et år efter covid-19-krisens højdepunkt, var NEET-andelen for EU på 13,1 % med betydelige forskelle mellem medlemsstater. Italien (23,1 %), Rumænien (20,3 %), Bulgarien (17,6 %) og Grækenland (17,3 %) havde de højeste NEET-andele i 2021, og alle landene får markeringen "situationen er kritisk" baseret på metoden for den sociale resultattavle, mens andelen i elleve medlemsstater ligger under 10 % med det laveste niveau i Nederlandene (5,5 %) — se figur 2.2.9. For de fleste medlemsstater forekommer der regionale forskelle i NEET-andelen, som i nogle tilfælde er betydelige (se bilag 3). Andelen af arbejdsløse NEET i 2021, dvs. unge, der ikke er i beskæftigelse, men som er aktivt jobsøgende og til rådighed for arbejdsmarkedet, er indberettet til 5,0 %, hvilket stort set det samme som andelen før krisen på 4,9 % i 2019¹¹⁴. De fleste NEET står uden for arbejdsstyrken og er dermed inaktive. Denne gruppe blev særligt hårdt ramt af covid-19-krisen, og andelen er steget fra 7,8 % i 2019 til 8,7 % i 2020. I 2021 var andelen af ikke-erhvervsaktive NEET'er særligt høj i Italien (15,4 %), Rumænien (15 %), Bulgarien (13,7 %)

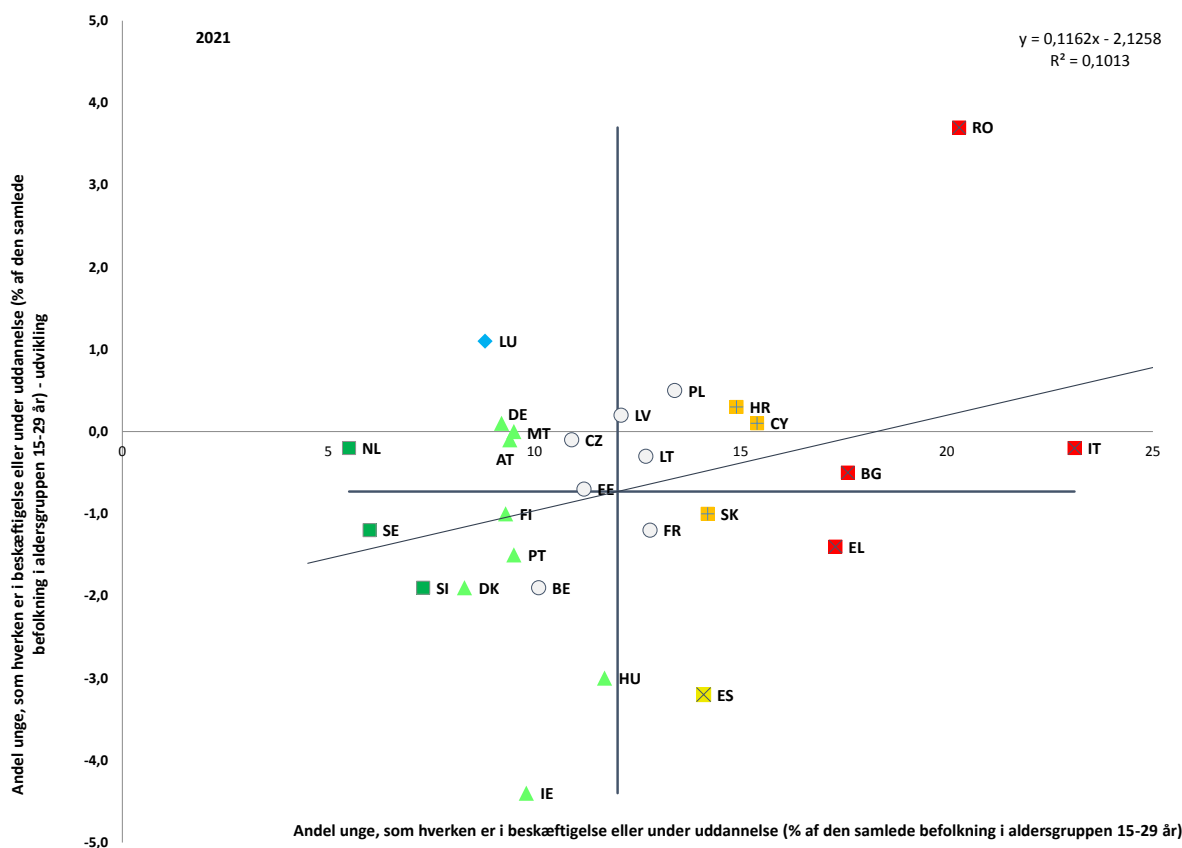
¹¹³ Eurostat [edat_lfse35], LFS. Der foretages ikke en sammenligning med værdierne før 2021 for denne indikator, da der er et brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#).

¹¹⁴ Eurostat [edat_lfse_20], LFS.

og Polen (10,2 %). Andelen var derimod forholdsvis lav i Sverige (3,1 %) og Nederlandene (3,8 %) ¹¹⁵.

Figur 2.2.9: Der observeres betydelige forskelle i NEET-andelen på tværs af medlemsstaterne i perioden efter covid-19-krisen

NEET-andel (aldersgruppen 15-29 år), niveauer for 2021 og ændring i forhold til året før (%), nøgleindikatorer for den sociale resultattavle)

Note: Brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske socialstatistikker](#). Definitionen er forskellig for ES og FR i 2021. Forklaringen findes i bilaget.

Kilde: Eurostat [[edat_lfse_35](#)], EU LFS.

Generelt er NEET-andelen fortsat særligt høj blandt kvinder og personer med migrantbaggrund. Andelen af unge kvinder i EU, der hverken var i beskæftigelse eller under uddannelse (14,5 %), var 2,7 procentpoint højere i 2021 end andelen af unge mænd (11,8 %), hovedsageligt på grund af større omsorgsforpligtelser — se figur 2.2.10 ¹¹⁶. Forskellen var mindre end 1 procentpoint i nogle medlemsstater (Belgien, Danmark, Irland, Frankrig, Spanien, Luxembourg, Nederlandene, Portugal, Finland og Sverige), hvorimod den var over 10 procentpoint i andre lande (Tjekkiet og Rumænien). Blandt kvindelige NEET'er er inaktivitet en meget hyppigere årsag end arbejdsløshed (10,2 % mod 4,3 %), mens inaktivitet for mandlige NEET'er kun ligger lidt højere end arbejdsløsheden (6,3 % mod 5,5 %) ¹¹⁷. I 2021 var NEET-andelen blandt unge født uden for EU også betydeligt højere end

¹¹⁵ Se: Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

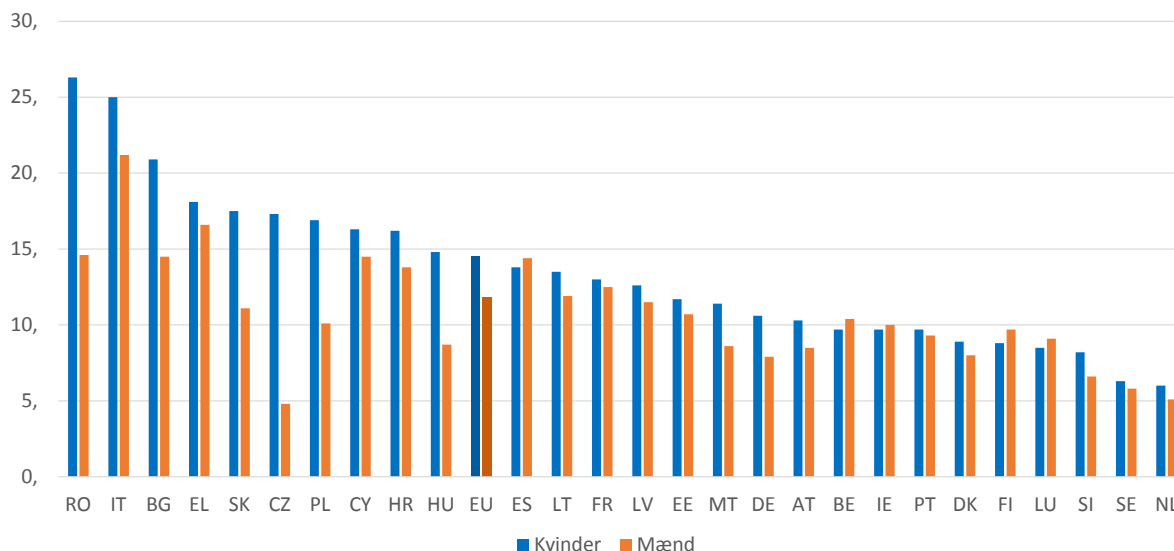
¹¹⁶ Eurofound, *Covid-19's konsekvenser for unge i EU*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

¹¹⁷ Eurostat [[edat_lfse_14](#)], EU LFS.

andelen for personer født i EU (24,7 % mod 12,3 %) ¹¹⁸. Desuden var situationen gennemsnitligt værre for kvinder født uden for EU med en andel på 31,6 %, hvilket er mere end 17 procentpoint højere end blandt jævnaldrende indfødte (13,3 %).

Figur 2.2.10: I næsten alle medlemsstater er NEET-andelen højere for kvinder

NEET-andel for kvinder og mænd, (aldersgruppen 15-29 år, %, 2021)

Note: Definitionen er forskellig for ES og FR.

Kilde: Eurostat [edat_lfse_20], EU LFS.

Beskæftigelsesfrekvensen for ældre arbejdstagere steg fortsat i 2021 i alle medlemsstater. Efter en langsigtet tendens, der afspejler demografiske ændringer og stigninger i pensionsalderen i mange medlemsstater, steg beskæftigelsesfrekvensen for personer i alderen 55-64 år yderligere i 2021 og nåede op på 60,5 % (1,3 procentpoint mere end i 2020 og 15,4 procentpoint mere end for ti år siden). Generelt har pandemien ikke påvirket den stigende tendens. Der er dog fortsat forskelle mellem medlemsstaterne, hvor nogle har en beskæftigelsesfrekvens for ældre arbejdstagere på godt over 70 % (Sverige, Danmark, Tyskland, Nederlandene og Estland), mens den i andre lande fortsat er under 50 % (Kroatien, Grækenland, Luxembourg og Rumænien). Der konstateres en betydelig forskel (over 30 procentpoint) mellem beskæftigelsesfrekvensen for arbejdstagere i alderen 55-64 år og 25-54 år i lande som Luxembourg, Slovenien, Malta, Rumænien, Kroatien og Polen i forhold til en gennemsnitlig forskel i EU på 19,9 procentpoint.

Den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen var uændret og på et betydeligt niveau under covid-19-krisen, og den er kun faldet en smule i løbet af det seneste år. Indikatorværdien lå på et højt niveau og stort set uændret under covid-19-krisen (11,2 procentpoint i 2019 og 11,1 procentpoint i 2020). Genopretningen på arbejdsmarkedet i 2021 faldt sammen med et lille fald i den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen på 0,3 procentpoint til en værdi på 10,8 procentpoint. Det afspejler forskellige beskæftigelsestendenser for kvinder og mænd under pandemien: i begge grupper sås et fald på ca. 1 procentpoint i beskæftigelsesfrekvensen i 2020, men opsvinget i beskæftigelsen i 2021 var lidt større for kvinder (1,6 procentpoint) end for mænd (1,3 procentpoint). I 2021 lå mænds beskæftigelsesfrekvens således på 78,5 % sammenlignet med 67,7 % for kvinder, hvilket i begge tilfælde oversteg beskæftigelsesniveauet før pandemien. Efter et fald i 2020 har den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen blandt ældre arbejdstagere ligget

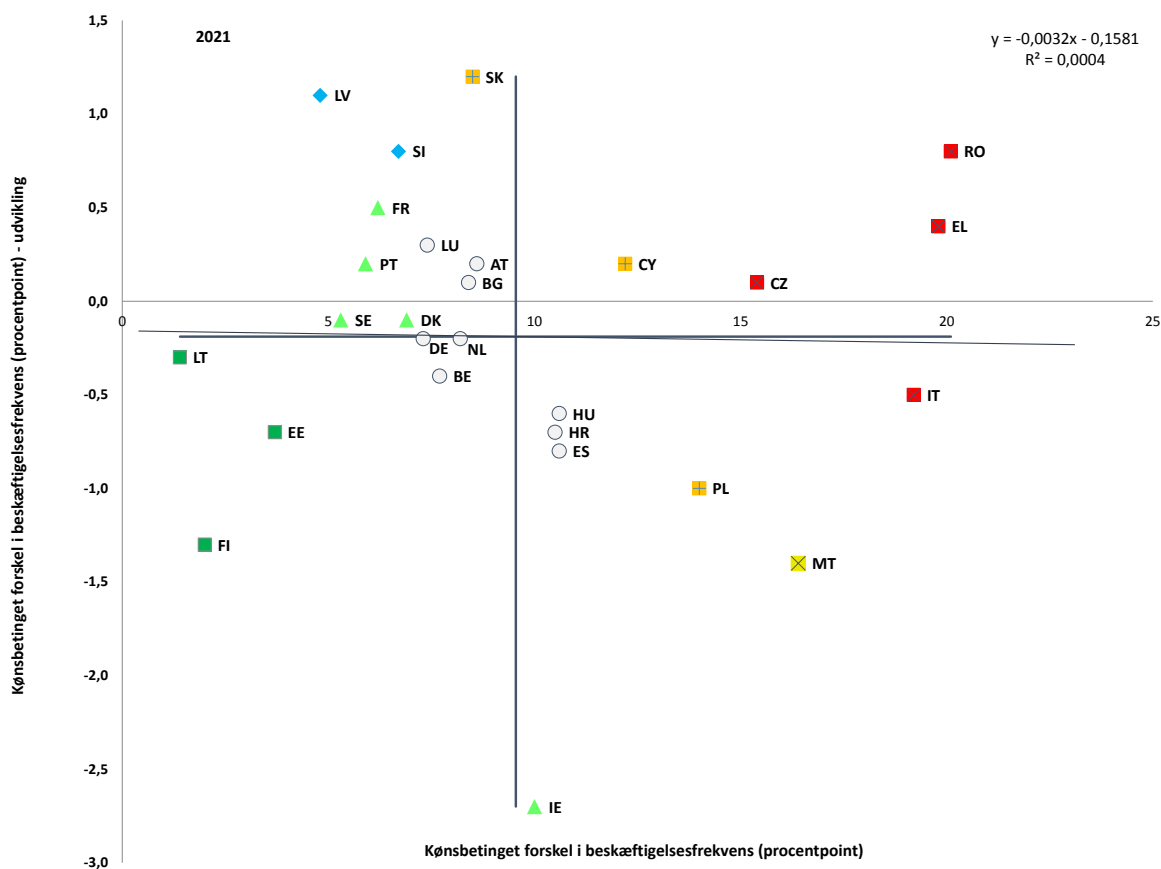
¹¹⁸ Eurostat [edat_lfse_28], EU LFS.

stabil på 12,7 procentpoint, hvilket er højere end det tilsvarende tal for aldersgruppen 20-64 år (10,8 procentpoint).

Der er fortsat betydelige forskelle i den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen på tværs af lande, og der er ingen klare tegn på konvergens. Den laveste kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen i 2021 blev registreret i Litauen (1,4 procentpoint), Finland (2 procentpoint) og Estland (3,7 procentpoint), og de tre lande har alle betegnelsen "de, der præsterer bedst" i henhold til metoden for den sociale resultattavle — se figur 2.2.11. Derimod fik lande som Rumænien (20,1 procentpoint), Grækenland (19,8 procentpoint), Italien (19,2 procentpoint) og Tjekkiet (15,4 procentpoint) betegnelsen "situationen er kritisk". Der ses ikke et tydeligt konvergensmønster på tværs af medlemsstaterne. I de to medlemsstater, hvor den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen allerede var størst, blev forskellen større (Rumænien med 0,8 procentpoint og Grækenland med 0,4 procentpoint), mens et fald blev registreret i de to lande med den næststørste forskel (Italien og Malta) (med henholdsvis 0,5 procentpoint og 1 procentpoint). Når man ser på kvinders beskæftigelsesfrekvens, er Sverige med 78 % fortsat det land i EU, der klarer sig bedst, tæt efterfulgt af Estland, Nederlandene og Litauen, som alle ligger over 76 %. Italien og Grækenland havde derimod de laveste andele, begge under 54 %, efterfulgt af Rumænien med 56,9 %.

Figur 2.2.11: Trods et lille fald i den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvens er der fortsat store forskelle mellem medlemsstaterne

Kønsbestemt forskel i beskæftigelsesfrekvensen (aldersgruppen 20-64 år), niveau for 2021 og forskel i forhold til året før, (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Forklaringen findes i bilaget. Definitionen er forskellig for ES og FR.

Kilde: Eurostat, [tesem060], EU LFS.

Den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen er større, når man ser på det faktiske antal arbejdstimer, som indgår i fuldtidsbeskæftigelsen (fuldtidsækvivalenter), hvilket i vid udstrækning afspejler en højere andel af deltidsarbejde blandt kvinder (28,3 % af de beskæftigede kvinder arbejdede på deltid sammenlignet med 7,6 % af mændene i 2021)¹¹⁹. I 2021 var den kønsbetingede forskel i beskæftigelsesfrekvensen i fuldtidsækvivalenter for personer i alderen 20-64 år på 16,3 procentpoint, hvilket er et fald i forhold til 2020 (med 0,7 procentpoint). Faldet var noget større end for det samlede antal beskæftigede, hvilket afspejler stigninger i fuldtidsbeskæftigelsen blandt kvinder. I 2021 var kønsforskellene i fuldtidsækvivalenter lavest i Litauen, Finland og Letland og højest i Italien (23,5 procentpoint), Grækenland (21,2 procentpoint) og Nederlandene (20,1 procentpoint).

Den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvensen i EU skyldes også, at forældreskab og andre omsorgsforpligtelser har større indvirkning på kvinders beskæftigelse, og dermed er adgang til økonomisk overkommelige pasningsordninger af høj kvalitet og en passende politik for balance mellem arbejdsliv og privatliv afgørende, også på baggrund af den demografiske udfordring med faldende fødselstal. I 2021 var beskæftigelsesfrekvensen for personer med mindst ét barn under seks år højere blandt mænd i alderen 25-49 år end for deres jævnaldrende uden små børn (9,7 procentpoint i gennemsnit i EU) i alle medlemsstater, mens den var lavere for kvinder (10,6 procentpoint på EU-plan) i alle medlemsstater på nær tre (Sverige, Portugal og Slovenien) — se figur 2.2.12¹²⁰. Særligt stor var forskellen for kvinder (over 45 procentpoint) i Tjekkiet. Den forskellige indvirkning på kvinder og mænd hænger også sammen med en ulige fordeling af ulønnet arbejde. I 2021 brugte kvinder betydeligt mere tid om ugen på ulønnet arbejde (31 timer) end mænd (18 timer), og en stor del af forskellen udgøres af tid, der bruges på pleje og omsorg, hovedsageligt for børn¹²¹. I 2021 søgte omkring 1,4 millioner kvinder i alderen 20-64 år i EU (20 % af det samlede antal) ikke beskæftigelse på grund af omsorgsforpligtelser, men ønskede at arbejde, og til sammenligning var antallet for mænd kun på ca. 130 000 (3 % af det samlede antal). Omkring hver fjerde kvinde, der arbejdede på deltid, gjorde det på grund af omsorgsforpligtelser sammenlignet med en ud af 20 mænd¹²². Indvirkningen på beskæftigelsen er også tæt forbundet med forskelle i uddannelsesniveau. I 2021 var beskæftigelsesfrekvensen for lavtuddannede kvinder med mindst ét barn under seks år på 36 %. For kvinder med en sekundæruddannelse på andet trin var beskæftigelsesfrekvensen 63,9 %, og for kvinder med en videregående uddannelse var den på 81,5 %. Pleje af personer med behov for langtidspleje er en anden faktor, der holder mange kvinder ude af arbejdsmarkedet. I gennemsnit yder ca. 52 millioner europæere (14,4 % af befolkningen i alderen 18-74 år) uformel langtidspleje til familiemedlemmer eller venner på ugentlig basis, og 60 % af dem er kvinder. Ved omregning til fuldtidsækvivalenter udgør uformelle plejere næsten 80 % af plejeudbyderne på EU-plan.¹²³

¹¹⁹ Beskæftigelsesfrekvensen i fuldtidsækvivalenter sammenligner forskellene mellem grupperne med hensyn til antal arbejdstimer. Beskæftigelsesfrekvensen i fuldtidsækvivalenter beregnes ved at dividere det samlede antal arbejdstimer i økonomien (første job, andet job osv.) med det gennemsnitlige antal timer i fuldtidsarbejdsuge (ca. 40) og med antallet af personer i alderen 20-64 år. Kilde: Den fælles evalueringsramme, beregning baseret på data fra Eurostat.

¹²⁰ Eurostat [[lfst_hheredch](#)]. Der foretages ikke en sammenligning med værdierne før 2021 for denne indikator, da der er et brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#).

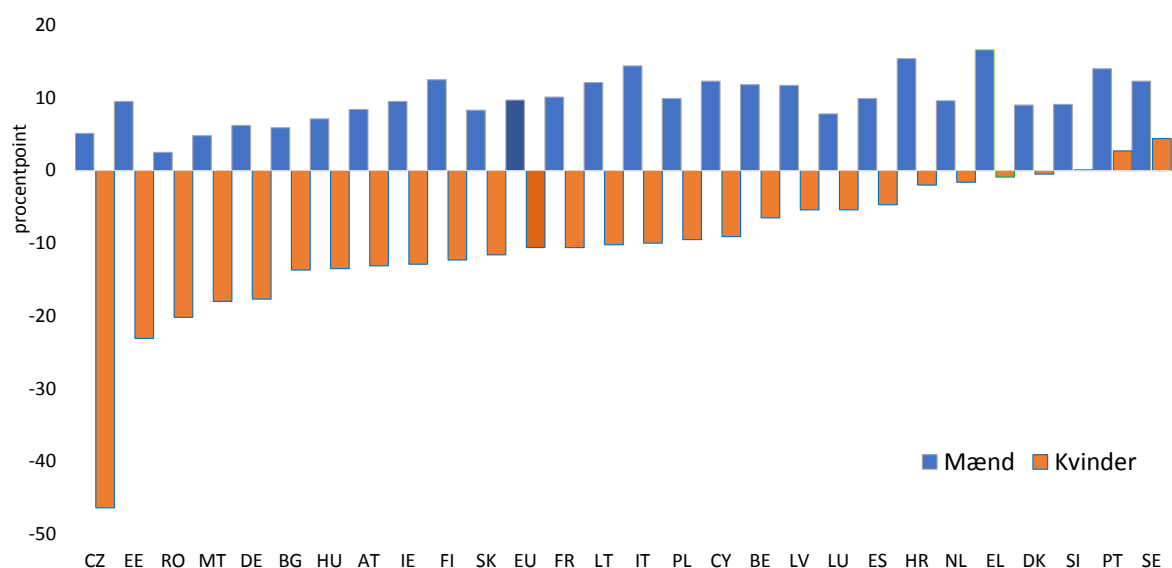
¹²¹ Eurofound, *Covid-19-pandemien og den kønsbestemte kløft på arbejdspladsen og i hjemmet*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

¹²² Beregninger foretaget af Europa-Kommissionens GD EMPL baseret på [[lfsa_epgar](#)] og [[lfsa_epgaed](#)].

¹²³ M. Van der Ende, et al.(2021), [Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care in the EU](#).

Figur 2.2.12: De beskæftigelsesmæssige konsekvenser af forældreskab varierer for mænd og kvinder

Forskel i beskæftigelsesfrekvensen for forældre (aldersgruppen 25-49 år) med børn (0-6 år) og voksne uden børn, efter køn (procentpoint, 2021)

Kilde: Eurostat [[lfst_hheredch](#)], EU LFS.

Adgang til økonomisk overkommelig førskoleuddannelse og børnepasning af høj kvalitet er afgørende for at fremme arbejdsmarkedsdeltagelsen, navnlig blandt kvinder, og for at mindske den negative indvirkning, som børns socioøkonomiske baggrund har på deres fremtidige uddannelsesniveau. Baseret på nøgleindikatoren på den sociale resultattavle var deltagelsen i formel førskoleuddannelse og børnepasning for børn under 3 år på 36,6 % i EU i 2021 (og det er højere end Barcelonamålet på 33 %) ¹²⁴. Der er dog stadig forskelle mellem medlemsstaterne, og hovedparten af dem har stadig ikke nået målet. Tjekkiet, Rumænien og Ungarn har i analysen vedrørende den sociale resultattavle fået betegnelsen "kritisk situation" — jf. figur 2.2.13. ¹²⁵ I den anden ende af spektret er mere end 60 % af børn under tre år indskrevet i førskoleuddannelse og børnepasning i Danmark, Nederlandene og Luxembourg. I Nederlandene deltager de fleste af dem dog i mindre end 30 timer om ugen. Nogle medlemsstater tilbyder en række støttemuligheder til familier, fra garanterede pladser (f.eks. Danmark, Estland og Letland, dog ikke nødvendigvis fripladser) til prisnedsættelse og tilskud, der dækker omkostningerne helt eller delvist, og skattefradrag, sidstnævnte er dog i tilbagegang. Selv om målrettet støtte kan betyde markant lavere omkostninger for de lavtlønnede, kan de resterende omkostninger til førskoleuddannelse og børnepasning stadig være relativt høje (1/4 fuldtidsindkomst), især hvis støtten medfører bortfald af høje tilskud til pleje eller børnepasning i hjemmet, som tilbydes i nogle

¹²⁴ Den europæiske plejestrategi, der blev fremlagt i september 2022, fastsætter nye mål for førskoleuddannelse og børnepasning og indebærer dermed en revision af Barcelonamålene. Mindst 50 % af børn under 3 år og 96 % af børn i alderen mellem 3 år og alderen for obligatorisk skolestart bør senest i 2030 deltage i førskoleuddannelse og børnepasning.

¹²⁵ Slovakiet har også en meget lav deltagelse (1,4 %) baseret på data fra 2018 (data for 2019 forelå ikke på skæringsdatoen for indgivelse af data).

medlemsstater (Finland, Slovenien og Slovakiet)¹²⁶. Ud over adgang til børnepasning af høj kvalitet er en passende politik vedrørende balance mellem arbejdsliv og privatliv, f.eks. fleksible arbejdsordninger og familieorlov, også vigtig for at mindske hindringerne for, at personer med omsorgsansvar kan deltage på arbejdsmarkedet.

Figur 2.2.13: Fortsat store forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i børnepasningsordninger

Børn under tre år i formelle børnepasningsordninger og årlig ændring, niveau for 2021 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Forklaringen findes i bilaget. Data for IT og PL er foreløbige. Brud i serierne for LU. Ingen data for SK og PT.

Kilde: Eurostat [[tepsr_sp210](#)], EU-SILC.

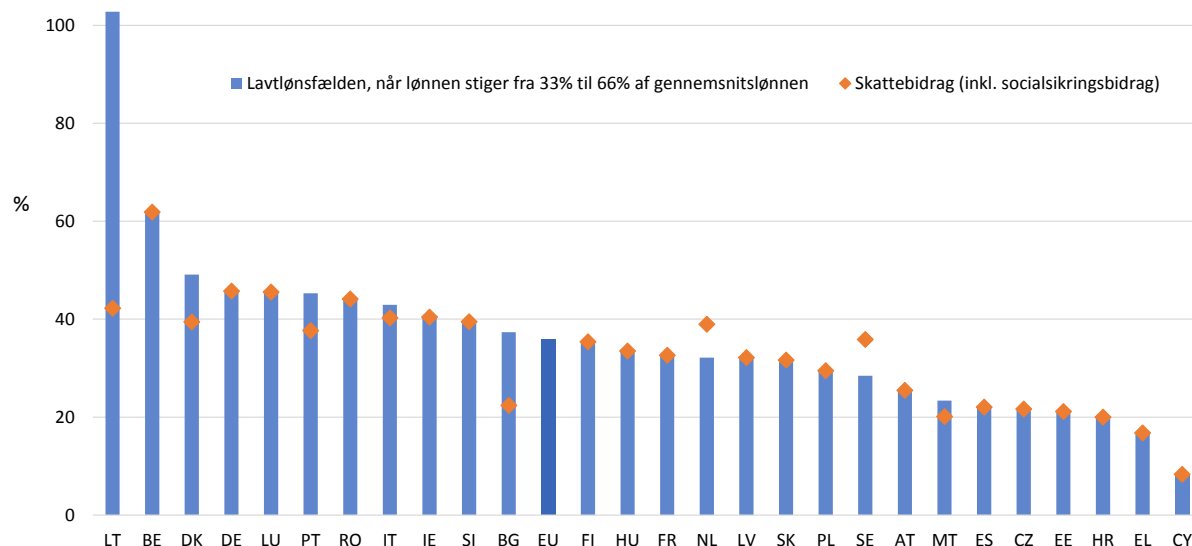
Skatte- og socialsikringsystemernes funktion har stor betydning for ligestillingen mellem kønnene i arbejdsmarkedsdeltagelsen. Størstedelen (78 %) af de sekundære forsørgere i EU er kvinder. Systemer med progressiv sambeskatning kan have en negativ indvirkning på deres indtræden i beskæftigelse og antal arbejdstimer ved at skabe en høj marginal skattebyrde. Omfanget af sambeskatningen af et pars samlede indkomst (herunder overførbare skattefradrag) og udformningen af understøttelsessystemet (f.eks. bortfald af indtægtsbestemte ydelser) påvirker incitamenterne til at deltage på arbejdsmarkedet og kan skabe inaktivitetsfælder for sekundære forsørgere. Sambeskatning kan mindske et pars samlede skattebyrde, når indtjeningen er ulige fordelt mellem partnerne. Men det kan også øge marginals-katten for personer uden indkomst eller lavtlønnede, da hele deres indkomst reelt beskattes med en højere marginal skattesats på grund af partnerens højere indkomst. Det kan derfor bidrage til at øge de kønsbestemte forskelle i beskæftigelsesfrekvensen og også til

¹²⁶ Se OECD 2020, *Net childcare costs in EU countries: Impact on family incomes and work incentives, 2019*.

ukorrigerede kønsbestemte lønforskelle (på grund af forskelle i det gennemsnitlige antal arbejdstimer). Inaktivitetsfælden for sekundære forsørgere er højest (over 40 %) i Litauen, Danmark, Slovenien, Belgien, Tyskland, Luxembourg og Rumænien — se figur 2.2.14¹²⁷. I modsætning hertil er inaktivitetsfælden mindre end 20 % i Grækenland og Estland og mindre end 10 % i Cypern. Skattebidraget er størst i Belgien, Tyskland og Rumænien.

Figur 2.2.14: Skattesystemerne kan indebære betydelige negative incitamenter til at tage lønnet arbejde for sekundære forsørgere

Inaktivitetsfælde for sekundære forsørgere, (% , 2021)

Note: Dataene vedrører en sekundær forsørger, der tjener 67 % af gennemsnitslønnen, i en familie med to forsørgere og to børn; den primære forsørger tjener gennemsnitslønnen. "Skattebidrag (inkl. socialsikringsbidrag)" er den procentdel af yderligere bruttoindkomst, der skal betales i skat (andre elementer, der bidrager til lavtlønsfælden, er ophørt arbejdsløshedsydelse, social bistand og boligstøtte).

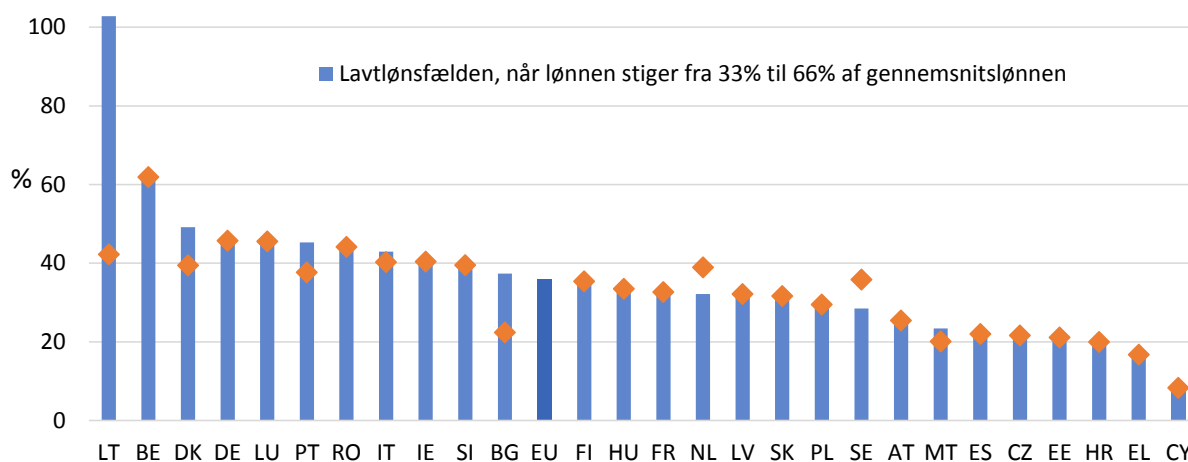
Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel

Lavtlønsfælder kan også ramme kvinder uforholdsmæssigt hårdt, da en høj marginalskat og bortfald af ydelser ved stigende indtjening kan mindske incitamentene til længere arbejdstid og gøre højere lønnede job mindre attraktive. Beskatningen er også afgørende for lavtlønsfældens niveau, dvs. det lønbeløb, der bliver opslugt af skatter, når en lavtlønnet person (ofte deltidsarbejde) skifter til et bedre lønnet job. Figur 2.2.15 viser den procentdel af den ekstra indkomst, der bliver opslugt af skatter, når en sekundær forsørger øger sin indkomst fra en tredjedel til to tredjedele af gennemsnitslønnen ved at øge arbejdstiden. I gennemsnit kan sekundære forsørgere i EU miste ca. en tredjedel af den ekstra indkomst. På grund af en høj boligstøtte i Belgien og Litauen kan tabet ved yderligere indkomst stige til over 60 % i Belgien og i ekstreme tilfælde endda til over 100 % i Litauen. Skattebidraget til fælden er højest i Belgien efterfulgt af Tyskland.

¹²⁷ Det indebærer for eksempel, at hvis en ikke-erhvervsaktiv ægtefælle med to børn tager et job til 67 % af gennemsnitslønnen i Litauen, opsluges over 70 % af vedkommendes indkomst af yderligere skatter og bortfald af sociale ydelser.

Figur 2.2.15: I mange medlemsstater afholder beskatningen lavtlønnede fra at tage længere arbejdstid

LAVTLØNSFÆLDE FOR SEKUNDÆRE FORSØRGERE (% , 2021)

Note: Lavtlønsfælden, når den sekundære forsørgers løn stiger fra 33 % til 66 %, og hovedforsørgeren tjener 100 % af gennemsnitslønnen, i en familie med to børn.

Kilde: Europa-Kommissionen, GD ECFIN, skatte- og socialsikringsdatabasen, baseret på OECD's skatte- og socialsikringsmodel.

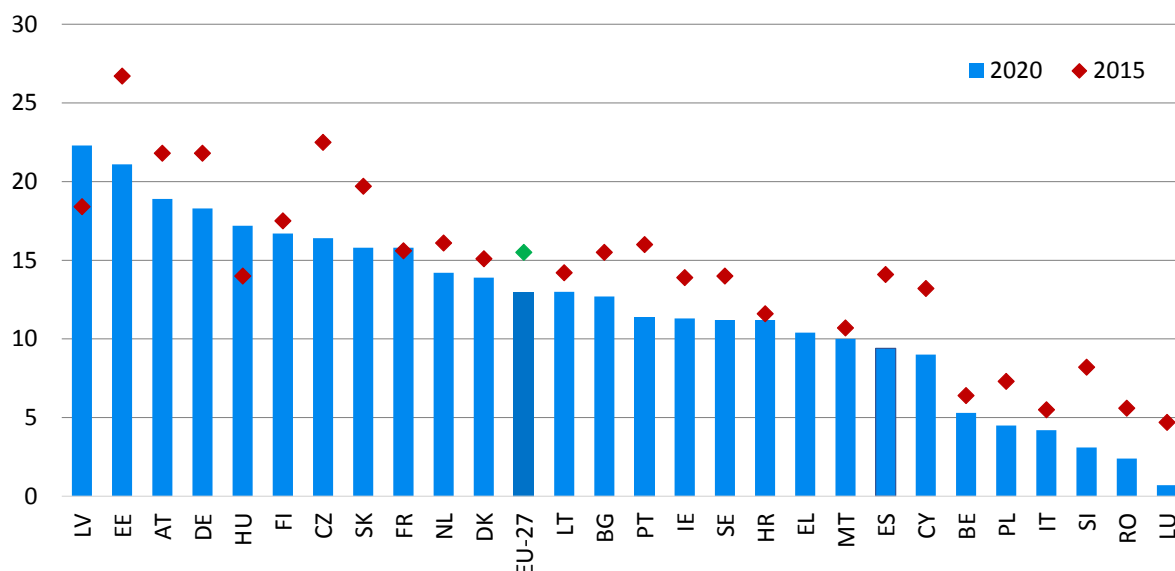
Lønforskellen mellem mænd og kvinder er fortsat høj trods mindre forbedringer. Den ujusterede lønforskel i EU faldt noget i forhold til året før og lå på 13 % i 2020 (-0,7 procentpoint i forhold til 2019 og -2,5 procentpoint i forhold til 2015)¹²⁸. Dette er et større fald sammenlignet med det gennemsnitlige fald på ca. 0,3 procentpoint pr. år siden 2010. Den ukorrigerede kønsbestemte lønforskel forblev ikke desto mindre over 20 % i Estland og Letland. De laveste værdier (3 % eller derunder) blev registreret i Luxembourg, Rumænien og Slovenien — se figur 2.2.16. Siden 2015 er situationen blevet betydeligt forbedret i Tjekkiet, Estland, Slovenien, Spanien og Portugal (med ca. 5 procentpoint), hvorimod forskellen er øget med mere end 3 procentpoint i Ungarn og Letland. Forskellene påvirkes i høj grad af kønsopdelingen i økonomiske aktiviteter samt forskelle i uddannelsesniveau. Der er en tendens til, at den kønsbestemte lønforskel opstår tidligt i løbet af karrieren, selv om unge kvinder generelt har et højere uddannelsesniveau end mænd¹²⁹. Andre faktorer spiller sandsynligvis også en rolle, herunder underrepræsentation af kvinder i ledende stillinger, større vanskeligheder med at forene arbejde med omsorgsforpligtelser (hvilket også resulterer i karriereafbrydelser), forskelsbehandling og uigennemsigtige lønstrukturer. Der er en tendens til, at lønforskelle akkumuleres gennem hele livet og bidrager til den kønsbestemte pensionsforskel (26,9 % for personer i alderen 65-74 år i EU i 2020 med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne, fra Estland med mindre end 1 % til Luxembourg med 40,5 % i 2019).

¹²⁸ Indikatoren er defineret som ujusteret, fordi den giver et samlet billede af kønsbestemte uligheder i løn og måler et bredere begreb end lige løn for lige arbejde. Den anvendes af Eurostat til at overvåge mål 5 om ligestilling mellem kønnene — se nærmere på [Eurostats websted](#).

¹²⁹ Se: Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022. I 2021 havde 47 % af kvinder i alderen 25-34 år en videregående uddannelse mod 36 % af mænd i samme alder.

Figur 2.2.16: Lønforskelle mellem mænd og kvinder i ujusteret form er fortsat store trods forbedringer

Forskell mellem mænds og kvinders gennemsnitlige bruttotimeløn i procent af den gennemsnitlige bruttotimeløn for mænd (%; 2020 og 2015)

Note: For IE og EL: de seneste data fra 2018 i stedet for 2020. Dataene er foreløbige for alle medlemsstater.

Kilde: Eurostat [[earn_gr_gpgr2](#)], SES.

Der er et betydeligt potentiale for øget arbejdsmarkedsdeltagelse blandt personer med handicap i overensstemmelse med princip 17 i den europæiske søjle for sociale rettigheder. Den reviderede sociale resultattavle indeholder en nøgleindikator for overvågning af deres integration på arbejdsmarkedet som et middel til at bidrage til at opfylde de beskæftigelsesambitioner, der er fastsat i strategien for rettigheder for personer med handicap¹³⁰. Forskellen mellem beskæftigelsesfrekvensen for personer med og uden handicap lå på 23 procentpoint i 2021 i EU. Indikatoren for den sociale resultattavle påviser store forskelle mellem medlemsstaternes resultater — se figur 2.2.2017. Forskellen var størst i Irland og Belgien (med henholdsvis 41,3 procentpoint og 38 procentpoint), Polen, Rumænien og Tyskland (over 30 procentpoint) og lavest i Danmark, Italien, Luxembourg, Spanien, Portugal, Letland, Estland og Sverige (under 20 procentpoint). Covid-19-pandemien forværede de allerede eksisterende begrænsninger i adgangen til beskæftigelse for personer med handicap¹³¹. Samlet fik fire lande betegnelsen "situationen er kritisk", og syv lande er i kategorien "bør holdes øje med" (Slovenien, Finland, Grækenland, Litauen, Frankrig, Nederlandene og Tjekkiet). Der er ikke konstateret væsentlige ændringer i forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap i EU, siden man begyndte at registrere forskellene i 2014, og det understreger yderligere det presserende behov for politiske tiltag på området. Derfor blev pakken om handicapbeskæftigelse, der hører under strategien for rettigheder for personer med handicap, lanceret den 20. september 2022 på det tjekkiske formandskabs konference¹³². Pakken om handicapbeskæftigelse¹³³, der består af en

¹³⁰ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget af 3. marts 2021 *En Union med lige muligheder: Strategien for rettigheder for personer med handicap 2021-2030*, COM(2021) 101 final.

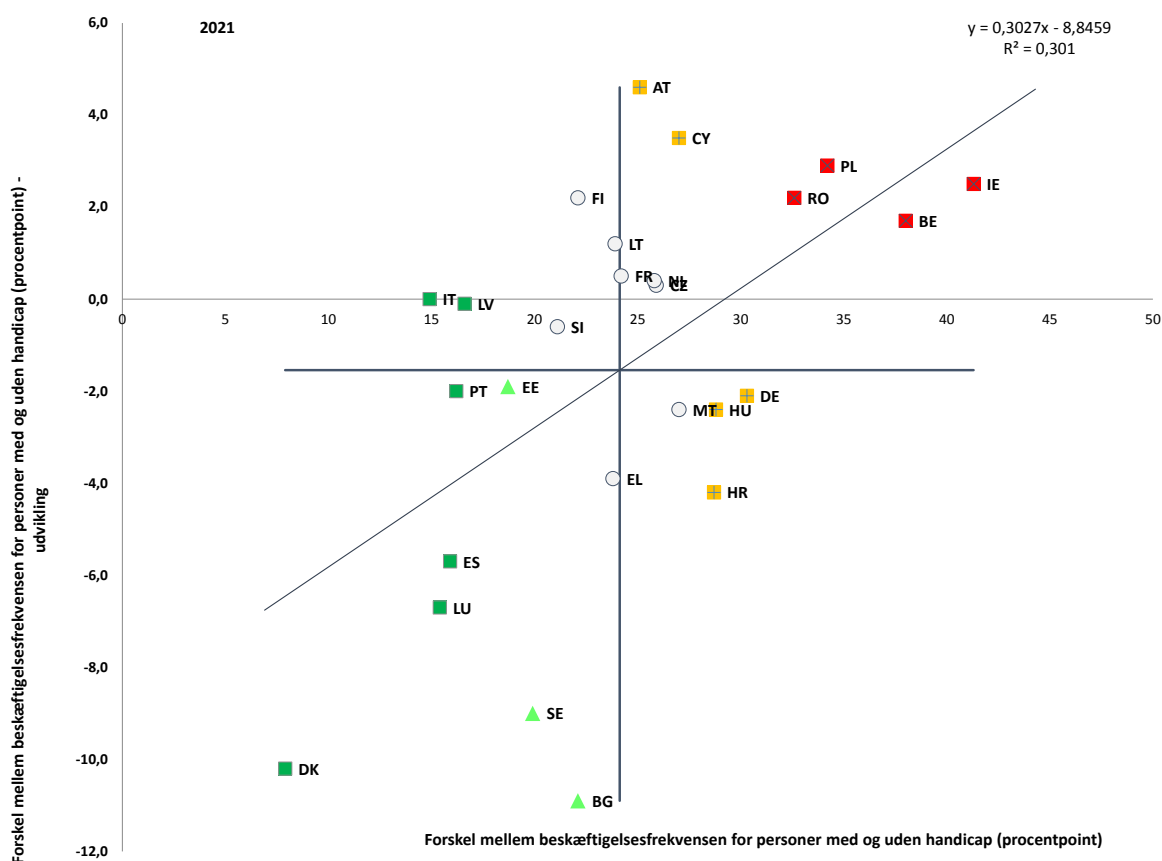
¹³¹ Se: Europa-Kommissionen, *Employment and Social developments in Europe 2021*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

¹³² Se: Tjekkiet's arbejds- og socialministerium (2022), *Formandskabskonference om integration af mennesker med handicap på arbejdsmarkedet*.

vejledning og en beskrivelse af praksis på seks forskellige områder, fra rekruttering til fastholdelse, bliver udarbejdet i samarbejde med relevante interessenter frem til 2024.

Figur 2.2.17: Forskellen i beskæftigelsesfrekvensen for personer med handicap er fortsat stor med betydelig divergens mellem medlemsstater

Forskel i beskæftigelsesfrekvens mellem personer med og uden handicap (aldersgruppen 20-64 år) niveau for 2021 og ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Forklaringen findes i bilaget. Data for IT og PL er foreløbige. Brud i serierne for LU. Kilde: Eurostat [hlth_dlm200], EU-SILC.

Selv om beskæftigelsesfrekvensen for personer født uden for EU er steget, er den fortsat lavere end for indfødte. For aldersgruppen 20-64 år var den samlede forskel i beskæftigelsesfrekvensen mellem personer født uden for EU og født i EU i 2021 på 10,8 procentpoint (de respektive andele udgjorde 74,2 % for indfødte og 63,4 % for personer født uden for EU), og det er en lille forbedring i forhold forskellen registreret i 2020 (-0,8 procentpoint). Forskellen var større (omkring eller over 20 procentpoint) for lande som Belgien, Nederlandene og Sverige. Derimod var den negativ (og dermed en højere beskæftigelsesfrekvens for personer født uden for EU end for indfødte) i Polen, Rumænien, Slovakiet, Tjekkiet, Malta og Portugal.

Arbejdsmarkedssituationen for personer, der er født i udlandet, varierer afhængigt af deres oprindelsesland — EU eller ikke-EU-lande — og deres uddannelsesniveau. I EU i 2021 var beskæftigelsesfrekvensen for indfødte i alderen 25-74 år i gennemsnit på 79,7 % for undergruppen med højt uddannelsesniveau og kun på 39,8 % for personer med lavt uddannelsesniveau. For personer født i EU med højt uddannelsesniveau, som bor i udlandet,

¹³³ Se Europa-Kommissionen, *Beskæftigelsespakken for personer med handicap — bedre adgang til arbejdsmarkedet, 2022*

lå beskæftigelsesfrekvensen på 77,6 %, og der er kun en lille forskel i forhold til beskæftigelsesfrekvensen for indfødte jævnaldrende (2 procentpoint). Det er bemærkelsesværdigt, at beskæftigelsesfrekvensen for personer født i EU med lavt uddannelsesniveau var på 54,7 % og dermed højere end for indfødte med tilsvarende uddannelsesniveau. Situationen er anderledes for personer, der er født uden for EU i et land med lavt eller mellemløjt indeks for menneskelig udvikling (HDI). Med en gennemsnitlig beskæftigelsesfrekvens på 45,7 % klarer de sig kun lidt bedre end indfødte med lavt uddannelsesniveau (mens personer med et højt uddannelsesniveau har stort set samme beskæftigelsesfrekvens som indfødte jævnaldrende uanset oprindelseslandets HDI). På grundlag af data fra arbejdsstyrkeundersøgelsen for 2021 er den største hindring for, at personer født i udlandet kan få et passende job i værtslandet, manglen på lokale sprogkunderskaber¹³⁴.

Søjleboks 4: Mangel på arbejdskraft og kvalifikationer¹³⁵

Mangel på arbejdskraft og mangel på færdigheder betegner til situationer, hvor den mulige jobskabelse hindres af manglen på kvalificeret arbejdskraft. Man taler nærmere bestemt om mangel på arbejdskraft, når arbejdsgivernes efterspørgsel efter arbejdskraft overstiger det tilgængelige arbejdskraftudbud under gældende løn- og arbejdsvilkår på et bestemt sted og tidspunkt. Man taler om mangel på færdigheder, når arbejdsgiverne ikke kan besætte stillinger på grund af mangel på kvalificerede kandidater til et tilsvarende lønniveau. Mangel på færdigheder er dermed et af elementerne i mangel på arbejdskraft, som dog kan opstå af forskellige bagvedliggende årsager (f.eks. økonomisk konjunkturudvikling, befolkningens aldring og mobilitetsmønstre, der bidrager til et fald i arbejdsstyrken, teknologiske forandringer og dårlige arbejdsvilkår i nogle sektorer og/eller erhverv)¹³⁶. Både mangel på arbejdskraft og færdigheder indvirker negativt på vækstpotentialet og kan forværre udfordringer vedrørende beskæftigelsesegnethed og social inklusion.

Vedvarende mangel på arbejdskraft hænger ofte sammen med mangel på passende færdigheder på arbejdsmarkedet. I disse tilfælde bidrager højere lønninger eller bedre arbejdsvilkår ikke på kort eller mellemlang sigt til, at ledige stillinger kan besættes, da personer med de nødvendige færdigheder ikke umiddelbart er til rådighed på arbejdsmarkedet. At afhjælpe mangel på færdigheder bidrager direkte til gennemførelsen af søjleprincip 1 (om uddannelse og livslang læring), 3 (om lige muligheder) og 4 (om aktiv støtte til beskæftigelse).

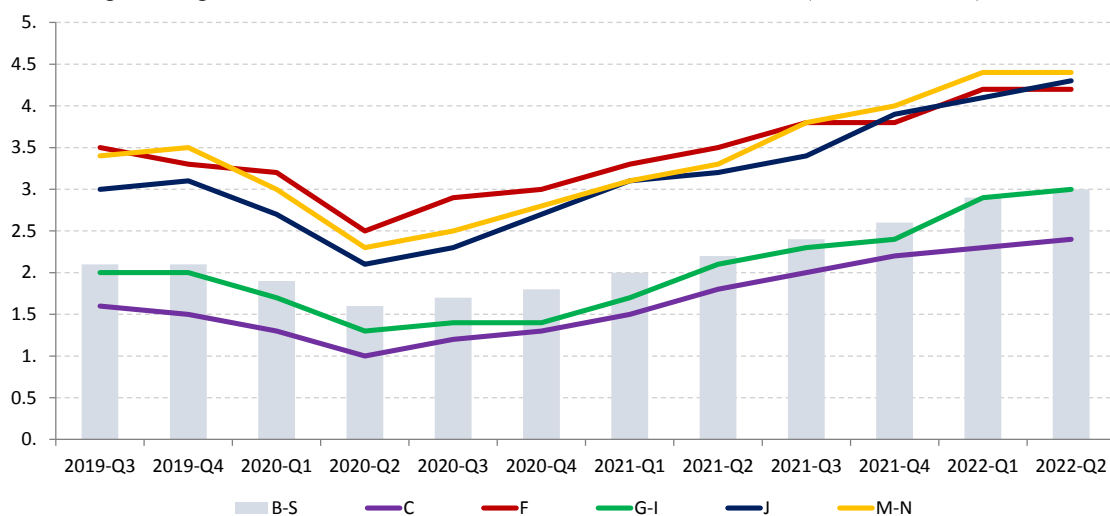
¹³⁴ Se Eurostat (2022), *Main obstacles for foreign-born people to enter the labour market*, og Eurostat (2022), *Main characteristics of foreign-born people on the labour market*.

¹³⁵ Oplysningerne i boksen er primært baseret på og henviser (medmindre andet er angivet) til Europa-Kommissionen (2022, under udarbejdelse), *Skills shortages and structural changes in the labour market during COVID-19 and in the context of the digital and green transitions*, Det Europæiske Ekspertcenter (ECE), sammenfattende rapport.

¹³⁶ En detaljeret analyse findes i *Labour Market and Wage Developments in Europe 2022* (under udarbejdelse).

Manglen på arbejdskraft har været stigende siden udbruddet af covid-19-pandemien

Andel af ledige stillinger i EU efter økonomisk aktivitet i henhold til NACE 2 (% , kvartalsdata)

Note: NACE 2-aktiviteter, B-S (industri, bygge- og anlægsvirksomhed og tjenesteydelser (undtagen private husholdninger med ansat medhjælp og ekstraterritoriale organisationer og organer), C (fremstillingsvirksomhed), F (bygge- og anlægsvirksomhed), G-I (engros- og detailhandel, transport, indkvartering og restaurationsvirksomhed), J (information og kommunikation), M-N (liberale, videnskabelige og tekniske tjenesteydelser).

Kilde: Eurostat [\[teilm310\]](#)

Manglen på arbejdskraft nåede op på eller oversteg niveauet før pandemien i flere EU-lande ved udgangen af 2021. Et højt antal ledige stillinger (i forhold til de aktuelle arbejdsmarkedsforhold), som indikator for overskydende arbejdskraftefterspørgsel, viser, at der er mangel på arbejdskraft. Som det fremgår af ovenstående tal, faldt andelen af ledige stillinger i de første kvartaler af 2020 og begyndte derefter at stige igen. Allerede i andet kvartal 2021 lå andelen over niveauet før pandemien. I 2022 er andelen af ledige stillinger fortsat steget og nåede et rekordhøjt niveau i årets andet kvartal. Andelen er særligt høj i sektorer som IKT, bygge- og anlægssektoren og liberale erhverv, hvor hotel- og restaurationsbranchen og fremstillingsindustrien også oplever betydelige stigninger og niveauer over krisen. Manglen på arbejdskraft har været stigende, men der er ingen tegn på, at matchningen på arbejdsmarkedet er blevet forværret i EU som helhed. Selv om tilstrømningen af fordrevne personer fra Ukraine kombineret med lovlig migration fra andre regioner i verden på mellemlang til lang sigt kan bidrage til at afhjælpe arbejdskraftmanglen (navnlig i sektorer med lave hindringer for overførsel af færdigheder), er det usandsynligt, at udfordringen vil blive løst helt.

Analysen af lønpræmierne i forhold til det forventede niveau giver en indikation af, i hvilke sektorer manglen på færdigheder kan anses som udbredt. ECE-undersøgelsen, der er baseret på data fra EU-SILC fra 2020, udpeger områder med mangel på færdigheder, hvor den faktiske lønpræmie (dvs. den del af lønningerne, der ikke forklares af arbejdstagernes kvalifikationer) overstiger den forventede værdi for et givet kvalifikationsniveau og en given sektor. Ifølge analysen ses den største mangel på kvalificeret arbejdskraft inden for færdigheder på højt niveau til produktions- og transportsektoren og inden for generelle færdigheder på mellemniveau til finans- og sundhedssektoren og offentlig forvaltning. Manglen på kvalificeret arbejdskraft er til gengæld lavere inden for færdigheder på højt niveau til byggeri og landbrug og fagspecifikke færdigheder på mellemniveau til sektorerne produktion, byggeri, transport og finans.

Den grønne og den digitale omstilling har i høj grad påvirket behovet for færdigheder på arbejdsmarkedet, samtidig med at en forbedring af uddannelsessystemernes

resultater er afgørende for at støtte et tilsvarende tilstrækkeligt udbud af færdigheder.

Hastige forandringer som følge af digitalisering, dekarbonisering og indførelsen af nye teknologier har øget efterspørgslen efter kvalificerede arbejdstagere med visse færdigheder. Manglen på færdigheder, herunder digitale færdigheder, hænger også sammen med utilstrækkelig kvalitet og effektivitet i nogle uddannelsessystemer. Det er særligt vigtigt at gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive, og det samme gælder naturvidenskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM) inden for videregående uddannelse for at løse udfordringerne med mangel på kvalificeret arbejdskraft. Ikke desto mindre har 65,5 % af de studerende i hele EU mere end grundlæggende digitale færdigheder mod kun 37,4 % af de ansatte, og det tyder på, at den fremtidige arbejdsstyrke kan være bedre rustet til at imødekomme efterspørgslen efter digitale færdigheder. Generelle faktorer såsom befolkningens aldring, arbejdsvilkår, lønninger og sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen har også indflydelse på udbuddet af arbejdskraft og færdigheder.

Navnlig for SMV'er er adgangen til færdigheder blevet en central udfordring i hele EU, og mangel på arbejdskraft er ifølge SAFE-undersøgelsen blandt de mest presserende problemer. Ud af alle virksomheder i euroområdet betragtede 67 % adgangen til arbejdskraft som en yderst presserende udfordring i 2022. SMV'erne har vanskeligt ved at konkurrere med de store virksomheder om at tiltrække talenter, da de har mere begrænsede ressourcer. EU anvender, blandt andre tiltag, pagten for færdigheder til at fremme opkvalificering og omskoling af EU's arbejdsstyrke, herunder i SMV'er, gennem konkrete tiltag inden for rammerne af omfattende partnerskaber for færdigheder i de forskellige økosystemer. De enkelte partnerskaber forpligter sig til specifikke mål for opkvalificering og omskoling af arbejdsstyrken i overensstemmelse med kvalifikationsbehovene i de respektive økosystemer.

Pagten for færdigheder er et af flagskibsinitiativerne under den europæiske dagsorden for færdigheder. Den blev vedtaget af Europa-Kommissionen den 1. juli 2020 med det formål at mobilisere private og offentlige interessenter i medlemsstaterne og tilskynde dem til at træffe konkrete foranstaltninger til opkvalificering og omskoling af personer i den arbejdsdygtige alder. Det gøres bedst ved at samle indsatsen i et partnerskab, imødekomme arbejdsmarkedets behov og støtte lokale og regionale vækststrategier samt grøn og digital omstilling. Mere end 700 enheder har indtil videre tilsluttet sig pagten i 12 omfattende færdighedspartnerskaber vedrørende uddannelse af arbejdstagere i 11 økosystemer (ud af de 14) under industristrategien. Enhederne skal gennem partnerskaberne opkvalificere og omskole omkring 6 millioner arbejdstagere i løbet af de kommende år.

Mange medlemsstater afhjælper manglen på kvalificeret arbejdskraft ved at indføre og udvide de nationale uddannelses- og beskæftigelsesstrategier (som i nogle tilfælde er udviklet i løbet af det seneste årti). Der lægges særlig vægt på kortlægning og estimering af behovene for færdigheder. I lande som **Belgien** og **Estland** identificeres manglen på kvalificeret arbejdskraft eksempelvis gennem en proces, der inddrager offentlige myndigheder, offentlige arbejdsformidlinger, arbejdsgivere, arbejdsmarkedets parter og uddannelseseksperter. Viden om færdigheder anvendes i specifikke kanaler af de offentlige arbejdsformidlinger, navnlig i forbindelse med udformningen af uddannelsesprogrammer (f.eks. i **Cypern** og **Luxembourg**). En række medlemsstater (f.eks. **Østrig, Bulgarien, Cypern, Tjekkiet, Tyskland, Estland, Spanien, Finland, Frankrig, Irland, Italien, Litauen, Letland, Portugal, Sverige, Slovakiet** og **Slovenien**) har indført nationale politikker, der specifikt har til formål at styrke digitale færdigheder, i nogle tilfælde også med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre EU-midler.

Arbejdsgiverne træffer også foranstaltninger til at afhjælpe manglen på arbejdskraft og færdigheder gennem opkvalificering og omskoling samt andre strategier. Den mest udbredte metode er uddannelse på arbejdspladsen og uden for arbejdspladsen (normalt i store

virksomheder) og offentligt finansierede uddannelsesordninger. I mange medlemsstater (f.eks. **Østrig, Belgien, Tyskland, Estland, Grækenland, Spanien, Finland, Ungarn, Irland, Litauen, Nederlandene, Polen, Rumænien, Sverige og Slovakiet**) samarbejder arbejdsgiverne ifølge indberetningerne med uddannelsesinstitutionerne om anerkendelse og certificering af færdigheder og bidrager dermed til kvalitet i uddannelsesprogrammerne afstemt efter arbejdsmarkedets behov. I flere medlemsstater (**Østrig, Spanien, Finland, Kroatien, Irland, Litauen, Letland, Luxembourg, Malta, Portugal, Slovakiet og Slovenien**) samarbejder virksomhederne med offentlige arbejdsformidlinger om at kortlægge manglen på arbejdskraft og færdigheder og om at udforme og levere opkvalificerings- og omskolingsprogrammer. I mange medlemsstater er der etableret særlige programmer for samarbejdet med arbejdsmarkedets parter.

2.2.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Medlemsstaterne øger gradvist det politiske fokus på førskoleuddannelse og børnepasning (ECEC) for at afhjælpe kapacitetsbegrænsninger i visse geografiske områder, sikre adgang for dårligt stillede børn og forbedre kvaliteten i overensstemmelse med henstillingen om en styrket europæisk børnegaranti og som afspejlet i mange af de hidtil præsenterede nationale handlingsplaner vedrørende den europæiske børnegaranti. Tendensen med at sænke den obligatoriske skolealder og indføre juridiske rettigheder ses fortsat. Foranstaltningerne ledsages ofte af andre tiltag, der har til formål at fjerne eller reducere brugerbetaling eller sikre støtte til dårligt stillede familier i form af overkommelige priser. Kapaciteten i førskoleuddannelse og børnepasning generelt samt de sidstnævnte foranstaltninger udvides fortsat med betydelig støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten. Selv om investeringerne muligvis kan løse den eksisterende kapacitetsmangel i visse regioner, sætter det store antal børn sektoren under yderligere pres, og det medfører tilpasning af visse tekniske krav og kvalitetskrav i nogle lande. For eksempel sigter **Tjekkiet** i henhold til sin genopretnings- og resiliensplan mod at øge ECEC-kapaciteten med 40 % senest i 2025 og skabe yderligere 5 000 pladser med støtte fra ESF+, og **Kroatien** ønsker at skabe 22 500 nye pladser i førskoleuddannelse og børnepasning for at øge deltagelsen fra det fyldte 3. år til begyndelsen af den obligatoriske skolegang til 90 % inden 2026 som fastsat i **Kroatiens** genopretnings- og resiliensplan. I **Rumænien** er der planlagt opførelse af 110 vuggestuer med plads til op til 4 500 børn frem til 2025. I **Italien** skal der oprettes ca. 264 000 stillinger for at etablere og bevare børnehaver og børnehaveklasser og sikre omskoling. Investeringen, der finansieres under genopretnings- og resiliensplanen, har til formål at forbedre udbuddet af uddannelse fra en tidlig alder. **Cypern** vedtog i september 2022 en tilskudsordning vedrørende børnepasning for aldersgruppen 0-4 år med et budget på 10 mio. EUR i det første år og op til 16 mio. EUR i de følgende år i perioden 2022-2025. For den indledende målgruppe på 15 000 børn skal ordningen yde tilskud til børnehavernes udgifter med støtte fra ESF+. Under genopretnings- og resiliensfaciliteten planlægger Cypern desuden at sænke alderen for gratis obligatorisk førskoleuddannelse til 4 år ledsaget af en tilskudsordning, der dækker brugerbetaling i lokalt drevne eller private børnehaver for børn, der ikke kan tilmeldes offentlige børnehaver. Som skitseret i **Bulgariens** genopretnings- og resiliensplan er reformen vedrørende sænkning af alderen for obligatorisk førskoleuddannelse fra 5 til 4 gradvist blevet gennemført i hele landet og forventes gennemført i alle kommuner senest i 2023-2024. For at forbedre deltagelsen i førskoleuddannelse og børnepasning giver en ny lov, der blev vedtaget i foråret 2022, desuden forældre mulighed for at indskrive deres børn i vuggestuer og børnehaver uden betaling. 57 børnehaver skal renoveres, og 8 nye skal opføres under den bulgarske genopretnings- og resiliensplan. **Slovakiet** gjorde allerede førskoleuddannelse obligatorisk

for 5-årige i september 2021, og en juridisk ret til en plads i en børnehave eller en anden institution, der tilbyder førskoleundervisning, indføres for 4-årige i 2024 og for 3-årige i 2025. Reformen ledsages af investeringer i nyoprettede pladser til børn i alderen 3-5 år. Desuden blev der iværksat en pilottilskudsordning under genopretnings- og resiliensplanen for at forbedre adgangen til førskoleuddannelse og børnepasningsordninger specielt for børn med dårlig socioøkonomisk baggrund, herunder fra romasamfund. **Polen** gennemfører i henhold til landets genopretnings- og resiliensplan investeringer til en samlet værdi på over 381 mio. EUR i oprettelse af nye pladser i vuggestuer og børneklubber til op til 47 500 børn. Nogle af pladserne er tilpasset børn med handicap eller særlige behov og supplerer de pladser, der er oprettet med midler fra ESF+, som også dækker driften af pladser oprettet under begge fonde i 36 måneder. I november 2021 vedtog **Polen** også en foranstaltning til direkte støtte til finansiering af børnepasning. For det andet barn og efterfølgende børn mellem 12 og 36 måneder kan forældrene modtage tilskud på op til 12 000 PLN. I **Estland** er formålet med de igangværende reformer at definere læringsresultater og identificere læringsstøttebehov for børn under 7 år (den skolepligtige alder). **Litauen** reviderede i 2022 læseplanerne for førskoleuddannelse og børnepasning i henhold til landets genopretnings- og resiliensplan og afprøvede en metode til selvevaluering og ekstern evaluering af kvaliteten i landets tilbud i 2021. I **Irland** blev der med virkning fra september 2022 indført en pakke af foranstaltninger for at forbedre løn og vilkår i sektoren, forbedre kvaliteten i udbuddet og reducere omkostningerne for forældrene. **Grækenland** vil bruge sine ressourcer fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til at skabe mere end 53 000 nye børnepasningspladser til børn i alderen fra 2 måneder til 2½ år gennem oprettelse eller udvidelse af 1 000 børnepasningsenheder i forskellige kommuner og oprettelse af 120 børnepasningsenheder i store virksomheder.

Fordrevne familier og børn fra Ukraine har været omfattet af en udvidelse af den sociale bistand til familierne i flere medlemsstater, hvor de har fået adgang til børnepasning, f.eks. i Belgien, Portugal, Estland, Ungarn, Litauen, Spanien og Slovakiet. I de fleste medlemsstater har fordrevne børn fra Ukraine samme adgang til børnepasning som landets egne statsborgere eller migranter med lovligt ophold, uanset deres retlige status, mens der i andre medlemsstater gives lige adgang efter registrering med henblik på midlertidig beskyttelse. Det er imidlertid fortsat en udfordring i flere medlemsstater at sikre adgang til børnepasningsordninger og en reel lige adgang for alle børn, navnlig i lande med et stort antal børn, der er flygtet fra Ukraine. I **Danmark** kan der nu gøres undtagelse fra reglerne i folkeskoleloven, så ukrainske børn kan bevare deres sprog og kultur, samtidig med at de integreres i det danske samfund og uddannelsessystem. I **Polen** giver ændringer i vedtægterne mulighed for at øge det samlede antal børn i førskoleuddannelse og børnepasning. De lokale myndigheder kan også oprette flere centre for førskoleuddannelse og børnepasning for at opfylde ukrainske børns behov.

Flere medlemsstater investerede i kvalitet og inklusion i uddannelserne på primær- og sekundærtrinet i overensstemmelse med søjleprincip 1 (uddannelse og livslang læring). I **Bulgarien** deltog mere end 11 000 børn i det nationale program "Sammen om omsorg for den enkelte elev", som skal lette overgangene mellem børnehave og primær og sekundær uddannelse. **Tjekkiet** har besluttet at øge støtten til skoler i strukturelt dårligt stillede regioner gennem tilbud om uddannelse og ved at udbygge lærernes kompetencer. Det er en pilotforanstaltning, der skal opskaleres efter 2022, og som finansieres under genopretnings- og resiliensplanen med delvis støtte fra ESF+. **Rumæniens** genopretnings- og resiliensplan har til formål at investere i støtte til skoler med høj risiko for skolefrafald gennem en tilskudsordning baseret på den nyligt udviklede mekanisme for tidlig varsling samt på tidsbestemte, evidensbaserede og omkostningseffektive mål. **Estland** hævdede mindstelønnen for lærere med 7 %. I Flandern (**Belgien**) blev der under den belgiske genopretnings- og

resiliensplan indført såkaldte KOALA-test for 5-årige børn til vurdering af deres sprogfærdigheder. I tilfælde af manglende færdigheder træffes tiltag til udbedring for at løfte niveauet, inden børnene starter i grundskolen. I den fransktalende del af Belgien indføres gradvist individuel støtte til elever for at mindske skolefrafald og ulighed.

En række medlemsstater gør fortsat en indsats for at bekæmpe ulighed ved at yde målrettet støtte til dårligt stillede skoler og elever, men der er stadig udfordringer. I overensstemmelse med søjleprincip 1 (uddannelse og livslang læring) gør medlemsstaterne en indsats for at bekæmpe ulighed gennem øget finansiel støtte til dårligt stillede skoler, uddannelse af lærere og mere tilgængeligt støttepersonale. Inkluderende uddannelsesreformer gennemføres nogle steder med støtte fra metodecentre, der vejleder og støtter ledere og undervisningspersonale. Med midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten opretter **Spanien** i skoledistrikterne mindst 1 000 støtteenheder for sårbare elever, der skal tilbyde vejledning og psykoudannelsesstøtte. Som led i landets genopretnings- og resiliensplan har **Rumænien** også udvalgt den første gruppe af skoler med høj risiko for skolefrafald (1391), der skal modtage tilskud til støtte for elever i sårbare situationer. I **Østrig** tester pilotprojektet "100 skoler og 1 000 chancer", hvordan øgede ressourcer til særligt udfordrede skoler på primær- og sekundærtrinnet kan forbedre uddannelsesresultaterne. I **Grækenland** er der fastlagt en ramme for inkluderende uddannelse med tilhørende gennemførelsesretningslinjer, der omfatter god praksis fra andre europæiske lande, og et pilotprojekt med 50 forsøgsskoler med særlige adgangsforhold, hvor der sættes fokus på inklusion af personer med handicap. Projektet udvides til nationalt plan med støtte fra EU. Yderligere sprogstøtte er også blandt de vigtigste foranstaltninger for at integrere studerende med indvandrerbaggrund, f.eks. i **Belgien, Østrig, Nederlandene** og **Sverige**. Separate modtagelsesklasser for nyankomne migranter anvendes i forskellige lande, men metoden bør anvendes med omtanke for at undgå risiko for segregering. For at kompensere for læringstab blandt dårligt stillede børn som følge af pandemien har flere lande iværksat målrettede programmer. De ledsages ofte af psykosocial støtte for at afhjælpe skolelukningernes negative effekt på elevernes mentale sundhed. Som led i genopretnings- og resiliensplanen gennemfører **Tjekkiet** et omfattende nationalt mentorprogram, hvor der ydes finansiering til 400 dårligt stillede skoler til støtteforanstaltninger (f.eks. specialundervisning og uddannelse af lærere i arbejdet med heterogene grupper). Nogle lande har truffet foranstaltninger til at fjerne strukturelle hindringer for inklusion. Omorganiseringen af skolenetværk i **Letland** og **Litauen** (under genopretnings- og resiliensplanen) har også til formål at forbedre uddannelsesmulighederne for elever i landdistrikterne. For at forbedre uddannelsesresultaterne for dårligt stillede elever i hele Unionen er der behov for en yderligere indsats. F.eks. skal tidlig niveaudeling gøres mindre udbredt eller forbedres, og segregering i skolerne skal undgås, da det er områder, der giver betydelige udfordringer i flere lande.

Nogle medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til forbedring af inklusion i uddannelsessystemerne af lærende med særlige uddannelsesmæssige behov, herunder ved at fjerne fysiske barrierer, i overensstemmelse med søjleprincip 3 (lige muligheder). I juni 2022 vedtog **Slovakiet** sin første "handlingsplan for gennemførelse af strategien for en inkluderende tilgang til uddannelse 2022-2024" som et pilotprojekt for et nyt støttesystem i klassen til børn med særlige behov. Børnene støttes med udgangspunkt i de faktiske individuelle behov i stedet for ud fra en handicapdiagnose, og Slovakiet planlægger i henhold til landets genopretnings- og resiliensplan også at fjerne indretningsmæssige hindringer på 252 store skoler inden for sekundær uddannelse. I **Kroatien** er der inden for rammerne af landets nationale plan for udvikling af uddannelsessystemet for 2021-2027 planlagt gennemførelse af foranstaltninger til udvikling af et støttesystem for børn og studerende med handicap samt studerende fra sårbare grupper. **Polen** har i samarbejde med Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning fremlagt planer for en reform for at gøre

uddannelsessystemet mere inkluderende for studerende med handicap. Formålet med lovforslaget om inkluderende uddannelse er at udvikle et tværfagligt støttesystem for børn, studerende og familier, et nyt tredelt system til støtte til tidlig udvikling og et nyt system til diagnosticering af særlige behov, herunder overvågning og evaluering af individuelle støtteforanstaltninger. Specialuddannelsesinstitutionernes rolle udvides for at støtte inkluderende almen uddannelse. Der foreslås nye tilsynsforanstaltninger for at sikre kvaliteten i og støtte til udvikling af undervisningspersonalets færdigheder inden for inkluderende uddannelse. I **Spanien** skal en reform under genopretnings- og resiliensplanen styrke inklusion af elever med særlige behov i de almindelige skoler. Samtidig er der en forpligtelse til at opretholde særlige uddannelsescentre for elever, hvis behov bedre kan opfyldes her, og til at støtte de almindelige centre i indsatsen for at sikre inklusion. Med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten vil **Grækenland** på pilotbasis gennemføre særlige interventionsprogrammer i den tidlige barndom for mere end 1 400 børn med handicap og udviklingsforstyrrelser i alderen 0-6 år.

I nogle medlemsstater er det en udfordring at integrere et stort antal fordrevne børn fra Ukraine i de nationale uddannelsessystemer. Det anslås, at næsten to millioner børn er ankommet til EU efter Ruslands aggressionskrig mod Ukraine. Der er store forskelle mellem medlemsstaterne, men det er dog kun et mindretal af børnene, der er indskrevet i de nationale uddannelsessystemer i skoleåret 2021-2022. Det kan delvist forklares ved stor usikkerhed om den forventede varighed af opholdet i værtslandene. Som følge heraf vælger mange at følge onlineundervisning, der tilbydes af ukrainske skoler. Med forlængelsen af Ruslands aggressionskrig vil inklusion af ukrainske børn i værtslandenes almindelige uddannelsessystemer fra skoleåret 2022-2023 blive prioriteret. Samtidig bidrager aktiviteter, der skal gøre det muligt for børnene at bevare en stærk tilknytning til Ukraine, til at forberede børnene på enhver mulig fremtidig udvikling, herunder til at vende tilbage til hjemlandet, når situationen tillader det. For at løse de eksisterende udfordringer har de fleste medlemsstater allerede truffet foranstaltninger til at støtte uddannelse af ukrainske børn, f.eks. tilbud om sprogundervisning, psykosocial støtte og vejledning. De nationale myndigheder har været aktive med hensyn til at udvikle vejledning til skoler, lærere og familier. I **Kroatien** har sammenslutningen af lærere inden for førskoleuddannelse og børnepasning for eksempel udarbejdet en kommunikationsbog med symboler med oversættelser til ukrainsk og kroatisk for at støtte integrationen af fordrevne børn fra Ukraine i førskoleuddannelse og børnepasning. Desuden ansætter mange skoler i medlemsstaterne ukrainske lærere som hjælp til at overvinde sprogbarriererne og samtidig bidrage til at løse lærermanglen.

Medlemsstaterne lempet indrejsekravene og yder finansiering for at fremme integration af fordrevne studerende fra Ukraine i uddannelser på sekundærtrinet og videregående uddannelser. Nogle medlemsstater giver adgang til sekundærskoler på andet trin og erhvervsfaglige skoler uden dokumentation for tidligere gennemført skolegang, f.eks. **Bulgarien, Cypern, Tjekkiet, Estland, Spanien, Litauen og Letland**. Flere andre lande udviser også fleksibilitet med hensyn til krav om dokumenter og færdigheder. I **Tjekkiet** kan studerende i stedet for manglende uddannelsesbeviser afgive en erklæring (på tro og love), og **Italien** tilbyder en alternativ vurderingsprocedure. På betingelse af, at alle fag fuldføres ved udgangen af skoleåret med mulighed for tre undtagelser, giver **Bulgarien** eleverne en alternativ mulighed for at fortsætte til næste klassetrin. I **Rumænien** har ukrainske elever, der er indskrevet i det rumænske uddannelsessystem, ret til at blive indskrevet i niende klasse uden at tage den afsluttende nationale eksamen. For at udligne forskellene mellem fagspecifik ungdomsuddannelse, der er gennemført i Ukraine, og en videregående uddannelse i EU tilbyder **Luxembourg** særlige brobygningskurser, hvor de studerende kan opnå en EU-dækkende akkreditering af denne gennemførte uddannelse. Selv om optagelseskriterierne normalt fastsættes af de videregående uddannelsesinstitutioner og kan være forskellige inden

for og mellem medlemsstaterne, er der truffet en række foranstaltninger for at give fordrevne personer mulighed for at tage en videregående uddannelse. I **Østrig, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Finland** og **Malta** bortfalder studieafgifter eller internationale studieafgifter eksempelvis midlertidigt for at lette adgangen til videregående uddannelse. Andre medlemsstater, f.eks. **Cypern, Italien** og **Litauen**, tilbyder støtte til studerende, så de kan fortsætte deres videregående uddannelse.

Medlemsstaterne gennemfører fortsat tiltag til at styrke lærerfaget og afhjælpe den tiltagende lærermangel. Medlemsstaterne oplever i stigende grad begyndende mangel på lærere, primært på grund af lærerstandens aldring og erhvervets lave tiltrækningskraft. Udfordringerne er generelt størst inden for visse fag såsom STEM og IKT og i fjerntliggende eller dårligt stillede områder. Selv i lande med generelt gode resultater, f.eks. i **Estland, Danmark** og **Sverige**, udgør manglen på lærere en risiko for uddannelseskvaliteten på mellemlang sigt. For at gøre erhvervet mere attraktivt er lønningerne i de senere år steget betydeligt i flere lande. I september 2022 besluttede **Estlands** regering for eksempel at forhøje lærernes lønninger yderligere med 24 % i 2023 (afventer vedtagelse af budgettet). Medlemsstaterne sigter også mod at tiltrække flere kandidater til lærergrunduddannelsen, støtte nye lærere, forbedre arbejdsvilkårene og tilbyde alternative veje til erhvervet. **Litauen** tilbyder f.eks. stipendier til sidsteårsstuderende, som indgår treårige ansættelseskontrakter med en skole eller en kommune. I **Nederlandene** kan ukvalificerede lærere ansøge om at deltage i en læreruddannelse og tage en bachelor- eller mastergrad, og **Spanien** har siden juli 2021 vedtaget lovgivning, som bl.a. skal reducere antallet af tidsbegrænsede kontrakter for lærere i den offentlige sektor. Nogle lande har vedtaget mere omfattende reformer, der indebærer ændringer i grund- og videreuddannelsesprogrammer for lærere. **Estland** har for eksempel vedtaget en handlingsplan for den nye generation af lærere med fokus på kvalitet i ledelse og organisationskulturen i skolerne, grund- og efteruddannelse for lærere, karriere- og udviklingsmuligheder, støtte gennem hele karriereforløbet og lærerfagets tiltrækningskraft. I henhold til en nylig reform i **Frankrig** er alle lærere forpligtede til at deltage i videreuddannelse, og fra januar 2022 er der åbnet nye uddannelsescentre for undervisningspersonale. **Cypern**, som led i landets genopretnings- og resiliensplan, og **Polen** udvikler lærerevalueringssystemer og indfører undervisningsstandarder af høj kvalitet. På samme måde har **Grækenland** for nylig indført en evalueringsramme for lærere og vil med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten investere yderligere i at styrke lærernes kompetencer. I **Belgien** (Flandern) kan personer på baggrund af merit i form af 10 års erhvervserfaring indgå i lærerfaget med et tilsvarende lønniveau.

Efter afbrydelser på grund af pandemien genoptages indsatsen for at modernisere og forbedre unges grundlæggende færdigheder og udstyre dem med de kompetencer, der er nødvendige i det 21. århundrede, i overensstemmelse med søjleprincip 1 (uddannelse og livslang læring). Omfattende reformer af læseplanerne gennemføres f.eks. i **Belgien, Slovakiet, Tjekkiet, Spanien, Grækenland** og **Rumænien** for at styrke erhvervelsen af nøglekompetencer, ofte med fokus på digitale færdigheder og STEM-færdigheder samt kompetencer vedrørende miljømæssig bæredygtighed. I **Slovakiet** suppleres reformen med oprettelse af 40 regionale centre, der skal bistå skolerne med mentorordninger, rådgivning og høringsaktiviteter. Aktiviteten støttes via landets genopretnings- og resiliensplan. I **Slovenien, Nederlandene, Ungarn** og **Luxembourg** udbygges digitale færdigheder i læseplanerne på tværs af uddannelsesniveauer. I **Bulgarien** blev en ny national platform for e-undervisning lanceret i 2022 med støtte fra ESF, og den skal være operationel i skoleåret 2022/2023. Via platformen kan lærere udarbejde digitalt læringsindhold i form af lektioner, øvelser eller test med brug af forskellige elektroniske materialer. I **Rumænien** indføres standardiserede test for at forbedre overvågningen af uddannelsesresultaterne. I **Grækenland** er der for første gang udarbejdet et program overordnet for skolesystemet til evaluering af

12 000 elevers færdigheder i det græske sprog og matematik. Målet er at vurdere gennemførelsen af de nye læseplaner og elevernes læringsresultater på forskellige niveauer. Desuden omfatter handlingsplanen for digital uddannelse, der indgår i **Grækenlands** strategi for digital omstilling for perioden 2020-2025, en revision af læseplanerne, indførelse af et certifikat for 15-åriges grundlæggende IT-færdigheder og udarbejdelse af uddannelsesmaterialer til digital uddannelse til undervisning på primær- og sekundærtrinet. I **Portugal** skal skolenetværket "*Ciência Viva*", der støttes via genopretnings- og resiliensfaciliteten, styrke forsøgsundervisning inden for naturvidenskab og sætte øget fokus på naturvidenskabelige fag på primær- og sekundærtrinet.

Den digitale omstilling inden for uddannelsessektoren får et betydeligt løft via genopretnings- og resiliensfaciliteten. Medlemsstaterne skal gennemføre omfattende reformer og investeringer i digital uddannelse, og mere end 28 mia. EUR skal investeres i digital uddannelse¹³⁷. De fleste lande vil investere i digital infrastruktur og konnektivitet, ofte med fokus på at lukke den digitale kløft. Investeringerne sker parallelt med foranstaltninger til udbygning af elevernes og lærernes digitale kompetencer. Som led i landets genopretnings- og resiliensplan påtænker Tyskland eksempelvis at oprette kompetencecentre for digital uddannelse baseret på et system med samarbejde mellem læreruddannelsesinstitutioner og efteruddannelsesinstitutioner, universiteter og forskningsinstitutioner. **Bulgarien** vil i henhold til landets genopretnings- og resiliensplan investere i STEM-laboratorier på skoler, herunder højteknologiske klasseværelser, for at fremme digitale færdigheder og forbedre undervisningsmetoderne inden for STEM-fagene. Der oprettes et nationalt og tre regionale STEM-centre, der skal tilrettelægge kurser for lærere og udvikle undervisningsmateriale. Med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten planlægger **Grækenland** at investere i den digitale infrastruktur og laboratorieinfrastrukturen i landets uddannelsessystem generelt, og der er allerede leveret digitalt udstyr (herunder bærbare computere og tablets) til mere end en halv million elever og studerende i lavindkomstfamilier og til mere end 150 000 lærere på primær- og sekundærtrinet. Frem til udgangen af 2024 støtter **Spanien** den digitale omstilling af erhvervsuddannelserne ved at investere i digital og grøn uddannelse af undervisere på erhvervsuddannelser, omdanne klasseværelser til lokaler for anvendt teknologi, oprette klasser for iværksætter og ved at oprette et netværk af 50 ekspertisecentre, der skal fremme forskning og innovation. Som opfølgning på nye foranstaltninger, der blev vedtaget i juli 2021 inden for rammerne af landets genopretnings- og resiliensplan, stiller Spanien senest i 2025 bærbart udstyr til rådighed for mindst 300 000 elever fra sårbare grupper på offentlige skoler eller offentligt støttede skoler. Ligeledes skal interaktive digitale systemer (IDS) installeres, opdateres og vedligeholdes til mindst 240 000 skoleklasser i offentlige skoler for at muliggøre blandet læring, og der tilbydes digital uddannelse til 700 000 lærere. I januar 2022 undertegnede **Portugal** kontrakter, der finansieres under genopretnings- og resiliensfaciliteten, om køb af 600 000 nye bærbare computere til udlån til lærere og elever. Som led i landets genopretnings- og resiliensplan planlægger **Irland** at indføre bredbåndsinternet i omkring 1 100 grundskoler og tilbyde finansiering af IKT-infrastruktur, herunder udstyr og software, til mere end 3 100 grundskoler og højere uddannelsessteder.

¹³⁷ Tallet er baseret på metoden til søjle-tagging for resultattavlen for genopretning og resiliens. Det svarer til de anslåede omkostninger ved de foranstaltninger, der er afsat til "*Menneskelig kapital inden for digitalisering*" som primært eller sekundært politikområde. Beregningen er baseret på de 26 genopretnings- og resiliensplaner, som Kommissionen og Rådet godkendte frem til november 2022 (alle medlemsstater undtagen Ungarn). Der er tale om anslåede omkostninger. Den faktiske finansiering vil blive baseret på de opfyldte delmål og mål. Kommissionen vurderede omkostningsoverslagene, da de oprindelige planer blev forelagt og godkendt. Medlemsstaterne er ikke forpligtet til at indsende udgiftsbilag, og Kommissionen vil ikke kontrollere de faktiske omkostninger til foranstaltninger, der støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten.

Selv om adgangen til videregående uddannelse, navnlig for sårbare unge, stadig er en udfordring, skifter det politiske fokus i nogle medlemsstater til at "fremtidssikre" videregående uddannelser i forbindelse med den dobbelte omstilling. De fleste medlemsstater fokuserer på kvaliteten i de akademiske tilbud og søger at løse misforholdet mellem udbudte og efterspurgte kvalifikationer og færdiguddannedes adgang til arbejdsmarkedet samt de videregående uddannelsesinstitutioners internationale konkurrenceevne. Nogle lande gennemfører også større forvaltningsreformer, herunder styrkelse af resultatbaseret finansiering. **Cypern** har nedsat en national arbejdsgruppe med det formål at udnytte de nye muligheder i forbindelse med initiativet Europauniversiteter, som skal styrke samarbejdet mellem videregående uddannelsesinstitutioner i Europa. **Bulgarien** gennemfører en pakke af foranstaltninger for at øge kravene til undervisningspersonale, forbedre akkrediteringssystemet, ændre certificeringen af undervisningspersonale og indføre foranstaltninger mod plagiering. For at opfylde kvalifikationsbehovene i hurtigtvoksende sektorer vil der i nogle medlemsstater, f.eks. **Tjekkiet, Sverige og Finland**, blive oprettet nye studieprogrammer og studiepladser under genopretnings- og resiliensfaciliteten. I **Finland** skal videregående uddannelsesinstitutioner udvide optaget med mindst 600 studiepladser i 2022 på bachelorniveau. I **Italien** er der planlagt oprettelse af tre digitale uddannelsescentre (DEH) med fokus på digital omstilling i de videregående uddannelser. **Slovakiet** indfører resultatkontrakter mellem skoler og regeringen for at støtte profilering og diversificering af universiteter på grundlag af specifikke styrker og udviklingsmuligheder. Kun en håndfuld lande har fastlagt målrettede strategier for at øge inklusion og tilgængelighed på de videregående uddannelser. Under rammen "Funding the Future" øger **Irland** finansieringen af støtte til studerende, giver mulighed for finansiering af bæredygtige videregående uddannelser og planlægger at forbedre kvaliteten i de videregående uddannelser. Ligeledes fjernes kvalifikationskløfter og underrepræsenterede grupperes deltagelse øges ved gradvist at reducere studiegebyrerne og øge antallet af stipendier, samtidig med at studielån udfases. På samme måde øger **Spanien og Italien** antallet af stipendier og investerer i studieboliger.

Fleere medlemsstater har indført omfattende reformer af erhvervsuddannelsessystemerne. I **Portugal** indgik regeringen og arbejdsmarkedets parter i overensstemmelse med reformen i henhold til genopretnings- og resiliensplanen en trepartsaftale om erhvervsuddannelse og kvalifikationer i juli 2021. Aftalen har til formål at skabe et mere smidigt og fleksibelt forvaltningssystem med vægt på digital læring og udvikling af mellemlange og lange videregående erhvervsuddannelser. I marts 2022 indførte **Spanien** inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen en lov, hvor to eksisterende erhvervsuddannelsessystemer (inden for hhv. uddannelse og arbejdsmarked) samles under samme ramme med det formål at anlægge et livslangt læringsperspektiv. Loven blev fulgt op af en aftale om innovation, internationalisering inden for erhvervsuddannelse samt digital og grøn omstilling. I **Bulgarien** skal en ajourføring af listerne over erhvervsfaglig beskæftigelse og standarder fungere som pilotprojekt inden for rammerne af en strategisk ESF+-operation, der blev vedtaget i 2022. Som led i genopretnings- og resiliensplanen påtænkes nye ændringer af de lovgivningsmæssige rammer for erhvervsuddannelser, hvor der indføres ændringer af listen over erhverv, der er omfattet af erhvervsuddannelserne, og de tilhørende programmer afstemt efter arbejdsmarkedets behov. Derudover skal 24 ekspertisecentre inden for erhvervsuddannelse opdateres under genopretnings- og resiliensplanen, hvor der ydes støtte til aktiviteterne under ESF+. **Letland** ændrede i marts 2022 loven om erhvervsuddannelse, og udvidede dermed mulighederne for at opnå kvalifikationer uden for en bestemt skole, f.eks. via mobilitet, i andre uddannelsesinstitutioner eller arbejdsmiljøer, samt via ikkeformel læring. Der blev ligeledes indført en modulær tilgang. Via reformen præciseres også betingelserne for

læringleuddannelser og arbejdsbaseret læring, og der indføres ulykkesforsikring for studerende, bedre sporing af færdiguddannede og kategorisering af udvalgte erhvervsuddannelsesskoler som ekspertisecentre. I 2022 har **Litauen** indført eller vil indføre en række reformer af erhvervsuddannelserne, som omfatter læringleuddannelser, kompetencevurdering, konsolidering af erhvervsuddannelsesnetværket samt erhvervsekspertisecentre som følge af forpligtelser i den nationale genopretnings- og resiliensplan.

Medlemsstaterne har udvidet mulighederne for, at færdiguddannede fra erhvervsuddannelser på sekundærtrinet kan få adgang til mellemlang og lang videregående uddannelse i overensstemmelse med søjleprincip 1 (uddannelse, erhvervsuddannelse og livslang læring). **Ungarn** har eksempelvis ændret pointsystemet for adgang til videregående uddannelse, så det også bliver muligt at beregne adgangspoint på grundlag af erhvervsuddannelse fra og med studieåret 2021/2022. I **Sverige** blev kravene til de nationale erhvervsrettet sekundæruddannelse på andet trin ændret, så de studerende nu kan generelt kan kvalificere sig til videregående uddannelse, f.eks. hvad angår sprogkrav på svensk og engelsk. **Italien** øger antallet af videregående erhvervsuddannelsesinstitutioner ved at oprette netværk af virksomheder, universiteter og forskningscentre, lokale myndigheder og uddannelsessystemer. Ved at ændre ordningen vedrørende "teknologiske specialiseringskurser" har **Portugal** styrket den type kursers status som postsekundær ikke-tertiær vekseluddannelse, der giver kvalifikationer baseret på specialiseret teknisk uddannelse. Under genopretnings- og resiliensplanen etablerer **Rumænien** mulighed for gennem erhvervsuddannelse at få adgang til videregående teknisk uddannelse ved at sikre et fuldt uddannelsesforløb for studerende på tosporet sekundæruddannelse, så de kan fortsætte på de videregående uddannelser. Reformen ledsages af flere investeringer støttet via genopretnings- og resiliensplanen, og formålet er at øge kvaliteten i de tosporede uddannelser og gøre dem mere attraktive og mere relevante for arbejdsmarkedet. Andelen af elever på denne type sekundæruddannelse forventes at stige fra 17 % til 40 % frem til 2026.

Færdigheder, der er relevante for den grønne og den digitale omstilling, sættes i fokus i flere medlemsstaters brede strategier for færdigheder eller beskæftigelsesforanstaltninger. I henhold til landets genopretnings- og resiliensplan og som supplement til den kommende Europæiske Socialfond Plus (ESF+) planlægger **Spanien** at finansiere omskoling af arbejdstagere, der er udsatte på arbejdsmarkedet, så de kan opnå nye færdigheder af relevans for den digitale og grønne omstilling samt ønskede produktivetsforbedringer. Derudover gennemføres en undersøgelse for at afdække, hvilke færdigheder der er behov for i mindst 23 produktionssektorer. **Litauen** har under landets genopretnings- og resiliensplan iværksat et pilotprogram for at øge omfanget af og diversiteten i landets beskæftigelsesforanstaltninger. Formålet var at bidrage til målene for den digitale og grønne omstilling og fremme den cirkulære økonomi. Med særlig vægt på digitale og grønne færdigheder har **Grækenland** gennemført en reform af det nationale system for livslang læring, og fra udgangen af 2022 tilbydes særlige uddannelsesprogrammer til omkring en halv million mennesker for at forbedre deres digitale og grønne færdigheder. I **Cyperns** nationale strategi for livslang læring 2021-2027 indgår en specifik søjle for grøn omstilling og bæredygtighed. For at opfylde efterspørgslen efter færdigheder, der er i konstant forandring, måler og estimerer nogle medlemsstater behovene for færdigheder som grundlag for politikken på området. **Estland** og **Irland** kortlægger eksempelvis den fremtidige mangel på færdigheder ved at gennemføre en deltagelsesbaseret proces, hvor man som hovedregel involverer repræsentanter for offentlige myndigheder, offentlige arbejdsformidlinger, arbejdsgivere, arbejdsmarkedets parter, universiteter og forskellige eksperter.

Som forberedelse til den digitale omstilling følger mange af medlemsstaterne brede strategier for at forbedre den voksne del af befolkningens digitale færdigheder. De politiske tiltag fokuserer som hovedregel på at tilbyde direkte uddannelse og opkvalificering inden for digitale færdigheder. Under landets genopretnings- og resiliensplan ønsker **Spanien** for eksempel at forbedre niveauet af digitale færdigheder i hele befolkningen. Et af tiltagene er at etablere et netværk af støttecentre for uddannelse i grundlæggende og avancerede digitale færdigheder, herunder tiltag til at styrke de ældre eller formidle uddannelse af børn fra sårbare grupper samt en række kendskabsopbyggende kampagner. Spanien planlægger også aktiviteter for at øge befolkningens digitale kompetencer generelt gennem samarbejde med den private sektor, herunder den åbne uddannelsesplatform "*Digitalizate Plus*" og udarbejdelse af digitale materialer til udbredelse af og undervisning i det spanske sprog frem til udgangen af 2025. Nogle medlemsstater, f.eks. **Tjekkiet** og **Estland**, foretager betydelige investeringer i specifikke programmer til digital opkvalificering rettet mod befolkningen generelt. Det gælder også uddannelsesprogrammer inden for digitale færdigheder til konkrete målgrupper såsom jobsøgende, særlige specialister og arbejdsgivere, herunder især SMV'er. I september 2021 vedtog den vallonske regering i **Belgien** et nyt udkast til et dekret om styrkelse af grundlæggende digitale færdigheder. I dekretet planlægges et øget antal uddannelses timer, standardiseret pædagogik, koordinering med arbejdsformidlingerne og en mere stabil og øget finansiering af strukturerne bag uddannelsen. I **Luxembourg** blev der i oktober 2021 vedtaget en national handlingsplan for digital inklusion med et særligt vigtigt afsnit om digitale færdigheder. I henhold til planen skal der sættes fokus på digitale færdigheder i formel og ikke-formel uddannelse på alle uddannelsesniveauer og for alle aldersgrupper med særlige initiativer til at gøre borgerne digitalt selvstændige. Med det mål at udvikle digital uddannelse og styrke de digitale kompetencer hos borgerne og ansatte i forskellige sektorer har **Polen** i henhold til genopretnings- og resiliensplanen udarbejdet en plan for udvikling af digitale kompetencer i perioden 2023-2030. **Malta** udarbejder en "status på digitale færdigheder" for arbejdsstyrken, og resultaterne skal foreligge ved udgangen af 2022. Som en del af den omfattende reform vedrørende livslang læring under genopretnings- og resiliensplanen udsendte **Finland** i foråret 2022 den første indkaldelse af ansøgninger vedrørende levering af uddannelse til styrkelse af digitale færdigheder og/eller grønne færdigheder. **Bulgarien** investerer i etableringen af en platform for voksenuddannelse under genopretnings- og resiliensplanen, hvor målet er at uddanne 500 000 personer i digitale færdigheder. I form af en investering under genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Rumænien** at omdanne flere biblioteker til knudepunkter for digitale færdigheder, hvor 100 000 personer fra dårligt stillede samfundsgrupper kan modtage undervisning i grundlæggende digitale færdigheder. I henhold til **Irlands** strategi for voksnes læse-, skrive- og regnefærdigheder og digitale færdigheder tilbydes gratis støtte til voksne til undervisning i grundlæggende digitale færdigheder, der er nødvendige for samfundsdeltagelsen. Som en del af genopretnings- og resiliensplanen vedtog **Cypern** en national handlingsplan for e-færdigheder, der skal styrke de digitale færdigheder i hele samfundet.

Erhvervsuddannelse kan spille en central rolle med hensyn til at fremme digitale færdigheder. **Spanien** investerer inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen i en digital omstilling af erhvervsuddannelserne, og indsatsen omfatter nøgleaktioner vedrørende digital og grøn uddannelse for undervisere på erhvervsuddannelser og omdannelse af klasseværelser til undervisningsmiljøer, hvor teknologiske arbejdsmiljøer kan genskabes i praksis. I **Litauen** indeholder lovgivningen om lærlingeordningen under genopretnings- og resiliensplanen et specifikt mål for den digitale omstilling, hvor mindst 40 % af lærlingeuddannelserne skal have fokus på digitale færdigheder. For at opfylde det stigende behov for digitale færdigheder reviderer **Portugal** erhvervsuddannelsernes indhold, der indgår i den nationale fortegnelse over kvalifikationer på området. Revisionen er især

rettet mod undervisningsmoduler vedrørende teknologier og værktøjer med henblik på at udvikle de færdigheder, der er størst behov for i en erhvervsmæssig sammenhæng baseret på estimerede behov for færdigheder.

I forbindelse med den europæiske grønne pagt og behovet for en fremskyndet omstilling til ren energi på baggrund af Ruslands angrebskrig mod Ukraine gennemfører medlemsstaterne forskellige tiltag til at fremme og udvikle færdigheder til den grønne omstilling. Estlands genopretnings- og resiliensplan omfatter eksempelvis investeringer i grønne færdigheder med det mål at opkvalificere og omskole arbejdsstyrken, så den samlet opnår en bredere viden og færdigheder, der er relevante i den grønne økonomi. Investeringerne skal tilskynde til indførelse af grønne teknologier gennem vidensoverførsel, modernisering af indholdet i og tilrettelæggelsen af faglige uddannelsesprogrammer inden for videregående uddannelse og erhvervsuddannelse samt tilbud om opkvalificering og omskoling. Nye faglige standarder bliver udviklet, hvor det er relevant, og eksisterende ajourført, med fastlæggelse af læringsresultater inden for grønne færdigheder og udvælgelse af særlige områder og færdigheder med størst indvirkning på den grønne omstilling. Desuden indeholder Estlands plan for retfærdig territorial omstilling i regionen Ida-Viru, der er afhængig af olieskifer, foranstaltninger med fokus på opkvalificering og omskoling af arbejdstagere og jobsøgende samt tilbud om hjælp til jobsøgning og aktiv inklusion af jobsøgende. I Sverige har regeringen fremsat forslag om at investere 100 mio. SEK i 2022 for at styrke klimarelaterede færdigheder (*kompetenslyft för klimatet*). Det svenske innovationsagentur, Vinnova, arbejder i øjeblikket på et forslag til, hvordan aktionen skal udformes, f.eks. hvilke programmer der skal betragtes som støtteberettigede, hvordan midlerne skal fordeles, og hvilken myndighed der skal være ansvarlig for administrationen. I Danmark blev der i april 2022 vedtaget en pakke på 100 mio. DKK til grøn uddannelse og opkvalificering. Finansieringen skal bl.a. gå til investeringer i udstyr og kompetenceudvikling for undervisere, primært inden for landbrug, fødevarer, teknologi, byggeri og transport. På det mere generelle niveau kan alle udbydere af erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelse ansøge om finansiering til at udvikle og afprøve uddannelsesforløb inden for klimatilpasning og grøn omstilling i perioden 2022-2025.

Uddannelsesudbuddet er et vigtigt politikområde med hensyn til at opfylde kvalifikationsbehovene i forbindelse med den grønne omstilling. I nogle medlemsstater, f.eks. Irland og Spanien, tilbydes særlige uddannelsesprogrammer for specialister i sektorer og erhverv, hvor der er stor efterspørgsel efter grønne job. Som en del af genopretnings- og resiliensplanen indfører Malta et uddannelses- og certificeringsprogram i bygge- og anlægsindustrien med fokus på renovering. Østrig gennemfører et initiativ vedrørende klimaindsatsen med titlen *klimaaktiv*, der er igangsat af Østrigs ministerium for klimaindsats, miljø, energi, mobilitet, innovation og teknologi, hvor innovativt indhold indføres i de eksisterende uddannelsesprogrammer, og tilbyder i øjeblikket kvalifikationer til specialister på områderne byggeri og renovering, energi og bygningsteknologi, grøn IT, energibesparelser, energiforvaltning, energirådgivning og mobilitet. Der gennemføres også initiativer til at øge arbejdsløses interesse i at deltage i uddannelse i grønne færdigheder. I Danmark har ufaglærte og arbejdere med forældede kvalifikationer ret til højere arbejdsløshedsydelse (110 % af grundniveauet), hvis de påbegynder en erhvervsuddannelse i et erhverv med mangel på arbejdskraft, herunder uddannelse i grønne job.

For at øge deltagelsen i voksenuddannelse, navnlig blandt lavtuddannede arbejdstagere, indfører medlemsstaterne foranstaltninger til mere effektivt opsøgende arbejde i overensstemmelse søjleprincip 1 og 4 (henholdsvis uddannelse og livslang læring og aktiv støtte til beskæftigelse). I den flamske del af Belgien har man for eksempel, delvist finansieret via genopretnings- og resiliensfaciliteten, iværksat en strategi, der er målrettet

mod specifikke segmenter af den voksne befolkning, samtidig med at man udvikler en ordning for individuelle læringskonti og foranstaltninger vedrørende støtte til udbydere af voksenuddannelse og styrkelse af partnerskaber inden for livslang læring. Det skal supplere den individuelle ret til 5 dages uddannelse pr. ansat pr. år (i fuldtidsækvivalenter), der gennemføres i 2024 på føderalt plan i forbindelse med genopretnings- og resiliensplanen. I **Grækenland** er individuelle læringskonti det centrale element i en betydelig reform af voksenuddannelsesudbuddet, der gennemføres inden for rammerne af landets genopretnings- og resiliensplan, og som har til formål bedre at imødekomme arbejdsmarkedets behov gennem en forbedret mekanisme til estimering af behovet for færdigheder. Gennemførelse af individuelle læringskonti med støtte fra ESF+ indgår i **Cyperns** omfattende strategi for livslang læring for perioden 2021-2027. Strategien skal bl.a. sikre, at livslang læring er tilgængelig og relevant for alle voksne. I henhold til **Litauens** genopretnings- og resiliensplan skal der udvikles et nyt IT-system baseret på modellen for individuelle læringskonti for voksne, der ønsker videreuddannelse, samtidig med at der gives adgang til tilhørende serviceydelser såsom faglig vejledning og anerkendelse af færdigheder og kompetencer. For at sikre en bedre sammenhæng mellem programmerne for voksenuddannelse og arbejdsmarkedets behov har **Kroatien** tilpasset voksenuddannelsesprogrammerne til den kroatiske referenceramme for kvalifikationer (CROQF) og udvidet anerkendelsen af uformel og ikke-formel læring. I **Danmark** skal et initiativ vedrørende jobrotation sikre arbejdstagerne mulighed for at deltage i undervisning og livslang læring, idet der tilbydes vikarordninger for medarbejdere, hvor tiden sætter begrænsninger. I september 2021 indførte **Ungarn** et program (175 mio. EUR) vedrørende opkvalificering af 70 000 arbejdstagere frem til 2025 med fokus på at inddrage dårligt stillede grupper såsom lavtuddannede arbejdstagere, unge, arbejdstagere over 50 år og personer med handicap.

Medlemsstaterne ønsker at sikre anerkendelse af og kendskab til mikroeksamensbeviser af høj kvalitet, så de i stigende grad anvendes på tværs af uddannelses- og arbejdsmarkedssystemerne i overensstemmelse med søjleprincip 1 og 4 (om henholdsvis uddannelse og livslang læring og aktiv støtte til beskæftigelse). De er et instrument, der giver et godt udgangspunkt for at tilbyde hurtig og målrettet opkvalificering og omskoling til arbejdstagere, lærende og jobsøgende i forbindelse med den dobbelte omstilling, og nogle medlemsstater institutionaliserer brugen og anerkendelsen af mikroeksamensbeviser. I **Irland** mikroeksamensbeviser været omfattet af Irlands nationale referenceramme for kvalifikationer siden oprettelsen heraf i 2003. I 2022 tildeles de af en række udbydere, herunder videregående uddannelsesinstitutioner, erhvervsuddannelser og ikkeformelle udbydere. De anerkendes i stigende grad af arbejdsmarkedets aktører, da de giver målrettede, fleksible muligheder for opkvalificering, der kan verificeres. I **Nederlandene** kan mikroeksamensbeviser (*edubadges*) udstedes via internettet, og modtagerne kan gemme og videresende dem til arbejdsgivere eller uddannelsesudbydere for at gøre voksenuddannelse mere fleksibel og tilgængelig. Efter vedtagelsen i 2021 af en ny lov om voksenuddannelse i henhold til landets genopretnings- og resiliensplan indgår "mikroeksamensbeviser" som en del af den formelle voksenuddannelse i **Kroatien**. Kroatiens nationale kvalifikationsramme omfatter læringsenheder for korte uddannelseskurser, der helt eller delvist kan lede til at givet kvalifikationsniveau. **Spanien** har for nylig i kraft af den nye lov om erhvervsuddannelse (organisk lov nr. 3/2022) integreret mikroeksamensbeviser i de formelle erhvervsuddannelser med mulighed for at akkumulere og samle separate eksamensbeviser til et formelt erhvervsuddannelsesbevis. På samme måde giver **Letlands** nye lov om erhvervsuddannelser fra marts 2022 mulighed for at samle mikroeksamensbeviser til en fuld uddannelse eller at bruge dem som enkeltvise kvalifikationsbeviser. **Estland** foretager en revision (igangværende) af loven om voksenuddannelse med det mål at regulere indhold, udbud, kvalitet og varighed af de uddannelsesforløb, der fører til tildeling af

mikroeksamensbeviser. I nogle andre medlemsstater, f.eks. **Polen, Slovenien** og **Finland**, gennemføres høringer og drøftelser om retlige initiativer vedrørende mikroeksamensbeviser. Polen modtager støtte via ESF+ til indførelse af mikroeksamensbeviser.

Den styrkede ungdomsgaranti er fortsat den politiske hjørnesten i fremme af strukturreformer og foranstaltninger, der støtter unges beskæftigelsesegnethed. Under den styrkede ungdomsgaranti har nogle medlemsstater i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte) og i forbindelse med foranstaltninger, der støttes med EU-midler (ESF+, genopretnings- og resiliensfaciliteten), iværksat nye initiativer til gennemførelse af den styrkede ungdomsgaranti. I slutningen af 2021 vedtog **Portugal** en "styrket national plan for gennemførelsen af ungdomsgarantien", og i juni 2021 indførte **Spanien** planen "ungdomsgaranti plus, 2021-2027" sammen med "ungdomsstrategien for 2030". **Litauen, Sverige** og **Estland** (sidstnævnte som led i genopretnings- og resiliensplanen) har for nylig vedtaget nye planer for gennemførelse af ungdomsgarantien. Andre medlemsstater, f.eks. **Kroatien** og **Grækenland**, ajourfører planerne for gennemførelse af ungdomsgarantien, og **Bulgarien** arbejder på en national rammeaftale om gennemførelse af ungdomsgarantien.

Et betydeligt antal medlemsstater, der også modtager støtte i form af midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten, gennemfører reformer og nye programmer, herunder incitament til ansættelse og ledsagende ordninger rettet mod unge. Målet er at forbedre unges beskæftigelsesegnethed i overensstemmelse med søjleprincip 1 og 3 (uddannelse og livslang læring og lige muligheder). I **Estland** omfatter genopretnings- og resiliensplanen en række foranstaltninger til støtte for unge såsom en kvalifikationsreform til støtte for den digitale omstilling, herunder nye karrieremuligheder for både beskæftigede og arbejdsløse gennem opkvalificering og omskoling inden for IKT. En anden foranstaltning kaldet "Mit første job" har til formål at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden ved at tilskynde til ansættelse af unge med ringe erhvervs erfaring, hvor løntilskud og uddannelsesmuligheder kombineres. I **Grækenland** letter programmet "*Proto Ensimo*" (første stempel) unges første indtræden på arbejdsmarkedet og skaber nye job i den private sektor ved at yde støtte på 600 EUR (eller 300 EUR ved deltidsarbejde) til både unge arbejdstagere og arbejdsgivere. **Spanien** har medtaget "investering i ungdomsarbejdsløshed" i genopretnings- og resiliensplanen i form af tre programmer. "*Tandem*"-programmet sigter mod faglig kompetence gennem uddannelse i sammenhæng med beskæftigelse. Mindst 25 % af programmet fokuserer på klimarelaterede færdigheder, og 25 % fokuserer på digitale færdigheder. Det andet program er "*First Experience*"-programmet, som er rettet mod den første erhvervs erfaring. Mindst 20 % af programmet er afsat til klimarelaterede færdigheder og 20 % til digitale færdigheder. Endelig omhandler "*Investigo*"-programmet arbejde i forbindelse med udviklingen af et forskningsprojekt. **Cypern** planlægger som led i genopretnings- og resiliensplanen at oprette mobile offentlige arbejdsformidlinger for at forbedre det opsøgende arbejde over for unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse (NEET'er). Desuden omfatter Cyperns genopretnings- og resiliensplan også en ordning, hvorunder der ydes tilskud til arbejdsgivere i den private sektor som incitament til at ansætte unge arbejdsløse og NEET'er (i alderen 15-29 år) og tilbyde 2 måneders uddannelse. Cypern har også til hensigt at skabe bedre sammenhæng mellem de kvalifikationer, der erhverves på uddannelserne, og de kvalifikationer, der efterspørges på arbejdsmarkedet, ved at udvide pilotsporingsmekanismen for færdiguddannede til at omfatte alle videregående uddannelsesinstitutioner senest i 2023. Endelig planlægger Cypern under ESF+ også at gennemføre "*Aim-Learn-Master-Achieve*"-initiativet (ALMA), som er rettet mod unge, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, og navnlig dårligt stillede unge. ALMA-initiativet fremmes gennem samarbejde/partnerskab mellem de offentlige arbejdsformidlinger, arbejdsgivere/virksomheder samt andre potentielle partnerorganisationer. **Slovakiet** planlægger at ajourføre initiativet "Graduate practice", som

har til formål at øge dårligt stillede jobsøgendes beskæftigelsesegnethed (f.eks. NEET'er, unge, der forlader skolen) gennem erhvervelse og styrkelse af arbejdsfærdigheder i form af praktisk erfaring opnået i en virksomhed.

Nogle medlemsstater har iværksat initiativer til at forbedre integrationen af ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet og deres beskæftigelsesegnethed, hvilket også vil bidrage til at løse udfordringerne i forbindelse med de demografiske ændringer i overensstemmelse med søjleprincip 3 og 4 (lige muligheder og aktiv støtte til beskæftigelse). I forbindelse med pandemien lempede **Luxembourg** midlertidigt reglerne vedrørende grænser for lønnet beskæftigelse for personer, der er gået på førtidspension, for at dække behovet for personale i forskellige sektorer, navnlig sundhedssektoren.

Flere og flere medlemsstater vedtager foranstaltninger vedrørende permanent familieorlov og særlig orlov for personer med omsorgsforpligtelser for at støtte en højere deltagelse på arbejdsmarkedet for kvinder i overensstemmelse med søjleprincip 2 og 9 (ligestilling mellem kønnene og balance mellem arbejdsliv og privatliv). I **Belgien** blev orlovsperiodens maksimale varighed ved uformel pleje af plejekrævende personer pr. 1. september 2021 forlænget til tre måneder ved fuldtidsarbejde eller seks måneder ved 1/5 eller halvtidsarbejde. I **Danmark** trådte der i august 2022 nye regler i kraft, hvorefter barselsydelse fordeles ligeligt mellem forældrene svarende til 24 ugers løn under barsels- eller fædreorlov. En del af orloven kan overføres fra den ene forælder til den anden. I august 2022 godkendte **Irlands** regering den generelle ordning for den planlagte lov Work-Life Balance and Miscellaneous Provisions Bill, hvorved man indfører en ret til fem feriedage om året til behandling i forbindelse med alvorlig sygdom og udvider den nuværende ret til pauser til amning i henhold til Maternity Protection Act fra seks måneder til to år. Desuden blev Irlands lov Parent's Leave Act fra 2019 ajourført i oktober 2021, hvorved den betalte forældreorlov blev forlænget fra fem til syv uger, som kan anvendes fleksibelt, indtil barnet fylder to år. **Italien** gennemførte i juni 2022 en reform for at fremme balancen mellem arbejdsliv og privatliv for arbejdstagere med omsorgsforpligtelser som forældre og/eller omsorgspersoner, sikre en mere ligelig fordeling af omsorgsforpligtelser mellem mænd og kvinder og fremme ligestilling mellem kønnene både på arbejdspladsen og i familien. Fra 2022 blev lovgivningen ajourført med indførelse af obligatorisk og frivillig fædreorlov på henholdsvis 10 dage og en dag (hvis den overføres fra moderen). Desuden skal en lov vedtaget i april 2022 støtte børnefamilierne og fremme balance mellem arbejdsliv og familieliv, idet der indføres en generel månedlig ydelse for alle forsørgelsesberettigede børn, gennemføre reformer af forskellige former for familieorlov, indføre incitament for kvinder med omsorgsforpligtelser til at gå ind i arbejdsstyrken og sikre udvikling af en politik til støtte for familier med udgifter til skole og uddannelse. I november 2021 indførte **Cypern** en reform, hvorved barselsorloven udvides fra 18 til 22 uger ved det andet barn, ved fødsel, adoption eller surrogatmor, og til 26 uger ved det tredje barn. Fædreorloven er på to uger, som skal afholdes senest 16 uger efter barnets fødsel eller adoption. Ved udgangen af 2022 planlægger **Cypern** også at indføre retten til betalt forældreorlov, retten til at tage forældreorlov på en fleksibel måde og retten til omsorgsorlov. I 2022 traf **Litauen** foranstaltninger til at indføre ekstra feriedage for forældre under hensyntagen til antallet af børn og børnenes handicapstatus (se afsnit 2.3.2). **Finland** gennemførte pr. den 4. september 2022 en reform af forældreorloven med det formål at øge ligestillingen mellem forældrenes arbejdsliv gældende for forskellige familieformer, og begge forældre tildeles en kvote på 160 dage med forældreydelse. Heraf kan højst 63 dage med forældreydelse overføres til en anden forælder eller værge, ægtefælle eller den anden forælders ægtefælle. I resten af graviditeten tildeles en graviditetsydelse på i form af dagpenge i 40 dage. Orloven kan anvendes i forskellige perioder, indtil barnet fylder to år. Fra den 2. august 2022 indførte **Nederlandene** en ret til betalt forældreorlov på 9 uger med en sats på 70 % af den daglige løn. I november

2021 øgede **Frankrig** antallet af orlovsdage (310 dage, der skal afholdes over tre år, og som kan overføres én gang) og den økonomiske støtte, som forældre med et alvorligt sygt barn har ret til. Desuden har forældrene ret til to dages orlov, hvis barnet diagnosticeres med en kronisk sygdom. I 2022 blev gratis børnepasningsordninger i **Malta** udvidet til at omfatte ansatte, der arbejder om aftenen, i weekenden eller i skiftehold. Desuden indføres en ny lov fra juli 2022, hvorved fædreorlov forlænges til 10 dage fra fødsel eller adoption for fædre og andre, der indgår som anden forælder. Desuden får hver forælder til et barn under 8 år ret til 4 måneders betalt forældreorlov, ret til ulønnet omsorgsforlovs på 5 arbejdsdage om året og ret til fleksible arbejdsordninger for arbejdstagere med børn under 8 år og omsorgspersoner. Fra august 2022 har faderen eller den mandlige værge i **Bulgarien** ret til 2 måneders betalt plejeorlov (710 BGN, ca. 363 EUR) for børn op til 8 år, forudsat at de ikke tidligere har benyttet lignende ordninger.

Medlemsstaterne indfører foranstaltninger vedrørende delarbejde og fleksible arbejdsordninger for familier og personer med omsorgsforpligtelser i overensstemmelse med søjleprincip 2 og 9 (om ligestilling mellem kønnene og balance mellem arbejdsliv og privatliv). I januar 2021 indførte **Tjekkiet** en lovændring, så ansatte, der arbejder på deltid, har mulighed for at dele én stilling. Formålet med foranstaltningen er at udvide de fleksible arbejdsordninger. Den medfinansieres af ESF, og de finansielle incitament dækker en del af lønnen, støtte til familiepolitiske koordinatore i regionerne samt metodevejledninger, politiske analyser og bedste praksis. I **Irland** ønsker man ved den planlagte lov Work-Life Balance and Miscellaneous Provisions Bill at give omsorgspersoner ret til at anmode om fleksible arbejdsordninger, herunder komprimeret eller nedsat arbejdstid. Ved udgangen af 2022 planlægger **Cypern** at give erhvervsaktive forældre med børn under 8 år og omsorgspersoner ret til at anmode om fleksible arbejdsordninger. I 2022 blev der i **Litauen** truffet foranstaltninger til at indføre muligheden for at arbejde mindre end fuld tid og tilrettelægge distancearbejde og fleksible arbejdstider for gravide eller ammende kvinder eller enlige forældre med børn op til 14 år (eller op til 18 år i tilfælde af børn med handicap), og for forældre med børn op til 8 år.

Flere medlemsstater har truffet foranstaltninger til at fremme aktivering, støtte kvinders beskæftigelse og fjerne den kønsbestemte lønforskel i overensstemmelse med søjleprincip 2 og 4 (om ligestilling mellem kønnene og aktiv støtte til beskæftigelse). I **Irland** blev loven om oplysning om kønsbestemte lønforskelle ajourført i juli 2021, og herefter skal organisationer rapportere om den kønsbestemte lønforskel ved at angive lønforskelle mellem kvindelige og mandlige ansatte, herunder bonus. Kravet gælder i første omgang for organisationer med 250 eller flere ansatte, og kommer senere til at gælde for organisationer med 50 ansatte eller derover. I henhold til loven skal arbejdsgiverne også angive årsagerne til forskellene og de foranstaltninger, der er truffet for at udligne forskellene (forslag; ikke obligatoriske). I **Italiens** finanslov for 2022 er der planlagt en forhøjelse på 50 mio. EUR om året fra og med 2023 til den fond, der støtter ligeløn. Midlerne skal gå til interventioner til støtte og anerkendelse af den sociale værdi af den økonomiske udvikling for at skabe ligeløn og lige muligheder på arbejdspladsen. Der er desuden vedtaget en national strategiplan, hvor målet er at fastlægge god praksis for bekæmpelse af kønsstereotyper, fjerne den kønsbestemte forskel i beskæftigelsesfrekvens, opnå lige deltagelse i forskellige økonomiske sektorer, afhjælpe løn- og pensionsforskelle og opnå en ligelig kønsfordeling i beslutningsprocesserne. Desuden omfatter den italienske genopretnings- og resiliensplan investeringer, der skal fremme kvindelige iværksættere og støtte gennemførelsen af innovative erhvervsprojekter for virksomheder, der er etableret og drives af kvinder eller primært kvinder, og investeringer i et certificeringssystem for virksomheder, der støtter ligestilling mellem kønnene i den daglige praksis. **Frankrig** indførte med en lov af december 2021 en række foranstaltninger, der skal fremme økonomisk og erhvervmæssig ligestilling mellem kvinder og mænd. Fra den 1.

marts 2022 skal arbejdsgivere med mindst 1 000 ansatte årligt offentliggøre forskelle i repræsentationen af kvinder og mænd blandt topledere og medlemmer af ledelsesorganer. Oplysningerne offentliggøres på det franske beskæftigelsesministeriums hjemmeside fra den 1. marts 2023 og frem. Loven indeholder også bestemmelser om indførelse af en kvote på 30 % i virksomhedernes ledelser fra den 1. marts 2026, som øges med tiden (40 % fra den 1. marts 2029). I oktober 2021 vedtog **Grækenland** rammerne for børnepasningsordninger for børn mellem to måneder og to et halvt år og for gennemførelsen af den såkaldte "lokale dagpleje" for at støtte kvinders adgang til arbejdsmarkedet og fremme balancen mellem arbejdsliv og privatliv. Forud for gennemførelsen på nationalt plan vil der blive gennemført en pilotfase i 33 kommuner.

Medlemsstaterne indførte nye initiativer og vedtog reformer for at forbedre rekrutteringen og beskæftigelsesegnheden for personer med handicap i overensstemmelse med søjleprincip 17 (inklusion af personer med handicap). I **Belgien** finansieres reformen Talents-Impulsion-Mobilisation af de offentlige arbejdsformidlinger i Vallonien under Belgiens genopretnings- og resiliensplan med det formål at tilbyde mere individualiserede tjenester og muligheder for sårbare jobsøgende, herunder personer med handicap. **Bulgarien** planlægger at gennemføre et program, der støtter bæredygtig beskæftigelse for sårbare grupper, herunder personer med handicap, med et budget på 51,1 mio. EUR, der finansieres af ESF+. Foranstaltningen er rettet mod 3 600 personer fra sårbare grupper, herunder personer med handicap, der støttes i form af tilskud til beskæftigelse, mentorordninger, tilpasning af arbejdsmiljøet og transport. I oktober 2022 udvidede **Tjekkiet** incitamenterne til at ansætte personer med handicap. For at udvide de serviceydelser, som de offentlige arbejdsformidlingers tilbyder personer med handicap, vedtog **Irland** i juli 2021 en metode til tidlig inddragelse. Via metoden, der forventes at være fuldt implementeret ved udgangen af 2022, skal de irske offentlige arbejdsformidlinger aktivt tilbyde og levere serviceydelser og støtte til jobsøgende med handicap så hurtigt som muligt. Deltagelse er frivillig, og der fokuseres på personens behov og de hindringer, som personer med handicap møder. I februar 2022 vedtog **Kroatien** en lov om ændring af arbejdsmarkedsloven, hvorved betingelserne for tildeling af økonomisk støtte til arbejdsløse med handicap forbedres og det kontante tilskud fastsættes til 10 % af nettomindstelønnen. Som en del af gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen vedtog **Letland** i august 2021 en plan til fremme af lige muligheder for personer med handicap. Målet med planen er at tilpasse reglerne for handicapstatus og indføre foranstaltninger til inklusion på arbejdsmarkedet samt adgang til infrastruktur og bygninger. Litauen har vedtaget en ændring, hvorved anvendelsesområdet for den aktive arbejdsmarkedspolitik udvides til at omfatte personer med handicap. Det nye initiativ har til formål at gøre det lettere for personer med handicap at komme ind på det åbne arbejdsmarked, hvor de kan ansøge om et job efter eget valg, i modsætning til beskæftigelse i særlige sociale virksomheder, hvor valgmulighederne er begrænsede. I 2022 indførte Portugal et program, der skal støtte processerne vedrørende ansættelse og beskæftigelsesegnhed for personer med handicap gennem støtte til kontraktindgåelse, inddragelse, integration og iværksætteri, herunder arbejdsmæssig rehabilitering. For at sikre stabilitet og integrationen på arbejdsmarkedet er målet med programmet at tilpasse, styrke og forny bidragende beskæftigelsesincitament og de beskæftigelsespolitiske programmer. I **Finland** skal en ny statsejet arbejdsmarkedsformidler indlede arbejdet i 2022 under genopretnings- og resiliensplanen for at fremme tilpasning og jobformidling for personer, som er i betydelig risiko for permanent at blive udelukket fra arbejdsmarkedet, herunder personer med nedsat arbejdsevne. Når virksomheden er etableret, er målet at have ca. 1 000 personer ansat.

Medlemsstaterne har truffet foranstaltninger til at støtte og fremme integration af tredjelandstatsborgere på arbejdsmarkedet. I 2022 ændrede **Estland** programmet "Settle in Estonia", som den estiske regering har iværksat, og som består af et introduktionskursus og

sprogundervisning for nyankomne migranter. Med ændringerne opdeles det tidligere kombinerede beskæftigelses- og iværksættermodul i to separate moduler, så deltageres behov i højere grad kan opfyldes. Samtidig omfatter programmet nu ud over undervisning på niveau A1 også sprogkurser på niveau A2, og undervisningsmetoderne er blevet tilpasset. Estland har desuden godkendt UNESCOs globale konvention om anerkendelse af kvalifikationer inden for videregående uddannelse (den globale konvention), som sikrer enkeltpersoner ret til at få kvalifikationer erhvervet i et andet land vurderet på en gennemsnitlig og ikke-diskriminerende måde. Sprogkurser har stor bevågenhed i medlemsstaterne. **Finland** har eksempelvis afsat ekstra midler til undervisning i finsk/svensk som andet sprog, læse- og skrivefærdigheder og undervisning til integration i ikke-formel uddannelse. Mere konkret foreslår den finske regering, at budgettet for 2023 vedrørende driftsudgifter til servicecentret for livslang læring og beskæftigelse øges med 5,5 mio. EUR, som skal anvendes til uddannelse specielt for ukrainere. I november 2021 gav **Tysklands** ministerium for beskæftigelse og sociale anliggender asylansøgere fra Afghanistan tidlig adgang til foranstaltninger til integration på arbejdsmarkedet, herunder erhvervsrettede sprogkurser. I december 2021 indførte **Irland** nye retningslinjer og værktøjer som støtte til undervisning af migranter for at styrke migranternes sprogfærdigheder på engelsk og lette overgangen til videre uddannelse i henhold til strategien "Adult Literacy for Life" (ALL). I marts 2022 gennemførte **Frankrig** et omfattende og individuelt støtteprogram til integration af flygtninge ("AGIR"). Via programmet tilbydes bl.a. skræddersyet støtte for at lette anerkendelse af nyligt ankomne udenlandske statsborgeres tidligere erhvervs erfaring, forenkle den beskæftigelsesmæssige integration og sikre bedre adgang til beskæftigelse for personer, der på grund af deres baggrund har sværest ved at finde beskæftigelse. I **Italien** har de italienske myndigheder og UNHCR undertegnet et aftalememorandum om at fremme integrationen af flygtninge og asylansøgere på arbejdsmarkedet gennem en række fælles aktiviteter. Målet med aftalen er at inddrage den private sektor i større omfang og tilbyde virksomhederne de oplysninger og værktøjer, der er nødvendige for at modtage flygtninge og styrke færdighederne i netværket af arbejdsformidlinger samt hos aktører i civilsamfundet, der understøtter inklusionsprocesserne. I marts 2022 vedtog **Slovakiet** en lov, finansieret under landets genopretnings- og resiliensplan, for at forbedre integrationen af vandrede arbejdstagere, herunder hjemvendte, højt kvalificerede arbejdstagere fra tredjelande og deres familiemedlemmer og udenlandske universitetsstuderende, der studerer i Slovakiet. Målet er at etablere de lovgivningsmæssige rammer for en samlet ordning, hvorunder omfattende rådgivning og forskellige serviceydelser tilbydes.

Medlemsstaterne har vedtaget foranstaltninger for at fremskynde anerkendelsen af kvalifikationer for fordrevne personer fra Ukraine. Inden for ENIC-NARIC-netværket samarbejder **Østrig, Estland, Frankrig og Slovenien** i ENIC-NARIC for eksempel om rådgivning og fælles standarder for anerkendelse af eksamensbeviser. Både i **Portugal** og **Østrig** prioriteres ansøgninger om anerkendelse af eksamensbeviser fra fordrevne personer fra Ukraine. Andre medlemsstater har forenklet og afkortet procedurerne til anerkendelse af eksamensbeviser. **Tyskland, Litauen, Portugal og Letland** accepterer eksempelvis digitale kopier af dokumenter og fratager kravet om en bekræftet oversættelse. I **Italien** har myndighederne etableret en database med en omfattende liste over og beskrivelser af ukrainske kvalifikationer til de videregående uddannelsesinstitutioner, og fordrevne personer kan ansættes i social- og sundhedssektoren efter fremlæggelse af det europæiske kvalifikationspas for flygtninge. Myndighederne i **Tjekkiet** har ligeledes udarbejdet en håndbog for at harmonisere og fremskynde anerkendelse af kvalifikationer. I **Finland** har embedsfolk med ansvar for anerkendelse af formelle kvalifikationer gennemgået en specialuddannelse for at få kendskab til det ukrainske uddannelsessystem. Ved at suspendere

kravet om apostillepåtegning til certificering af udenlandske offentlige dokumenter letter **Slovakiet** anerkendelse af tidligere erhvervede færdigheder.

Flere medlemsstater har truffet foranstaltninger til at lette integrationen på arbejdsmarkedet af fordrevne personer fra Ukraine gennem uddannelse og foranstaltninger til at lette adgangsbarriererne. Særlige sprogkurser for fordrevne personer fra Ukraine har været det mest anvendte tiltag, som medlemsstaterne har udviklet i den seneste periode. I **Tyskland** deltog eksempelvis over halvdelen af det samlede antal fordrevne personer fra Ukraine i sprogkurser. **Slovakiet** har udviklet et uddannelsesprojekt, hvor fordrevne personer får teoretisk og praktisk viden suppleret med et økonomisk tilskud, som modtages efter gennemførelse af kurset, og som dækker kursusafgiften og en del af de dermed forbundne udgifter. I **Tjekkiet** får fordrevne personer fra Ukraine med sundhedsfaglig baggrund en midlertidig arbejdstilladelse (for en fast periode på 12 måneder), så de kan forbedre deres sprogfærdigheder og lære det nationale sundhedssystem at kende. Praktikordningen giver dem mulighed for at erhverve den nødvendige viden for at bestå en prøve til anerkendelse af kvalifikationer. I **Slovakiet** skal fordrevne arbejdstagere bestå en supplerende eksamen på et universitet eller en uddannelsesinstitution på gymnasieniveau og fremvise et anerkendt uddannelsesbevis for at få tilladelse til at arbejde i sundhedssektoren. I **Ungarn** kan fordrevne personer fra Ukraine med et statsanerkendt eksamensbevis inden for sundhedssektoren tage arbejde inden for deres felt sideløbende med proceduren til godkendelse af kvalifikationer.

2.3 Retningslinje 7: Forbedre arbejdsmarkedernes funktion og effektiviteten af den sociale dialog

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 7, hvori det anbefales, at medlemsstaterne forbedrer arbejdsmarkedets funktion og effektiviteten af den sociale dialog. Dette omfatter en afbalancering af fleksibilitet og sikkerhed i arbejdsmarkedspolitikker, bekæmpelse af sort arbejde, forebyggelse af arbejdsmarkedssegmentering, fremme af overgangen til tidsubegrænsede ansættelseskontrakter og sikring af de aktive arbejdsmarkedspolitikkers effektivitet. Disse mål er i overensstemmelse med følgende principper i den europæiske søjle for sociale rettigheder: princip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte), princip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse), princip 7 (oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af opsigelser), princip 8 (social dialog og inddragelse af arbejdstagerne), princip 10 (et sundt, sikkert og veletilpasset arbejdsmiljø) og princip 13 (arbejdsløshedsydelse). Udbygning af eksisterende national praksis, fremme af den sociale dialog og inddragelse af civilsamfundsorganisationer drøftes også. Endelig præsenterer afsnit 2.3.2 medlemsstaternes politiske foranstaltninger inden for disse områder.

2.3.1. Nøgleindikatorer

Det er afgørende at undgå segmentering på arbejdsmarkedet for at sikre bedre jobkvalitet og forbedre arbejdsmarkedernes funktion i overensstemmelse med søjleprincip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse) og 7 (oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af afskedigelser). Segmentering på arbejdsmarkedet skaber vedvarende forskelle i arbejdstagernes arbejdsvilkår, som ikke kan tilskrives forskelle i færdigheder,

jobtype eller erfaring¹³⁸. Et tydeligt tegn på segmentering på arbejdsmarkedet er, når en høj andel af arbejdstagerne i særlige grupper er ansat på tidsbegrænsede kontrakter, og andelen der overgår til fast ansættelse samtidig er lav. En høj andel af "proformaselvstændige" kan også have sammenhæng med segmentering.

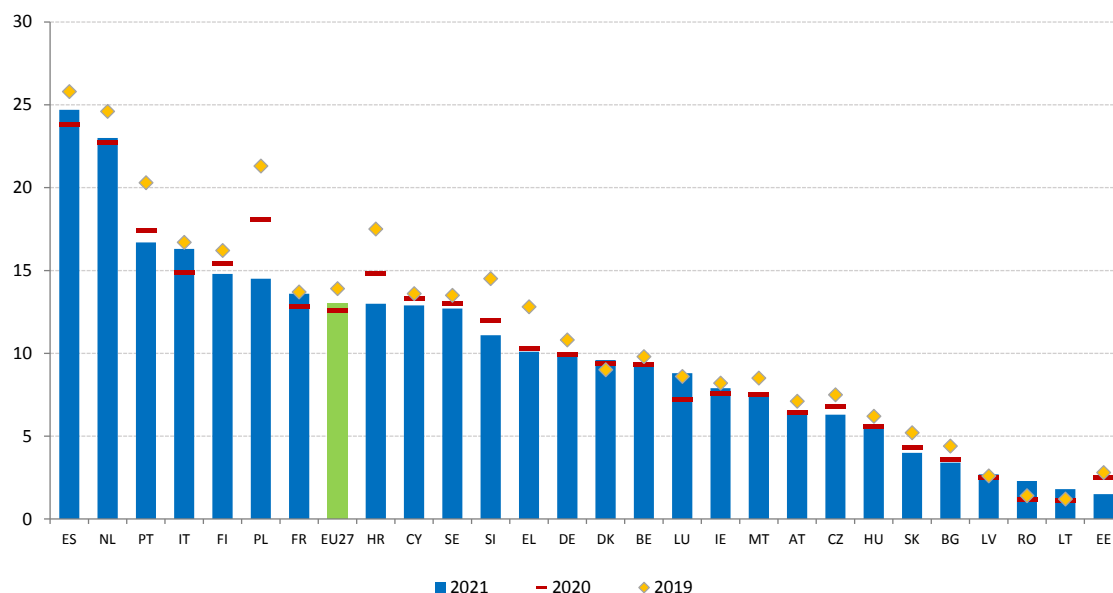
Andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse ud af den samlede beskæftigelse steg kun en smule i 2021 i de fleste medlemsstater på grund af gunstigere økonomiske forhold. Andelen af personer ansat på tidsbegrænsede kontrakter¹³⁹ ud af alle ansatte (aldersgruppen 20-64 år) steg i gennemsnit en smule i EU fra 10,9 % i 2020 til 11,2 % i 2021, og det er stadig 0,8 procentpoint under niveauet før pandemien. Kvartalsvis lå andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse (aldersgruppen 20-64 år, sæsonkorrigerede tal) på 13,1 % i andet kvartal 2022, 0,1 procentpoint højere end i første kvartal 2021 og 1,1 procentpoint over lavpunktet i andet kvartal 2020. Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Spanien, Nederlandene, Portugal og Italien har tal på over 15 %, hvorimod andelen er under 4 % i Estland, Litauen, Rumænien, Letland og Bulgarien — se figur 2.3.1. Samlet set oplevede medlemsstaterne med den største andel af tidsbegrænsede ansættelseskontrakter før covid-19-pandemien de største fald, mens der i medlemsstater med et relativt lavt niveau har været små stigninger siden pandemien¹⁴⁰. Der er registreret et signifikant fald i Polen (6,8 procentpoint), Kroatien (4,5 procentpoint), Portugal (3,6 procentpoint), Slovenien (3,4 procentpoint) og Grækenland (2,7 procentpoint) mellem 2019 og 2021, mens der er registreret en stigning i Rumænien (0,9 procentpoint), Litauen og Danmark (0,6 procentpoint) og Luxembourg (0,2 procentpoint).

¹³⁸ Se Den Internationale Arbejdsorganisation (ILO) og Eurofound. I praksis betyder det, at arbejdsmarkedet er opdelt i delmarkeder eller segmenter, der er kendetegnet ved forskellige karakteristika og adfældsregler såsom kontraktforhold (dvs. tidsbegrænsede kontrakter i forhold til tidsbegrænsede kontrakter), arten og forskelligartetheden af medlemsstaternes lovgivningen om jobbeskyttelse (dvs. regler for individuel og kollektiv ansættelse og afskedigelse af ansatte på tidsbegrænsede kontrakter) eller typer af berørte arbejdstagere (f.eks. ansatte i ufrivillig tidsbegrænset beskæftigelse eller deltidsbeskæftigelse).

¹³⁹ Udtrykket dækker både atypiske ansættelsesforhold (såsom fleksible kontrakter, tidsbegrænsede kontrakter, kontrakter om vagttjeneste og kontrakter uden fast timetal) og vikarkontrakter, men det dækker ikke deltidsarbejde og selvstændige uden ansatte. Kilde: Eurostats indikatorer [[lfsi_pt_a](#)] og [[lfsi_pt_q](#)] henholdsvis for års- og kvartalsdata.

¹⁴⁰ Europa-Kommissionen, *Labour Market and Wage Developments in Europe, Annual review 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (under udarbejdelse).

Figur 2.3.1: Andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset beskæftigelse ligger stadig en smule under niveauet før krisen, dog med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne
 Andel af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse ud af alle ansatte (aldersgruppen 20-64 år, årlige data)

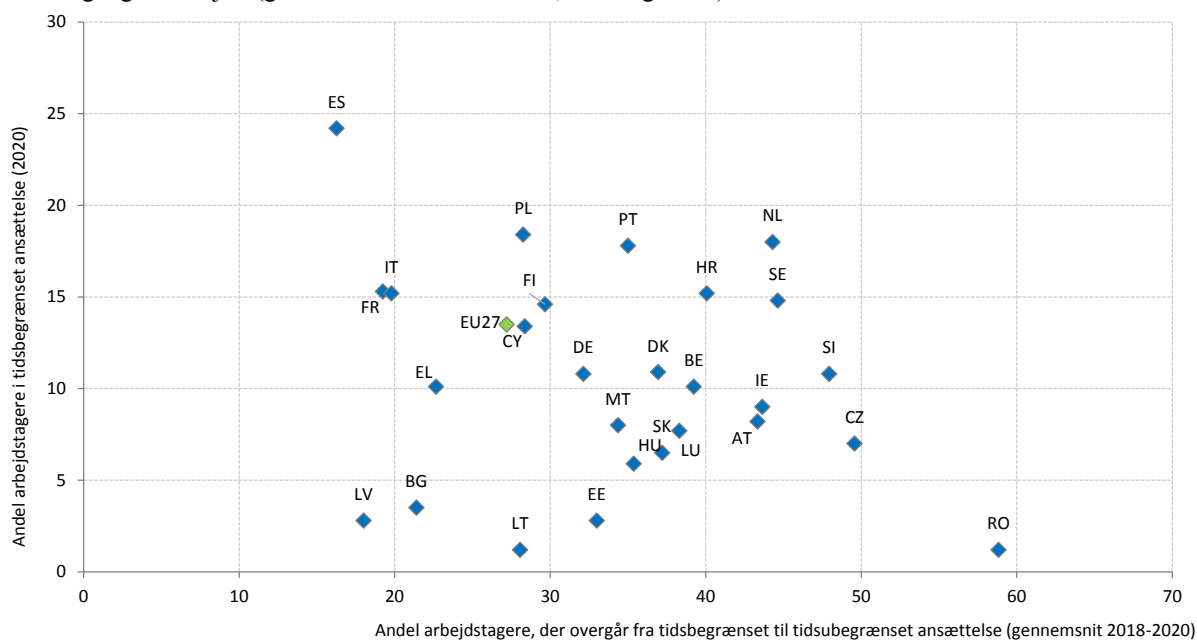
Note: Definitionen er forskellig for ES og FR i 2021 (se metadata).

Kilde: Eurostat, [lfsi_pt_a], EU LFS.

I nogle medlemsstater er der registreret en høj andel af tidsbegrænsede kontrakter kombineret med en lav andel af arbejdstagere, der overgår til fast ansættelse. Figur 2.3.2 viser antallet af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse (aldersgruppen 20-64 år) i procent af det samlede antal sammenlignet med den gennemsnitlige andel, der over 3 år overgår fra tidsbegrænset til fast ansættelse (dvs. mellem 2018 og 2020). I 2020 blev de mest kritiske situationer med en høj andel af tidsbegrænsede kontrakter (over 15 %) kombineret med relativt en lav andel, der overgik til fast ansættelse (under 30 %) registreret i Spanien, Polen, Frankrig og Italien. Andre medlemsstater såsom Nederlandene, Portugal, Kroatien og Sverige registrerede en andel af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse, der lå over EU-gennemsnittet (13,5 % i 2020), men kombineret med en høj andel, der overgik til fast ansættelse (over 35 %). Omvendt har Litauen, Letland og Bulgarien en meget lav andel af tidsbegrænsede kontrakter (under 4 %) og en lav andel, der overgår til fast ansættelse. Rumænien, Ungarn, Slovakiet, Tjekkiet, Luxembourg og Estland har en andel af tidsbegrænsede kontrakter på under 8 % og en andel, der overgår til fast ansættelse på over 30 %.

Figur 2.3.2: Der er konstateret signifikante forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til andelen af tidsbegrænsede kontrakter og andelen, der overgår til fast ansættelse.

Arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse som procentdel af den samlede beskæftigelse (20-64 år) i 2020 og rate for overgang til fast job (gennemsnitsværdi for 2018, 2019 og 2020).

Note: Brud i tidsserier i 2020 for DE. Andelen for LV, der overgår til fast job, vedrører 2017, værdien for SK er kun gennemsnittet af 2019 og 2020.

Kilde: Eurostat, [[lfsa_etpgan](#)] EU LFS og [[ilic_lvhl32](#)] EU-SILC.

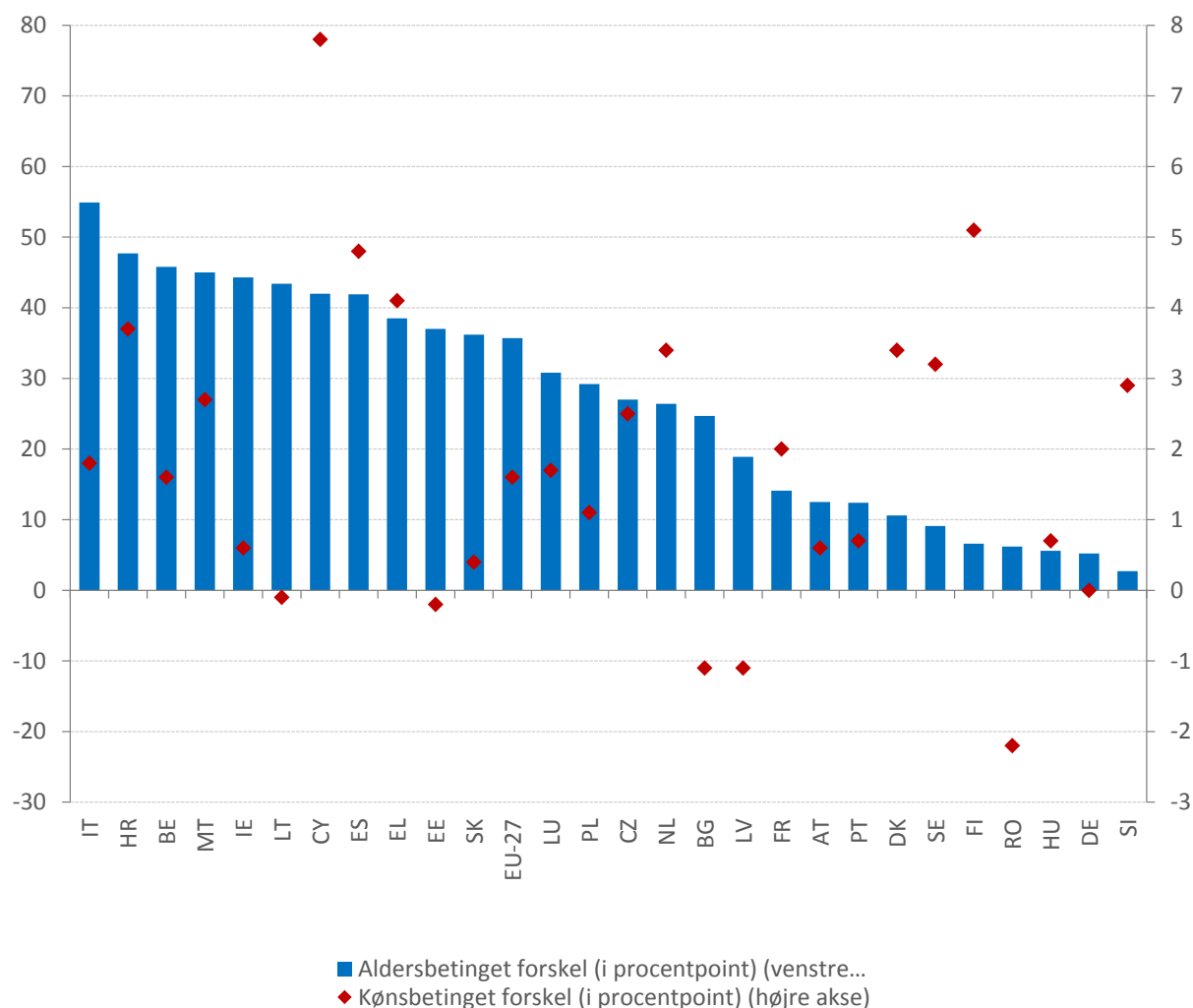
Andelen af personer, der ufrivilligt er i tidsbegrænset beskæftigelse, varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat, og nogle medlemsstater har særlige udfordringer. Procentdelen af arbejdstagere (aldersgruppen 20-64 år), der ufrivilligt var ansat på tidsbegrænset kontrakt, var på 7,8 % i EU i 2021. Samtidig er forskellen mellem de højeste og de laveste værdier på tværs af medlemsstaterne fortsat betydelig (15,4 procentpoint i 2021) og uændret siden 2020. Medlemsstater som Spanien (19,5 %), Italien (13,4 %), Portugal (12,2 %) og Cypern (11,9 %) har en særlig udfordring i den sammenhæng, idet de har den største andel i ufrivillig tidsbegrænset ansættelse. Derimod er procentsatsen under 2 % i Letland, Rumænien, Litauen og Estland. Generelt er flere kvindelige arbejdstagere i ufrivillig tidsbegrænset ansættelse end mænd, dog er forskellen relativt lav (under 1,5 procentpoint), undtagen i Cypern (7,5 procentpoint), Grækenland (5 procentpoint), Kroatien (3,3 procentpoint) og Finland (3,2 procentpoint).

Tidsbegrænset ansættelse er fortsat mere udbredt blandt unge og kvinder. Andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse var i 2021 helt oppe på 48,9 % i EU blandt unge (aldersgruppen 15-24 år), dvs. 37 procentpoint højere end for aldersgruppen 25-54 år og 42,7 procentpoint højere end for aldersgruppen 55-64 år. I 2021 blev de højeste andele indberettet for Spanien (69,1 %), Nederlandene (68,2 %), Slovenien (63,5 %) og Italien (61,7 %), hvorimod de laveste andele blev indberettet for Estland (6,8 %), Litauen (6,7 %) og Letland (5,3 %). I 2021 var andelen af kvindelige arbejdstagere (aldersgruppen 20-64 år) i tidsbegrænset ansættelse i EU 13,8 %, hvilket er 0,4 procentpoint højere end i 2020. Forskellen mellem andelen af mænd og kvinder i tidsbegrænset ansættelse steg en smule fra 1,4 procentpoint i gennemsnit i 2020 til 1,6 procentpoint i 2021 med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne — se figur 2.3.3. I 2021 blev de største kønsforskelle med hensyn til tidsbegrænset beskæftigelse registreret i Cypern (7,8 procentpoint) og Finland (5,1

procentpoint). I Rumænien, Bulgarien og Letland var der flere mænd end kvinder i tidsbegrænset ansættelse, hvilket førte til en omvendt lønforskel.

Figur 2.3.3: Andelen af tidsbegrænsede kontrakter er signifikant højere for unge (aldersgruppen 15-24 år) og for kvinder (med nogle undtagelser).

Forskel mellem aldersgruppen 15-24 år og aldersgruppen 25-54 år i andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse ud af det samlede antal arbejdstagere — "aldersbestemt forskel" (procentpoint, 2021, venstre akse). Forskel mellem mænd og kvinder i andelen af arbejdstagere i tidsbegrænset ansættelse ud af det samlede antal — "kønsbestemt forskel" (procentpoint, 2021, højre akse).

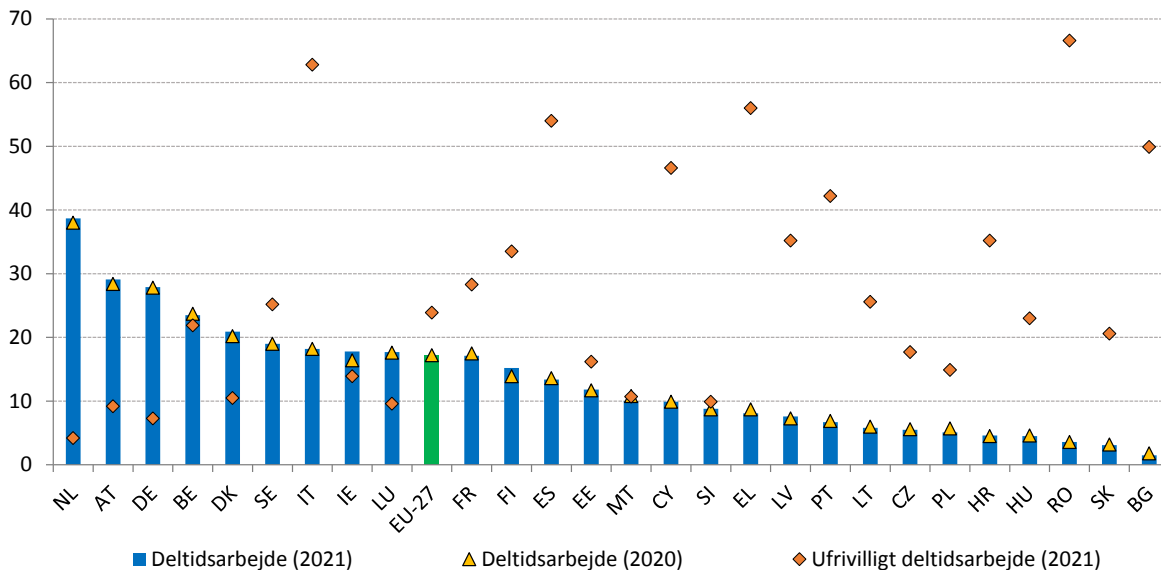
Kilde: Eurostat, [lfsi_pt_a], EU LFS.

Andelen af deltidsbeskæftigelse i EU lå stort set stabilt. I flere medlemsstater vedrører en betydelig andel ufrivillig deltidsbeskæftigelse. Med 17,2 % i 2021 var andelen af beskæftigede (aldersgruppen 20-64 år), der arbejder på deltid i EU, uændret i forhold til 2020, og den er stadig 1,5 procentpoint lavere end i 2019. Fem medlemsstater (Nederlandene, Østrig, Tyskland, Belgien og Danmark) registrerede tal på over 20 %, mens tallet i fem andre medlemsstater (Bulgarien, Slovakiet, Rumænien, Ungarn og Kroatien) lå under 5 % — se figur 2.3.4. Nogle medlemsstater har fra 2020 til 2021 registreret et lille fald (under 1 procentpoint) i andelen af arbejdstagere, der arbejder på deltid (nemlig Malta, Polen, Grækenland, Frankrig og Bulgarien). Omvendt blev der registreret stigninger i Irland (1,4 procentpoint), Finland (1,3 procentpoint), Nederlandene, Danmark og Østrig (0,7

procentpoint). Andelen af ufrivilligt deltidsarbejde i EU udgjorde 23,9 % af den samlede beskæftigelse i 2021, igen med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne¹⁴¹. Rumænien, Italien, Grækenland, Spanien og Bulgarien har rapporteret tal på omkring eller over 50 %, mens Nederlandene, Tyskland, Østrig, Luxembourg og Slovenien har registreret værdier på eller under 10 %.

Figur 2.3.4: Andelen af deltidsarbejde har stort set været stabil i det seneste år, men med en betydelig ufrivillig andel mange steder

Andel af deltidsbeskæftigelse ud af den samlede beskæftigelse (aldersgruppen 20-64 år) og ufrivillig deltidsbeskæftigelse som procentdel af den samlede deltidsbeskæftigelse (aldersgruppen 20-64 år), (% , årlige data).

Note: Definitionen er forskellig for ES og FR i 2021 (se metadata).

Kilde: Eurostat, [lfsi_pt_a] og [lfsa_eppgai], EU LFS.

Andelen af selvstændige uden ansatte er ofte høj, men med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. Beskæftigelse som selvstændig er som hovedregel efter eget ønske og et positivt tegn på en iværksætterkultur, men i nogle tilfælde kan beskæftigelse som selvstændig dække over et ansættelsesforhold, det såkaldte fænomen "proformaselvstændige". I 2021 tegnede selvstændige uden ansatte (såkaldte "soloselvstændige", der kan anvendes til vurdering af risikoen for "proformaselvstændige") sig for 9 % af den samlede beskæftigelse i EU (aldersgruppen 20-64 år)¹⁴². Grækenland, Polen og Italien havde de højeste tal (over 14 %) efterfulgt af Tjekkiet, Nederlandene og Slovakiet med tal på over 10 %. Omvendt blev de laveste andele (under 6 %) konstateret i Tyskland, Danmark, Luxembourg, Sverige og Kroatien.

Søjleboks 5: Digitale arbejdsplatforme og ansættelsesforhold

¹⁴¹ Eurostat indikator [lfsa_eppgai]. [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#) Der foretages ikke en sammenligning med værdierne før 2021 for denne indikator, da der er brud i tidsserierne for 2021 for alle medlemsstater som følge af IESS-forordningens ikrafttræden.

¹⁴² Kilde: Eurostat [lfsa_esgais] og [lfsa_egaps], EU LFS. Note: Procentdel af selvstændige uden ansatte ud af det samlede antal beskæftigede. Der foretages ikke en sammenligning med værdierne før 2021 for denne indikator, da der er et brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#).

Forebyggelse af misbrug af ansættelsesforhold, der fører til usikre arbejdsvilkår, herunder i forbindelse med plattformsarbejde, bidrager til gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder. Princip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse) fastsætter, at arbejdstagere har ret til retfærdig og lige behandling med hensyn til arbejdsvilkår, adgang til social beskyttelse og uddannelse, uanset ansættelsesforholdets art og varighed. Innovative former for arbejde, herunder iværksættere og selvstændige, kan i høj grad bidrage til at forbedre arbejdsvilkårene. Samtidig bør usikre arbejdsformer, herunder i forbindelse med visse digitale arbejdsplatforme, identificeres og imødegås, og misbrug af atypiske kontrakter bør forhindres for at støtte beskæftigelse af høj kvalitet.

Digitale arbejdsplatforme udgør i dag en betydelig del af økonomierne i EU, og de beskæftiger en mangfoldig del af befolkningerne. De digitale arbejdsplatforme er vokset i størrelse, og indtægterne i EU-27 skønnes at være steget fra 3 mia. EUR i 2016 til ca. 14 mia. EUR i 2020. Den samlede indtjening for personer, der arbejder via platforme, der er aktive i EU-27, er steget fra 2,6 mia. EUR i 2016 til 6,3 mia. EUR i 2020¹⁴³. I dag har over 28 millioner mennesker som minimum i en periode i deres karriere arbejdet via platforme i Unionen.¹⁴⁴ Digitale arbejdsplatforme findes i forskellige økonomiske sektorer, og nogle af dem udbyder "lokale" serviceydelser såsom hyrevognskørsel, varelevering, rengøring eller pleje, mens andre udelukkende opererer på internettet og leverer tjenester såsom datakodning, oversættelse eller design (se figur). Personer, der arbejder via platforme, er oftest unge mænd med højere kvalifikationer; dog er arbejdstagernes profil meget afhængig af den pågældende type plattformsarbejde¹⁴⁵. Kvinder er f.eks. mere repræsenteret i personlige tjenesteydelser og husholdningstjenester og i plejesektoren.

Plattformsarbejde kan føre til ukorrekt betegnelse af de facto-ansatte som selvstændige og dække over de underliggende arbejdsvilkår, undertiden kombineret med brug af algoritmisk styring. Ni ud af ti platforme, der er aktive i EU, klassificerer personer, der arbejder gennem dem, som selvstændige. De fleste af personerne arbejder reelt som selvstændige og kan bruge platformene til at udvikle deres iværksætteraktiviteter, og dermed yder de et positivt bidrag til virksomhedsudvikling, innovation og digitalisering i EU. Det anslås imidlertid, at op til 5.5 mio. mennesker, der arbejder via digitale arbejdsplatforme, fejlagtigt bliver betegnet som selvstændige og ikke har de arbejdstagerrettigheder og den beskyttelse, der gælder for andre. I sådanne situationer arbejder de ofte under dårlige arbejdsvilkår og/eller utilstrækkelig adgang til social beskyttelse.¹⁴³ Der er også personer, som er underlagt og i varierende grad kontrolleres af de digitale arbejdsplatforme, de arbejder under, f.eks. i forbindelse med tildeling af arbejde, løn eller arbejdsvilkår. Det kan også være i forbindelse med brug af algoritmisk styring, der anvendes af platforme til at matche arbejdsudbud og -efterspørgsel, men også til at tildele opgaver og overvåge, evaluere og træffe beslutninger vedrørende de personer, der arbejder gennem dem¹⁴⁶.

¹⁴³ W. De Groen, Z. Kilhoffer, *et al.*, *Digital Labour Platforms in the EU: Mapping and Business Models*. Endelig rapport. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

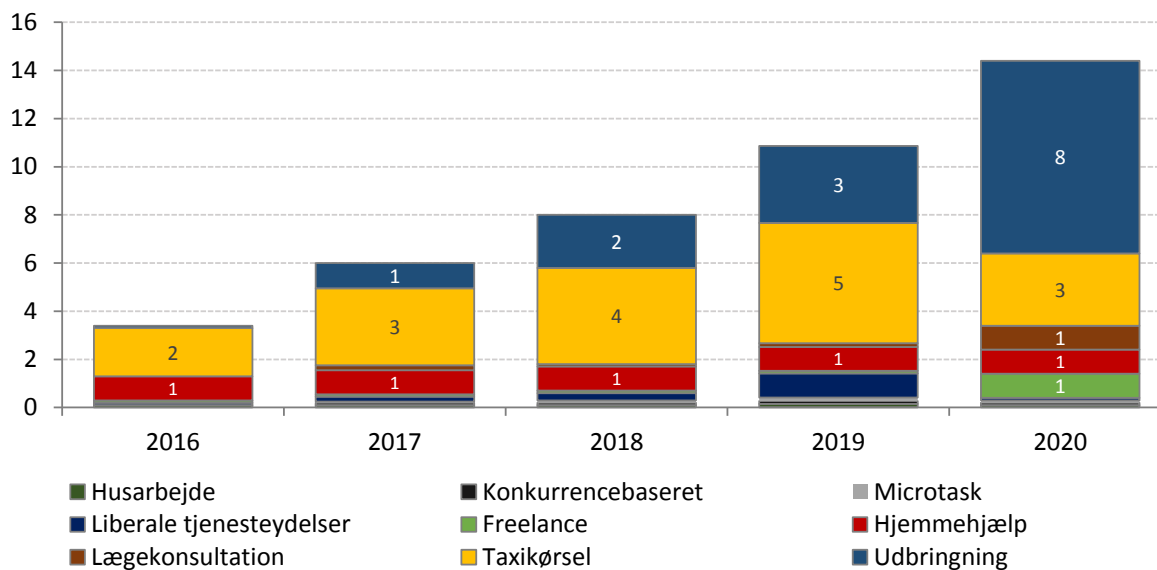
¹⁴⁴ Europa-Kommissionen, E. Barcevičius, V. Gineikytė-Kanclerė, L. Klimavičiūtė, *et al.*, *Study to support the impact assessment of an EU initiative on improving working conditions in platform work*. Endelig rapport. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

¹⁴⁵ Europa-Kommissionen, *European Centre for Expertise (ECE) in the field of labour law, employment and labour market policy: thematic review 2021 on platform work*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

¹⁴⁶ I litteraturen defineres algoritmisk styring som en række handlinger vedrørende tilsyn, styring og kontrol drevet af algoritmer. Denne praksis gennemføres også ved hjælp af teknologiske værktøjer og teknikker, der bestemmer strukturen for arbejdsvilkår og fjernledelse af arbejdstagere. For yderligere oplysninger henvises til

Antallet af digitale arbejdsplatforme er steget betydeligt i de seneste år og dækker en bred vifte af aktiviteter

Omfanget af digitale arbejdsplatforme i EU-27 efter økonomisk aktivitet (mia. EUR)

Kilde: Europa-Kommissionen, E. Barcevičius, V. Gineikytė-Kanclerė, L. Klimavičiūtė, et al., [Study to support the impact assessment of an EU initiative on improving working conditions in platform work](#). Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021

Fastsættelse af regler inden for EU's retlige rammer kan bidrage til at minimere risikoen for urimelige arbejdsvilkår. På EU-plan bidrager direktivet om gennemsigtige og forudsigelige arbejdsvilkår (TPWCD) til at sikre, at der stilles gennemsigtige oplysninger til rådighed, og at arbejdsplanerne er forudsigelige for alle arbejdstagere. Desuden støtter gennemførelsen af Rådets henstilling fra 2019 om adgang til social beskyttelse den formelle og effektive dækning for atypiske arbejdstagere og selvstændige samt gennemsigtighed og forenkling af reglerne. En ny EU-pakke blev fremlagt i december 2021, og målet med pakken er at forbedre arbejdsvilkårene i forbindelse med platformsarbejde og støtte en bæredygtig vækst inden for digitale arbejdsplatforme i EU¹⁴⁷. Forslaget til direktiv omfatter foranstaltninger vedrørende algoritmisk styring, fejlklassificering af beskæftigelsesstatus og gennemsigtighed på tværs af lande. Initiativerne omfatter også et udkast til retningslinjer vedrørende anvendelsen af EU's konkurrencelovgivning på kollektive aftaler om arbejdsvilkår for soloselvstændige (herunder platformsarbejde) og en ledsagende meddelelse til lovforslaget.

Som følge af den kraftige vækst har en række medlemsstater foreslået foranstaltninger til forbedring af arbejdsvilkårene for platformsarbejde. Nogle medlemsstater (**Belgien, Grækenland, Spanien, Frankrig og Italien**) har vedtaget national lovgivning, der sigter mod at forbedre arbejdsvilkårene og/eller adgangen til social beskyttelse i forbindelse med platformsarbejde, og medlemsstaterne har i de fleste tilfælde valgt sektorspecifik lovgivning og generelt fokuseret på transport- og leveringsplatforme. I **Belgien** indgik regeringen i juni 2022 aftale om en definition af platformsarbejderses sociale status og fastsatte otte kriterier

A. Mateescu og A. Nguyen (2019), *Algorithmic management in the workplace*, Data & Society Research Institute.

¹⁴⁷ Se: Kommissionens forslag til direktiv om forbedring af arbejdsvilkårene for platformsarbejde COM(2021) 762 final og Kommissionens meddelelse COM(2021) 323 om udnyttelse af alle digitaliseringens fordele for fremtidens arbejde.

for, om en person betragtes som selvstændig eller arbejdstager, som skal anvendes af arbejdsretten. I juni 2021 vedtog **Grækenland** en ny lov om arbejdsmarkedsforhold med det formål at indføre foranstaltninger for personer, der arbejder via platforme, hvorved både kontrakter vedrørende direkte ansættelse og kontrakter vedrørende udførelse af arbejde/serviceydelser som selvstændig anerkendes. **Spanien** har ved en lov af 2021 indført en retsformodning om, at personer, der varetager distribution til tredjeparter med brug af teknologiske værktøjer, har et ansættelsesforhold med virksomheden, medmindre platformsoperatørerne kan påvise det modsatte. Spanien har ligeledes fastslået, at repræsentanter for arbejdstagerne har ret til at blive informeret om de parametre i en algoritme, der påvirker arbejdsvilkårene. I 2021 vedtog **Frankrig** en bekendtgørelse, der fra 2022 giver freelanceansatte ved kørsels- og leveringsplatforme ret til at udpege repræsentanter. Ved bekendtgørelsen etableres myndigheden Autorité des relations sociales des plateformes d'emploi (ARPE) som en ny offentlig myndighed for den sociale dialog mellem arbejdsplatforme og selvstændige arbejdstagere. **Italien** vedtog i 2019 national lovgivning med det formål at sikre bedre beskyttelse af arbejdsvilkårene for selvstændige madudbringere. Den regionale lovgivning i Piemonte og Lazio omhandler direkte arbejdsvilkår og social beskyttelse af alle, der arbejder via platforme. I **Danmark** har fagforbundet 3F og arbejdstagerorganisationen *Dansk Erhverv* i 2021 indgået en national sektoraftale vedrørende udbringere. Tilsvarende har arbejdsmarkedets parter i Østrig indgået en kollektiv sektoraftale vedrørende ansatte cykelbude, der fra januar 2002 blev sikret mindsteløn og ferie med løn. I **Sverige** har leveringsplatformen "*Foodora*" og den svenske transportarbejderunion i 2021 indgået en kollektiv aftale vedrørende udbringere. Som en del af **Portugals** genopretnings- og resiliensplan planlægges gennemførelse af ny arbejdsmarkedslovgivning vedrørende digitale kurerplatforme inden udgangen af marts 2023.

Arbejdstilsyn spiller en central rolle med hensyn til at opdage og forebygge dårlige arbejdsvilkår og bekæmpe sort arbejde. Den øgede brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og udviklingen af platformøkonomien (jf. søjleboks 5) giver nye udfordringer for arbejdstilsynene i forbindelse med udførelsen af opgaverne. Tidligere erfaringer viser, at en høj og vedvarende stigning i energipriserne og et stærkt inflationspres kan føre til en yderligere stigning i sort arbejde, da det er faktorer, som påvirker nogle virksomheders og arbejdstageres evne, herunder selvstændige, til at betale socialsikringsbidrag og skat (se også afsnit 2.1 og søjleboks 7). Det bliver særligt vigtigt at afsætte tilstrækkelige ressourcer til arbejdstilsynene og indføre omfattende strategier til at støtte registreret arbejde i den særlige krisesituation for at understøtte inkluderende og retfærdige arbejdsmarkeder og tilstrækkelig social beskyttelse for alle. Den europæiske platform til bekæmpelse af sort arbejde udarbejder en rapport om medlemsstaternes tiltag vedrørende en omfattende indsats for at bekæmpe sort arbejde. I marts 2022 blev en fokusgruppe nedsat med det formål at tilskynde til at flytte tredjelandsstatsborgere, der udfører sort arbejde, over i lovlig beskæftigelse¹⁴⁸.

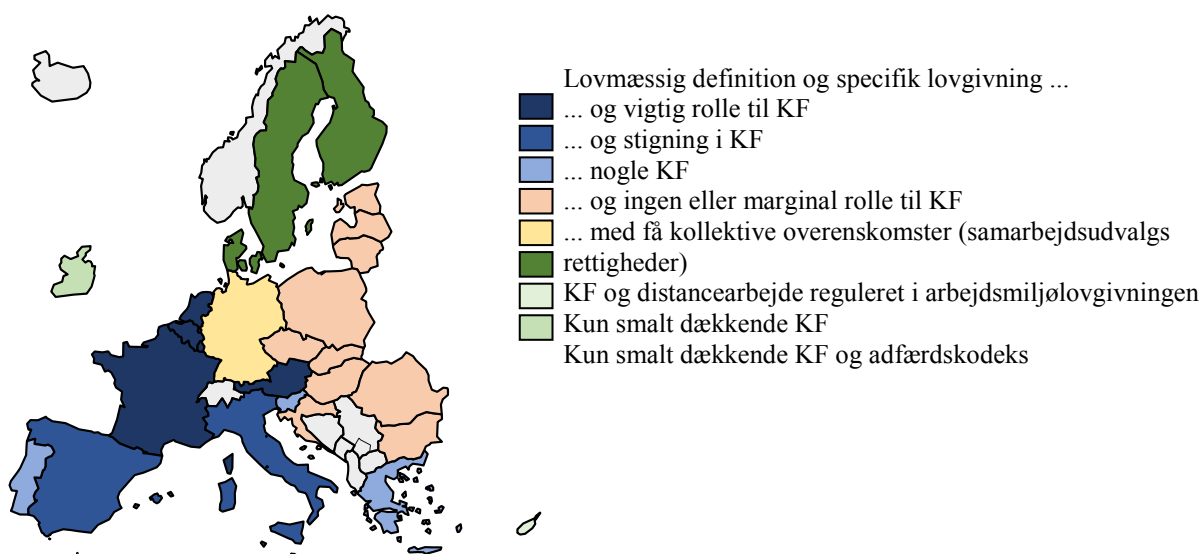
Efter pandemien er distancearbejde blevet en etableret arbejdsform i Unionen, som kan kræve tilpasning af lovgivning, politik og arbejdskultur. En nylig undersøgelse fra Eurofound kortlægger lovgivning og i kollektive overenskomstforhandlinger vedrørende distancearbejde i de 27 medlemsstater plus Norge, herunder ændringer af de nationale rammer. I 2022 har 23 lande indført lovbestemte definitioner og specifik lovgivning om

¹⁴⁸ Yderligere oplysninger findes på Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndigheds (ELA) websted: www.ela.europa.eu

distancearbejde¹⁴⁹. I de fleste af landene suppleres lovgivningen med kollektive aftaler for flere sektorer eller for enkelte virksomheder, dog af forskelligt omfang. Kun i Kroatien, Letland og Polen udgør lovgivningen den eneste kilde til regulering (primært i form af individuelle aftaler mellem arbejdsgivere og arbejdstagere). Kun et mindretal af medlemsstaterne har ingen lovbestemte definitioner eller specifik lovgivning om distancearbejde. I de pågældende medlemsstater indgår bestemmelser vedrørende distancearbejde dog i forskellige love, f.eks. vedrørende sundhed og sikkerhed, arbejdstid eller generel arbejdsret. Distancearbejde reguleres således ofte gennem sektorspecifikke kollektive overenskomstforhandlinger (f.eks. i Finland) eller gennem kollektive aftaler for sektorer eller virksomheder (f.eks. i Danmark og Sverige). Medlemsstaterne kan inddeles i klynger efter de kollektive overenskomstforhandlingers rolle, se figur 2.3.5.

Figur 2.3.5: Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til regulering af distancearbejde

Regulering af distancearbejde i EU-27 og Norge. (KF står for kollektive forhandlinger).

Note: Nationale bidrag fra netværket af Eurofound's korrespondenter.

Kilde: Eurofound, *Distancearbejde i EU: Rammestemmelser og seneste opdateringer*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

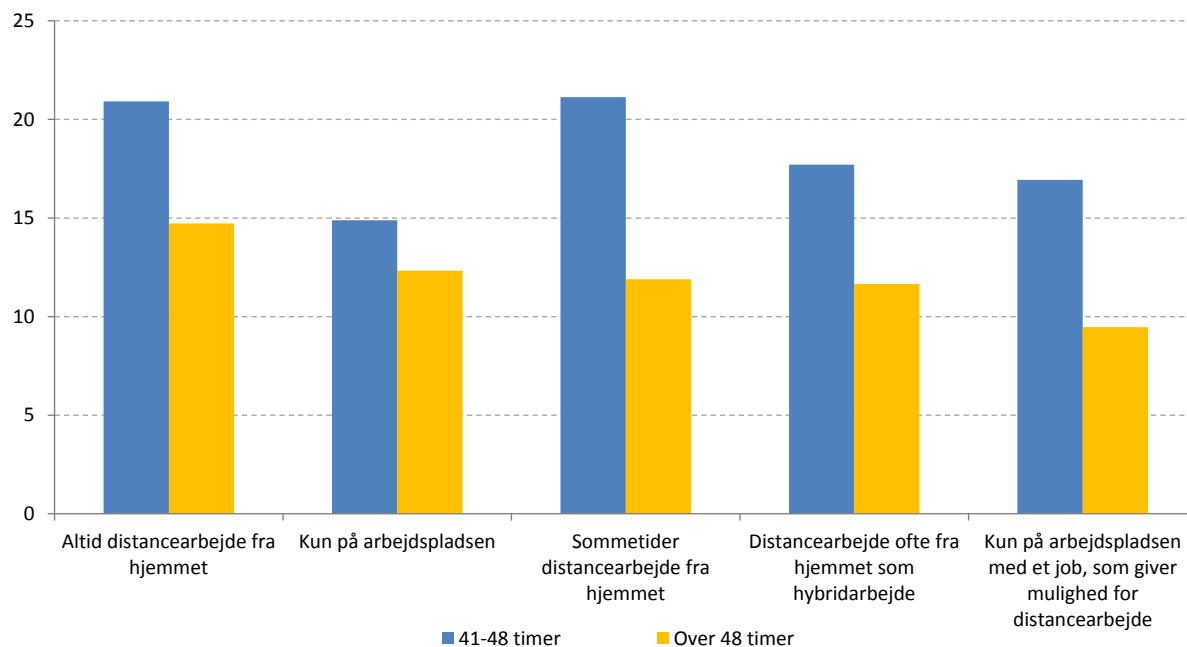
Distancearbejde synes at give en række forbedringer i balancen mellem arbejdsliv og privatliv, men indebærer også risici, der kræver overvågning. Hybridarbejde vinder dog frem, og det synes at afhjælpe nogle af disse risici. Den fælles beskæftigelsesrapport 2022 indeholdt en omfattende analyse af de risici, der er forbundet med distancearbejde (f.eks. arbejde uden for arbejdstiden, arbejdsisolation eller psykosociale risici), baseret på undersøgelser fra Eurofound. En ny analyse (også fra Eurofound) bekræfter, at lange arbejdstider under covid-19-pandemien ofte var et problem for personer, der arbejdede hjemmefra i hele arbejdstiden, sammenlignet med personer, der fysisk mødte frem på

¹⁴⁹ Kilde: Eurofound, O. Vargas Llave, R. Rodríguez Contreras, P. Sanz de Miguel, et al., *Telework in the EU: regulatory frameworks and recent updates*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022. Note: Medlemsstater under den første gruppe er: AT, BE, BG, CZ, DE, EE, EL, ES, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI og SK. CY, DK, FI, IE og SE hører under den anden kategori.

arbejdspladsen¹⁵⁰. I de seneste undersøgelser angav personer, der benytter distancearbejde som hybridarbejde (dvs. en kombination af hjemmearbejde og fysisk fremmøde på arbejdspladsen) i mindre omfang at have haft lange arbejdstider end personer i andre distancearbejdsordninger — se figur 2.3.6. Mindst to tredjedele af de personer, der benytter distancearbejde, angav, at de havde arbejdet mere end 40 timer om ugen. I EU er der mindre sandsynlighed for, at personer, der benytter distancearbejde, angiver, at de oplever en dårlig balance mellem arbejdsliv og privatliv (13 %), sammenlignet med personer, der fremmøder fysisk på arbejdspladsen (18 %). Tallene på landeniveau tyder også på en lavere andel af arbejdstagere, der angiver en dårlig balance mellem arbejdsliv og privatliv blandt personer, der benytter distancearbejde, i forhold til de nationale gennemsnit (f.eks. i Finland, Estland og Bulgarien). I Rumænien, Luxembourg og Nederlandene er forskellen dog ubetydelig, og i Portugal og Grækenland ligger personer, der benytter distancearbejde, på samme niveau som andre arbejdstagere — se figur 2.3.7.

Figur 2.3.6: Arbejdstagere, der kun udfører distancearbejde, har stor sandsynlighed for at arbejde længere eller uden for normal arbejdstid sammenlignet med arbejdstagere i hybridarbejde (2021)

Procentdel af arbejdstagere, der arbejdede mere end 40 timer om ugen under covid-19-pandemien.

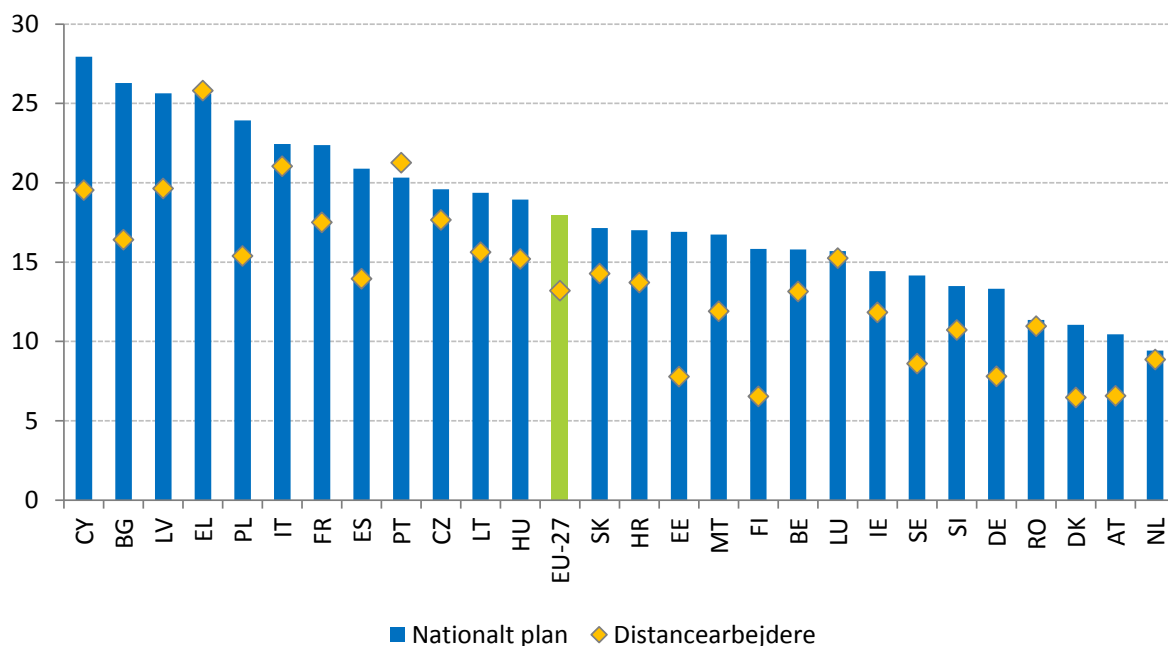

Kilde: Eurofound, [European Working Conditions Telephone Survey \(EWCTS\) 2021](#).

¹⁵⁰ Eurofound (2022), *Telework during the pandemic: Prevalence, Working Conditions and Regulations*. Den Europæiske Unions Publikationskontor, Luxembourg (under udarbejdelse) Note: på grund af dataindsamlingsmetoden og stikprøvestørrelsen er små forskelle muligvis ikke statistisk signifikante.

Figur 2.3.7: Generelt angav personer, der benytter distancearbejde, bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv i de fleste medlemsstater

Dårlig balance mellem arbejdsliv og privatliv rapporteret for alle arbejdstagere og distancearbejdere i medlemsstaterne (% , 2021).

Note: Ubalance mellem arbejdsliv og privatliv omfatter arbejdstagere, der har svaret "ikke særlig godt" og "slet ikke godt" på spørgsmålet om, "hvordan arbejdstiden harmonerer med de familiemæssige eller sociale aktiviteter uden for arbejdspladsen".

Kilde: Eurofound, [European Working Conditions Telephone Survey \(EWCTS\) 2021](#).

Høringer og samarbejde med arbejdsmarkedets parter er afgørende for at sikre, at lovgivningen om distancearbejde og arbejdsvilkår skaber positive resultater for både arbejdsgivere og arbejdstagere. Ifølge en nylig undersøgelse fra Eurofound¹⁵¹ vedtog mindre end halvdelen af medlemsstaterne permanente lovændringer vedrørende distancearbejde mellem 2020 og 2021 (dvs. Østrig, Grækenland, Letland, Portugal, Rumænien, Slovakiet og Spanien vedtog lovgivning, mens Belgien, Frankrig og Luxembourg indgik nationale kollektive aftaler). I fire lande er nye lovforslag under behandling (dvs. Tyskland, Irland, Luxembourg og Nederlandene). Nogle af ændringerne omfatter fyldestgørende bestemmelser om distancearbejde, der dækker alle eller de fleste aspekter vedrørende distancearbejde, og andre har et mere snævert fokus. I medlemsstater, hvor der blev indført kollektive aftaler om distancearbejde under covid-19-pandemien, er hovedparten af aftalerne indgået på sektor- eller virksomhedsniveau, og det gælder især sektorer såsom finans, produktion og informations- og kommunikationsteknologi. På det seneste er der også indgået aftaler inden for offentlig administration, uddannelse samt sundheds- og socialsektoren. Medlemsstaternes og Europa-Kommissionens indsats på områderne arbejdstid og sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen (se søjleboks 6) i tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter er afgørende for at kunne tage højde for den seneste teknologiske udvikling og nye mønstre inden for distancearbejde ved arbejdstilrettelæggelsen til fordel for både virksomheder og arbejdstagere.

¹⁵¹ Eurofound, *Telework during the pandemic: Prevalence, Working Conditions and Regulations*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (under udarbejdelse).

Søjleboks 6: Sunde, sikre og tilpassede arbejdsmiljøer

Sunde og sikre arbejdsforhold er en forudsætning for en produktiv arbejdsstyrke, der bidrager til udviklingen af en europæisk sundhedsunion og gennemførelsen af den europæiske søjle for sociale rettigheder (princip 10). I 2018 blev der registreret over 3 300 dødsulykker og 3,1 mio. ulykker uden dødelig udgang i EU-27. Omkring 200 000 arbejdstagere døde årligt af arbejdsrelaterede sygdomme i perioden 2017 og 2019. På den baggrund fastsætter EU's ramme for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen 2021-2027 de vigtigste prioriteter og foranstaltninger til forbedring af arbejdstagernes sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, herunder tilpasning til de specifikke behov hos en aldrende arbejdsstyrke og til den grønne og digitale omstilling¹⁵².

EU's ramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen anlægger en "Vision Zero" betragtning om nul arbejdsrelaterede dødsfald i EU ledsaget af planer om udveksling af erfaringer og bedste praksis i en trepartsarbejdsgruppe under Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed og Sundhed på Arbejdspladsen (ACSH)¹⁵³. Initiativet bliver kombineret med en øget opmærksomhed på de risici, der ligger bag arbejdsrelaterede ulykker, gennem målrettede oplysningskampagner. På EU-plan omfatter andre foranstaltninger til fremme af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen ændringer af direktivet om kræftfremkaldende stoffer, reproduktionstoksiske stoffer (fra 2022) og mutagener, der blev vedtaget af Rådet i marts 2022, ajourføring af direktivet om biologiske agenser, forslaget om at reducere grænseværdien for erhvervsmæssig eksponering for asbest betydeligt og støtte til anerkendelse af covid-19 som en erhvervssygdom inden udgangen af 2022.

I EU's strategiramme for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen lægges der særlig vægt på at forebygge psykosociale risici og på at sikre fysisk og mental sundhed på arbejdspladsen. I 2021 var en betydelig del af arbejdstagerne i EU fortsat eksponeret for fysiske risici. Kvinder var i højere grad end mænd eksponeret for smittefarlige materialer (21 % mod 15 %), mens mænd i højere grad end kvinder arbejder med tunge løft (40 % mod 29 %)¹⁵⁴. Hvad angår den mentale sundhed viser Eurofound's seneste undersøgelsesresultater, at den mentale trivsel i EU fortsat ligger under det niveau, der blev registreret ved pandemiens begyndelse, på trods af udfasningen af restriktionerne¹⁵⁵. Navnlig personer i alderen 18-29 år har siden 2020 angivet de laveste niveauer af mental trivsel, mens personer over 60 år angiver forværret trivsel. Generelt angiver 18 % af respondenterne, at de ikke kan få opfyldt behovene for mental sundhedspleje, og tallet ligger højest for kvindelige respondenter (24 %). En nylig undersøgelse¹⁵⁶ har vist, at der er behov for yderligere støtte til foranstaltninger til styring og forebyggelse af psykosociale risici i forbindelse med

¹⁵² Meddelelse fra Kommissionen COM(2021) 323. Se også: Kommissionens forslag til direktiv 2004/37/EF om reproduktionstoksiske stoffer og ajourføring af direktiv 2000/54/EF om biologiske agenser.

¹⁵³ Rådets afgørelse af 22. juli 2003 om nedsættelse af et rådgivende udvalg for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (2003/C 218/01).

¹⁵⁴ Se Eurofound, *Working conditions in the time of COVID-19: Implications for the future*. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (under udarbejdelse).

¹⁵⁵ Eurofound, *Femte runde af e-undersøgelsen "Liv, arbejde og covid-19": En ny æra præget af usikkerhed*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

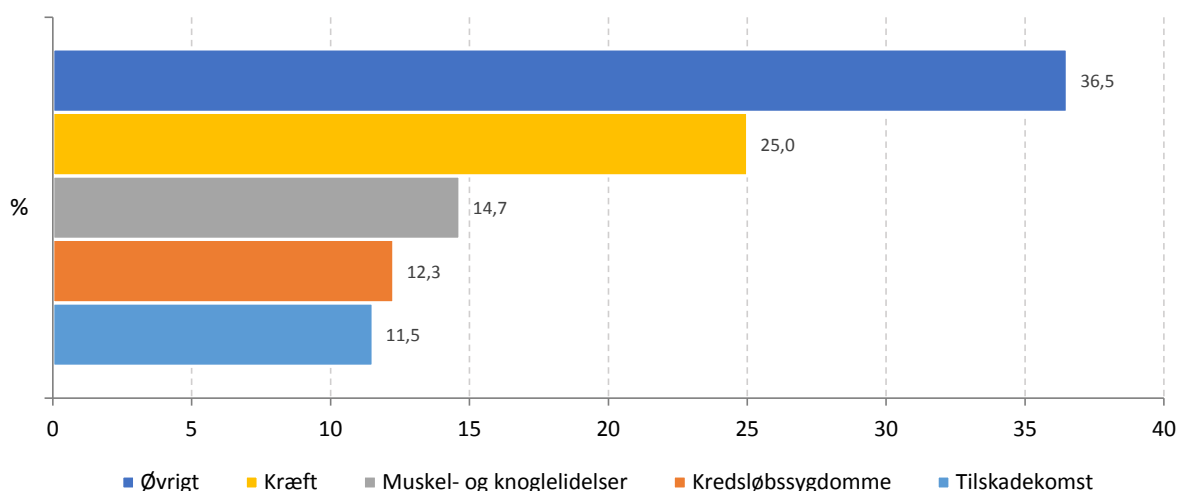
¹⁵⁶ Note: Empirisk analyse af data fra EU-OSHA's europæiske virksomhedsundersøgelse fra 2019 om nye arbejdsmiljørisici og risici i fremvækst (ESENER). De psykosociale risici, der blev taget i betragtning, var tidspres, dårlig kommunikation eller dårligt samarbejde, frygt for tab af arbejdspladser, håndtering af vanskelige kunder, patienter eller elever og lange eller uregelmæssige arbejdstider. Kilde: C. Urzi Brancati, M. Curtarelli, *Digital tools for worker management and psychosocial risks in the workplace: evidence from the ESENER survey*, Sevilla: Europa-Kommissionen 2021, JRC125714

anvendelsen af digitale teknologier, der muliggør styring af arbejdstagerne på arbejdspladsen. Eksempelvis kan en handlingsplan til forebyggelse af arbejdsrelateret stress eller kendskabsopbyggende aktiviteter begrænse forekomsten af psykosociale risici og markant forbedre arbejdstageres sundhed på arbejdspladsen.

I henhold til EU-lovgivningen kan en styrkelse af forebyggende foranstaltninger og mere praktiske retningslinjer bidrage til at minimere risiciene ved kræftfremkaldende stoffer på arbejdspladsen. Arbejdsrelateret kræft er den vigtigste årsag til den største andel af tabte leveår (DALY) i EU (dvs. estimer af sygdomsjusterede leveår eller DALY) — se figuren nedenfor. Kræftfremkaldende stoffer bidrog til ca. 100 000 tilfælde af arbejdsrelateret dødelighed og sygdom på arbejdspladsen hvert år estimeret som DALY) i perioden 2015-2017¹⁵⁷. Desuden beløber omkostningerne til arbejdsrelateret kræft sig alene til 119,5 mia. EUR. Foranstaltninger til at reducere forekomsten af og eksponeringen for farlige stoffer på arbejdspladsen er centrale elementer i Europas kræftbehandlingsplan, herunder forebyggende foranstaltninger¹⁵⁸. Frem til nu er risici forbundet med 29 stoffer blevet forebygget gennem fire revisioner af direktivet om kræftfremkaldende stoffer, mutagener og reproduktionstoksiske stoffer (CMRD), og det svarer til, at mere end 100 000 liv vil blive reddet i løbet af 50 år.

Kræft er den primære årsag til arbejdsrelaterede dødsfald i EU

De vigtigste årsager i EU til arbejdsrelateret dødelighed og sygelighed opgjort i tab af leveår (% , 2017).

Note: Kategorien "kredsløb" omfatter muskel- og knoglesygdomme og kredsløbssygdomme. Kategorien "andre" samler de resterende sygdomme såsom mentale sygdomme eller overførbare sygdomme. Tallene fra 2017 omfatter EU-27 og Det Forenede Kongerige.

Kilde: EU-OSHA (2017).

Efter vedtagelsen af EU-rammen for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen har mange medlemsstater vedtaget nationale arbejdsmiljøstrategier eller lignende dokumenter, der dækker de fleste af målene for rammen. Som eksempel anlægger **Belgiens** handlingsplan for 2022-2027 en *vision zero*-betragtning om nul arbejdsulykker og

¹⁵⁷ Note: Et kræftfremkaldende stof er et stof eller en blanding, der provokerer udvikling af kræft, og som opfylder kriterierne i bilag I til forordning (EF) nr. 1272/2008. Metoden er baseret på estimer af sygdomsjusterede leveår (DALY), som kan vedrøre sygdomme og skader. Tallene sammenlignes med det ideelle scenarie, hvor et land ikke mister sygdomsjusterede leveår, enten som følge af arbejdsfravær, dødsulykker eller sygdomme. De indsamlede tal er baseret på internationalt tilgængelige data fra ILO, WHO og Eurostat. Kilde: EU-OSHA *En international sammenligning af omkostningerne ved arbejdsrelaterede ulykker og sygdomme*. Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2017.

¹⁵⁸ COM/2021/44 final.

omfatter foranstaltninger til at mindske eksponeringen for farlige kemiske agenser. **Frankrigs** plan for sundhed på arbejdspladsen 2021-2025 fokuserer særligt på forebyggelse af alvorlige og dødelige arbejdsulykker. Andre prioritetsområder er psykosociale risici og eksponering for kræftfremkaldende stoffer. I **Maltas** strategiplan for 2022-2027 defineres fem områder i politikken for sundhed på arbejdspladsen med henblik på at gennemføre EU's strategiramme. **Kroatiens** nationale plan for 2021-2027 har som mål at øge kendskabet til vigtigheden af at forebygge arbejdsrelaterede skader og sygdomme samt at nedbringe antallet af dødsfald på arbejdspladsen og arbejdsrelateret stress. **Tysklands** fælles strategi for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen (GDA) har til formål at modernisere arbejdsmiljøsystemet og skabe incitament for virksomhederne til at styrke sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen. **Finlands** gennemførelsesplan 2022-2023, **Irlands** sundheds- og sikkerhedsmyndigheds strategierklæring 2022-2024, **Letlands** retningslinjer for social beskyttelse og arbejdsmarkedspolitik 2021-2027 og **Litauens** handlingsplan for sikkerhed og sundhed 2022-2027 er yderligere eksempler på igangværende arbejde.

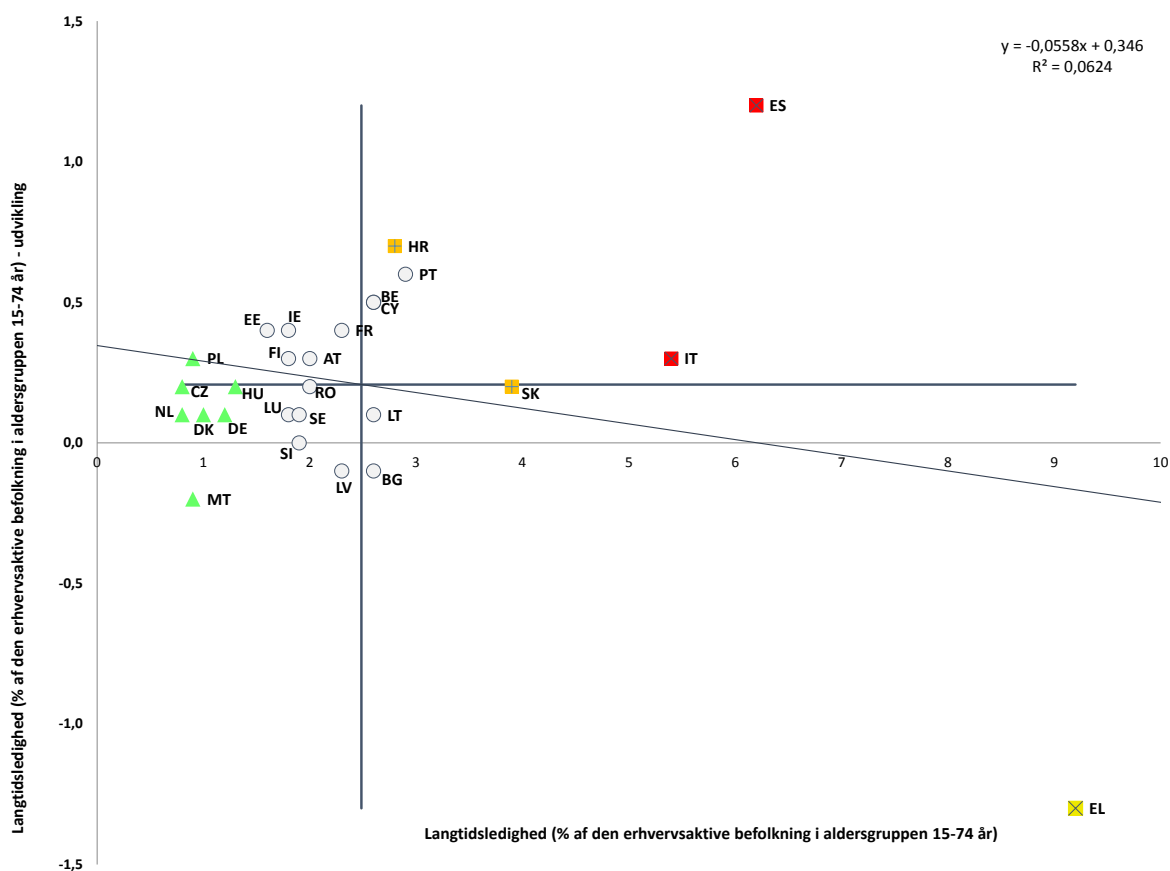
Langtidsledigheden¹⁵⁹ er steget en smule, hvilket afspejler virkningerne af covid-19-pandemien, men den hurtige politiske reaktion forhindrede, at der opstod negative arbejdsmarkedsmønstre. Langtidsledigheden lå på 2,8 % i 2021, hvilket er en lille stigning i forhold til 2020 (0,3 procentpoint) efter en faldende tendens i næsten et årti. Som vist i figur 2.3.8 var langtidsledigheden i 2021 højere end i 2020 i næsten alle medlemsstater med undtagelse af Grækenland (-1,3 procentpoint), Malta (-0,2 procentpoint), Letland og Bulgarien (begge 0,1 procentpoint). På den anden side er langtidsledigheden i samme periode steget i Spanien (1,2 procentpoint), Kroatien (0,7 procentpoint), Portugal (0,6 procentpoint), Belgien og Cypern (begge 0,5 procentpoint). Nøgleindikatoren på den sociale resultattavle får betegnelsen "situationen er kritisk" for Spanien og Italien, som har højere niveauer end gennemsnittet (henholdsvis 6,2 % og 5,4 % i 2021), med en stigning (på henholdsvis 1,2 procentpoint og 0,3 procentpoint) i det seneste år. Grækenland får markeringen "svag, men i bedring" takket være den positive udvikling (-1,3 procentpoint i 2021 i forhold til 2020), selv om landet fortsat har den højeste andel i EU (9,2 % i 2021). Slovakiet og Kroatien får markeringen "bør holdes øje med" på grund af forværringen i forhold til året før. Omvendt er Tjekkiet, Tyskland, Danmark, Ungarn, Malta, Nederlandene og Polen i kategorien "bedre end gennemsnittet" med en lav og stort set stabil langtidsledighed i 2021. Der kan også konstateres store regionale forskelle i langtidsledigheden (se bilag 3). Fortsat overvågning og vurdering af udviklingen i forhold til Rådets henstilling fra 2016 om integration af langtidsledige kan bidrage til at forbedre de mekanismer og tjenester, der tilbydes, og samtidig støtte udviklingen af menneskelig kapital og mulig vækst i EU¹⁶⁰.

¹⁵⁹ Defineret som antal personer registreret ved de offentlige arbejdsformidlinger som aktivt jobsøgende i mere end et år som andel af den erhvervsaktive befolkning.

¹⁶⁰ SWD(2019) 154 final om evaluering af Rådets henstilling om integration af langtidsledige på arbejdsmarkedet.

Figur 2.3.8: I 2021 steg langtidsledigheden en smule i de fleste medlemsstater, og udvikling kræver nøje overvågning i den nærmeste fremtid.

Langtidsledighed, niveau for 2021 og årlig ændring i forhold til året før (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget.

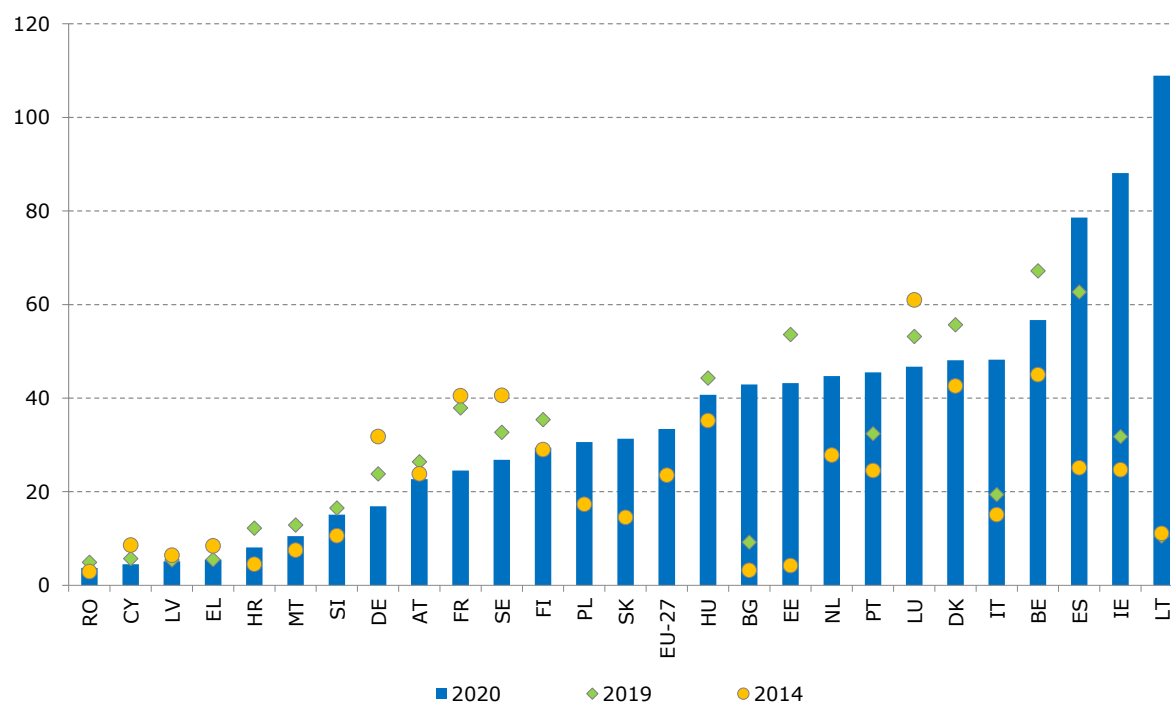
Kilde: Eurostat [[tesem130](#)], EU LFS.

Der er væsentlige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til deltagelse i aktiv arbejdsmarkedspolitik, og det kalder i nogle tilfælde på en tæt overvågning. I 2020 var andelen af arbejdsløse, der ønskede at arbejde, og som deltog i aktive arbejdsmarkedsprogrammer, under 10 % i fem medlemsstater (Rumænien, Cypern, Letland, Grækenland og Kroatien), mens den var over 50 % i fire andre medlemsstater (Litauen, Irland, Spanien og Belgien) — se figur 2.3.9¹⁶¹. Seks medlemsstater indberettede en stigning i deltagelsen mellem 2019 og 2020, hvorimod et fald blev registreret i 16 andre medlemsstater. Selv om disse statistikker naturligvis afspejler medlemsstaternes bestræbelser på at støtte deltagelsen i en aktiv arbejdsmarkedspolitik, påvirkes deltagelsen også af andre institutionelle faktorer såsom det sociale sikringsystems funktion. Ud over omfanget bidrager en effektiv aktiv arbejdsmarkedspolitik, der er tilpasset de jobsøgendes behov, også til at lette overgangen til arbejdsmarkedet og støtte omfattende forandringer på arbejdsmarkedet, så ingen lades i stikken.

¹⁶¹ Eurostat [[lmp_ind_actsup](#)], kilde: GD EMPL. Arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (kategori 2-7) omfatter bl.a. uddannelse (2), beskæftigelsesincitamenter (4), støttet beskæftigelse og rehabilitering (5), direkte jobskabelse (6) og incitamenter til etablering af nye virksomheder (7). Denne indikator bør ikke desto mindre fortolkes med forsigtighed, da den kun måler deltagelsen i (og ikke effektiviteten af) arbejdsmarkedspolitikkerne. Estimerede værdier for DK, EL, HR og SE. Lav statistisk pålidelighed i FR og LT i forbindelse med dataindsamlingsprocessen. Tal for 2020 foreligger ikke for CZ, EL, NL, PL og SK.

Figur 2.3.9: Deltagelsen i aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Deltagere i almindelige arbejdsmarkedspolitiske interventioner (kategori 2-7) pr. 100 arbejdsløse, der ønsker at komme i beskæftigelse

Note: Tidsserier foreligger ikke for CZ. Data for 2020 foreligger ikke for EL, NL, PL og SK. Anmærkninger Lav pålidelighed for FR og LT. Tal over 100 % tyder på, at folk registrerer sig mere end én gang i datasættet for aktiv arbejdsmarkedspolitik som led i deres deltagelse i forskellige kategorier af foranstaltninger.

Kilde: Eurostat [[lmp_ind_actsup](#)], LMP-databasen (database for arbejdsmarkedspolitik).

En effektiv og virkningsfuld aktiv arbejdsmarkedspolitik er afgørende for at forbedre situationen og udviklingen på arbejdsmarkedet og overgangen hertil, også på baggrund af den øgede mangel på arbejdskraft og færdigheder i EU. I 2021 har medlemsstater som Spanien, Slovakiet og Litauen relativt høje udgifter til aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger (kategori 2-7) i procent af BNP, samtidig med at langtidsledigheden er relativt høj — se figur 2.3.10. I andre lande som Nederlandene, Irland og Danmark lå udgifterne til arbejdsmarkedsforanstaltninger på over 1,3 % af BNP i 2020 med relativt gode resultater i form af en lavere andel af langtidsledige. I modsætning hertil er udgifterne til støtte til jobsøgende gennem arbejdsmarkedsforanstaltninger relativt lave i lande som Grækenland, Italien, Portugal og Kroatien (dvs. under eller omkring 0,3 % af BNP), mens langtidsledigheden ligger over EU-gennemsnittet. I medlemsstater med omfattende udfordringer vedrørende integration på arbejdsmarkedet kan en styrkelse af tilbuddene under en veludformet aktiv arbejdsmarkedspolitik bidrage til at mindske hindringerne for beskæftigelse, navnlig for personer i sårbare situationer¹⁶². Ud over støtte i form af finansiering via samhørighedspolitikken (herunder Den Europæiske Socialfond)¹⁶³ bidrager

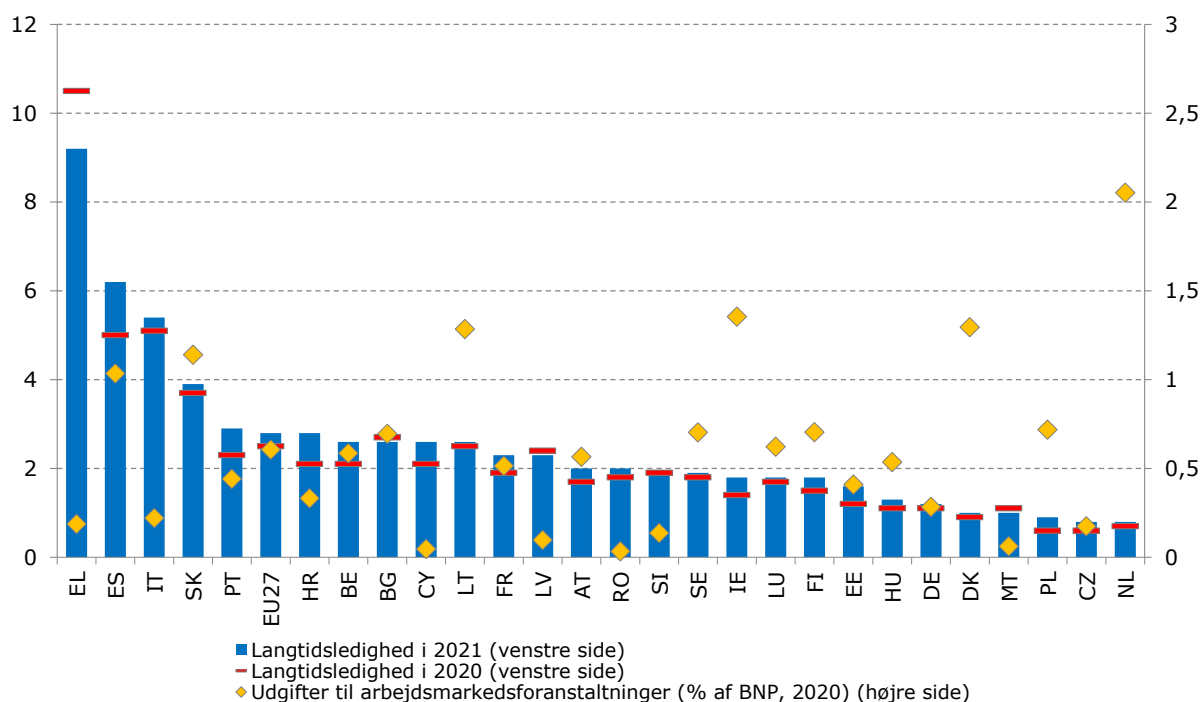
¹⁶² OECD (2021), *Building inclusive labour markets: Active labour market policies for the most vulnerable groups*, OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19), OECD Publishing.

¹⁶³ For alle EU's medlemsstater blev der foretaget en metaanalyse af de tilgængelige konsekvensanalyser vedrørende ESF og ungdomsbeskæftigelsesinitiativet for programmeringsperioderne 2007-2013 og 2014-2020. Resultaterne viste, at ESF-interventionerne har haft en positiv effekt med 7,3 procentpoint større sandsynlighed for beskæftigelse for personer, der har deltaget i foranstaltningerne. Analysen har afdækket, at beskæftigelsestilskud og praktikophold er de ESF-interventionskategorier, der giver størst effekt. Kilde:

gennemførelsen af de nationale genopretnings- og resiliensplaner i mange medlemsstater til at styrke indsatsen for integration på arbejdsmarkedet. Bestræbelserne tager højde for den digitale og grønne omstilling og udvikles i overensstemmelse med Kommissionens henstilling om effektiv og aktiv støtte til beskæftigelse.

Figur 2.3.10: Udgifterne til aktive arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger varierer fra medlemsstat til medlemsstat

Udgifter til aktiv arbejdsmarkedspolitik (kategori 2-7, % af BNP, 2020) og langtidsledighed som procentdel af den erhvervsaktive del af befolkningen (aldersgruppen 15-74 år)(%, 2021)

Kilde: Eurostat [[lmp_expsumm](#)], LMP-databasen (database over arbejdsmarkedspolitik) og [[une_ltu_a](#)], EU LFS.

De offentlige arbejdsformidlinger spiller en central rolle med hensyn til at lede arbejdstagerne gennem ændringer på arbejdsmarkedet, herunder som følge af den grønne og den digitale omstilling. De offentlige arbejdsformidlinger spiller en vigtig rolle i forbindelse med integration af mennesker på arbejdsmarkedet, idet de tilbyder information til de arbejdssøgende og fungerer som formidlere mellem jobsøgende og arbejdsgivere. De har ændret de interne forretningsprocesser og arbejdet med øget digitalisering for at øge kapaciteten, herunder personalets ekspertise, og levere mere effektive tjenester¹⁶⁴. Den øgede brug af digitale tjenester skal naturligvis følge samme tempo som udbredelsen af digitale færdigheder i befolkningen. I 2021 rapporterede 18 nationale offentlige arbejdsformidlinger om styrkelse af de jobsøgendes digitale færdigheder som et af målene for perioden efter pandemien.¹⁶⁵ Samtidig opbygger de offentlige arbejdsformidlinger partnerskaber og gennemfører sektorspecifikke foranstaltninger, der skal sikre bedre prognoser for

Europa-Kommissionen, *Meta-analysis of the ESF counterfactual impact evaluations (VT/2020/052)*, Endelig rapport, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (katalognr. KE-03-22-139-EN-N)

¹⁶⁴ Kilder: Europa-Kommissionen (2021). *Det Europæiske Netværk af Offentlige Arbejdsformidlinger, Arbejdsprogram 2022*. Offentliggjort i januar 2022. OECD (2022), *Harnessing digitalisation in Public Employment Services to connect people with jobs*, *OECD Policy Brief on Active Labour Market Policies*, OECD Publishing.

¹⁶⁵ Europa-Kommissionen, M. Peters, *Assessment report on PES capacity: 2021*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022 (s. 39).

arbejdsmarkedet, viden om færdigheder, identifikation og afhjælpning af mangel på arbejdskraft og færdigheder, navnlig i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling. Omskolings- og opkvalificeringsprogrammer for grupper på arbejdsmarkedet, der risikerer at miste deres job, er et nyt ansvarsområde, og nogle nationale offentlige arbejdsformidlinger har allerede tilpasset udbuddet af tjenesteydelser og udviklet omfattende uddannelsesprogrammer og -strategier for at imødekomme fremtidige kvalifikationsbehov. Formalisering af eksisterende samarbejder mellem offentlige arbejdsformidlinger, udbydere af erhvervsuddannelse og videregående uddannelse samt sociale tjenester kan bidrage til at sikre passende betingelser for et effektivt udbud af færdigheder (se afsnit 2.2).

Indsatsen for at støtte integrationen af fordrevne personer fra Ukraine på arbejdsmarkedet er blevet en vigtig opgave for de offentlige arbejdsformidlinger¹⁶⁶. I flere medlemsstater (Bulgarien, Danmark, Finland, Ungarn, Italien, Litauen og Letland) kan fordrevne personer fra Ukraine begynde at arbejde, så snart deres anmodning om midlertidig beskyttelse er indgivet, uden at skulle vente på behandling af anmodningen¹⁶⁷. Tilmeldingen hos de offentlige arbejdsformidlinger var dog forholdsvis lav. I henhold til indberetninger fra netværket af offentlige arbejdsformidlinger var kun i alt 150 000 fordrevne personer fra Ukraine registreret hos 26 af netværkets medlemmer i maj 2022. Omkring halvdelen af disse registreringer blev indberettet fra Tyskland og Polen¹⁶⁸. Selv om de offentlige arbejdsformidlingers ansvarsområder i de fleste medlemsstater ikke går videre end de opgaver, de normalt påtager sig for andre jobsøgende, har nogle offentlige arbejdsformidlinger udarbejdet tiltag rettet mod flygtninge, som fordrevne personer fra Ukraine er berettigede til (se også afsnit 2.3.2). Flere medlemsstater har ligeledes etableret koordinationsgrupper med deltagelse af offentlige arbejdsformidlinger, nationale ministerier og migrationsmyndigheder for at udveksle oplysninger om aktuelle tiltag og planlægge fælles aktiviteter, også i samarbejde med arbejdsgivere og lokale og regionale myndigheder¹⁶⁹. De lovgivningsmæssige ændringer af forordningen om fælles bestemmelser for så vidt angår samhørighedsaktionen for flygtninge i Europa (CARE) giver mulighed for at anvende uudnyttede beløb under den flerårige finansielle ramme for 2014-2020 til finansiering af hurtige og fleksible løsninger i EU-landene efter behov. Skræddersyet støtte via instrumentet for teknisk støtte har også til formål at hjælpe EU-landene med at opbygge kapacitet til at tage imod flygtninge og håndtere integrationsudfordringerne¹⁷⁰.

I gennemsnit får fire ud af ti korttidsledige¹⁷¹ i EU arbejdsløshedsunderstøttelse (42,2 % i 2021) med betydelige forskelle mellem medlemsstaterne — se figur 2.3.11. I 2021 blev den højeste dækning (over 50 %) registreret i Tyskland (89,7 %), Østrig (54,1 %), Finland (53,6 %) og Litauen (51,5 %) efterfulgt af Frankrig, Estland, Belgien og Danmark med tal på over 40 %. Omvendt blev den laveste dækning registreret i Rumænien (10,6 %), Kroatien (13,9 %), Polen (15,5 %) og Cypern (19,2 %). Disse forskelle i landenes dækning kan måske forklares ved forskelle i udførelsen af arbejdsløshedsunderstøttelsesordningerne, navnlig den maksimale varighed, betingelser for at opnå understøttelse, omfanget af krav til

¹⁶⁶om COM(2022) 4050 final om *Retningslinjer for adgang til arbejdsmarkedet, erhvervsuddannelse og voksenuddannelse for mennesker, der flygter fra Ruslands angrebskrig mod Ukraine*.

¹⁶⁷ Note: Mellem februar og juni 2022 var der ca. 312 000 asylansøgere i EU. Kilde: Eurostat [[migr_asyappctzm](#)] og Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (ELA), langedatablade, juni 2022.

¹⁶⁸ Undersøgelse fra netværket af offentlige arbejdsformidlinger, maj 2022.

¹⁶⁹ For eksempel AT, BE (på regionalt niveau), BG, EE, FI, HR, LT, NO, PL, RO og SK.

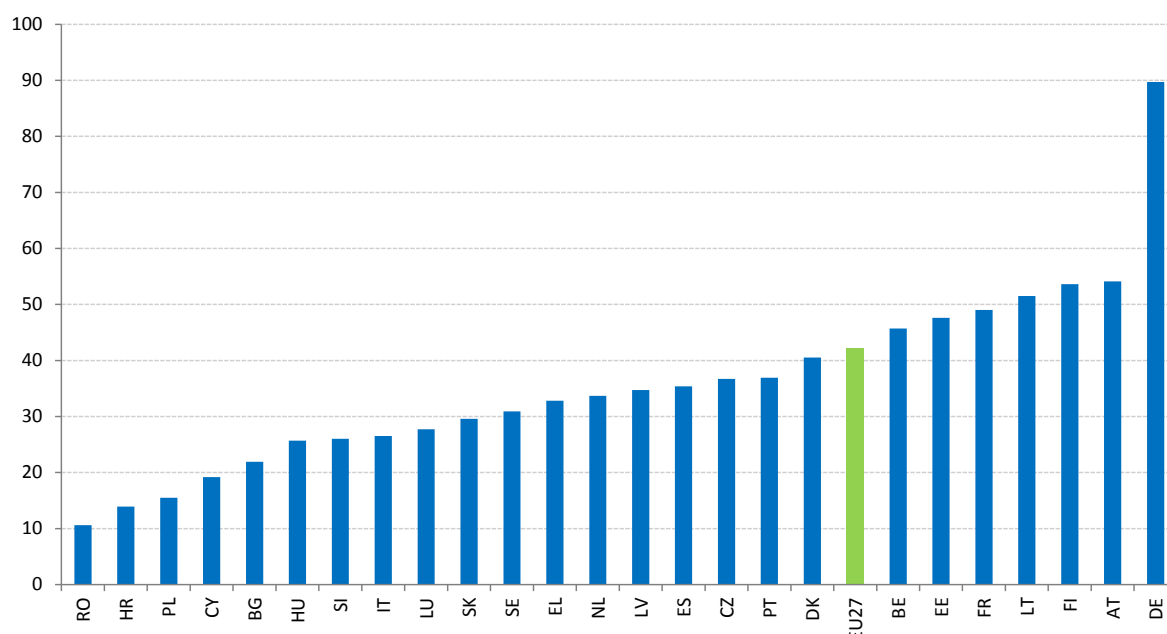
¹⁷⁰ Yderligere oplysninger findes i forordning om ændring af forordning (EU) nr. 1303/2013 og (EU) nr. 223/2014 for så vidt angår *samhørighedsaktionen for flygtninge i Europa (CARE)*. Se også C(2022) 1379 om *finansieringsafgørelser og årlige arbejdsprogrammer for instrumentet for teknisk støtte*.

¹⁷¹ Personer, der har været ledige i mindre end 12 måneder. Analysen vedrører aldersgruppen 15-64 år.

jobsøgning og overlapninger med andre sociale beskyttelsesordninger. I 2021 modtog kun 37,8 % af de arbejdsløse i EU, der havde været registreret i mindre end et år, ydelser eller bistand. Benchmarkingrammen for arbejdsløshedsunderstøttelse udpeger alle disse elementer som vigtige politiske redskaber til at støtte jobsøgende ved overgangen til arbejdsmarkedet.

Figur 2.3.11: Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne med hensyn til andelen af korttidsledige, der får arbejdsløshedsunderstøttelse

Korttidslediges dækning mht. arbejdsløshedsunderstøttelse (mindre end 12 måneder, aldersgruppen 15-64 år, %, 2021).

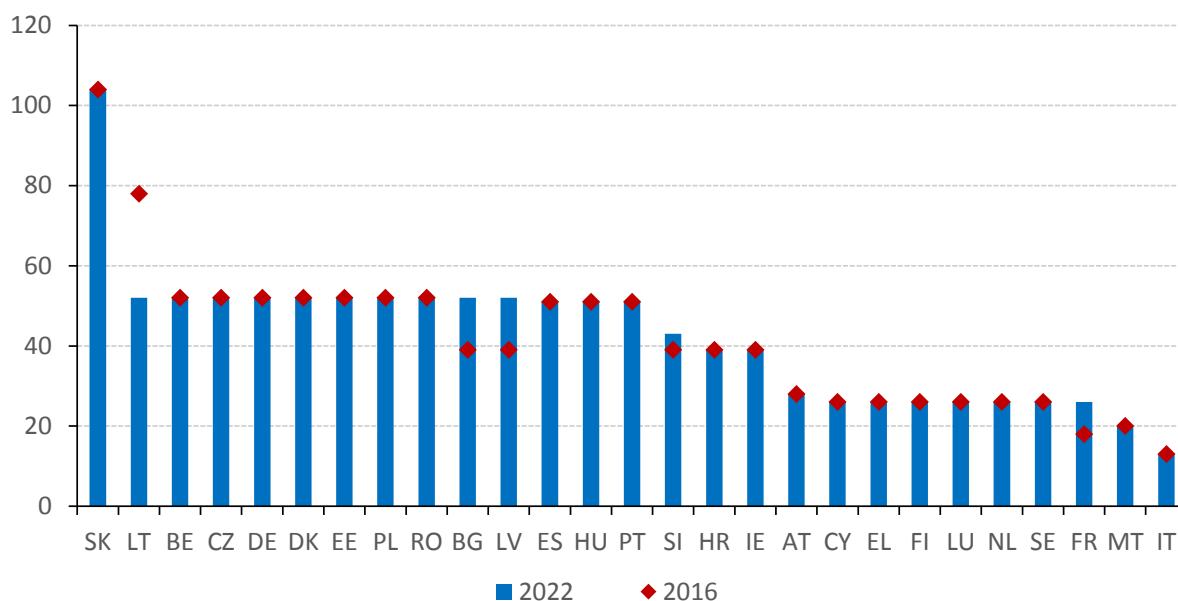
Note: Der foretages ikke en sammenligning med værdierne før 2021 for denne indikator, da der er et brud i tidsserierne i 2021 for alle medlemsstater som følge af [ikrafttrædelsen af et nyt regelsæt for europæiske sociale statistikker](#). Ingen data for 2021 for IE og MT.

Kilde: Eurostat, [\[lfsa_ugadra\]](#), EU LFS.

Perioden til optjening af ret til arbejdsløshedsunderstøttelse var stort set uændret i 2022 ligesom den maksimale understøttelsesperiode.¹⁷² Optjeningsperioden forblev uændret i alle medlemsstater, fra 13 uger med forsikringsbidrag i Italien til 104 uger i Slovakiet — se figur 2.3.12. Den maksimale understøttelsesperiode (for en arbejdstager med et års arbejdserfaring) varierer fra medlemsstat til medlemsstat — se figur 2.3.13. I Letland blev perioden forkortet fra 39 til 35 uger i 2020, og ligger nu på samme niveau som i 2015. For alle andre medlemsstater er perioden forblevet uændret de seneste 5 år. I 16 medlemsstater kan der højst ansøges om arbejdsløshedsunderstøttelse med et års arbejdserfaring og i højst 6 måneder (24 uger). I Danmark og Belgien kan understøttelse dog oppebæres i to år eller mere. I Luxemburg og Grækenland er perioden ét år, og i Litauen, Letland og Irland er den omkring otte måneder.

¹⁷² Analysen omhandler arbejdsløshedsunderstøttelse, der generelt ydes til personer, der registreres som arbejdsløse af årsager, der ikke skyldes arbejdstageren, med undtagelse af midlertidige ordninger, som måtte være indført på grund af covid-19-pandemien.

Figur 2.3.12: Optjeningsperioden for berettigelse til arbejdsløshedsunderstøttelse var uændret i forhold til 2021 men varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat
Længden af den krævede optjeningsperiode (uger, 2016 og 2022)

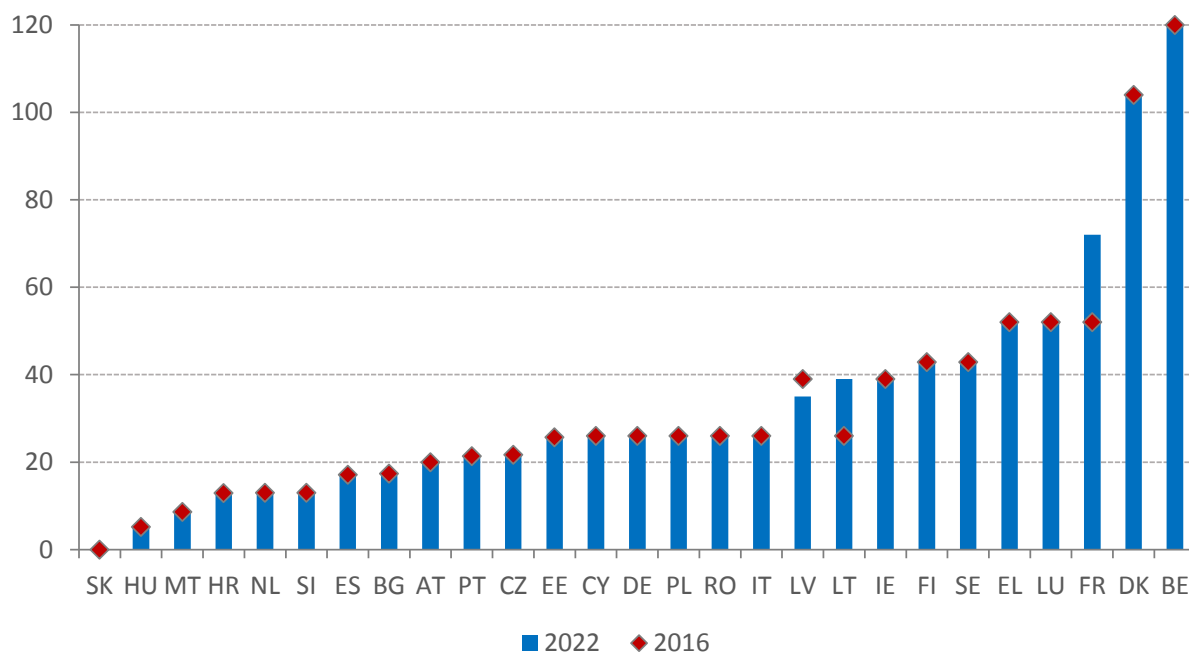

Note: I Malta (2016 og 2022) skal der være indbetalt mindst 50 ugentlige bidrag, siden personen først kom i beskæftigelse. I Irland (2016 og 2022) skal der være indbetalt mindst 104 ugentlige bidrag, siden personen først kom i beskæftigelse. I Østrig (2022) skal der være indbetalt mindst 52 ugentlige bidrag for førstegangsansøgninger og mindst 28 ugentlige bidrag for efterfølgende ansøgninger.

Kilde: [MISSOC databasen](#) (januar 2016 og januar 2022).

Figur 2.3.13: I de fleste medlemsstater giver ét års beskæftigelsesforløb adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse i højst 6 måneder.

Arbejdsløshedsunderstøttelsens maksimale varighed i antal uger med et beskæftigelsesforløb på et år (2022 og 2016)

Note: I Belgien er ydelsesperioden ubegrænset. I Cypern beregnes uger på grundlag af seks arbejdsdage om ugen. I Irland udbetales understøttelse i 39 uger (234 dage) kun til personer med mindst 260 ugentligt indbetalte

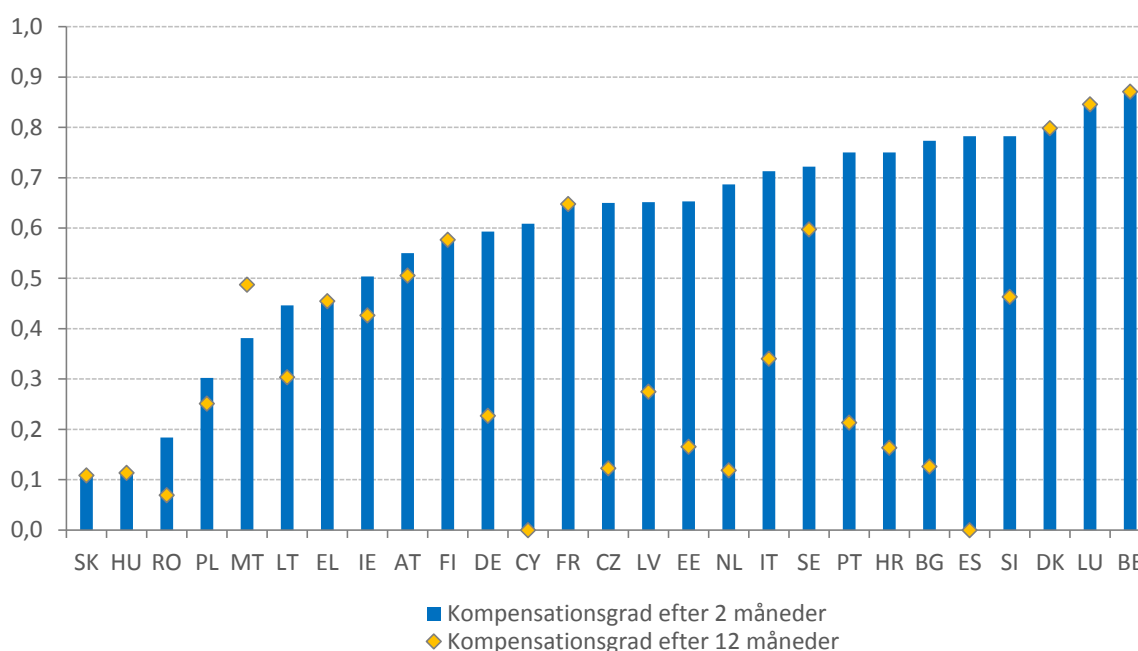
PRSI-bidrag (sociale bidrag). I Slovakiet er en person med ét års beskæftigelse ikke berettiget til arbejdsløshedsunderstøttelse (der kræves mindst to års bidrag til arbejdsløshedsforsikring i de seneste fire år). I Polen afhænger varigheden af arbejdsløshedsprocenten i regionen i forhold til det nationale gennemsnit.

Kilde: [MISSOC-databasen](#) (januar 2016 og januar 2022) og national lovgivning.

Indkomstkompensation til arbejdsløse afhænger af arbejdsløshedsperiodens varighed. I figur 2.3.14 sammenlignes nettokompensationsgraden for lavtlønnede (67 % af den nationale gennemsnitsindkomst) med et kort beskæftigelsesforløb (12 måneders socialsikringsbidrag) i EU ved ledighedsperiodens anden og 12. måned. Nettokompensationsgraden i anden arbejdsløsheds måned varierer fra 10,8 % af den tidligere (netto)indkomst i Slovakiet til over 90 % i Luxembourg og Belgien. I Østrig og Belgien er kompensationsgraden eksempelvis den samme ved arbejdsløshedsperiodens 12. måned. Fordi ydelserne udløber eller nedsættes over tid, falder kompensationsgraden imidlertid i de fleste andre medlemsstater. I nogle lande kan arbejdsløse, der ikke længere kan få arbejdsløshedsunderstøttelse, komme under andre ordninger såsom kontanthjælp, generelt med en lavere ydelse — se afsnit 2.4.1 for nærmere oplysninger om aktiv integration, herunder Kommissionens forslag til Rådets henstilling om en passende minimumsindkomst med en aktiv inklusionstilgang.

Figur 2.3.14: Arbejdsløshedsunderstøttelsens kompensationsgrad varierer i EU

Nettokompensationsgrad for arbejdsløshedsunderstøttelse ved 67 % af gennemsnitslønnen den 2. og 12. måned af arbejdsløshedsperioden (2021)

Note: Indikatoren beregnes for en 20-årig enlig uden børn med et kort beskæftigelsesforløb (et år). Der er medtaget forskellige indtægtsposter, arbejdsløshedsunderstøttelse og andre ydelser (såsom kontanthjælp og boligstøtte).

Kilde: Beregninger fra Europa-Kommissionen baseret på OECD's modeller for skatte- og understøttelsessystemer.

En effektiv social dialog af høj kvalitet har været afgørende for en forsvarlig forvaltning af komplekse socioøkonomiske forhold i de seneste år. I beskæftigelsesretningslinje 7 og princip 8 (social dialog og inddragelse af arbejdsmarkedets parter) under den europæiske søjle for sociale rettigheder opfordres medlemsstaterne til at sikre rettidig og meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter i udformningen og gennemførelsen af beskæftigelsesmæssige, sociale og, hvor det er relevant, økonomiske reformer og politikker,

herunder ved at støtte deres øgede kapacitet. Under covid-19-krise var arbejdsmarkedsparternes sektorspecifikke organisationer på EU-plan meget proaktive og handlede hurtigt for at fremlægge deres synspunkter om mulige strategier for genopretningen. På nationalt plan opfordrede flere medlemsstater arbejdsmarkedets parter til i overensstemmelse med den nationale praksis og de institutionelle rammer at drøfte, forhandle og/eller gennemføre foranstaltninger til støtte for bedre arbejdsvilkår, et velfungerende arbejdsmarked, lige muligheder, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, distancearbejde og retten til at være offline. På det seneste har de europæiske arbejdsmarkedsparter i en række tilfælde bidraget væsentligt til initiativer på europæisk og nationalt plan for yderligere at tiltrække nye arbejdstagere til sektorer med mangel på arbejdskraft, herunder sektorer af vigtighed for den grønne og den digitale omstilling, gennem arbejde med talentpartnerskaber og gennemførelse af det europæiske partnerskab for integration med deltagelse af flere interessenter¹⁷³.

Forudsigelig, meningsfuld og rettidig inddragelse af arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle for at sikre, at reformer udformes og gennemføres effektivt. Nationalt ejerskab er det helt centrale element i det europæiske semester og i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten. Etableringen af nye trepartsorganer (f.eks. i Polen, Rumænien og Slovakiet) til at overvåge gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanerne er et positivt tiltag, som, hvis det forvaltes på en inkluderende måde, kan styrke arbejdsmarkedets parters deltagelse og offentlige ansvarlighed¹⁷⁴. Et tæt samarbejde med arbejdsmarkedets parter, herunder gennem hele cyklussen for det europæiske semester, er afgørende for at sikre, at deres synspunkter inddrages, og at de bidrager til beslutningsprocessen, herunder i forbindelse med drøftelser af passende støttepolitikker vedrørende integration af ukrainske statsborgere og andre fordrevne personer på de europæiske arbejdsmarkeder. Fra 2016 har Beskæftigelsesudvalget (EMCO) årligt gennemført multilaterale overvågningsundersøgelser vedrørende arbejdsmarkedets parters deltagelse i det europæiske semester i de enkelte medlemsstater for at vurdere dette og andre udfordringer samt god praksis. Der konstateres fortsat forskelle i graden af meningsfuld inddragelse af arbejdsmarkedets parter og kvaliteten heraf på tværs af medlemsstaterne.

Den sociale dialog har været afgørende for at sikre en stærk sundhedssektor, der kunne løse opgaverne under covid-19-pandemien, og for at bidrage til at styrke EU's beredskab over for mulige fremtidige sundhedskriser. Alle lande har haft behov for at øge kapaciteten i sundhedssystemerne, navnlig hospitalerne, for at løse den stigende efterspørgsel efter sundhedsydelser inden for en meget kort periode som følge af covid-19-pandemien. Presset på sundhedssystemerne skal ses på baggrund af andre langvarige udfordringer såsom mangel på sundhedspersonale. Den sociale dialog spillede en fremtrædende rolle i håndteringen af nogle af disse udfordringer i medlemsstater med veletablerede institutioner og en lang tradition for samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter (f.eks. Danmark, Tyskland, Finland og Sverige) og i de lande, der tæller med stærke klynger af sociale partnerskaber (f.eks. Østrig, Belgien, Luxembourg og Nederlandene). Samtidig har lande, hvor social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger har mindre vægt i

¹⁷³ Se Renewal of the European Partnership for Integration following COVID-19 crisis. Kilde: [European Website on Integration \(europa.eu\)](https://european-website-on-integration.europa.eu).

¹⁷⁴ Kilde: Eurofound (2022), R. Rodríguez Contreras, P. Sanz, *Inddragelse af arbejdsmarkedets parter i de nationale genopretnings- og resiliensplaner*, Den Europæiske Unions Publikationskontor. Note: For nærmere oplysninger om kollektive overenskomstforhandlinger henvises til afsnit 2.1 i denne rapport og Europa-Kommissionen, *Employment and Social Developments in Europe 2022*, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2022.

sundhedssektoren (f.eks. Bulgarien, Tjekkiet, Malta og Estland), oplevet en styrket social dialog i forbindelse med covid-19-krisen¹⁷⁵.

Civilsamfundets organisationers deltagelse i alle faser af det europæiske semester er afgørende for at gennemføre reformer og politik af høj kvalitet i medlemsstaterne.

Kommissionen har understreget vigtigheden af rettidige og meningsfulde høringer med deltagelse af civilsamfundets organisationer i de tidligere fælles beskæftigelsesrapporter. På baggrund af den eksisterende nationale praksis har Kommissionen også understreget vigtigheden af at inddrage civilsamfundets organisationer i de regelmæssige møder og udvekslinger med medlemsstaterne. Afdækning af eksisterende udfordringer — hvoraf nogle er fremhævet i en nylig beslutning fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg¹⁷⁶ — giver mulighed for yderligere at forbedre kvalitet, gennemsigtighed, regelmæssighed og forudsigelighed i udvekslingerne. Fremover vil civilsamfundets organisationers engagement på det beskæftigelsesmæssige og sociale område bidrage til at styrke udbredelsen og effektiviteten af de reformer og investeringer, der er nødvendige for at løse de eksisterende socioøkonomiske udfordringer og fremme den grønne og den digitale omstilling.

2.3.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

Indsatsen for at fjerne årsagerne til segmentering af arbejdsmarkedet fortsætter i nogle medlemsstater i overensstemmelse med søjleprincip 5 (sikker og fleksibel beskæftigelse). I juli 2021 ændrede **Spanien** (inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen) vedtægten for offentligt ansatte for at reducere tidsbegrænset beskæftigelse i den offentlige sektor og forebygge og straffe misbrug af reglerne, herunder forpligtelsen til at offentliggøre alle opfordringer til stabiliseringsprocedurer for ansatte med tidsbegrænset ansættelse senest den 31. december 2022. Der blev også vedtaget ændringer af de gældende regler for offentligt ansatte, der arbejder inden for sundheds- og uddannelsessektoren. I december 2021 vedtog **Spanien** (også inden for rammerne af genopretnings- og resiliensplanen) også en arbejdsmarkedsreformpakke med det mål at reducere den høje andel af tidsbegrænsede kontrakter i den private sektor, forbedre arbejdsvilkårene for visse arbejdstagere og fremme overgang til tidsbegrænset beskæftigelse. Med reformen blev vægten på forskellige typer ansættelseskontrakter omdefinert ved at understrege de tidsbegrænsede kontrakters centrale vigtighed og ved yderligere at begrænse anvendelsen af tidsbegrænsede kontrakter (f.eks. ved at reducere de tidsbegrænsede kontrakters maksimale varighed, samtidig med at sanktionerne for svigagtig anvendelse heraf blev skærpet). Som led i en bredere reform under dagsordenen for anstændigt arbejde planlægger **Portugal** at reducere det maksimale antal forlængelser af tidsbegrænsede kontrakter fra 6 til 4, øge compensationen ved afskedigelse af ansatte med tidsbegrænset ansættelse og ulovliggøre sort arbejde, der straffes med fængsel i op til 3 år. Når foranstaltningerne er vedtaget, forventes de at reducere andelen af tidsbegrænsede kontrakter og fremme overgangen til tidsbegrænset og formelt arbejde. Genopretnings- og resiliensplanen for **Nederlandene** omfatter en række arbejdsmarkedsreformer, der skal løse udfordringer i forbindelse med segmentering af arbejdsmarkedet. De omfatter en gradvis nedsættelse af skattefradraget for selvstændige, indførelse af en obligatorisk sygeforsikring for selvstændige og foranstaltninger til bekæmpelse af proformaselvstændige, herunder en ændring af definitionen af et ansættelsesforhold og øget offentlig håndhævelse. Alle tiltag gennemføres frem til 2026. Desuden fremlagde **Nederlandene** i juli 2022 også planer om at

¹⁷⁵ Se Eurofound (2022), *Social dialogue and collective bargaining in the hospital sector during the COVID-19 pandemic*. Den Europæiske Unions Publikationskontor (under udarbejdelse).

¹⁷⁶ Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (2022), *Involvement of Organised Civil Society in the National Recovery and Resilience Plans — How can we improve it?*, resolution [ECO/592], maj 2022.

mindske incitamenterne til anvendelse af fleksible eller tidsbegrænsede kontrakter og om at indføre en certificeringsordning for vikarbureauer.

Forskellige medlemsstater foreslår nye eller ændrede forordninger inden for lovgivning om sikkerhed i beskæftigelse for at imødegå identificerede udfordringer på arbejdsmarkedet i overensstemmelse med søjleprincip 7 (oplysninger om ansættelsesvilkår og beskyttelse i tilfælde af afskedigelser). I november 2021 indførte **Estland** muligheden for, at arbejdsgivere og arbejdstagere i detailsektoren kan indgå mere fleksible ansættelseskontrakter på særlige betingelser. Aftalerne kan bidrage til ansættelse af flere arbejdstagere og dermed øge beskæftigelsesmulighederne, samtidig med at et højere beskyttelsesniveau sikres. Foranstaltningen blev suppleret med vedtagelsen af nye ændringer af vejtransportloven i december 2021. Med denne foranstaltning forventer **Estland** at støtte anstændige arbejdsvilkår for chauffører inden for vejtransportsektoren. I februar 2022 vedtog **Frankrig** en ny lov, hvorved selvstændige erhvervsdrivende får en særlig status og sikres beskyttelse af personlige aktiver (hidtil har kun hovedbopælen været beskyttet). Desuden indebærer loven bedre betingelser for selvstændiges overgang til ansættelsesforhold. Med et tilskud på 800 EUR om måneden ønsker regeringen at støtte personer, der permanent indstiller aktiviteter, der ikke længere er bæredygtige. I juni 2022 vedtog **Italien** nye bestemmelser, der skal sikre, at alle arbejdstagere, herunder arbejdstagere med atypiske kontrakter, har større gennemsigtighed i ansættelsesforholdet, navnlig mindstekrav til oplysninger fra arbejdsgiverne om prøvetid og uddannelse (hvis relevant). Som led i en bred reform planlægger **Sverige** at vedtage foranstaltninger i andet halvår 2022 vedrørende regler for afskedigelse af objektive grunde for at gøre arbejdsvilkårene mere forudsigelige og forebygge arbejdskonflikter.

I forlængelse af analysen i søjleboks 5 indførte flere medlemsstater foranstaltninger til at styrke sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i overensstemmelse med søjleprincip 10 (et sundt, sikkert og veltilpasset arbejdsmiljø). Som led i en bredere reform vedtog **Frankrig** (i genopretnings- og resiliensplanen) i juli 2021 en række foranstaltninger til styrkelse af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen. De mest relevante foranstaltninger med hensyn til den forventede effekt omfatter virksomhedernes mulighed for at udvide de sundhedstjenester, der tilbydes på arbejdspladsen, og indførelsen af et forebyggelsespas. Desuden har **Frankrig** udvidet definitionen af seksuel chikane på arbejdspladsen, og i november 2021 ratificerede landet ILO's konvention om vold og chikane. I december 2021 vedtog **Kroatien** den nationale plan for arbejde, sikkerhed på arbejdspladsen og beskæftigelse for 2021-2027. Planen er i overensstemmelse med den nationale udviklingsstrategi for 2030 og skal sikre kontinuitet og forbedring af arbejdsmarkedspolitikken, der støtter tilbud om anstændigt arbejde til alle, samtidig med at der tages hensyn til sårbare personers særlige behov. I juli 2022 vedtog **Bulgarien** en ESF+-operation til støtte for arbejdstagernes trivsel og sikkerhed på arbejdspladsen med et samlet budget på 51,1 mio. EUR. Nogle af de mest relevante foranstaltninger omfatter finansiel støtte til virksomheder med henblik på at forebygge udbrændthed, beskytte den mentale sundhed, indkøbe udstyr til sikkerhed på arbejdspladsen, udstyre virksomheder med sports- og afslapningsområder og indføre virksomhedsadfærd baseret på en grøn tankegang. Foranstaltningen gælder indtil udgangen af 2024 og forventes at gavne op til 91 000 arbejdstagere. **Italien** planlægger også at vedtage målrettede politiske foranstaltninger i løbet af 2022 og 2023 for at forbedre sundheden og sikkerheden på arbejdspladsen.

Nogle medlemsstater indfører lovgivning eller ændrer den eksisterende for at definere betingelserne for fleksibelt arbejde og tilrettelæggelse af arbejdstiden mere tydeligt i overensstemmelse med søjleprincip 9 (balance mellem arbejdsliv og privatliv). I juli 2021 godkendte **Spanien** lovbestemmelser om regulering af distancearbejde i den private og

offentlige sektor. Lovændringerne skal navnlig sikre de samme arbejdsvilkår for distancearbejde og fysisk fremmøde og gøre distancearbejde frivilligt for både arbejdstageren og arbejdsgiveren. Den nye ramme kan fremme hybridarbejde, der er en kombination af distancearbejde og fysisk fremmøde. I juni 2022 vedtog **Belgien** nye foranstaltninger for at sikre større fleksibilitet i arbejdstiden og støtte en bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv i den private sektor. De primære foranstaltninger er retten til en firedages arbejdsuge (ved at øge antallet af arbejdstimer pr. dag) eller til at ændre arbejdsordningen (dvs. fordeling af arbejdstiden i forskellige uger). Samtidig har **Belgien** indført "retten til at være offline" i virksomheder med mere end 20 ansatte, som nu ikke længere kan forvente, at de ansatte reagerer på henvendelser fra arbejdspladsen efter almindelig arbejdstid. Begge foranstaltninger indgår i en føderal aftale om arbejdsmarkedsreformer, som også omfatter mere fleksible regler for aften- og natarbejde i forbindelse med e-handel. Der er desuden planlagt pilotprojekter, hvor aften- og natarbejde på frivillig basis gøres muligt uden forudgående godkendelse fra en fagforening. Som led i en bredere reform planlægger **Polen** (i genopretnings- og resiliensplanen) at indføre arbejdsretlige bestemmelser for at fremme en bedre balance mellem arbejdsliv og privatliv og mere forudsigelige arbejdsbetingelser. Polen ønsker navnlig at fastsætte regler for fleksible arbejdsordninger, herunder pauser og/eller uddannelse i arbejdstiden og medarbejdersamtykke til overarbejde, natarbejde eller intermitterende arbejde. Der er også planer om at ændre bestemmelserne om beskyttelse af arbejdstageres ansættelsesforhold under graviditet, barsel eller forældreorlov. I april 2022 ajourførte **Estland** også de eksisterende retlige rammer for at sikre mere fleksible arbejdsbetingelser (f.eks. deltidsarbejde, distancearbejde eller fleksible arbejdstider) for arbejdstagere eller tjenestemænd med omsorgsforpligtelser og samtidig fremme en effektiv beskyttelse af mindreårige (dvs. under 14 år). **Luxembourg** planlægger at vedtage bestemmelser vedrørende mobning. Foranstaltningen forventes at gælde for ansatte samt for lærlinge, praktikanter og særlige studiemedarbejdere på tidsbegrænsede kontrakter.

En række medlemsstater har også ændret lovgivning eller planlægger at gøre det for at sikre arbejdstagerne mere fleksible arbejdsordninger i overensstemmelse med søjleprincip 9 (balance mellem arbejdsliv og privatliv). **Spanien** forlængede frem til juni 2022 planen for ændringer af arbejdstiden ("*Plan Mecuida*"), der blev vedtaget i marts 2020 for at sikre medarbejderne større fleksibilitet af hensyn til familiemæssige forpligtelser direkte afledt af covid-19-krisen. I henhold til bestemmelserne kan arbejdsgiveren og arbejdstageren aftale rimelige og forholdsmæssige ændringer i arbejdstagerens arbejdsvilkår (f.eks. distancearbejde, ændrede vagtplaner, andet arbejdssted eller tildeling af andre jobfunktioner). I januar 2022 ajourførte **Spanien** den retlige ramme for arbejdstid for at give forældre til børn med kræft eller anden alvorlig sygdom udvidede omsorgsmuligheder. Aldersgrænsen for det omhandlede plejekrævende barn blev sat op fra 18 til 23 år. **Cypern** planlægger som led i genopretnings- og resiliensplanen at gennemføre en undersøgelse vedrørende fleksible arbejdsordninger i den offentlige sektor. Undersøgelsen forventes at lede til en række anbefalinger i 2023 med det mål at forbedre effektiviteten i de offentlige servicetilbud. Når anbefalingerne som følge af undersøgelsen foreligger, træffes beslutning om gennemførelsen heraf. **Cypern**, der også modtager støtte via genopretnings- og resiliensfaciliteten, har til hensigt senest i 2023 at vedtage en ny lov til regulering af fleksible arbejdsordninger, navnlig distancearbejde. I august 2022 ændrede **Litauen** de retlige rammer, så visse familier fik større fleksibilitet med hensyn til arbejdsordninger. Ændringerne omfatter bl.a. ekstra feriedage for forældre med mindre børn og muligheden for kortere arbejdsdage og for at kombinere distancearbejde og fleksible arbejdstider for gravide eller ammende kvinder, forældre med børn op til 8 år, eller enlige forældre med børn op til 14 år (eller op til 18 år for børn med handicap) (se afsnit 2.2.2).

Flere medlemsstater har styrket indsatsen for at bekæmpe sort arbejde og afsat yderligere ressourcer, herunder en øget kapacitet hos arbejdstilsynene. Som led i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen forventes **Italien** inden udgangen af 2022 (i genopretnings- og resiliensplanen) at vedtage en national plan og handlingsplan for bekæmpelse af sort arbejde i alle økonomiske sektorer ved permanent at styrke arbejdstilsynene frem til 2025 og nedbringe antallet af sager vedrørende sort arbejde frem til 2026. Med henblik herpå blev der nedsat en interinstitutionel arbejdsgruppe i februar 2022. I oktober 2021 godkendte **Rumænien** nye administrative sanktioner for at begrænse sort arbejde og ukorrekt indberettet arbejde samt udbetaling af "kuvertlønninger". Foranstaltningen omfatter bestemmelser vedrørende "ukorrekt indberettet arbejde". Senere, i april 2022, lancerede **Rumænien** også et system med servicekuponer (der skal træde i kraft den 1. januar 2024) for at integrere husarbejdere ind i den formelle økonomi. Husarbejderen bliver omfattet af socialsikrings- og sygesikringsystemet efter arbejde svarende til 85 servicekuponer. Som led i en bredere reform iværksatte **Sverige** i februar 2022 en proces med henblik på at oprette regionale centre til bekæmpelse af arbejdsrelateret kriminalitet (herunder sort arbejde). Centrene skal fungere som knudepunkt for myndighedernes arbejde med planlægning, gennemførelse og opfølgning af fælles regeringskontrol i samråd med arbejdsmarkedets parter og nationale og regionale organer. I marts 2022 vedtog **Belgien** (hovedstadsregionen Bruxelles) en målrettet foranstaltning for at øge antallet af inspektioner i virksomheder i en given sektor på grundlag af en begrundet mistanke om forskelsbehandling. Desuden kan arbejdsinspektører også besøge en virksomhed under et falsk navn for at afdække forskelsbehandling. I maj 2022 godkendte **Spanien** en ny indkaldelse vedrørende 90 nye offentlige arbejdsinspektører og socialsikringsinspektører, hvilket er en fordobling af det antal, der blev godkendt i 2021. I april 2022 indførte **Kroatien** en ny lov om whistleblowere til ændring af de tidligere bestemmelser fra 2019. Formålet med loven er at forbedre beskyttelsen af arbejdstagere, der indberetter lovovertrædelser i virksomheder, herunder sanktioner over for arbejdsgivere, der indleder procedurer mod whistleblowere. Som led i en bredere reform under genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Kroatien** også i december 2022 at vedtage en ny lov om bekæmpelse af sort arbejde med det formål at definere sort arbejde, styrke arbejdstilsynene og yderligere regulere arbejdstagernes overgang fra sort arbejde til legalt arbejde.

Forskellige medlemsstater vedtog målrettede foranstaltninger for at forbedre arbejdsmarkedssituationen for langtidsledige i overensstemmelse med søjleprincip 4. I oktober 2021 vedtog **Grækenland** en ny lov om en reform af den offentlige arbejdsformidling ("OAED"). De nye bestemmelser medfører ansættelse af nye jobrådgivere (540 i en periode på to år) og øget fokus på formidling mellem udbud af og efterspørgsel efter arbejdskraft. I 2021 indførte **Grækenland** også en arbejdsydelse til personer, der modtager arbejdsløshedsunderstøttelse, og som finder et job, samt en bonus på 300 EUR til langtidsledige (defineret som over 5 år), der udarbejder en individuel handlingsplan. Der er indført indkomstkriterier for at bekæmpe misbrug af ydelserne, og tre afvisninger af egnede job eller deltagelse i uddannelse fører til udelukkelse fra arbejdsløshedsregistret. Som led i en bred reform i **Irland** blev en lokal arbejdsformidlingsordning Local Area Employment Service ("**LAES**") igangsat i januar 2022. Formålet med tjenesten er at levere målbare arbejdsformidlingsydelser af høj kvalitet til langtidsledige og andre sårbare grupper. Den nye arbejdsformidling benytter et resultatbaseret betalingssystem, hvor den enkelte borger tildeles individuelle rettigheder baseret på egen indsats og gennemførelse af en individuel handlingsplan. I februar 2022 pålagde **Sverige** den offentlige arbejdsformidling at styrke indsatsen over for langtidsledige, navnlig i områder med store socioøkonomiske udfordringer. Der er ligeledes planer om at styrke det strategiske og operationelle samarbejde mellem de offentlige arbejdsformidlinger og de lokale myndigheder vedrørende sårbare jobsøgende.

En række medlemsstater ændrede de eksisterende rammer for en aktiv arbejdsmarkedspolitik for at sikre en mere effektiv genopretning efter covid-19-krisen i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte). I 2021 vedtog Tjekkiet en strategisk ramme for beskæftigelsen frem til 2030 og derefter. Strategien skal bidrage til at skabe forudsætningerne i henhold til samhørighedspolitikken, og i strategien fastsættes prioritetsområder for de kommende 10 år. Konkrete foranstaltninger fastsættes i de detaljerede handlingsplaner til gennemførelse af rammen. Som led i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen vedtog Grækenland i 2021 og 2022 foranstaltninger til udvikling af nye digitale værktøjer til offentlige arbejdsformidlinger, herunder et digitalt kort, mulighed for at registrere en individuel handlingsplan samt oprettelse af individuelle læringskonti. Kroatien har som led i en bredere reform under genopretnings- og resiliensplanen foreslået foranstaltninger til at forbedre kvaliteten af den støtte, der ydes til sårbare grupper, navnlig processer vedrørende profilering, segmentering, integration og aktivering af sårbare grupper i de offentlige arbejdsformidlinger. Desuden fortsætter indsatsen for at udvikle værktøjer til matchning af arbejdsløse med ledige stillinger og sikre en bedre udnyttelse af systemet til overvågning og evaluering af den aktive arbejdsmarkedspolitik. Via foranstaltningerne og planlagte formidlingsaktiviteter forventes 5 000 nye brugere af de offentlige arbejdsformidlinger. I april 2022 blev et kuponsystem vedrørende opkvalificering og omskoling af voksne indført som grundlag for eventuel indførelse af individuelle læringskonti under ESF+. I december 2021 godkendte Italien nye strukturinvesteringer for at fremme udviklingen af regionale arbejdsmarkedsobservatorier og støtte en øget interoperabilitet mellem regionale og nationale informationssystemer og dermed forbedre de offentlige arbejdsformidlingers kapacitet til at foretage matchning på arbejdsmarkedet. Foranstaltningen suppleres med tildelingen af yderligere 4,4 mia. EUR til gennemførelsen af det nationale program vedrørende en arbejdstagergaranti ("GOL") i perioden 2021-2023. I august 2022 vedtog Litauen et nyt karrierevejledningssystem under genopretnings- og resiliensplanen, som fastlægger en ramme, generelle kompetencekrav, forvaltning og kvalitetssikring i karrierevejledningen gennem hele en persons karriereforløb fra første skoletrin (se også afsnit 2.2.2). Med inddragelse af arbejdsmarkedets parter vil Litauen også fastlægge forvaltningsprocessen for de involverede institutioner. I april 2022 vedtog Luxembourg en ny målrettet og midlertidig foranstaltning med henblik på at tildele midlertidige arbejdsopgaver til arbejdsløse under 50 år i en periode på 6 måneder. Loven blev anvendt med tilbagevirkende kraft fra oktober 2021 og udløb den 30. juni 2022. Ved udgangen af 2022 forventes Polen (under genopretnings- og resiliensplanen) at vedtage to centrale retsakter til fremme af arbejdsmarkedsdeltagelsen. For det første forventes loven om beskæftigelse af tredjelandstatsborgere at mindske de administrative hindringer for at bringe tredjelandstatsborgere i beskæftigelse og forenkle processen til indgåelse af visse ansættelseskontrakter. For det andet omfatter den nye lov om arbejdsmarkedsaktivitet bl.a. foranstaltninger til at gøre det lettere for forældre at vende tilbage til arbejdsmarkedet efter afsluttet orlov.

Derudover er der eksempler på målrettede foranstaltninger, som medlemsstaterne har foreslået for at lette overgange på arbejdsmarkedet og styrke aktiveringskomponenten i overensstemmelse med søjleprincip 4 (aktiv beskæftigelsesstøtte). I juni 2022 indførte Belgien den såkaldte proces "overgangsforløb", hvor arbejdstagere, der er opsagt med et givet opsigelsesvarsel, får mulighed for at arbejde for en anden arbejdsgiver og dermed lette overgangen. Indsatsen koordineres af den regionale arbejdsformidling og er baseret på en aftale mellem to virksomheder som brugere. I overgangsperioden overgår lønomkostningerne (helt eller delvist) til den nye arbejdsgiver, og ved afslutningen af processen skal arbejdstageren ansættes på en tidsbestemt kontrakt. Belgien har også vedtaget en foranstaltning til støtte for arbejdstagere, der er blevet afskediget med et opsigelsesvarsel på

mindst 30 uger. Afskedigede arbejdstagere, der opfylder kriterierne, har ret til at bruge en tredjedel af opsigelsesperioden (dvs. 10 uger) til aktiviteter, der øger deres beskæftigelsesmuligheder. Foranstaltningen supplerer den fratrædelsesgodtgørelse, som ansatte har ret til.

De eksisterende eller nyudviklede systemer for aktive arbejdsmarkedspolitikker bidrager også til at støtte integrationen på arbejdsmarkedet af fordrevne personer fra Ukraine. De fleste medlemsstater benytter enten den eksisterende aktive arbejdsmarkedspolitik, der gælder for landets statsborgere, eller programmer udviklet efter migrations- og flygtningekrisen (2015-2016) som støtte til personer, der flygter fra krigen i Ukraine. Som led i de eksisterende systemer for aktive arbejdsmarkedspolitikker har et stort flertal af EU-landene tilbudt rådgivning og karrierevejledning, mens andre har kombineret disse foranstaltninger med finansielle incitament, der skal tilskynde arbejdsgiverne til at ansætte fordrevne personer, tilbyde uddannelse på arbejdspladsen eller iværksætte projekter til fremme af iværksætteri (se også afsnit 2.1.2)¹⁷⁷. Antallet af fordrevne personer fra Ukraine, der har deltaget i uddannelse (eksklusive sprogkurser), har imidlertid været lavt. Det kan forklares ved det lave antal tilmeldinger hos de offentlige arbejdsformidlinger. I **Østrig** og **Frankrig** deltog kun 1 216 og 1 700 ud af henholdsvis 6 300 og 3 200 ukrainere, der var tilmeldt nationale offentlige arbejdsformidlinger, i kurser (se også afsnit 2.3.1). Andre eksempler på målrettede aktive arbejdsmarkedspolitikker for fordrevne personer fra Ukraine kan ses i **Estland**, som har indført særlige jobrådgivningstjenester for fordrevne personer fra Ukraine, og **Polen** har indført en særlig støtte i form af naturalieydelse eller finansielle ydelser til ukrainske kunstnere og forfattere, der viderefører deres aktiviteter i **Polen** (se afsnit 2.2.2)¹⁷⁸.

Medlemsstaterne har ajourført de lovgivningsmæssige rammer for de offentlige arbejdsformidlinger for at sikre kapacitet og effektivitet, herunder i samarbejdet med sociale tjenester og interessenter. I juli 2021 iværksatte **Belgien** (regionen Flandern) en handlingsplan for at forbedre samarbejdet mellem regionale offentlige arbejdsformidlinger og private partnere. Planen har til formål at øge gennemsigtigheden med hensyn til outsourcing, forbedre planlægningen og sikre en bedre overvågning af kvaliteten i de leverede tjenester ved at styrke evalueringen og dataforvaltningsprocesserne. I juli 2021 ajourførte **Irland** strategien "Pathways to Work" for 2021-2025. Den nye ramme skal styrke de offentlige irske arbejdsformidlinger (*Intreo*) ved at øge budget og kapacitet og forbedre den kundeorienterede tilgang. Med støtte fra genopretnings- og resiliensfaciliteten omfatter rammen et jobformidlingsprogram, og ESF støtter Jobsplus og tilskud ved tilbagevenden til arbejdsmarkedet. I november 2021 vedtog **Belgien** (regionen Vallonien) en ny reform af de offentlige arbejdsformidlinger (TIM) for at yde mere personlig og integreret støtte til sårbare jobsøgende og udvikle specifikke veje til beskæftigelse for personer med handicap eller i sårbare situationer (i sin genopretnings- og resiliensplan). Den nye reform danner også grundlag for en optimering af samarbejdet mellem Valloniens offentlige arbejdsformidling (*Forem*) og støttepartnere. I december 2021 vedtog **Spanien** (som led i genopretnings- og resiliensplanen) en strategi for beskæftigelsesaktivering for perioden 2021-2024. Den nye ramme har til formål at modernisere den aktive arbejdsmarkedspolitik, som de offentlige arbejdsformidlinger gennemfører, herunder udvikling af individuelle forløb, oprettelse af en kvikskranke for unge og øget koordinering mellem beskæftigelse, sociale tjenester, regionale

¹⁷⁷ Den Europæiske Arbejdsmarkedsmyndighed (2022), *Overview of national measures adopted to respond to the Ukrainian crisis with regard to employment and social security having a potential impact on the EU labour mobility*, landeoversigter. ELA/2022/RS/047/ELA.323/juni 2022

¹⁷⁸ Eurofound (2022): *In-kind support and financial support for Ukrainian artists, measure PL-2022-9/2327 (measures in Poland)*, EU PolicyWatch, Dublin.

forvaltninger og den private sektor. Samtidig planlægger **Spanien** som led i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen inden udgangen af 2022 at foretage en reform af beskæftigelsesloven for at ajourføre den aktive arbejdsmarkedspolitik, herunder forvaltningsstrukturen og koordineringsmekanismerne på nationalt, regionalt og lokalt plan. I december 2021 vedtog **Sverige** en ny foranstaltning, der skal sikre, at de offentlige arbejdsformidlinger i højere grad kan gennemføre en aktiveringspolitik baseret på færdigheder (se også afsnit 2.2.2), og samtidig kortlægges kompetencebehovene i den private sektor. I april 2022 vedtog **Belgien** (regionen Flandern) en ny foranstaltning for at styrke de lokale myndigheders koordinerende rolle i forbindelse med aktivering af jobsøgende og inaktive personer, herunder i den sociale økonomi (se afsnit 2.1.2). I april 2022 vedtog **Grækenland** en ny lov om omstrukturering af de offentlige arbejdsformidlinger (tidligere *OAED*, nu *DYPA*), herunder oprettelse af et råd med deltagelse af arbejdsmarkedets parter og en erhvervsuddannelseskonto, som oprettes af arbejdsmarkedets parter og forvaltes af en juridisk enhed. De nye ordninger forventes at føre til hurtigere og mere fleksibel aktiveringsstøtte. I maj 2022 vedtog **Litauen** som led i genopretnings- og resiliensplanen nye foranstaltninger for at sikre øget brug af digitale værktøjer i de eksisterende arbejdsformidlinger og en mere systematisk kundeorientering. Foranstaltningen indebærer en revision af arbejdsmetoderne og automatisering af centrale processer for at støtte et mere individuelt og integreret servicetilbud til de jobsøgende. I maj 2022 trådte loven om offentlig jobformidlings- og erhvervsservice i kraft i **Finland** med bestemmelser vedrørende den nordiske model for arbejdsformidling for jobsøgende. Målsætningen er at forbedre udbuddet af mere personligt rettede og integrerede serviceydelser til jobsøgende. Via reformen forventes omkring 10 000 personer at blive hjulpet i beskæftigelse. Den fulde beskæftigelseseffekt forventes efter 2025.

En række medlemsstater har øget arbejdsløshedsunderstøttelsen, også på grund af det aktuelle inflationspres. Østrig forventer at tilpasse arbejdsløshedsunderstøttelsen årligt for at begrænse effekten af de stigende priser. **Estland** øgede både arbejdsløshedsforsikringsydelserne og arbejdsløshedsunderstøttelsen i 2022. **Italien** udvidede ligeledes arbejdsløshedsunderstøttelsen både i beløb og varighed. I **Spanien** skal der i henhold til genopretnings- og resiliensplanen gennemføres en reform med henblik på at afhjælpe mangler og fragmentering i arbejdsløshedsbeskyttelsen frem til udgangen af 2022. Desuden er overgangen til social beskyttelse blevet forenklet for modtagere, der ikke vender tilbage til arbejdsmarkedet og er i sårbare situationer. I **Danmark** er både beløb og krav til støtteberettigelse blevet øget, og der ydes en højere arbejdsløshedsunderstøttelse i ledighedsperiodens første tre måneder. Samtidig er kravene vedrørende dagpenge til nyuddannede blevet skærpet. Den maksimale understøttelsesperiode for nyuddannede bliver nedsat fra to år til et år, og hvis en nyuddannet ikke er kommet i job inden for tre måneder efter afsluttet uddannelse, falder dagpengesatsen. I juli 2021 vedtog **Frankrig** en midlertidig foranstaltning for at forlænge retten til arbejdsløshedsunderstøttelse for ansatte på kulturområdet med tidsbegrænset ansættelse (dvs. personer med juridisk status som "*intermittents du spectacle*"), der har været særligt hårdt ramt af covid-19-krisen. Foranstaltningen var gældende frem til december 2021. Under **Maltas** genopretnings- og resiliensplan er der gennemført en undersøgelse af, om arbejdsløshedsunderstøttelsen er tilstrækkelig og dækkende, og den ledsages af en anbefaling vedrørende politiske løsningsmodeller for at gøre ydelserne mere tilstrækkelige og dækkende, både med hensyn til varighed og effektiv adgang, samtidig med at incitamenterne til at arbejde styrkes. I april 2022 indførte **Grækenland** nye krav til jobsøgning, der skal tilskynde arbejdsløse til aktivt at søge arbejde og acceptere jobtilbud, de modtager.

Flere medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til at styrke den sociale dialog og støtte inddragelsen af arbejdsmarkedets parter i de politiske beslutningsprocesser i

overensstemmelse med søjleprincip 8. Eksempelvis undertegnede arbejdsmarkedets parter og **Portugals** regering i juli 2021 en trepartsaftale om forbedring af erhvervsuddannelsessystemerne, herunder en forordning om forvaltning (se også afsnit 2.2.2). I **Spanien** har arbejdsmarkedets parter medvirket ved udformningen af de større arbejdsmarkedsreformer, der er gennemført siden 2020. I maj 2022 undertegnede arbejdsmarkedets parter og regeringen i **Estland** en hensigtserklæring om at gennemføre en reform af særlige pensionsordninger. På det grundlag bliver der udarbejdet en ny forordning om alderspension og arbejdsmarkedspensioner. Som led i gennemførelsen af genopretnings- og resiliensplanen planlægger **Rumænien** inden udgangen af 2022 at vedtage en ny lov om den sociale dialog, som skal drøftes og aftales med arbejdsmarkedets parter.

2.4 Retningslinje 8: Fremme lige muligheder for alle, støtte social inklusion og bekæmpe fattigdom

I dette afsnit gennemgås gennemførelsen af beskæftigelsesretningslinje 8, hvori det anbefales, at medlemsstaterne sikrer lige muligheder for alle, støtter social inklusion og bekæmper fattigdom, i overensstemmelse med søjleprincip 2 (ligestilling mellem kønnene), princip 3 (lige muligheder), princip 11 (børnepasning og hjælp til børn), princip 12 (social sikring), princip 14 (mindsteindkomst), princip 15 (ældreindkomst og alderspension), princip 16 (sundhedsydelse), princip 17 (integrering af personer med et handicap), princip 18 (langtidspleje), princip 19 (boliger og støtte til hjemløse) og 20 (adgang til basale tjenesteydelser). Afsnit 2.4.1 indeholder en analyse af nøgleindikatorerne, og afsnit 2.4.2 omhandler medlemsstaternes politiske foranstaltninger

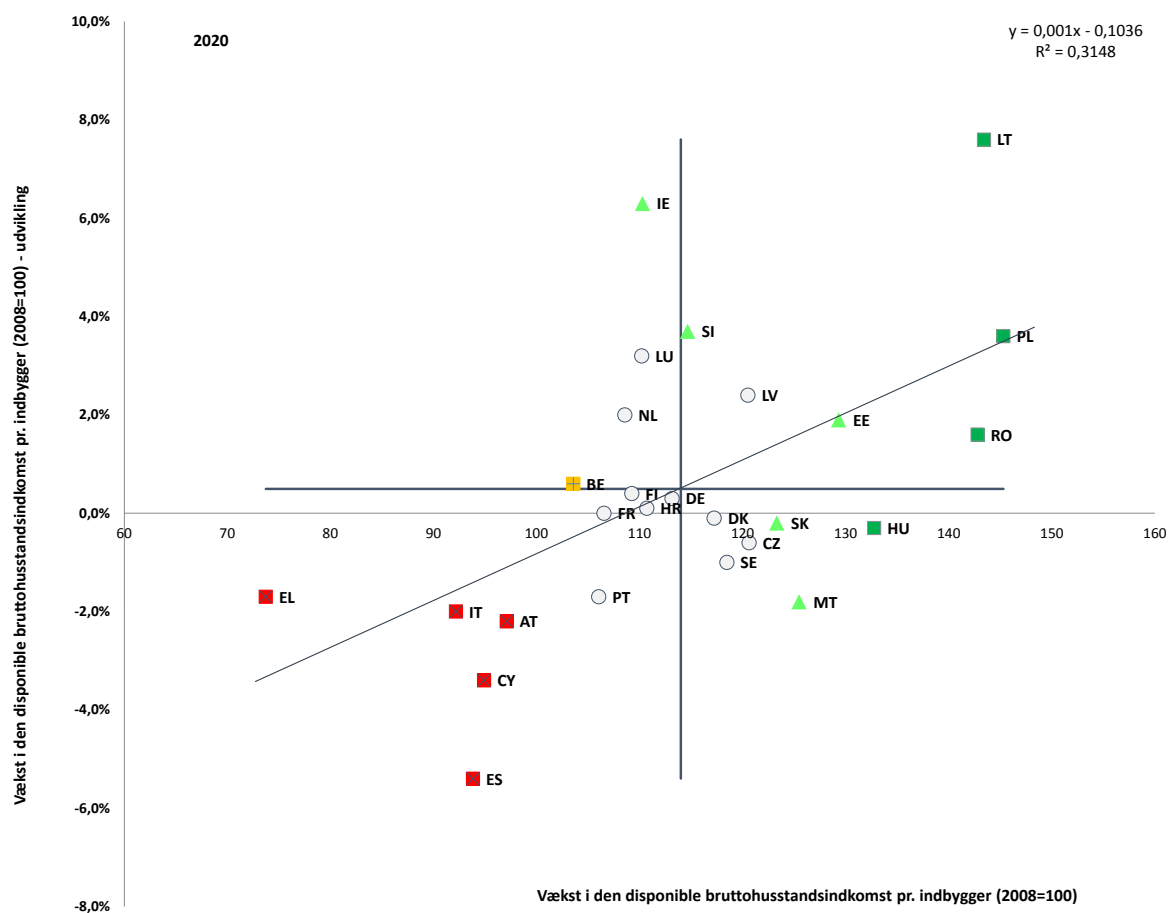
2.4.1. Nøgleindikatorer

Den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger steg samlet set på EU-plan og i de fleste medlemsstater i 2021 efter genopretningen efter covid-19. De største stigninger er registreret i Letland og Ungarn, mens mindre stigninger er registreret i Malta, Tjekkiet, Estland og Slovenien. Danmark har registreret det største fald kun efterfulgt af Tyskland og Litauen. Som drøftet i afsnit 1.2 og 2.1.1 afspejler ændringerne den kombinerede effekt af lønvæksten og andre komponenter af GDHI, herunder gradvis udfasning af midlertidige indkomststøtteforanstaltninger efter pandemien og under genopretningen. På grundlag af resultaterne i 2020 og 2019 får Grækenland, Italien, Spanien, Østrig og Cypern markeringen "situationen er kritisk"¹⁷⁹. I Belgien var stigningen marginal, idet indikatorværdien fortsat lå tæt på niveauet for 2008, og Belgien har fået markeringen "bør holdes øje med".

¹⁷⁹ Ved fristen for indlevering af data forelå kun data for 13 medlemsstater, for hvilke anvendelse af JER-metoden vil være misvisende. Indtil ajourførte data foreligger anvendes kategoriseringen fra det foregående år.

Figur 2.4.1: Den disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger forblev stort set stabil på tværs af medlemsstaterne i 2021 [Placeholder, indtil alle nye data foreligger]

Vækst i den reale disponible bruttohusstandsindkomst pr. indbygger (2008=100), niveau for 2020 og ændring i forhold til året før (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Ved fristen for indlevering af data manglede data for 14 medlemsstater, og diagrammet afspejler derfor 2020-niveaulet og ændringerne fra 2019 til 2020.

Kilde: Eurostat [[tepsr_wc310](#)].

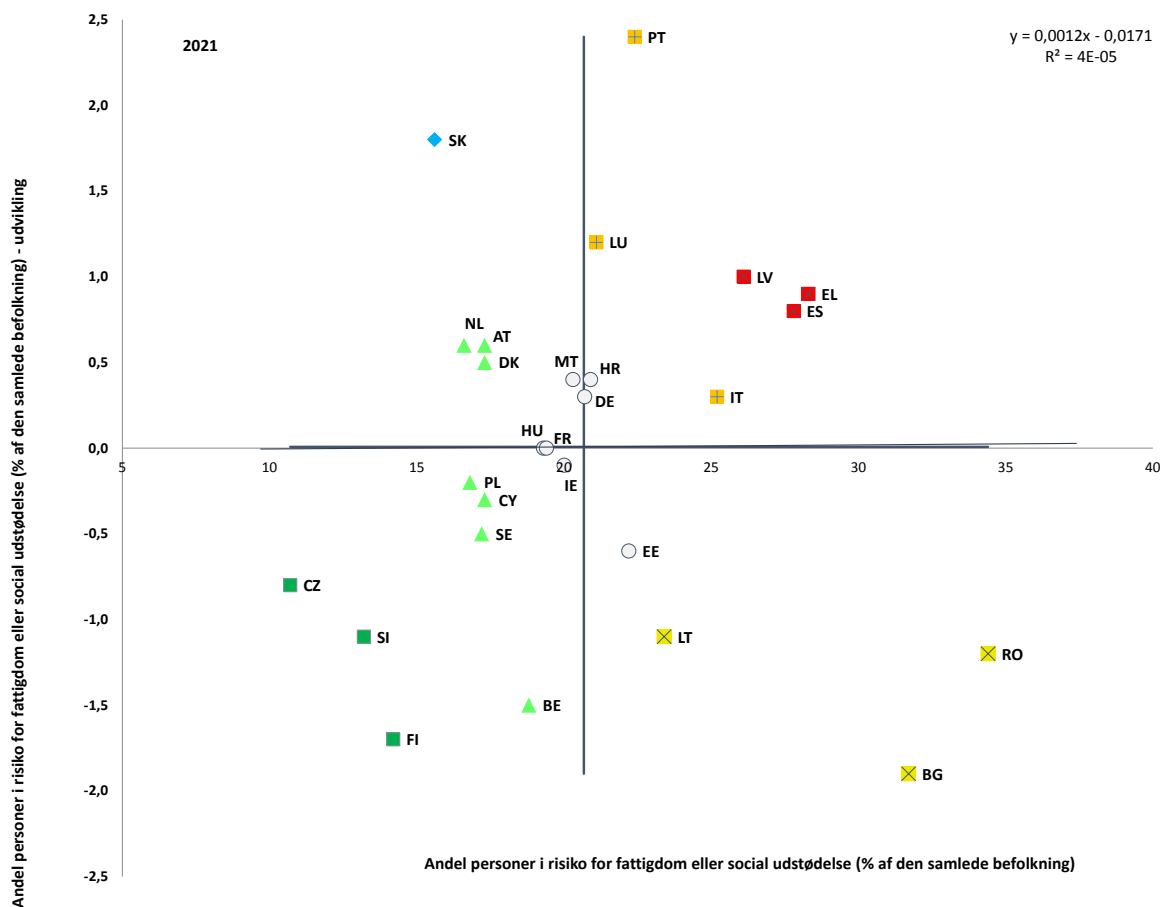
Andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse (AROPE) lå generelt stabilt eller faldt i de fleste medlemsstater i 2021, men der er fortsat betydelige forskelle mellem landene. I 2021 havde Rumænien, Bulgarien, Grækenland, Spanien og Letland de højeste AROPE-andele (henholdsvis 34,4 %, 31,7 %, 28,3 %, 27,8 % og 26,1 %). Markeringen "situationen er kritisk" er givet til Grækenland, Spanien og Letland, hvor de relativt høje værdier falder sammen med en større stigning i 2021 end EU-gennemsnittet (henholdsvis 0,9, 0,8 og 1 procentpoint) — se figur 2.4.2. Blandt medlemsstaterne med høje niveauer registrerede Rumænien og Bulgarien et fald (henholdsvis 1,2 og 1,9 procentpoint). Portugal, Luxembourg og Italien er markeret som "bør holdes øje med" på grund af en relativt stor forværring af indikatoren (henholdsvis 2,4, 1,8 og 1,2 procentpoint); dog ligger niveauerne omkring eller relativt tæt på EU-gennemsnittet¹⁸⁰. Blandt de medlemsstater, der har den laveste AROPE-andel, har Slovakiet et relativt lavt niveau, men registrerede en forholdsvis stor stigning i 2021, og landet er markeret som "god, men bør overvåges". Tjekkiet, Slovenien og Finland registrerede fortsat en forbedring og har samtidig de laveste niveauer, og de er markeret som "de, der præsterer bedst". Der er store forskelle med hensyn

¹⁸⁰ Der er brud i tidsserierne for denne indikator for Luxembourg i 2021.

til andel af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse i de europæiske regioner med et større spænd end mellem medlemsstaterne. Sådanne forskelle kan forekomme inden for en enkelt medlemsstat, f.eks. Italien, Ungarn eller Polen — se figur 8 i bilag 3. Samlet set synes ændringerne i AROPE-andelen hverken at indikere mønstre til konvergens eller divergens. En fortsat vurdering af de fordelingsmæssige virkninger af de fremtidige politiske reformer bliver afgørende for at sikre, at nye foranstaltninger og reformer bidrager til at mindske fattigdommen yderligere og dermed til at nå EU's overordnede mål om at hjælpe mindst 15 millioner mennesker ud af fattigdom inden 2030¹⁸¹.

Figur 2.4.2: Andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse lå generelt stabilt i 2021 og faldt endog i flere medlemsstater, men der er fortsat betydelige forskelle mellem landene

Andel af befolkningen, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (%), 2021-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IT og PL er foreløbige. Brud i serierne for LU.

Kilde: Eurostat [[ilc_peps01n](#)], EU-SILC.

På trods af, at mange i hele EU har været under pres som følge af covid-19-krisen, har en effektiv indsats på medlemsstats- og EU-plan, delvist støttet via EU's finansieringsværktøjer, forhindret en generel stigning i fattigdom, alvorlige materielle og sociale afsavn og andelen af mennesker, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande. Andelen af personer i risiko for fattigdom lå stabilt eller faldt i de fleste medlemsstater i 2021 (baseret på indkomster i 2020). Tjekkiet havde den laveste sats efterfulgt af Finland og

¹⁸¹ I den sammenhæng har Kommissionen udsendt en [Meddelelse om bedre vurdering af den fordelingsmæssige virkning af medlemsstaternes politikker](#) (COM(2022) 494 final).

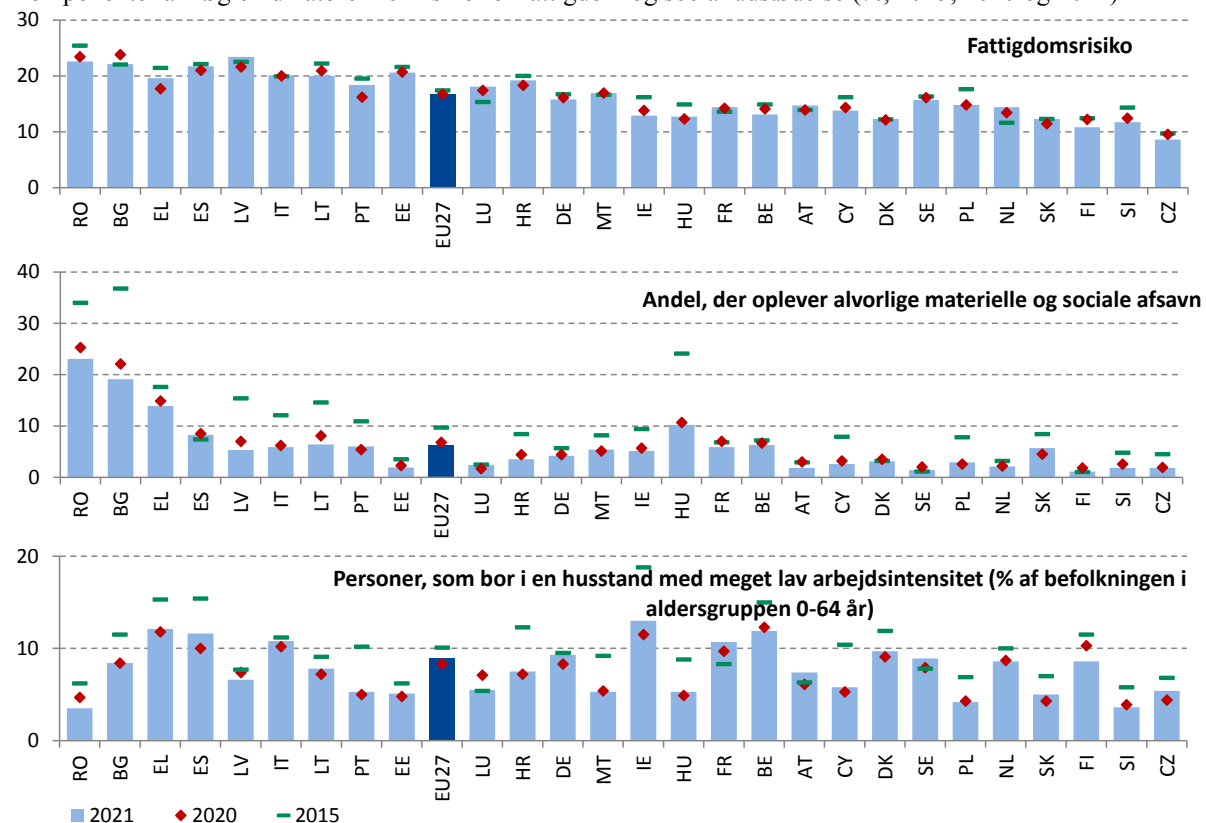
Slovenien, som alle registrerede fald i indikatoren (med 0,9, 1,4 og 0,7 procentpoint til henholdsvis 8,6 %, 10,8 % og 11,7 % i 2021) — se øverste panel i figur 2.4.3. De højeste tal blev registreret i Letland, Rumænien og Bulgarien (henholdsvis 23,4 %, 22,6 % og 22,1 % i 2021). Ifølge Eurostats foreløbige estimat over indkomsterne i 2021 lå AROP-andelen stabilt i de fleste medlemsstater sammenlignet med 2020. Stigninger i forhold til indkomståret 2020 blev registreret for Tjekkiet, Slovenien og Kroatien, mens et fald i indikatoren blev anslået i Spanien, Sverige og Østrig samt endnu større fald i Grækenland og Bulgarien¹⁸². Andelen af befolkningen, der led alvorlige materielle og sociale afsavn i 2021, varierede betydeligt i EU, fra 1,1 % i Finland til 23,1 % i Rumænien. Indikatorværdierne er faldet i forhold til året før i alle medlemsstater på nær fem (Slovakiet, Luxembourg, Portugal, Malta og Polen med stigninger på 1,2 procentpoint, 0,7 procentpoint, 0,6 procentpoint og 0,3 procentpoint i de to sidstnævnte). Trods store fald er der konstateret høje værdier i Rumænien, Bulgarien, Grækenland og Ungarn (23,1 %, 19,1 %, 13,9 % og 10,2 %) — se det midterste panel i figur 2.4.3. Andelen af personer, der levede i (næsten) arbejdsløse husstande i 2021 (baseret på tal for det foregående kalenderår), afspejlede til dels covid-19-krisens negative indvirkning på beskæftigelsen, og andelen steg med mindst 1 procentpoint eller mere i syv medlemsstater (Spanien, Irland, Østrig, Tjekkiet, Tyskland, Frankrig og Sverige) — se nederste panel i figur 2.4.3. Medlemsstater med betydelige udfordringer (andele på over 10 %) var blandt andre Irland, Grækenland, Belgien, Spanien, Italien og Frankrig. Ikke desto mindre lå værdien for de fleste medlemsstater stabilt eller med et moderat fald, hvilket afspejler den politiske indsats for at forhindre tab af arbejdspladser i forbindelse med pandemien. Bemærkelsesværdigt positive udviklinger blev registreret navnlig i Finland, Luxembourg¹⁸³ og Rumænien (med et fald på henholdsvis 1,7, 1,6 og 1,2 procentpoint), hvilket er under eller omkring EU-gennemsnittet.

¹⁸² De foreløbige estimater blev offentliggjort i august 2022 og er tilgængelige på [Eurostats websted](#). Tilgået den 29. august 2022. Kun statistisk signifikante ændringer nævnes. Estimater foreligger ikke for Belgien, Frankrig, Irland og Portugal, og der mangler en opdeling efter aldersgrupper for et større antal lande.

¹⁸³ Der er brud i tidsserierne i data for 2021 for Luxembourg.

Figur 2.4.3: Forbedringer i komponenterne af andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse siden 2015 blev også opretholdt under covid-19-krisen for næsten alle medlemsstater

Komponenter af nøgleindikatoren for risiko for fattigdom og social udstødelse (% , 2015, 2020 og 2021)

Note: Indikatorerne er opstillet efter andelen af personer i risiko for fattigdom og social udstødelse i 2021. Data for IT og PL er foreløbige. Brud i serier for LU.

Kilde: Eurostat [[tessi010](#)], [[tepsr_lm420](#)], [[tepsr_lm430](#)], EU-SILC.

Andelen af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, lå generelt stabilt i 2021, men der er stadig store variationer og tegn på divergens mellem medlemsstaterne. I 2021 steg EU-gennemsnittet kun marginalt (med 0,4 procentpoint til 24,4 %). Slovenien, Finland, Tjekkiet, Danmark og Nederlandene havde de laveste andele og et fald eller en lille stigning i forhold til 2020. På den anden side havde Rumænien, Spanien, Bulgarien, Grækenland, Italien og Luxembourg den højeste risiko for fattigdom eller social udstødelse blandt børn i 2021, og alle (undtaget Bulgarien som følge af den store registrerede forbedring) fik markeringen "situationen er kritisk" med forværrede værdier¹⁸⁴. Trods relativt lavere niveauer i 2020 blev der registreret relativt store stigninger i Ungarn, Slovakiet, Tyskland og Portugal (henholdsvis 1,5 procentpoint, 1,3 procentpoint, 1,2 procentpoint og 1 procentpoint). De største fald i AROP-andelen for børn mellem 2020 og 2021 (indkomster for henholdsvis 2019 og 2020) blev registreret i Bulgarien, Litauen og Finland (henholdsvis 4,1, 2,8 og 2,5 procentpoint), mens Luxembourg¹⁸⁵ i den anden ende af spektret registrerede en stigning på 4,7 procentpoint efterfulgt af Grækenland (2,8 procentpoint) og Ungarn (2,4

¹⁸⁴ Der er brud i tidsserierne i data for 2021 for Luxembourg.

¹⁸⁵ Der er brud i tidsserierne i data for 2021 for Luxembourg.

procentpoint)¹⁸⁶. Eurostats foreløbige estimater (baseret på indkomsttal fra 2021) viser en generel stabilitet i indikatoren i forhold til 2020 for de fleste lande og et fald for Grækenland, Spanien og Italien og større fald for Letland og Sverige¹⁸⁷. Andelen af børn, der lider alvorlige materielle og sociale afsavn, er faldet i 19 medlemsstater, mere markant i seks af dem og navnlig i Bulgarien (med 4,8 procentpoint), som dog fortsat sammen med Rumænien er blandt landene med de højeste andele (henholdsvis 20 % og 28,2 %)¹⁸⁸. Andelen af børn, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande, steg med over halvdelen af værdien (med 2,3 procentpoint fra 4,1 %) i Tjekkiet, mens den næsten blev halveret (med 2,5 procentpoint fra 5,7 %) i Rumænien, og begge lande lå fortsat under EU-gennemsnittet¹⁸⁹. Irland, Frankrig, Tyskland og Bulgarien havde de højeste andele (over 10 %), og alle (undtaget Bulgarien) registrerede samtidig en lille stigning.

Børn, der vokser op i fattigdom eller social udstødelse, har lavere sandsynlighed for at klare sig godt i skolen, få et godt helbred og udnytte deres fulde potentiale senere i livet, herunder deltagelse i arbejdsmarkedet og samfundet. Benchmarkingrammen for børnepasning og støtte til børn bygger på flere indikatorer til vurdering af børns situation i medlemsstaterne¹⁹⁰. I 2021 lå raten for vedvarende fattigdom fortsat generelt stabilt og højere blandt børn end for resten af befolkningen (11,9 % mod 10,7 %)¹⁹¹. Ifølge data fra 2021 (baseret på indkomstniveauerne for 2020) var de sociale overførslers indvirkning på børnefattigdom fortsat betydeligt lavere end EU-gennemsnittet i pandemiens første år i nogle medlemsstater, f.eks. Grækenland, Portugal, Spanien, Malta, Bulgarien, Rumænien og Ungarn¹⁹².

¹⁸⁶ Se tabel fra Eurostat [[ilc_li02](#)].

¹⁸⁷ Se beregninger fra Eurostat på [internettet](#).

¹⁸⁸ Se tabel fra Eurostat [[ilc_md11](#)].

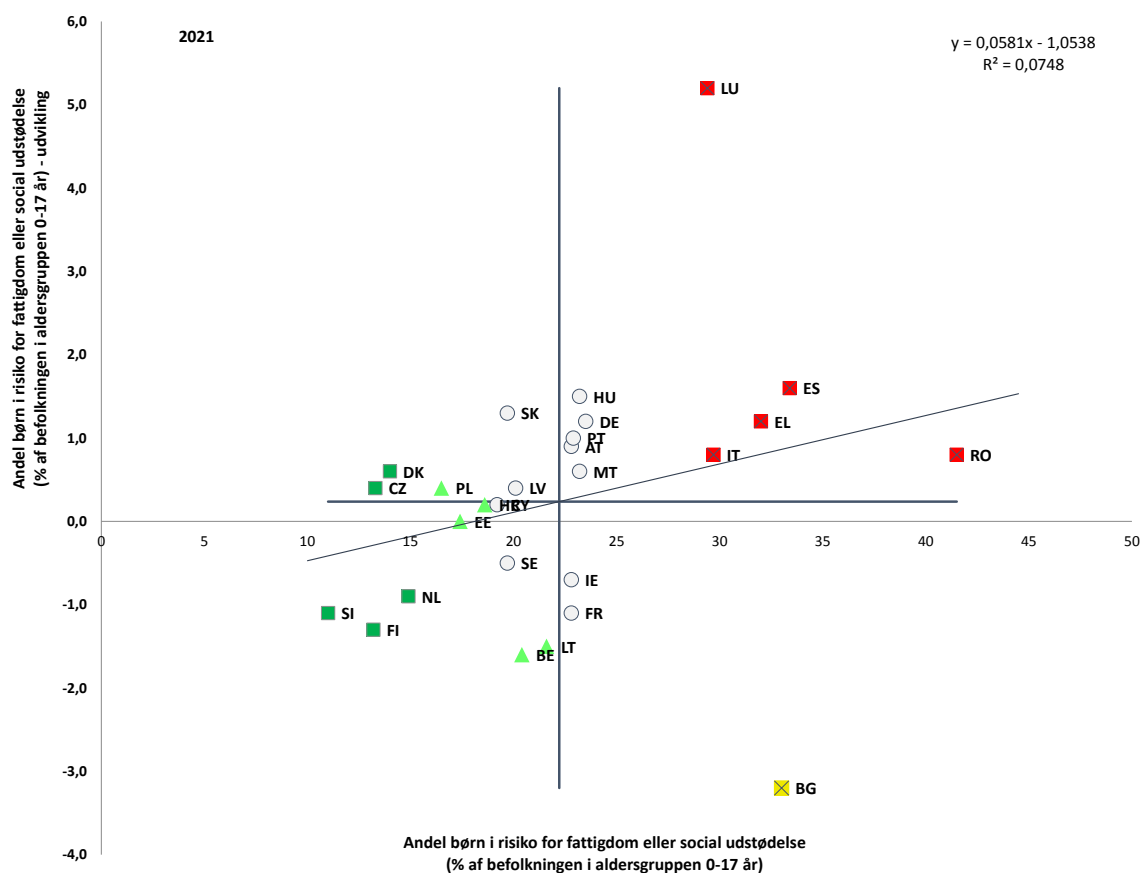
¹⁸⁹ Se tabel fra Eurostat [[ilc_lvhl11n](#)].

¹⁹⁰ De tilhørende bemærkninger vedrørende SPC's indikatorundergruppe findes via følgende [link](#).

¹⁹¹ Eurostat [[ilc_li21](#)], EU-SILC.

¹⁹² Foreligger ikke som en officiel indikator fra Eurostat men kan beregnes ud fra AROP-andelen for børn [efter](#) og [før](#) overførsler. Sociale overførsler i naturalier, herunder bl.a. gratis førskoleuddannelse og børnepasning, uddannelse og sundhedspleje, tages ikke i betragtning i denne analyse.

Figur 2.4.4: Andelen af børn, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, lå generelt stabilt på trods af covid-19-krisen med visse forskelle mellem medlemsstaterne
 Andel af børn (personer på 17 år eller derunder), der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse (%), 2021-niveauer og ændring i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IT og PL er foreløbige. Brud i serierne for LU.

Kilde: Eurostat [[tepsr_lm412](#)], EU-SILC.

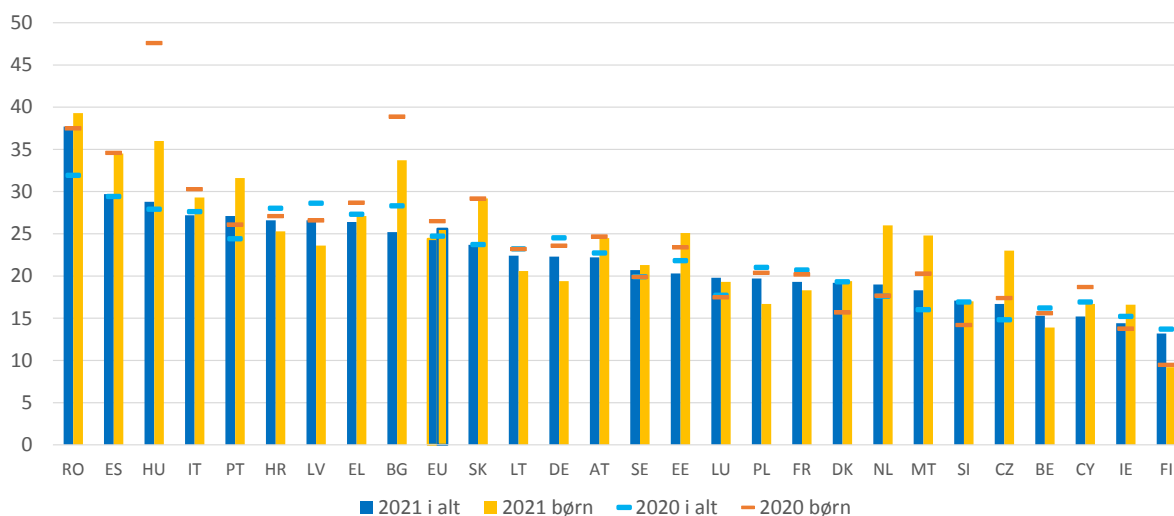
Omfanget af fattigdom¹⁹³ lå fortsat generelt stabilt eller faldt i langt de fleste medlemsstater i 2021, både for den samlede befolkning og for børn. Den relative fattigdomsrisikokløft (baseret på indkomsttal for 2020) var i 2021 i gennemsnit på 24,4 % i EU. Fattigdomsrisikokløften var stor i Spanien, Ungarn, Italien, Letland, Kroatien, Grækenland (dvs. medlemsstater, hvor den stort set lå stabilt eller faldt en smule), Portugal (hvor den steg en smule) og i Bulgarien (medlemsstaten med det største fald — 3,1 procentpoint) — se figur 2.4.5. Fattigdomsrisikokløften var størst i Rumænien (37,7 %), som også er den eneste medlemsstat, der registrerede en stor stigning (på 5,8 procentpoint) under covid-19-udbruddet. Situationen på tværs af medlemsstaterne er stort set den samme, når man ser kun på børn, dog med få forskelle og generelt større forskelle mellem medlemsstaterne fra 2020 til 2021. F.eks. lå fattigdomsrisikokløften for børn stort set stabilt i Rumænien; dog stadig på det højeste niveau i EU med 39,3 %, mens den blev øget markant i Nederlandene (8,3 procentpoint) og reduceret markant i Ungarn (11,6 procentpoint). Fattigdommen er størst

¹⁹³ Indikatoren, der betegnes den relative medianfattigdomsrisikokløft, beregnes som forskellen mellem den ækvivalerede medianindkomst for personer under og på fattigdomsrisikotærsklen og fattigdomsrisikotærsklen, udtrykt som procentandel af fattigdomsrisikotærsklen (skæringspunkt: 60 % af den nationale ækvivalerede disponible medianindkomst). Kilde: [Ordlister: Relativ medianfattigdomsrisikokløft](#).

blandt personer, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande¹⁹⁴ og på ca. 36 % i EU ifølge data fra 2021 (baseret på indkomsttal fra 2020) for befolkningen i aldersgruppen 18-64 år, selv om den er faldet en smule (ca. 1 procentpoint) i forhold til det foregående år (data fra 2020 baseret på indkomsttal fra 2019). I denne gruppe har Rumænien, Italien og Letland den største, men faldende, fattigdomskløft (alle over 50 %), tæt efterfulgt af Litauen og Bulgarien, der dog registrerede et stort fald (ca. 12 procentpoint). I denne gruppe blev den største stigning i fattigdomskløften registreret for Malta (7,5 procentpoint), hvor den dog fortsat lå omkring EU-gennemsnittet. En høj andel antyder også, at der er problemer med ydelsernes tilstrækkelighed og dækning. Indikatoren er på under 20 % i Finland, Nederlandene og Belgien.

Figur 2.4.5: Omfanget af fattigdom lå fortsat generelt stabilt eller faldt på tværs af medlemsstaterne, men med større forskelle for børn

Relativ medianfattigdomsrisikokløft for den samlede befolkning og for børn (% , 2020, 2021)

Note: Indikatorerne er opstillet efter niveauerne for 2021. Data er foreløbige for IT og PL og foreligger ikke for SK for 2021 (2020-niveau indberettet for både 2020 og 2021). Brud i serierne for LU.

Kilde: Eurostat, [ilc_li11], EU-SILC.

Trods forbedringer var personer med handicap, navnlig kvinder og personer i den arbejdsdygtige alder, i 2021 stadig i langt større risiko for fattigdom eller social udstødelse end resten af befolkningen i alle medlemsstater¹⁹⁵. I de fleste medlemsstater faldt andelen af personer med handicap, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, i forhold til 2020. Den største forbedring blev konstateret i Bulgarien, hvor andelen dog fortsat var den højeste i EU (44,1 % efter et fald på 8,2 procentpoint i forhold til 2020). Letland, Litauen og Irland fulgte efter med tal på henholdsvis 40,8 %, 39,6 % og 38,9 %, endda med en vis stigning (op til 4,9 procentpoint i Irland). De laveste andele i 2021 blev registreret i Tjekkiet (18,3 % efter et fald på 5,1 procentpoint), Finland (20,7 %) og Danmark (21,9 %). Blandt personer med handicap var kvinder i næsten alle medlemsstater mere udsatte end mænd (EU-gennemsnittet var henholdsvis 29,6 % og 28,1 %), og det samme var gældende

¹⁹⁴ Indikatoren beregnes af Eurostat (ikke offentliggjort) som afstanden mellem den ækvivalerede medianindkomst for personer, som har en ækvivaleret disponibel indkomst, der er under fattigdomsrisikogrænsen, og som lever i en (næsten) arbejdsløs husstand, og selve fattigdomsrisikogrænsen udtrykt som en procentdel af fattigdomsrisikogrænsen. Denne tærskel er fastsat til 60 % af den nationale median for ækvivaleret disponibel indkomst for alle personer i et land og ikke for EU som helhed.

¹⁹⁵ Eurostat [h1h_dpe010], EU-SILC, dækker personer på 16 år og derover. Baseret på GALI-konceptet (Global Activity Limitation Indicator) anses personer at have et handicap, hvis de har nogle eller alvorlige aktivitetsbegrænsninger. Data for SK foreligger ikke.

for personer i alderen 16-64 år (EU-gennemsnittet var 34,6 % mod 28,9 % for den samlede befolkning over 16 år). Allerede før covid-19-krisen var mange personer med handicap i en sårbar økonomisk situation. I nogle lande, såsom Kroatien og Rumænien, har pandemien forværret deres fattigdomsrisiko. Der er også bekymring for, at de økonomiske konsekvenser af pandemien har forlænget og forstærket fattigdom og ulighed for personer med handicap, f.eks. i Portugal og Kroatien¹⁹⁶.

Andelen af personer med migrantbaggrund og romaer, der er i risiko for fattigdom eller social udstødelse, var i 2021 fortsat højere end for landenes statsborgere. AROPE-andelene for personer født uden for EU var fortsat meget højere (i de fleste tilfælde over dobbelt så høje) sammenlignet med andelene for indfødte borgere i nogle medlemsstater (56,4 % mod 22,2 % i Spanien, 51,1 % mod 31,3 % i Bulgarien, 51 % mod 25,9 % i Grækenland, 44,7 % mod 21,9 % i Italien, 39,7 % mod 11,3 % i Sverige og 39,1 % mod 15,4 % i Belgien)¹⁹⁷. Blandt landene med de højeste andele faldt AROPE-andelen for personer født uden for EU kun i Belgien (med 7,4 procentpoint) i forhold til 2020. Den største stigning (11,2 procentpoint) blev registreret i Bulgarien. De laveste andele blev i 2021 observeret i Tjekkiet (11,2 %) og Ungarn (13,2 %), og her er forskellen sammenlignet med andelen for personer født i landet også er meget mindre (dvs. mindre end 10 procentpoint). Risikoen for monetær fattigdom for romaer var uændret i 2021, hvor op til fire ud af fem romaer (80 %) i EU som helhed var i risiko for fattigdom¹⁹⁸. En mindre, men stadig meget betydelig andel af romaerne levede i 2021 med alvorlige materielle afsavn (48 %). Situationen var endnu værre for romabørn, hvoraf ca. 83 % var i risiko for fattigdom og 54 % oplevede alvorlige materielle afsavn. Allerede eksisterende udfordringer, navnlig med hensyn til adgang til sundhedspleje, uddannelse, social beskyttelse og væsentlige tjenester, gjorde de marginaliserede romaers sårbarhed endnu værre under covid-19-udbruddet og den efterfølgende økonomiske krise¹⁹⁹.

Søjleboks 7: Effekten af stigende energipriser og risici for energifattigdom

De høje og stigende energipriser, som er observeret siden 2021 under opsvinget efter covid-19-krisen og i endnu større grad efter Ruslands angrebskrig mod Ukraine, risikerer at skabe stigende energifattigdom og have negativ indvirkning på købekraften, navnlig for sårbare husholdninger. Generelt højere energiomkostninger til boligen, hovedsagelig til opvarmning og køling, giver også øget risiko for, at husstandene udsættes for energifattigdom eller oplever stigende energifattigdom. Med et stigende prispres, også andre priser end energipriser, bliver det stadig vigtigere, at de midlertidige støtteforanstaltninger målrettes mod sårbare husholdninger. Medlemsstaterne har indført foranstaltninger for at støtte lavindkomsthusholdningers adgang til energi og dermed forebygge og afbøde de nævnte risici og sikre adgang til økonomisk overkommelige energitjenester som nærmere beskrevet i denne boks (og dermed bidrage til at støtte gennemførelsen af princip 20 i den europæiske søjle for sociale rettigheder om adgang til basale tjenester).

¹⁹⁶ På grund af forsinket levering af detaljerede data er oplysningerne endnu ikke valideret. Se: [COVID-19 and people with disabilities in Europe Assessing the impact of the crisis and informing disability-inclusive next steps](#), European Disability Expertise, september 2021.

¹⁹⁷ Som angivet ved indikatoren fra Eurostat [[ilc_peps06n](#)], der viser en sammenligning af personer født i lande uden for EU-27 med personer født i det indberettende land, aldersgruppen 18 år og derover. Der foreligger ikke data for 2021 for Frankrig, Litauen, Polen, Rumænien og Slovakiet. Brud i dataserierne for 2021 for Luxembourg og Portugal.

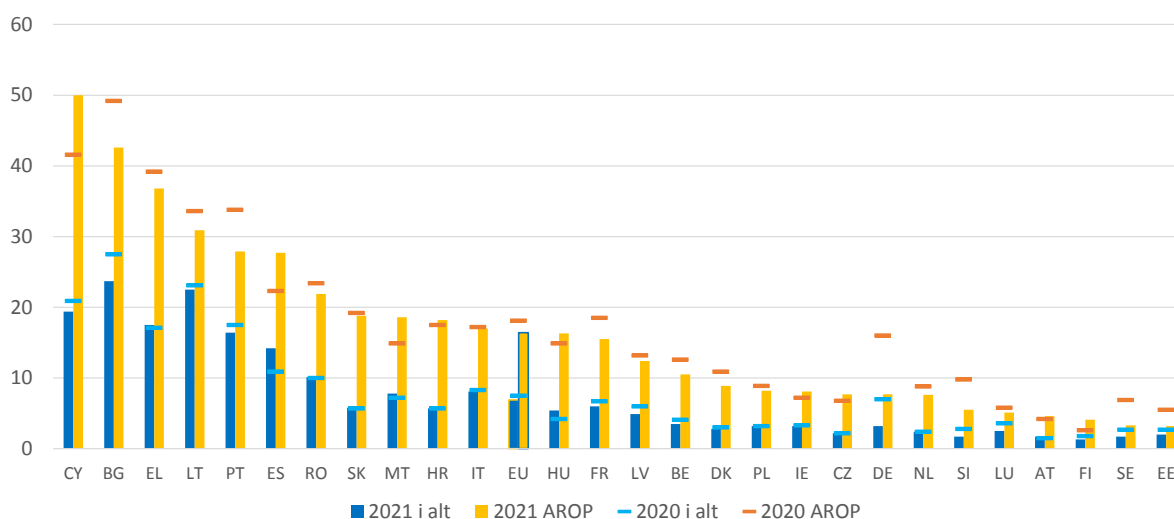
¹⁹⁸ Data vedrørende romaer stammer fra [FRA's romaundersøgelse 2021](#).

¹⁹⁹ Se Kommissionens [oversigt](#) og [Bulletin om covid-19-konsekvenserne for romaer](#) udarbejdet af FRA.

Energifattigdom rammer særligt hårdt i de grupper, der er truet af fattigdom, men der ses dog en fortsat faldende tendens i energifattigdom i 2021. Andelen af personer, der ikke kan varme hjemmet tilstrækkeligt op, faldt med 0,6 procentpoint og nåede 6,9 % i 2021 i EU²⁰⁰. Den steg markant i 2021 i Spanien og Ungarn (henholdsvis 3,3 og 1,2 procentpoint), mens den faldt betydeligt med 3,8 procentpoint i Tyskland og Bulgarien, og sidstnævnte var fortsat den medlemsstat, der havde den højeste andel (23,7 %) — se figuren nedenfor. De højeste andele for den samlede befolkning (ca. en femtedel) blev registreret i Bulgarien, Litauen, Cypern og Grækenland (henholdsvis 23,7 %, 22,5 %, 19,4 % og 17,5 %), mens værdier under en tiendedel blev registreret i Finland, Sverige, Slovenien og Østrig (1,3 % i Finland og 1,7 % i de sidstnævnte). Andelen var mere end dobbelt så høj for personer i risiko for fattigdom (AROP, under 60 % af medianindkomsten) end for den samlede befolkning, nemlig 16,4 % i 2021²⁰¹, men her var faldet dog også større. For personer i risiko for fattigdom blev de højeste andele indberettet for Cypern og Bulgarien (henholdsvis 50 % og 42,6 %) efterfulgt af Grækenland og Litauen (henholdsvis 36,8 % og 30,9 %). Estland, Sverige, Finland og Østrig har de laveste andele blandt AROP-befolkningen (henholdsvis 3,2 %, 3,3 %, 4,1 % og 4,6 %).

Energifattigdommen lå generelt stabilt eller var faldende før energikrisen, dog lå den højere for personer i risiko for fattigdom

Manglende mulighed for at opvarme boligen tilstrækkeligt for den samlede befolkning og AROP-populationen (%; 2020, 2021)

Note: Indikatorerne er opstillet efter niveauer i 2021 for AROP-populationen. Foreløbige data for IT og PL. Brud i tidsserier for LU og PT.

Kilde: Eurostat [[ilc_mdcs01](#)], EU-SILC.

²⁰⁰ Der findes ingen samlet officiel indikator for energifattigdom i EU. Indikatoren er baseret på omfanget af påtvungne mangler og data indsamlet om materielle afsavn og om særlige økonomiske belastninger. Det tilsvarende spørgsmål i EU SILC-undersøgelsen vedrører en af de faktorer, der indgår i indikatoren "alvorlige materielle og sociale afsavn", som blev drøftet under komponenterne i AROPE. Yderligere oplysninger om indikatoren findes på [den tilhørende webside i Eurostats ordliste](#). Se yderligere oplysninger i [ISG Note: Fiche on available energy poverty indicators at EU level](#).

²⁰¹ Eurostat indikator [[ilc_mdcs01](#)]. I øjeblikket findes der ingen samlet officiel EU-indikator for energifattigdom. En yderligere indikator baseret på EU-SILC er andelen af befolkningen, der har udestående over for forsyningselskaberne, Eurostats indikator [[ilc_mdcs07](#)]. Bemærk, at disse indikatorer for 2021 leder til kvalitativt ensartede konklusioner om et højt niveau, og derfor drøftes kun én af dem. Derudover foreslår EU's observatorium for energifattigdom yderligere to primære, udgiftsbaserede indikatorer i sine [anbefalinger](#).

Samtidig er husstandene udsat for de seneste prisstigninger, som hovedsagelig skyldes de stigende energipriser, og det udhuler deres købekraft, og virkningen mærkes især i lavindkomsthusholdninger og nogle mellemindkomsthusholdninger. Næsten halvdelen af den betydelige stigning i leveomkostningerne på EU-plan mellem maj 2021 og september 2022 (11,7 %) skyldtes stigninger i energipriserne (4,9 %).²⁰² Dette gælder typisk også i de enkelte medlemsstater, dog med betydelige forskelle — se figuren nedenfor. De stigende energipriser bidrager med ca. to tredjedele i Nederlandene og Belgien og med ca. halvdelen i Danmark, Italien, Grækenland, Irland, Letland og Estland og omkring eller under en tredjedel i Finland, Rumænien, Bulgarien, Frankrig, Spanien og Ungarn²⁰³. I samme periode bidrog stigningerne i de boligrelaterede energipriser til de stigende leveomkostningerne med næsten tre gange så meget som stigende energipriser til transport (henholdsvis 3,6 procentpoint og 1,3 procentpoint). Stigningerne i de boligrelaterede energipriser bidrog med en større andel i alle medlemsstater, undtagen Tyskland, på 90 % eller derover i Nederlandene, Ungarn, Litauen og Estland. Lav- og mellemindkomsthusholdninger (den første og tredje femtedel af befolkningen efter indkomst) var lige godt stillet i gennemsnit på EU-plan med stigninger i leveomkostningerne på ca. 12 %.²⁰⁴ Forskellen mellem stigninger i leveomkostninger for lav- og mellemindkomsthusholdninger i medlemsstaterne varierer fra 2,5 procentpoint og 1,6 procentpoint for Estland og Letland, hvor lavindkomsthusholdningerne er dårligst stillet, til henholdsvis -1.5 og -0.9 i Sverige og Nederlandene, hvor mellemindkomsthusholdninger er dårligere stillet end lavindkomsthusholdningerne.

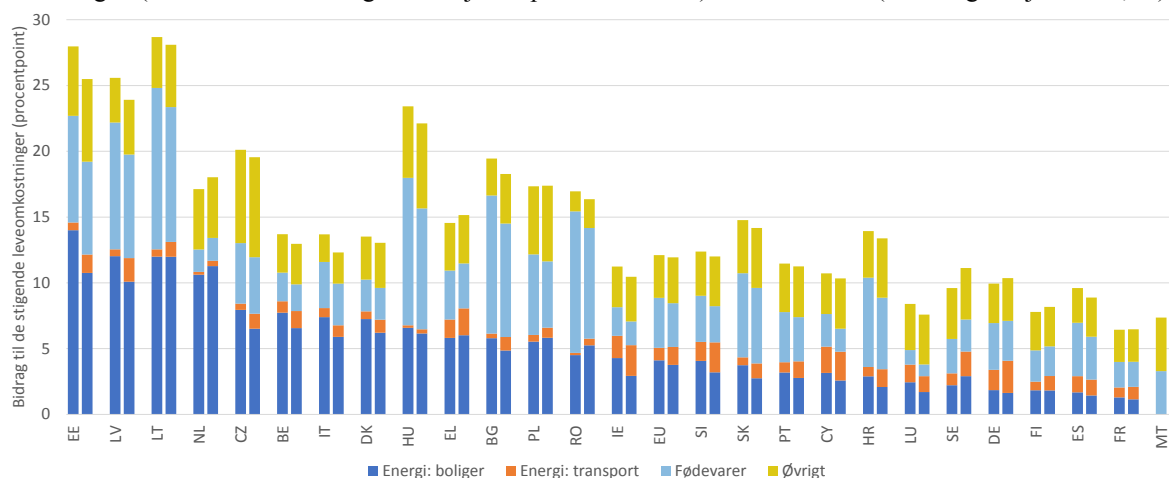
²⁰² Beregninger baseret på Eurostat [[prc hicp manr](#)] og data for udgifter på husstands niveau. For nærmere oplysninger og metoder henvises til Menyhért, Bálint, *The effect of rising energy and consumer prices on household finances, poverty and social exclusion in the EU — A preliminary empirical analysis*, JRC science for policy report, 2022. Bemærk, at analysen er baseret på forbrugsstrukturer, der kun er justeret med prisstigninger, udelukker fuld tilpasning af husstandene hertil, og at priserne omfatter virkningen af prislofter. Bemærk også, at opdelingen af energi på bolig- og transportrelaterede komponenter er proportional med disse delkomponenters relative bidrag til leveomkostningstilpasninger, når de beregnes separat ved hjælp af de relevante HBS-baserede udgiftsande og Eurostats disaggregerede HICP-data. De fremlagte resultater er derfor estimater.

²⁰³ Ved fristen for indsendelse af data har energipriserne endnu ikke ændret sig i Malta sammenlignet med maj 2022. En vigtig årsag til prisændringernes drøftede effekt er, at energi udgør en stor og varierende andel af husstandenes udgifter. I gennemsnit bruger de europæiske husstande 13,0 % af deres samlede udgifter på energi.

²⁰⁴ Se navnlig diskussionen på side 196 i Europa-Kommissionen, [Employment and social developments in Europe 2019](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2019.

Stigningen i energipriserne udgør i halvdelen af medlemsstaterne en betydelig andel af de ændrede samlede leveomkostninger for både lav- og mellemindkomsthushold, navnlig med hensyn til bolig

De forskellige udgiftstypers bidrag til de stigende leveomkostninger for den første og den tredje femtedel af befolkningen (henholdsvis første og anden bjælke pr. medlemsstat) efter indkomst (første og tredje kvintil, %)

Note: Stigninger i leveomkostninger beregnes for udgiftsandel på grundlag af gennemsnittet i første og tredje kvintil af fordelingen af den ækvivalerede disponible husstandsindkomst. Medlemsstater sorteret efter bidrag fra boligrelaterede energiprisændringer for første kvintil.

Kilde: Beregninger fra JRC baseret på HICP-inflationsdata fra Eurostat-indikatoren [[prc_hicp_manr](#)] pr. maj 2022 og mikrodata fra EU-HBS-undersøgelsen 2015. Data mangler for AT.

Prisstigninger på energi til bolig og transport kan skabe en stærk negativ indvirkning på arbejdsmarkedet og de sociale resultater, navnlig for sårbare hushold, hvis de ikke afbødes tilstrækkeligt, efterhånden som de slår igennem i økonomien. Simuleringer viser, at uden beskyttelse af husstandene og uden adfærdsændringer kan effekterne af prisstigningerne mellem juni 2021 og juni 2022 blive betydelige²⁰⁵.²⁰⁶ Blandt personer, der bor i hushold med en indkomst, der ikke er højere end medianindkomsten i deres land, kan den andel, der har et energibudget til boligen på mindst 10 % af de samlede husholdningsudgifter (alt andet lige), stige med ca. 21 procentpoint som følge af prisudviklingen. Det betyder, at antallet af berørte personer stiger fra ca. 83,1 millioner til ca. 126,6 millioner.²⁰⁷²⁰⁸ Blandt personer med en indkomst på højst 60 % af medianindkomsten

²⁰⁵ Selv om der ikke er taget højde for målrettede støtteforanstaltninger, tager beregningerne højde for generelle markedsindgreb, der påvirker slutbrugeren (f.eks. prislofter og momsned sættelser).

²⁰⁶ Velfærdseffekten måles ved at kombinere observerede ændringer i priserne og husstandenes forbrugsmønstre opgjort i husstandsbudgetundersøgelsen og på baggrund heraf beregne teoretiske ændringer i vareudgifter og budgetandele. Beregninger baseret på EMPL-FFC-projektet GD-AMEDI. Det skal bemærkes, at resultaterne vedrører 23 EU-lande, og at data mangler for Østrig, Malta, Portugal og Slovenien.

²⁰⁷ Ved at kombinere observerede prisændringer og HBS-data fra 2015 om udgiftsmønstre. Kriteriet er formelt stigning i andelen af personer, hvor energiudgifter til boligen udgør over 10 % af budgettet. Budgetandelen omfatter udgifter til opvarmning og køling i henhold til ECOICOP-klassifikationen for elektricitet (CP0451), gas (CP0452) og flydende brændsel/(fyrings)olie (CP0453). Dette udtryk for energifattigdom er valgt i forbindelse med den underliggende undersøgelse. Det afspejler ikke den definition, som Kommissionen har foreslået i det omarbejdede energieffektivitetsdirektiv, og bør ikke påvirke de igangværende forhandlinger om en sådan definition, navnlig i henhold til omarbejdningen af energieffektivitetsdirektivet.

²⁰⁸ En alternativ metode baseret på manglende mulighed for at opvarme boligen tilstrækkeligt, som anvendes i [ESDE Quarterly Review, oktober 2022](#), viser en effekt, der peger i samme retning, men er mindre. Indikatoren skønnes at være steget med 1,8 procentpoint i EU mellem januar 2022 og august 2022. Den estimerede virkning varierer fra land til land og er betydeligt højere for AROP-hushold (6,9 procentpoint), lejere (3,7 procentpoint), hushold med enlige forsørgere (4,0 procentpoint) og hushold med én person (3,8

(dvs. Personer i risiko for fattigdom) anslås stigningen til ca. 19 procentpoint i EU. Det svarer til mere end 10 mio. personer, og dermed stiger antallet af berørte personer fra ca. 31,7 mio. før prisændringerne til ca. 43,4 millioner efter prisændringerne. De stigende energiprises direkte og indirekte virkning på personer i husstande med en indkomst under medianindkomsten, som har en budgetandel til brændstof til personlige transportmidler på over 6 %, anslås til 7,4 procentpoint. De stiger i antal fra ca. 79,8 mio. personer før prisændringerne til ca. 95,2 millioner personer efter prisændringerne. For personer i husstande med en indkomst på højst 60 % af medianindkomsten, er stigningen i den andel, hvis budgetandel til brændstof til personlige transportmidler er på mindst 6 %, på over 4 procentpoint i EU. De stiger i antal fra ca. 20,7 mio. personer før prisændringerne til ca. 23,3 millioner personer efter prisændringerne. Ud over de simuleringer, der er drøftet her, kan stigninger i gas- og elpriserne, i tillæg til den direkte indvirkning på husstandenes købekraft, påvirke arbejdsgivernes muligheder for at ansætte og fastholde medarbejdere og øge eller opretholde lønniveauet.

Udviklingen i energipriserne og deres fordelingsmæssige virkninger skal overvåges nøje. Midlertidig og målrettet støtte til sårbare husstande som hjælp til at håndtere effekterne af de stigende energipriser er særligt vigtig i den nuværende situation. En målrettet støtte kan bidrage til at forhindre, at energifattigdommen forværres, og til at fastholde incitamenterne til at reducere energiforbruget og fremme energieffektiviteten. I oktober 2021 fremlagde Kommissionen en meddelelse om energipriser med bl.a. en værktøjskasse, hvor det skitseres, hvad medlemsstaterne kan gøre under de eksisterende EU-regler for at hjælpe sårbare forbrugere og virksomheder, som står over for høje priser²⁰⁹. Rådets forordning af 6. oktober 2022 om et nødindgreb for at imødegå høje energipriser omfattede som et vigtigt element en udvidelse af værktøjsskassen og forventes også at generere yderligere offentlige indtægter fra de overnormale profitter fra inframarginale teknologier. Indtægterne fra det solidariske bidrag fra virksomheder vedrørende fossile brændstoffer fordeles til husstande og virksomheder, der i stigende grad risikerer ikke kunne betale deres energiregninger, og det forventes at bidrage til at forebygge risikoen for fattigdom, herunder energifattigdom og ulighed på grund af stigende energipriser²¹⁰. En aftale om et **fælles system, hvor brede prisforanstaltninger erstattes med et hensigtsmæssigt kalibreret og målrettet energiprissætningssystem i to trin** med en lavere pris på et nærmere fastsat forbrug vil sikre en bedre beskyttelse af sårbare husstande og virksomheder, bevare incitamenterne til at reducere energiforbruget og være mere finanspolitisk bæredygtig. Målrettet indkomststøtte og støtte til energieffektivisering og øget brug af vedvarende energi kan samtidig supplere et sådant energiprissystem.

Medlemsstaterne har vedtaget midlertidige offentlige støtteforanstaltninger for at imødegå den aktuelle energikrise, dog er størstedelen af nødforanstaltningerne ikke målrettet mod personer med lave indkomster, men har overvejende til formål at reducere omkostningerne for alle slutbrugere i økonomien. Herunder er der indført foranstaltninger til nedsættelse af moms på elektricitet eller brændsel til boligopvarmning i **Belgien, Cypern, Slovenien, Polen og Litauen**. Andre skattelempler (punktafgifter, bidrag til den grønne omstilling og andre særlige skatter/afgifter/bidrag) er indberettet for **Østrig, Cypern, Tyskland, Italien, Nederlandene, Polen, Slovenien og Spanien**. Der er indført nye midlertidige indkomststøtteordninger i **Belgien, Bulgarien, Luxembourg, Polen, Frankrig, Danmark, Sverige, Letland, Irland, Rumænien, Tyskland, Slovenien, Østrig og Estland**,

procentpoint). Estimatene afhænger derfor i høj grad af den indikator, der anvendes til at måle energifattigdom.

²⁰⁹ Se [på internettet](#).

²¹⁰ Se [Rådet vedtager formelt nødforanstaltninger for at reducere energipriserne — Consilium \(europa.eu\)](#). Bemærk, at inframarginale teknologier omfatter, men ikke er begrænset til, de fleste vedvarende energikilder.

og omfanget af og/eller beløbene for eksisterende ordninger er blevet udvidet i **Litauen, Grækenland, Tjekkiet, Nederlandene** og **Italien**. Forbrugeroplysningen og -rådgivningen er blevet styrket i **Rumænien, Tyskland, Grækenland** og **Kroatien**. Der blev indført prislofter i **Bulgarien, Grækenland, Tjekkiet** og **Slovenien**, og der indføres et midlertidigt prisloft i **Nederlandene** fra den 1. januar 2023²¹¹. Net- og distributionsomkostningerne er blevet reduceret i **Luxembourg, Polen, Estland, Slovenien** og **Letland**. Der er truffet foranstaltninger til at sikre uafbrudt generel forsyning i **Rumænien** og **Portugal**. I 2022 satte nogle medlemsstater prisen ned på offentlig transport, i nogle tilfælde specifikt for at reducere omkostningerne for pendlere (f.eks. Spanien) og i andre tilfælde mere generelt (f.eks. Irland)²¹².

Medlemsstaterne har truffet foranstaltninger til at reducere husstandenes energiudgifter, bl.a. ved at mobilisere investeringer i energieffektivitet og vedvarende energi, hvilket også bidrager til at beskytte husstandenes købekraft på baggrund af de stigende energipriser. Ud over rådgivning til energiforbrugerne har medlemsstaterne iværksat oplysningskampagner for at fremme frivillige energibesparelser, og nogle medlemsstater har indført krav om energibesparelser i forbindelse med specifikke aktiviteter. For at fremme den grønne omstilling er der også indført ordninger til energieffektivisering af eksisterende bygninger i **Irland, Frankrig, Østrig, Portugal, Cypern, Estland** og **Litauen**. Derudover har **Slovakiet, Portugal, Kroatien, Litauen, Cypern, Rumænien** og **Nederlandene** indført foranstaltninger med henblik på at forbedre energieffektiviteten, og der er indført andre former for incitamenter og støtte, herunder skatte- og afgiftsnedsættelser, i **Sverige** og **Danmark**. Med finansiering via genopretnings- og resiliensfaciliteten investerer medlemsstaterne (under de 26 nationale planer, der var vedtaget pr. november 2022) i alt ca. 72 mia. EUR energieffektiviseringer²¹³, f.eks. gennem investeringer i energieffektivitet i private og offentlige bygninger i **Belgien** og renovering og forbedring af private og sociale boliger i **Grækenland** og **Frankrig**²¹⁴. På lang sigt er denne type investeringer den bedste løsning til at håndtere de stigende energipriser ved at reducere energiforbruget til gavn for både husstandene og miljøet.

Indkomstuligheden var fortsat stort set uændret efter covid-19-krisen, men med tegn på divergens mellem medlemsstaterne. Den gennemsnitlige indkomstkventilandel for EU steg kun lidt (fra 4,89 til 4,97) i 2021 (indkomståret 2020). Indkomstuligheden faldt relativt meget i Bulgarien og Luxembourg (-0,5 procentpoint og -0,4 procentpoint), men også i Nederlandene, Belgien og Irland, som typisk indberetter lave niveauer af indkomstulighed — se figur 2.4.6. Der blev konstateret betydelige stigninger (over 0,2 procentpoint) i Portugal, Grækenland, Rumænien, Spanien, Letland og Malta, som typisk indberetter højere niveauer

²¹¹ Belgien, Rumænien, Italien, Spanien, Frankrig, Litauen, Polen, Portugal, Slovakiet og Ungarn havde allerede før krisen indført et prisloft over energipriserne gældende for hele befolkningen, og det er blevet forlænget.

²¹² De foranstaltninger, der er omhandlet i dette punkt, er resultatet af en kortlægning, som Eurofound har foretaget for Europa-Kommissionen, og som dækker 2021 og frem til sidst på foråret 2022. Yderligere oplysninger findes i [Eurofound, Access to essential services for people on low incomes: Energy, public transport and digital communications, Eurofound, Dublin, 2022.](#)

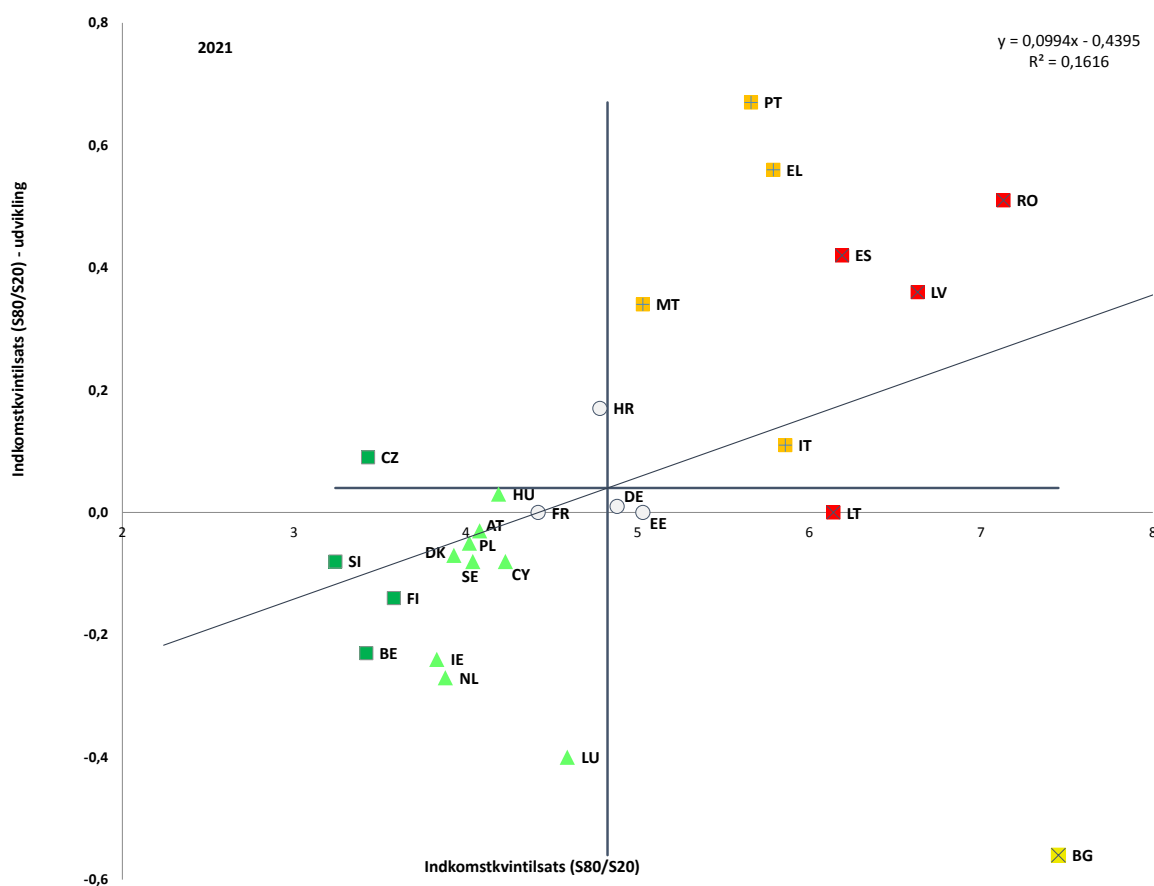
²¹³ Tallet er baseret på metoden til søjle-tagging for resultattavlen for genopretning og resiliens. Det svarer til de anslåede omkostninger ved de foranstaltninger, der er afsat til "energieffektivitet" som primært eller sekundært politikområde. Beregningen er baseret på de 26 genopretnings- og resiliensplaner, som Kommissionen og Rådet godkendte frem til november 2022. Der er tale om anslåede omkostninger. Den faktiske finansiering vil blive baseret på de opfyldte delmål og mål. Kommissionen vurderede omkostningsoverslagene, da de oprindelige planer blev forelagt og godkendt. Medlemsstaterne er ikke forpligtet til at indsende udgiftsbilag, og Kommissionen vil ikke kontrollere de faktiske omkostninger til foranstaltninger, der støttes af genopretnings- og resiliensfaciliteten.

²¹⁴ Evalueringsrapport om gennemførelsen af genopretnings- og resiliensfaciliteten, COM(2022) 383 endelig.

end gennemsnittet. Letland, Litauen, Rumænien og Spanien har fået markeringen "kritisk situation" på grund af både høje niveauer og enten stigninger eller et forholdsvis lille fald for Litauens vedkommende. Indkomstulighedens generelt stabile niveau skyldtes effekten af de automatiske stabilisatorer samt de nødforanstaltninger, der blev vedtaget som reaktion på covid-19-krise, navnlig arbejdsfordelingsordninger og andre jobfastholdelsesordninger. Ifølge Eurostats foreløbige skøn estimeres indkomstulighederne at have ligget stort set stabilt i de fleste lande, også i 2021 (bortset fra en forbedring i Italien), hvilket afspejler virkningen af husstandenes øgede realindkomst, der er jævnt fordelt gennem indkomstfordelingen.

Figur 2.4.6: Indkomstuligheden faldt eller lå generelt stabilt i EU under covid-19-pandemien, men med visse tegn på divergens mellem medlemsstaterne

Indkomstkventilsats (S80/S20), 2021-niveauer og ændringer i forhold til det foregående år (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data for IT og PL er foreløbige. Brud i serierne for LU.

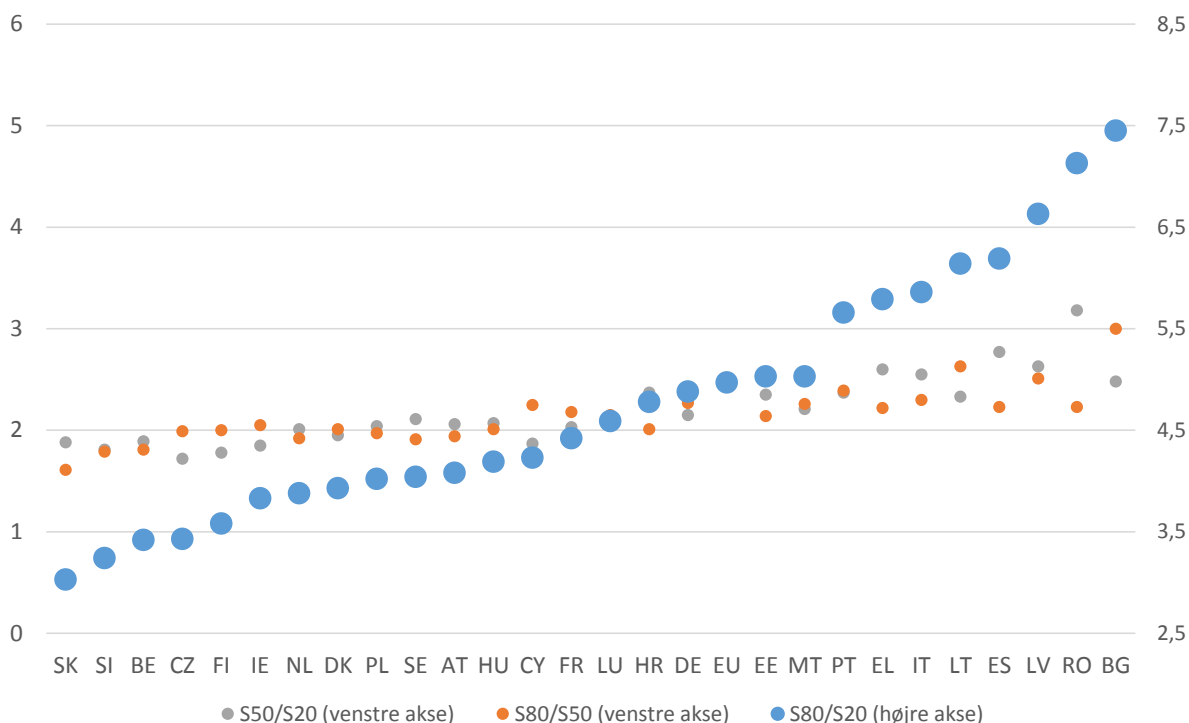
Kilde: Eurostat [[tessi180](#)], EU-SILC.

Omfanget af indkomstuligheder i forhold til indkomstfordelingen varierer meget fra medlemsstat til medlemsstat. I det seneste årti har stigningerne i uligheden primært og i gennemsnit været drevet af stigninger i den nederste ende af indkomstfordelingen (se den fælles beskæftigelsesrapport 2021). De medlemsstater, der har større samlet indkomstulighed (S80/S20) end EU-gennemsnittet, udviser generelt også større uligheder både i den nederste og højeste ende af indkomstfordelingen, som det fremgår af de respektive kvintilsatser (S50/S20 og S80/S50) — se figur 2.4.7. Dette er dog mere udtalt i den nederste ende (S50/S20) som for Rumænien, Spanien, Grækenland, og Estland. Større ulighed i den nederste ende ligger også til grund den samlede ulighed i lande, der ligger under EU-gennemsnittet, f.eks. Kroatien, Slovakiet, og Sverige. I andre medlemsstater (Bulgarien,

Cypern, Tjekkiet, Finland, Frankrig, Irland og Litauen) skyldtes den samlede ulighed relativt mere en større ulighed i den højeste ende (S80/S50).

Figur 2.4.7. Omfanget af indkomstuligheder i forhold til indkomstfordelingen varierer betydeligt fra medlemsstat til medlemsstat

Kvintilsatser S80/S20, S80/S50 og S50/S20 (2021)

Note: Data for 2021 foreligger ikke for SK, og værdier for 2020 er anvendt.

Kilde: Eurostat [[tessi180](#)], [[ilc_di11d](#)], [[ilc_di11e](#)], EU-SILC.

Tidlige skøn over udgiftsniveauet for sociale ydelser i 2021 viser stabilitet i forhold til det foregående år. I 24 medlemsstater faldt disse udgifters andel af BNP kun en smule i forhold til 2020 (fra 30,7 % til 29,2 %), men de ligger fortsat over niveauet før krisen (27,1 % i 2019)²¹⁵. Udgifterne steg med 124 mia. EUR (eller +3,1 %) i perioden 2020-2021, hvilket er meget mindre end i 2020 (304 mia. EUR eller +8,3 %), men i 2021 steg de hurtigere i medlemsstater med lavere niveauer end gennemsnittet²¹⁶. På tværs af EU sås de største stigninger inden for sundhedspleje og sygdom²¹⁷ (91 mia. EUR eller +8 %), efterfulgt af alderssydelser og ydelser til efterladte (51 mia. EUR eller +3 %), invaliditetsydelser (12 mia. EUR eller +4 %), social udstødelse²¹⁸ (9,5 mia. EUR eller +4 %) og familieydelser (7,5 mia. EUR eller +2 %). Omvendt lå udgifterne til boligstøtte stort set stabilt (+0,7 %), mens udgifterne til arbejdsløshedsunderstøttelse²¹⁹ faldt kraftigt (med 47 mia. EUR eller -16 % i hele EU). Samlet set udgjorde alders- og efterladteydelser fortsat den største kategori af udgifter til ydelser i 2021 (43,8 %). Andelen af sundhedsydelser og ydelser ved sygdom steg i næsten alle medlemsstater (22 ud af 24) i perioden 2020-2021 og nåede op på 30,5 % af

²¹⁵ Eurostat, [Early estimates — Social protection](#) (senest opdateret den 27.10.2022), der dækker alle medlemsstater undtagen EL, RO og SK. Tilsammen stod de 24 medlemsstater for ca. 97 % af BNP for EU-27 i 2020 (og 96 % af udgifterne til social beskyttelse).

²¹⁶ Udgifterne steg med ca. 6 % eller mere i syv medlemsstater: LV, BG, HU, SI, HR, PL og CZ.

²¹⁷ Forventes at stige med mere end 10 % i ni medlemsstater: LV, HR, SI, CY, BG, FR, HU, PT og EE.

²¹⁸ Stigninger på mere end 20 % i IT, LV, BG, HR og ES.

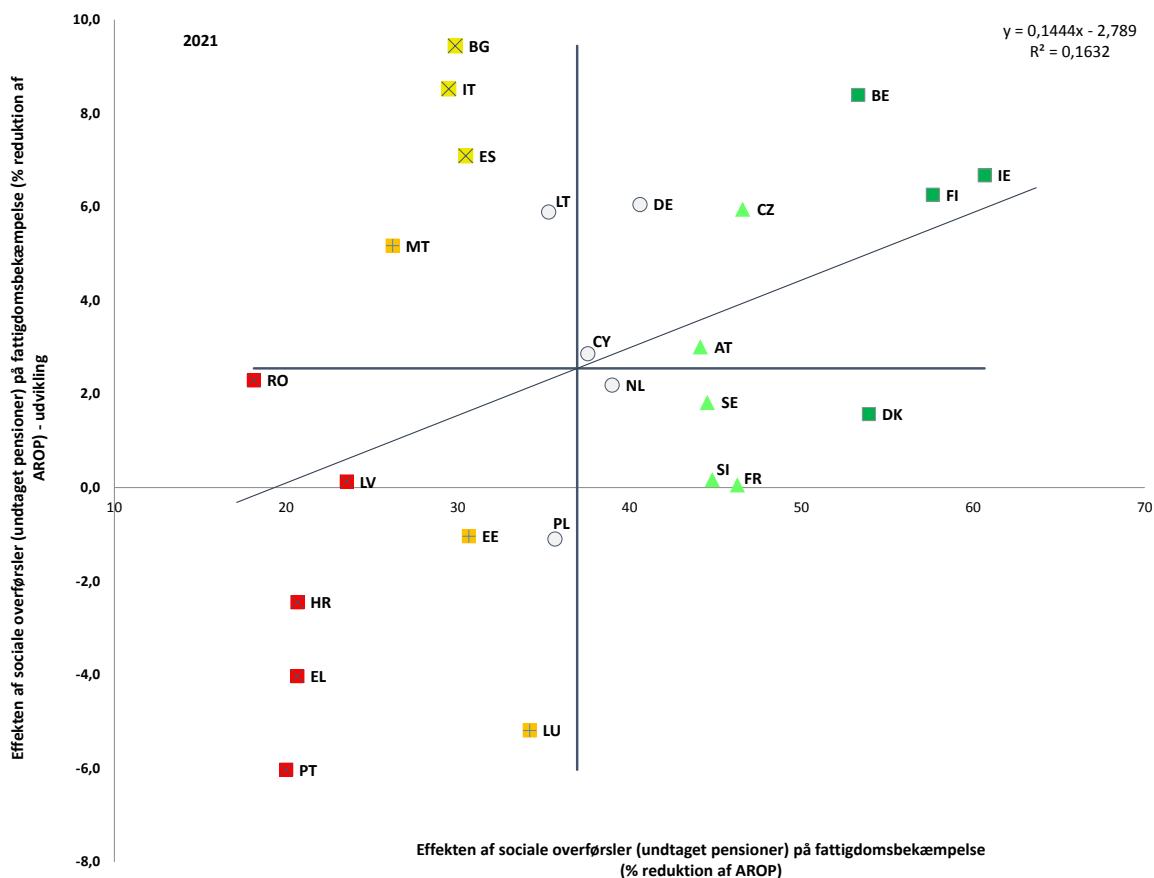
²¹⁹ Forventes at falde med mere end 10 % i 14 medlemsstater: HU, DK, AT, BG, MT, FR, NL, BE, ES, IT, HR, PL, LU og EE.

udgifterne for EU som helhed (sammenlignet med 29,2 % i 2020). Derimod faldt arbejdsløshedsunderstøttelsens andel af de samlede udgifter til ydelser i næsten alle medlemsstater (21 ud af 24) fra 7,4 % i 2020 til 6 % i 2021 for EU som helhed, men lå dog over niveauet før krisen (4,5 % i 2019).

Sociale overførslers effekt (ekskl. pensioner) på bekæmpelse af fattigdom steg samlet set i EU i 2021, men der er stadig betydelige forskelle mellem medlemsstaterne. I 2021 (baseret på indkomster for 2020) varierede indikatoren fra 18,1 % i Rumænien til mere end tre gange så højt i Irland (60,7 %). Andre medlemsstater med relativt høje niveauer var Finland (57,7 %), Danmark (53,9 %) og Belgien (53,3 %), hvor risikoen for fattigdom blev mere end halveret som følge af effekten af sociale overførsler (ekskl. pensioner) i det år, hvor pandemien brød ud. Alle disse lande er sammen med Irland identificeret som "de, der præsterer bedst" — se figur 2.4.8. Den største stigning blev registreret i Bulgarien (9,4 procentpoint) og Italien (8,5 procentpoint), som dog fortsat lå på et niveau under EU-gennemsnittet. Portugal, Grækenland og Kroatien (alle ca. 20 %) er markeret som værende i "kritisk situation" med lave og forværrede niveauer (-6 procentpoint for Portugal) samt Letland med et tilsvarende lavt, om end stabilt niveau, og Rumænien, der stadig ligger på det laveste niveau i EU efter en vis forbedring. Estland og Malta har fået vurderingen "bør holdes øje med". De sociale overførslers fattigdomsreducerende effekt steg i de fleste andre medlemsstater, men i forskelligt omfang. Der er også store forskelle mellem regionerne i EU, og der registreres særligt lave værdier i Portugal, i flere regioner i Rumænien og Grækenland og i nogle regioner i Italien — se figur 9 i bilag 3.

Figur 2.4.8: Under covid-19-krisen steg de sociale overførselsindkomsters fattigdomsreducerende virkning generelt, men i forskelligt tempo i medlemsstaterne, og der er fortsat betydelige forskelle

Virksomheden af de sociale ydelser (bortset fra pensioner) med hensyn til at nedbringe fattigdommen, 2021 og ændringer i forhold til det foregående (nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Foreløbige data for IT og PL. Data foreligger ikke for SK. Brud i serierne for LU.

Kilde: Eurostat, [tespm050].

Social beskyttelse spiller en vigtig rolle for personer i atypiske beskæftigelsesformer. Dækningen varierer meget mellem medlemsstater og mellem kategorier, og i nogle medlemsstater forebygger det ikke fattigdom. I EU var de sociale overførsels fattigdomsbekæmpende effekt i 2021 (baseret på EU-SILC) meget højere for personer i atypisk beskæftigelse²²⁰ (26,5 %) end for personer i standardbeskæftigelse (10,1 %), hvilket understreger den betydelige rolle, som den social beskyttelse spiller for disse gruppers indkomst. Det forhindrer dog ikke, at der er en højere grad af økonomisk fattigdom blandt ansatte i tidsbegrænset ansættelse, deltidsansatte, selvstændige og ulønnede medarbejdende familiemedlemmer i de fleste medlemsstater. Personer i atypisk beskæftigelse var generelt i mere end tre gange så høj risiko for fattigdom (16,6 %) end personer i standardbeskæftigelse (5 %). Forskellen overstiger 15 procentpoint i fem medlemsstater, hovedsagelig på grund af høje AROP-andele blandt selvstændige (Estland, Portugal og Rumænien) og/eller blandt ansatte i tidsbegrænset ansættelse (Letland og Spanien). Dette skyldes, at de sociale ydelsers dækning varierer meget på tværs af erhvervsstatus og medlemsstater. I EU som helhed var den gennemsnitlige andel af personer i den erhvervsaktive alder (16-64 år), der er i risiko for

²²⁰ Atypisk beskæftigelse defineres som alle ansatte uden fast fuldtidskontrakt samt alle selvstændige — se også afsnit 2.3.1.

fattigdom, og som modtager sociale ydelser (personligt), kun lidt højere i 2021 blandt arbejdstagere i atypisk beskæftigelse (39,5 %) end for arbejdstagere i standardbeskæftigelse (37,9 %)²²¹. I 14 medlemsstater var andelen af personer, der modtog ydelser, imidlertid højere blandt arbejdstagere i standardbeskæftigelse (sammenlignet med arbejdstagere i atypisk beskæftigelse) og med mere end 10 procentpoint i fire medlemsstater (Bulgarien, Litauen, Letland og Slovenien). Der er dog indberettet en kraftig stigning i forhold til tidligere år i andelen af personer i den erhvervsaktive alder, der er i risiko for fattigdom, og som modtager sociale ydelser, for alle erhvervsstatuskategorier — hvilket afspejler de ekstraordinære indkomststøtteforanstaltninger, der er truffet som reaktion på covid-19-pandemien. Den største stigning er registreret for selvstændige, hvor 32,5 % af dem, der var i risiko for fattigdom, modtog en form for social ydelse (sammenlignet med ca. 10,8 % det foregående år²²²); andelen var dog stadig lavere end de 41,8 % for alle arbejdstagere. Endelig modtog omkring halvdelen (52,7%) af de arbejdsløse i risiko for fattigdom sociale ydelser i EU i 2021; andelen var dog meget lavere, under 20 %, i Rumænien, Polen, Kroatien og Grækenland.

Mindsteindkomstordningernes tilstrækkelighed blev udhulet i de fleste medlemsstater i indkomståret 2020 sammenlignet med 2019. Der kan føres tilsyn med, om mindsteindkomstydelserne er tilstrækkelige, ved at sammenligne modtagernes indkomst med den nationale fattigdomsgrænse og med en lavtlønnetts indkomst²²³. Disse referencer giver en indikation af, om ordningerne afhjælper fattigdom, og af ordningernes aktiveringsdimension og tilskyndelsesvirkning. Selv om mindsteindkomstordningernes tilstrækkelighed generelt er forblevet uændret i det seneste årti (se søjleboks 8 om ændringer i perioden 2009-2019), blev mindsteindkomstordningernes tilstrækkelighed generelt forringet en smule i EU i det seneste indkomstår (2020). Udviklingen var mere tydelig (mere end 2 procentpoint) i nogle lande, både i forhold til fattigdomstærsklen (Polen -4,4 procentpoint, Luxembourg -3,4 procentpoint, Tjekkiet -2,8 procentpoint, Kroatien -2,5 procentpoint, Ungarn -2,4 procentpoint og Nederlandene -2,3 procentpoint) og for indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager (Litauen -6,6 procentpoint og Polen -2,2 procentpoint). Omvendt steg tilstrækkeligheden betydeligt målt på begge faktorer i Grækenland (15,4 procentpoint og 7 procentpoint) og Cypern (5,1 procentpoint og 5,7 procentpoint). Mindsteindkomstens tilstrækkelighed er på over 80 % af fattigdomsgrænsen i Nederlandene, Irland, Luxembourg, Danmark, Italien og Cypern, mens den fortsat ligger under en tredjedel af fattigdomsgrænsen i Rumænien, Bulgarien, Ungarn og Slovakiet. Med hensyn til dækning, udtrykt ved andelen af ydelsesmodtagere, forblev situationen næsten uændret i 2020 i forhold til 2019 med visse forbedringer (en stigning på mere end 5 procentpoint) i Italien, Litauen og Luxembourg, men også et vist fald (over 5 procentpoint) i Kroatien, Cypern og Polen, hvor andelen af ydelsesmodtagere er på under 80 % — se figur 2.4.9. I den anden ende af spektret når andelen af ydelsesmodtagere op på næsten 100 % af befolkningen i risiko for fattigdom, som lever i (næsten) arbejdsløse husstande i Danmark, Irland, Finland og Frankrig. Ud over faktorerne tilstrækkelighed og dækning beskriver Kommissionens forslag til Rådets henstilling om en passende mindsteindkomst, der sikrer aktiv integration, områder for

²²¹ Ifølge indikatoren "effektiv adgang", som SPC godkendte i 2020 i forbindelse med overvågningsrammen vedrørende adgang til social beskyttelse. Målgruppen er personer i risiko for fattigdom før sociale overførsler. Indikatoren omfatter sociale ydelser, der modtages på individuelt niveau, eksklusive alders- og efterladtepensioner.

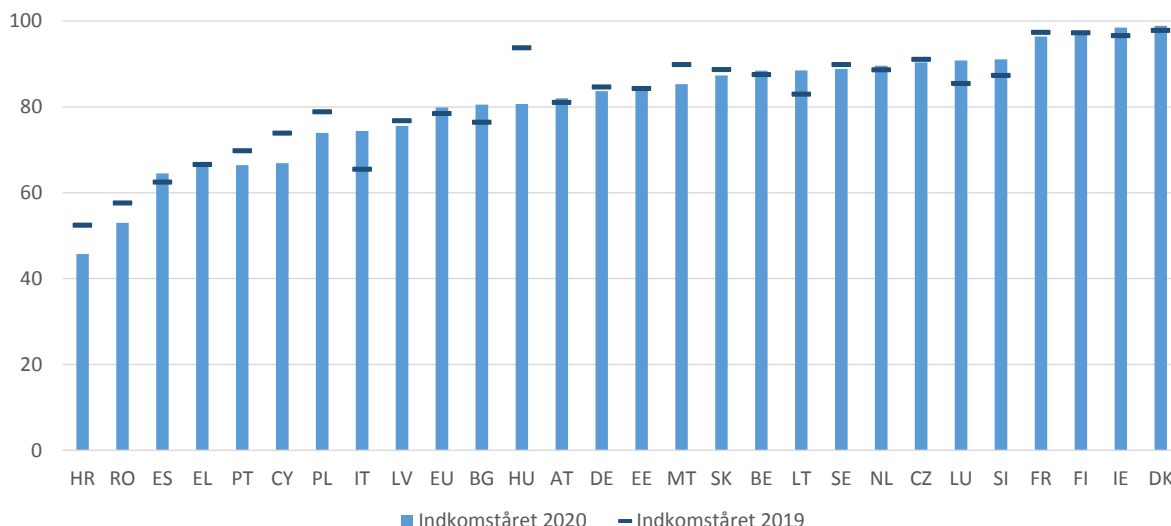
²²² Sammenligning baseret på referenceåret 2021 (indkomståret 2020) og 2020 (indkomståret 2019).

²²³ I henhold til den metode, der er aftalt i [benchmarkingrammen](#) for mindsteindkomst, se de fælles rapporter om beskæftigelsen fra 2019 og frem samt søjleboks 8.

yderligere modernisering af mindsteindkomstordninger i overensstemmelse med princippet om aktiv integration.

Figur 2.4.9 Andelen af personer i risiko for fattigdom i (næsten) arbejdsløse husstande, der modtager sociale ydelser, forblev næsten uændret mellem 2019 og 2020, dog med ændringer i nogle få medlemsstater

Andelen af modtagere af ydelser for personer i alderen 18-64 år, der er i risiko for fattigdom, og som bor i (næsten) arbejdsløse husstande (%), henholdsvis indkomståret 2019 og 2020)

Note: Foreløbige data for IT og PT. Foreløbige data også for HU og SK. Brud i serier for LU. Data for undersøgelsesårene 2021 og 2020 anvendes henholdsvis for indkomståret 2020 og 2019.

Kilde: Eurostats ikke-offentliggjorte beregninger baseret på EU-SILC 2020 og 2021.

Søjleboks 8: Benchmarking af mindsteindkomst

Styrkelse af mindsteindkomstbeskyttelsen i overensstemmelse med tilgangen med aktiv inklusion spiller en central rolle med hensyn til at forebygge og mindske risikoen for fattigdom eller social udstødelse i overensstemmelse med princip 14 i den europæiske søjle for sociale rettigheder (om mindsteindkomst). I 2018 fastsatte Udvalget for Social Beskyttelse (SPC) en benchmarkingramme for mindsteindkomst for at forbedre analysen af de tilhørende udfordringer og støtte den politiske udvikling i medlemsstaterne, og rammen omfatter en række relevante indikatorer for resultater, effektivitet og politiske virkemidler.²²⁴ De tre centrale politiske virkemidler blev udpeget, som har størst sandsynlighed for at kunne påvirke mindsteindkomstbeskyttelsens effektivitet: (1) ydelseernes tilstrækkelighed, (2) regler for støtteberettigelse og udnyttelse af ydelser og (3) aktivering og adgang til tjenester.²²⁵

²²⁴ Resultatindikatorerne er: relativ fattigdomsrisikokløft for befolkningen i den erhvervsaktive alder, andelen af personer i den erhvervsaktive alder, der lider materielle og sociale afsavn, og andelen af personer, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande og samtidig er udsat for fattigdomsrisiko. Effektivitetsindikatorerne er: sociale overførsels indvirkning (ekskl. pensioner) på fattigdom blandt befolkningen i den erhvervsaktive alder, vedvarende fattigdomsrisiko for befolkningen i den erhvervsaktive alder, ydelsesmodtagerandelen blandt personer i risiko for fattigdom i (næsten) arbejdsløse husstande, forskelle i selvrapporterede uopfyldte behov for lægeundersøgelser, forskelle i andelen af personer med uforholdsmæssigt høje boligudgifter, og forskel i manglende deltagelse i erhvervsrelevant uddannelse. Som indikatorer for politiske virkemidler blev den dobbelte indikator for tilstrækkelighed valgt (indkomst for en mindsteindkomstmodtager som en andel af a) fattigdomsrisikotærsklen og b) en lavtlønsmodtagers indkomst). Yderligere oplysninger findes i [det tilhørende informationsnotat til SPC's ISG](#).

²²⁵ Se resuméet og Rådets konklusioner i den fulde ordlyd på [internettet](#).

Den første fælles rapport fra SPC-Kommissionen om mindsteindkomst baseret på benchmarkingrammen for mindsteindkomst, suppleret med yderligere data og kvalitative oplysninger, blev vedtaget i september 2022 som forløber for Kommissionens forslag til Rådets henstilling om tilstrækkelig mindsteindkomst af 28. september 2022. Rapporten er en opfølgning på Rådets konklusioner fra 2020, hvori Rådet opfordrede Kommissionen og SPC til regelmæssigt at udarbejde en sådan fælles rapport for at analysere og gennemgå de fremskridt, der er gjort med hensyn til udviklingen af mindsteindkomstbeskyttelse i medlemsstaterne. I rapporten peges der på udfordringer i forbindelse med benchmarkingrammens indikatorer²²⁶. I rapporten konkluderedes det, at rammen havde været et værdifuldt analytisk redskab, og det blev foreslået at ajourføre den regelmæssigt og overveje mulige dimensioner for en fremtidig udvidelse, navnlig med hensyn til kriterier for støtteberettigelse, adgang til tjenesteydelser samt overgange på arbejdsmarkedet og incitamenter.

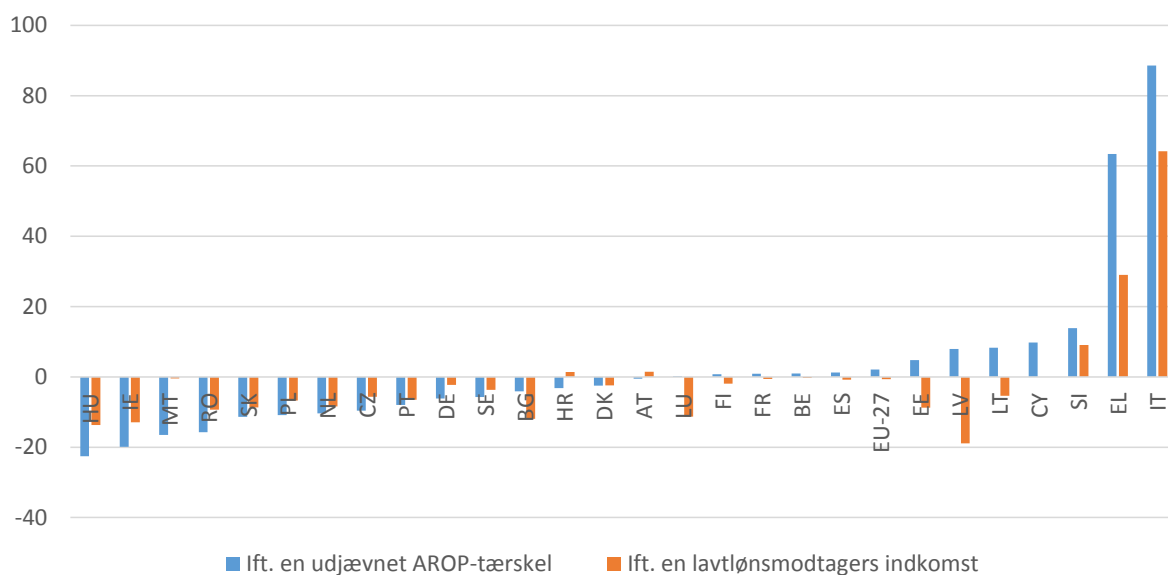
Mindsteindkomstydelsesternes tilstrækkelighed er forblevet næsten uændret i EU-27 i det seneste årti, men med betydelige forskelle mellem medlemsstater og en mindre forværring i 2020, der er det seneste indkomstår²²⁷. Mellem 2009 og 2019 (indkomstårene) har mindsteindkomstens tilstrækkelighed stort set ligget stabilt på omkring 60 % i EU i forhold til fattigdomsgrænsen og på omkring 46 % i forhold til indkomsten for en lavtlønsmodtager frem til 2019, hvorimod en mindre forværring på EU-plan blev konstateret i 2020 (se en mere detaljeret analyse i hovedteksten for dette år). Samlet set blev der i perioden 2009-19 konstateret forbedringer med hensyn til tilstrækkeligheden i lande, hvor der blev indført nye ordninger, f.eks. Italien og Grækenland, og der blev også foretaget forbedringer i Slovenien og Litauen (tæt på eller over 10 procentpoint — se figuren nedenfor). For Letland, Estland og Luxembourg peger sammenligninger med en lavtlønnet persons indkomst snarere på en forværring fra 2009 til 2019. Tilstrækkeligheden forværredes betydeligt i perioden 2009-2019 (med mere end 10 procentpoint) i Ungarn, Rumænien og Slovakiet, hvor tilstrækkeligheden i 2009 lå under gennemsnittet, men også i Irland og Malta og i mindre omfang i Nederlandene, selv om tilstrækkeligheden her fortsat ligger betydeligt over EU-gennemsnittet.

²²⁶ Se afsnit 2.4.1 om udviklingen fra indkomståret 2019 til 2020 vedrørende mindsteindkomststøttens tilstrækkelighed og dækning som supplement til analysen af de lange tendenser i dette afsnit.

²²⁷ Se den fælles rapport fra SPC-Kommissionen om mindsteindkomst.

Tilstrækkeligheden var stabil i perioden 2009-2019 med store forskelle mellem medlemsstaterne

Ændringer i tilstrækkelighed målt i forhold til udjævnet AROP-tærskel og indkomsten for en lavtlønnet arbejdstager mellem 2009 og 2019 (procentpoint)

Note: EU beregnet som et uvægtet gennemsnit. Udjævnede AROP-tærskler er gennemsnit for 2007, 2008 og 2009 for 2009-værdien og gennemsnittet for 2018 og 2019 for 2019-værdien. Værdier for CY og HR er ikke tilgængelige og medregnes derfor ikke i EU-gennemsnittet for indkomståret 2009. Ændringer for CY er i forhold til 2011, hvis de foreligger. Ændringer for HR er i forhold til 2013. Boligudgifter antages at udgøre 11 % af gennemsnitslønnen.

Kilde: Beregning fra GD EMPL baseret på data fra Eurostat og OECD's skatte- og ydelsesmodel.

Mindsteindkomsten blev mere udbredt i perioden 2015-2020, og det kan bidrage til at forhindre en stigning i fattigdom og materielle afsavn, men der er stadig udfordringer med hensyn til effektivitet. Fra 2015 til 2020 er indkomststøttens dækning steget i gennemsnit i EU fra 73 % til 78 % (målt som andel af ydelsesmodtagere²²⁸). Fattigdomsrisikoen blandt personer i (næsten) arbejdsløse husstande steg dog (fra 61,2 % i 2015 til 64 % i 2019) og stabiliserede sig generelt på 61,6 % i 2020 med en samlet stigning i næsten to tredjedele af medlemsstaterne. Effekten af overførsler (ekskl. pensioner) med hensyn til fattigdomsbekæmpelse er faldet en smule i løbet af årtiet (fra 37 % til 36 %), men graden af fattigdommen, målt som fattigdomsrisikokløften, lå stort set stabilt på omkring 27 %. Forskellen er dog betydeligt større blandt personer, der lever i (næsten) arbejdsløse husstande, nemlig ca. 37 %. Graden af materielle og sociale afsavn er reduceret fra 2015 til 2020 (fra 18 % til 13 %), og det samme gælder uopfyldte behov for lægeundersøgelser og uforholdsmæssigt høje boligudgifter. Faldet i andelen af (næsten) arbejdsløse husstande, der oplever materielle og sociale afsavn, (fra 51 % til 44 % mellem 2015 og 2020) indtraf imidlertid langsomt, og andelen er stadig betydeligt højere i 2020 end for hele befolkningen i den erhvervsaktive alder.

Nogle medlemsstater har for nylig indført mindsteindkomstordninger. Mellem 2009 og 2019 blev der indført større reformer i nogle medlemsstater, der ikke tidligere havde nationale mindsteindkomstordninger. I 2017 blev en ordning indført vedrørende garanteret

²²⁸ Andelen af ydelsesmodtagere defineres som andelen af personer i aldersgruppen 18-59 år, der modtager for sociale ydelser (ekskl. pensioner), ud af den del af befolkningen, der er i risiko for fattigdom. Indikatoren beregnes ud fra data fra EU-SILC under GD EMPL.

mindsteindkomst i **Grækenland**, og efterfølgende indførte **Italien** den nye "statsborgerskabsindkomst" i 2019, og **Spanien** indførte for første gang en national ordning i 2020. De nye ordninger er generelt baseret på princippet om aktiv inklusion, hvor indkomststøtten suppleres med aktiveringstiltag og adgang til tjenester for støttemodtagerne. Da ovennævnte reformer først er blevet indført i de seneste år, er gennemførelsen stadig under finjustering, og der er behov for nøje overvågning. Der kan være behov for yderligere tilpasninger med hensyn til andre aspekter af en aktiv inklusion, nemlig adgang til sociale tjenester og aktive arbejdsmarkedsprogrammer. I nogle andre medlemsstater blev der foretaget mindre, men stadig vigtige tilpasninger af eksisterende ordninger. Luxembourg indførte eksempelvis i 2018 en social inklusionsindkomst, hvor der er skarpere fokus på at integrere modtagerne på arbejdsmarkedet, herunder gennem obligatorisk screening og kompetenceprofilering af ansøgerne og deres husstand, kombineret med strengere betingelser og sanktioner i forbindelse med aktivering.

Andelen af uforholdsmæssigt høje boligudgifter lå stort set stabilt under covid-19-krisen, og kun i få medlemsstater sås betydelige ændringer over tid. I 2021 viste indikatoren, at 8,3 % af EU's befolkning boede i husstande, der brugte 40 % eller mere af deres (ækvivalerede) disponible indkomst på boligudgifter, og det er en stigning med 0,5 procentpoint i forhold til 2020. Grækenland registrerede den højeste andel (28,8 %), men også det største fald (4,5 procentpoint) i forhold til 2020. Andre medlemsstater med relativt højere andele var Danmark (15,5 %), det eneste land, der fik markeringen "situationen er kritisk", Nederlandene (12,5 %), Bulgarien (11,6 %) og Tyskland (10,7 %). I Nederlandene sås den største stigning (4,2 procentpoint), og landet fik markeringen "bør holdes øje med" sammen med Tyskland, Spanien og Portugal (med stigninger på henholdsvis 1,8, 1,7 og 1,7 procentpoint). De laveste andele i 2021 blev registreret i Cypern, Ungarn, Irland (alle 2,5 %), Litauen og Malta (begge 2,7 %) — se figur 2.4.10. For personer i risiko for fattigdom var andelen med uforholdsmæssigt høje boligudgifter markant højere end for resten af befolkningen, og der er store forskelle mellem medlemsstaterne²²⁹. I Grækenland havde 76,7 % af befolkningsandelen i risiko for fattigdom uforholdsmæssigt høje boligudgifter, dog med en forbedring (på 3,7 procentpoint) i forhold til det foregående år. I Danmark var andelen 72,1 % med en lille stigning (på 1,9 procentpoint). En stor gruppe af medlemsstater registrerede andele på ca. 40 % og 30 %, og i Irland og Cypern lå andelen under 10 % (henholdsvis 8,8 % og 9,3 %). Generelt var lejere på det private boligmarked på tværs af medlemsstater i langt højere grad påvirket af høje boligudgifter end ejere, med eller uden realkreditlån, og lejere med nedsat husleje eller gratis bolig²³⁰.

²²⁹ Eurostats indikator [[ilc_lvho07a](#)], EU SILC.

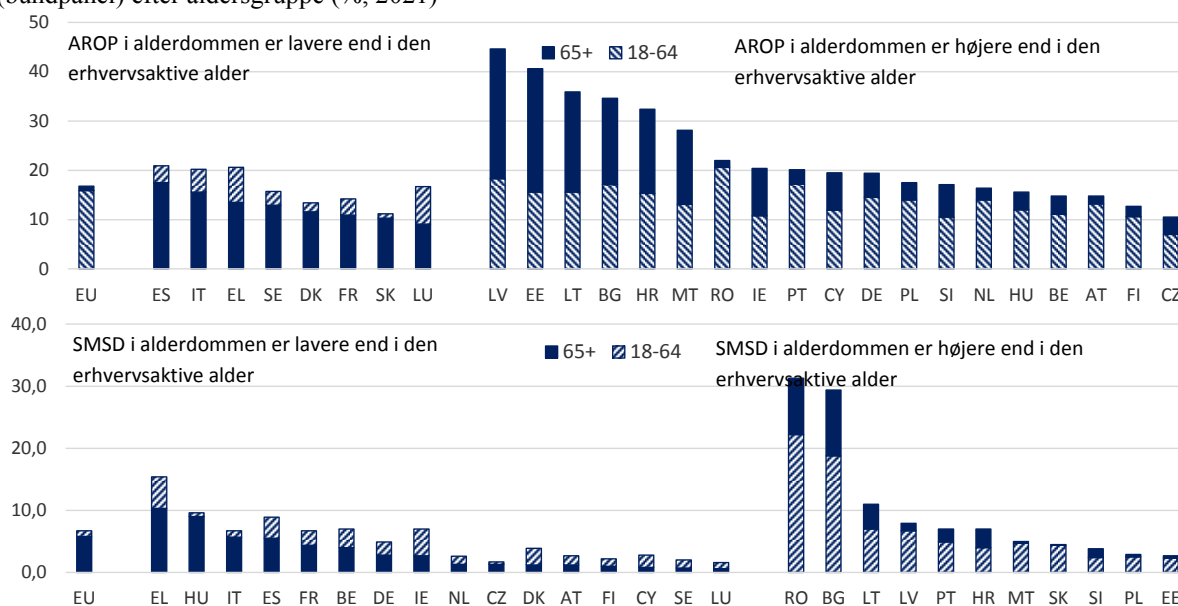
²³⁰ Eurostats indikator [[ilc_lvho07c](#)], EU SILC.

I løbet af det seneste årti er der kun gjort få fremskridt med hensyn til at nedbringe antallet af hjemløse i EU's medlemsstater. Da der ikke er fastlagt en fælles statistisk definition og metode til opgørelse af antallet af hjemløse, er data ikke sammenlignelige på tværs af medlemsstaterne, og det er vanskeligt præcist at opgøre antallet på EU-niveau. I 2019 anslog FEANTSA og Abbé Pierre Foundation dog antallet af hjemløse, der sover på gaden eller i midlertidig indkvartering/nødindkvartering på en given nat, til mindst 700 000 personer i EU, og antallet er steget med 70 % på ti år²³³. Siden 2019 er hjemløsheden faldet i nogle medlemsstater som følge af nye politiske indgreb i forbindelse med pandemien. Mange af disse foranstaltninger, navnlig lettere adgang til passende husly, midlertidigt stop for udsættelser og direkte støtte til husstande, blev dog som minimum delvist udfaset i covid-19-krisens andet år. Det har ført til yderligere stigninger i hjemløsheden i flere medlemsstater sammenlignet med niveauet før pandemien.

AROPE-andelen blandt personer på 65 år og derover lå stort set stabilt i EU mellem 2020 og 2021. Andelen var på 19,6 % i 2021 i EU, hvilket er et lille fald i forhold til 2020. Der er dog stadig en forskel mellem AROPE-andelen for kvinder og mænd (henholdsvis 22,1 % og 16,3 %). Andelen af personer i risiko for fattigdom (AROP) blandt personer over 65 år var 16,8 % i 2021 i EU, hvilket er lidt højere end andelen for personer i aldersgruppen 18-64 år (15,9 %). I de fleste lande er andelen højere end for befolkningen i den erhvervsaktive alder (18-64 år), dog varierer forskellen mellem de to grupper betydeligt — se øverste panel i figur 2.4.10. Andelen, der oplever alvorlige materielle eller sociale afsavn, faldt fortsat (fra 7,4 % i 2015 til 5,3 % i 2021), og den er lavere end for befolkningen i den erhvervsaktive alder i hele EU (6,3 % i 2021) og i de fleste medlemsstater — se nederste panel i figur 2.4.12. Der observeres særligt høje værdier og forskel i forhold til befolkningen i den erhvervsaktive alder i Rumænien og Bulgarien.

Figur 2.4.11: Personer på 65 år og derover har større fattigdomsrisiko end befolkningen i den erhvervsaktive alder, men lever mindre ofte med alvorlige materielle og sociale afsavn

Andelen af personer i risiko for fattigdom (øverste panel) og andelen med alvorlige materielle og sociale afsavn (bundpanel) efter aldersgruppe (% , 2021)

Note: Til venstre er gruppen 18-64 år i tillæg til gruppen 65+, til højre er gruppen 65+ i tillæg til gruppen 18-64 år. Foreløbige data for IT og PL. Brud i tidsserier for LU.

²³³ Se: [6th Overview of Housing Exclusion in Europe 2021](#).

Kilde: Eurostat [[ilc_li02](#)] og [[ilc_md11](#)], EU-SILC.

Pensionerne beløber sig i gennemsnit i EU til over halvdelen af indkomsten sidst i erhvervsforløbet. Den gennemsnitlige pension for personer i aldersgruppen 65-74 år var i 2021 på 58 % af arbejdsindkomsten for personer i aldersgruppen 50-59 år²³⁴. Den "samlede kompensationsgrad" er steget siden 2012, hvor det lå på 54%. I nogle lande (f.eks. Luxembourg, Grækenland, Italien og Spanien) ligger den et godt stykke over 70 %. De nævnte medlemsstater er også blandt dem, hvor fattigdom i alderdommen er lavere end fattigdom i den erhvervsaktive alder. I 12 medlemsstater ligger kompensationsgraden derimod under 50 % og i fem af dem endda under 40 % (Irland, Kroatien, Litauen, Rumænien og Bulgarien). I de fleste af medlemsstaterne er denne andel lavere blandt kvinder, men i otte er andelen højere for kvinder (Luxembourg, Letland, Tyskland, Tjekkiet, Danmark, Estland, Nederlandene, Ungarn og Slovenien).

I 2021 i covid-19-pandemiens andet år faldt de selvrapporterede uopfyldte behov for lægebehandling i gennemsnit, og det samme gjorde variationen mellem medlemsstaterne, som ikke desto mindre fortsat var stor — se figur 2.4.12. Slovenien, Luxembourg og Polen har registreret de største stigninger (på henholdsvis 2,1 procentpoint, 0,9 procentpoint og 0,8 procentpoint). Blandt dem har Slovenien sammen med Grækenland, Rumænien og Finland fået markeringen "kritisk situation" på grund af det høje antal indberettede uopfyldte behov i 2021 (henholdsvis 4,8 %, 6,4 % og 4,4 % for de to sidste). Samtidig registrerede Finland et relativt stort fald (1 procentpoint) samt Estland og Letland (4,9 procentpoint og 1,3 procentpoint), selvom niveauet fortsat var højt i 2021 (8,1 % og 4 %). Ligesom i 2020 var andelen af personer, der indberettede uopfyldte behov for lægebehandling, fortsat meget lav (under 1 %) i Tyskland, Cypern og Malta (0,1 %) samt i Nederlandene, Tjekkiet og Østrig (0,2 %, 0,3 % i de to sidstnævnte). Der er større sandsynlighed for, at personer i lavindkomsthusholdninger oplever uopfyldte behov for lægebehandling, dog varierer forskellen til den samlede befolkning fra medlemsstat til medlemsstat²³⁵. ²³⁶ For selvrapporterede uopfyldte behov registreres der en vis regional variation i Polen og Rumænien — se figur 10 i bilag 3.

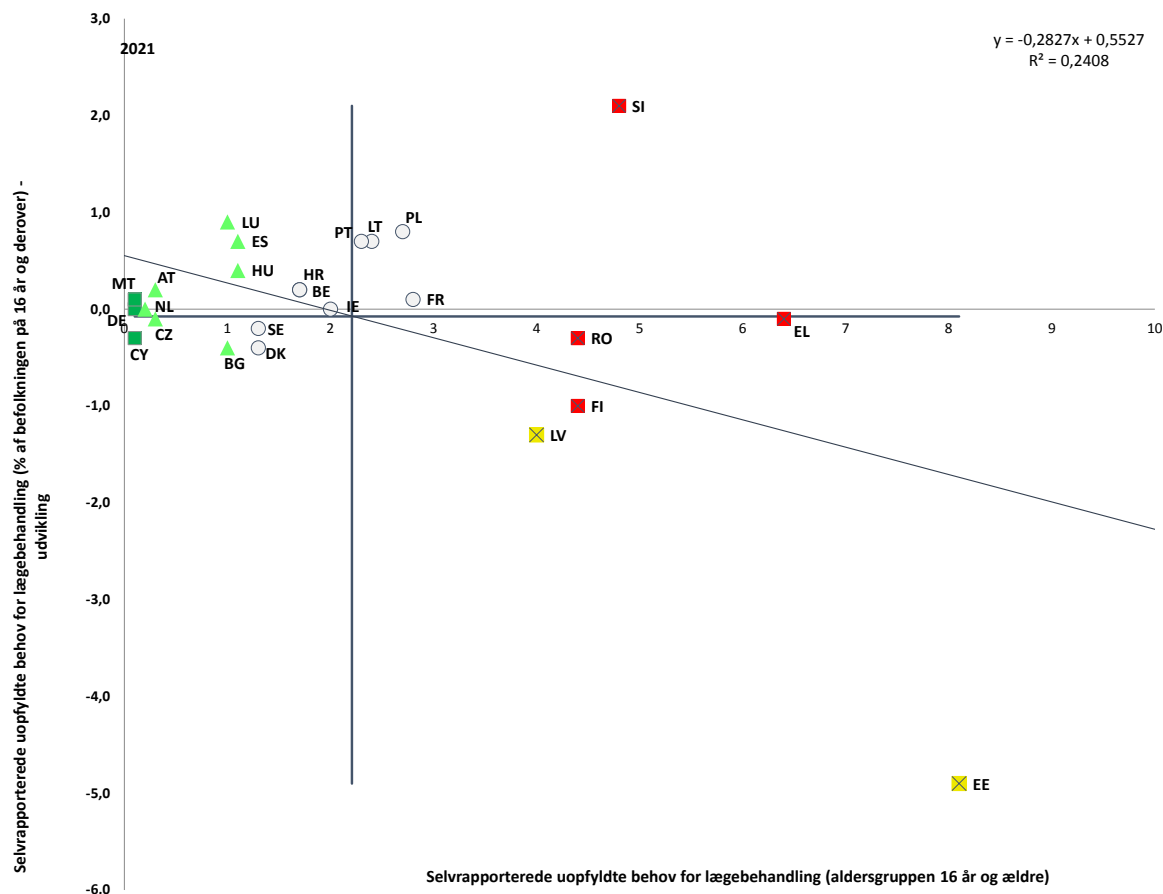
²³⁴ Se: [Pension Adequacy Report 2021](#), side 40. Som illustreret ved Eurostats indikator [[ilc_pnp3](#)], der defineres som individuelle medianbruttopensioner i aldersgruppen 65-74 år i forhold til den individuelle bruttomedianindtægt i aldersgruppen 50-59 år, ekskl. andre sociale ydelser.

²³⁵ Eurostat [[hlth_silc_29](#)], EU-SILC.

²³⁶ I 2021 angav flere romaer end i 2016 (8 %), at de havde følt sig udsat for diskrimination i de seneste 12 måneder i forbindelse med adgang til sundhedsydelser (14 %), og den højeste andel blev registreret i Portugal (32 %). Under covid-19-pandemien viste det sig, at det var umuligt at sikre selv grundlæggende adgang til primær sundhedspleje, generel forebyggelse og begrænsning af socialt samvær i fjernt beliggende og marginaliserede romasamfund (20 % af romaerne har ikke adgang til rindende vand, og 78 % bor i husstande med mange personer på lidt plads). Kilde: FRA, [Fundamental rights report 2022](#)).

Figur 2.4.12: Der blev registreret store forskelle og stigninger i selvrapporerede uopfyldte behov for lægebehandling på tværs af medlemsstaterne i covid-19-krisens andet år

Selvrapporerede uopfyldte behov for lægebehandling, 2021-niveauer og ændringer i forhold til det foregående år (% , nøgleindikator på den sociale resultattavle)

Note: Akserne er centreret omkring det uvægtede gennemsnit for EU. Forklaringen findes i bilaget. Data er ikke tilgængelige for SK, og data er foreløbige for IT, og PL. Brud i serierne for LU.

Kilde: Eurostat, [tespm_110], EU-SILC.

Den demografiske udvikling, navnlig konsekvent lave fødselstal og højere forventet levetid, øger det potentielle behov for langtidspleje. Ældrekvoten i EU forventes at stige betydeligt fra 32,5 % i 2021 til 52,0 % i 2050. Til trods for en stigning i antallet af sunde leveår, stigende forebyggelse og brug af digitale teknologier vil udviklingen føre til et stigende behov for langtidspleje i fremtiden²³⁷. Antallet af personer borgere, der potentielt får brug for langtidspleje, forventes at stige fra 30,8 millioner i 2019 til 33,7 millioner i 2030 og yderligere til 38,1 millioner i 2050²³⁸. Ifølge data fra 2019 for EU-27 havde 26,6 % af befolkningen på 65 år og derover (32,1 % af kvinderne mod 19,2 % af mændene) og 39,4 % af befolkningen over 75 år, der boede i private husstande, i gennemsnit behov for

²³⁷ Udviklingen indebærer et betydeligt jobskabespotentiale i langtidsplejesektoren, og i henhold til tallene bliver der brug for 1,6 millioner flere ansatte inden for langtidspleje frem til 2050 for at opretholde en dækning på samme niveau som nu — se Europa-Kommissionen [staff working document accompanying the document Commission proposal for a Council Recommendation on access to affordable high-quality long-term care](#), SWD(2022) 441 final.

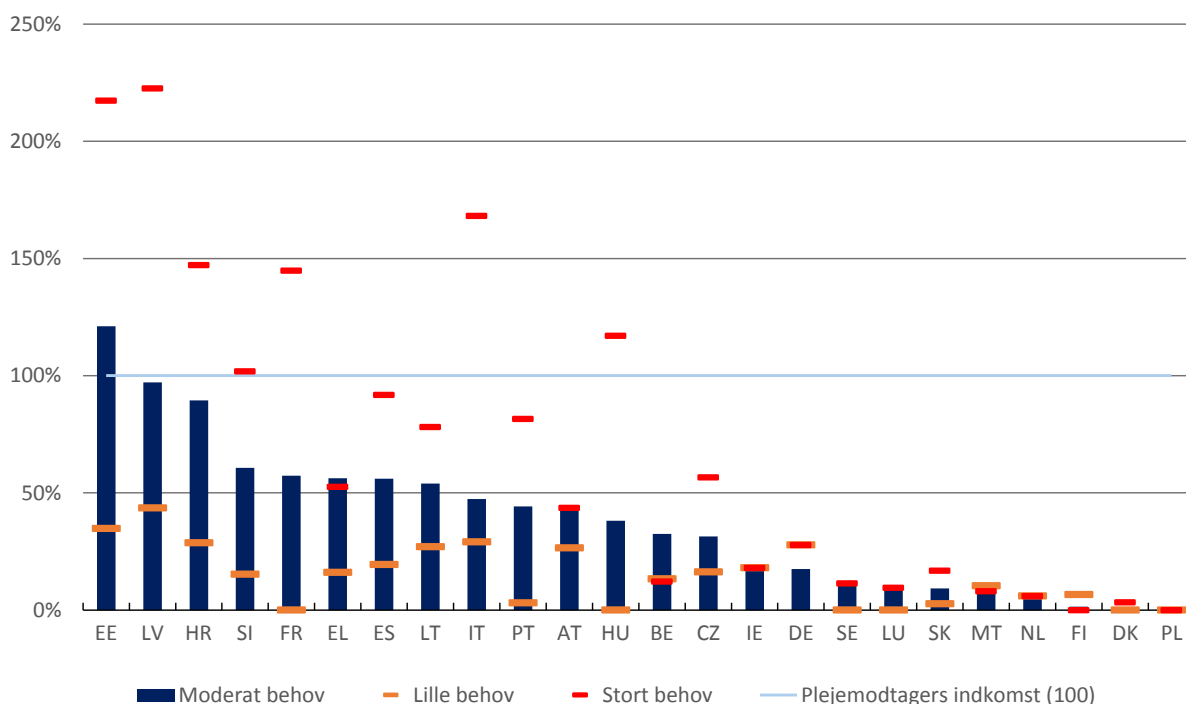
²³⁸ Kommissionen og Udvalget for Økonomisk Politik, [The 2021 Ageing Report — Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2019-2070\)](#), Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021.

langtidspleje²³⁹. I den laveste indkomstkventil havde 35,9 % behov for langtidspleje sammenlignet med 17,2 % i den højeste indkomstkventil²⁴⁰.

Socialsikringsdækning er en vigtig faktor for at sikre adgang til langtidsplejeydelser af høj kvalitet. Selv om alle medlemsstater tilbyder en vis social beskyttelse, enten via ydelser og/eller tilskud, angav 35,7 % af befolkningen i EU, at de af økonomiske årsager ikke anvender (flere) hjemmeplejeydelser, 9,7 % angav manglende tilgængelighed, og 2,1 % angav kvalitetsproblemer som årsag²⁴¹. For at måle omfanget af den sociale beskyttelse vedrørende langtidspleje i alderdommen og sammenligne den på tværs af medlemsstaterne har OECD med støtte fra Europa-Kommissionen opstillet en række typiske tilfælde af behov for langtidspleje²⁴². Analysen tyder på, at selv efter den sociale beskyttelse kan egenudgifterne til pleje være meget høje, især for ældre med omfattende behov for langtidspleje, der modtager hjemmepleje — se Figur 2.4.13²⁴³.

Figur 2.4.13: Egenudgifterne til pleje kan være meget høje, især for ældre med omfattende behov for langtidspleje, der modtager hjemmepleje

Egenudgifter til hjemmepleje som andel af aldersindkomsten (efter offentlig støtte), for plejemodtagere med en medianindkomst og uden nettoformue, efter alvorsgrad

Note: EE henviser til Tallinn i Estland, IT henviser til Alto Adige (Sydtyrol) i Italien, AT henviser til Wien i Østrig, BE henviser til Flandern i Belgien.

Kilde: OECD-analyser baseret på OECD's spørgeskema om social beskyttelse af langtidspleje, OECD's indkomstfordelingsdatabase og OECD's database over formuefordeling

²³⁹ Eurostat [hlth_ehis_tadle], EHIS. Andelen af personer med behov er én mindre end andelen af personer uden alvorlige vanskeligheder. Denne undersøgelsesbaserede måling omfatter kun personer i private husstande og ikke personer på plejehjem.

²⁴⁰ Eurostat [hlth_ehis_tadli], EHIS.

²⁴¹ Eurostat [ilc_ats15], EU-SILC ad hoc-modul 2016.

²⁴² T. Cravo Oliveira Hashiguchi, og A. Llana-Nozal, 2021, [The Effectiveness of Social Protection for Long-term Care in Old Age: Is social protection reducing the risk of poverty associated with care needs?](#), OECD Health Working Papers No 117, OECD Publishing, Paris.

²⁴³ OECD, under udarbejdelse, 2023, [Measuring social protection for long-term care in old age](#), OECD Health Working Papers, OECD Publishing, Paris.

2.4.2. Foranstaltninger truffet af medlemsstaterne

I 2021 og 2022 udfasede medlemsstaterne gradvist de midlertidige indkomststøtteforanstaltninger, der blev indført under covid-19-pandemien. Nogle medlemsstater iværksatte permanente foranstaltninger for at sikre bedre social beskyttelse for alle, herunder forbedring af de forskellige ydelsers tilstrækkelighed og dækning. Foranstaltningerne skal afhjælpe mangler i de sociale beskyttelsessystemer, især for personer i sårbare situationer (f.eks. lavindkomsthusholdninger uden arbejdsrelateret indkomst, personer i usikre ansættelsesforhold eller migranter og flygtninge). Efter Ruslands angrebskrig mod Ukraine og de socioøkonomiske konsekvenser heraf for Europa indførte nogle medlemsstater målrettede foranstaltninger for at imødegå de sociale virkninger af inflationspresset, navnlig på væsentlige energitjenester. De fleste af foranstaltningerne er dog ikke målrettet mod de sårbare og dem, der er mest udsat for høje energipriser (jf. søjleboks 7). I henhold til direktivet om midlertidig beskyttelse har fordrevne personer, der flygter fra Ukraine og er omfattet af midlertidig beskyttelse, adgang til sundhedspleje, bolig og sociale ydelser ud over uddannelse, erhvervsuddannelse og arbejdsmarkedet. Dette afsnit giver et overblik over medlemsstaternes tilgang til at håndtere de nuværende omstændigheder ud over andre foranstaltninger til håndtering af mere strukturelle udfordringer i de sociale beskyttelsessystemer.

Nogle af de midlertidige foranstaltninger, der blev indført under pandemien, er blevet opretholdt for sårbare personer og deres familier, og samtidig er der indført yderligere foranstaltninger for at imødegå virkningerne af de stigende priser. Under pandemien modtog modtagere af social bistand i **Belgien** et midlertidigt månedligt tilskud på 50 EUR fra juli 2020 til september 2021 og 25 EUR fra oktober 2021 til marts 2022. Andre tilskud og foranstaltninger, herunder covid-ydelse, ydelse til psykisk trivsel og ydelse til unge og studerende i en sårbar situation, blev også forlænget frem til den 31. marts 2022. I **Bulgarien** forhøjede myndighederne som en engangsforanstaltning satsen for varmeydelse (med 30 BGN, ca. 15,3 EUR) for personer, der ikke havde ansøgt om støtte inden oktober 2021. På grund af energikrisen blev ydelsen dog yderligere forhøjet med 100 BGN (ca. 51 EUR, ca. 20 %) til 624 BGN (ca. 319 EUR) i 2022. I **Malta** godkendte regeringen i februar 2022 udbetalingen af en engangsydelse på baggrund af inflationspresset, navnlig på fødevarer, og for yderligere at støtte det økonomiske opsving. Siden marts 2022 har arbejdstagere under et vist indkomstniveau og studerende modtaget en check på 100 EUR, og pensionister og modtagere af sociale ydelser har modtaget op til 200 EUR. I **Spanien** er der vedtaget en række midlertidige foranstaltninger for at øge mindsteindkomsten og de ikke-bidragspligtige pensioner og dermed kompensere for den høje inflation med det formål at støtte op til 800 000 sårbare husholdninger. Ifølge en kortlægning af nationale politiske reaktioner for at afbøde virkningen for borgerne af den stigende inflation, baseret på indberetninger frem til juni 2022 i Eurofound's database EU PolicyWatch, var de fleste af de indberettede foranstaltninger midlertidige og på ad hoc-basis²⁴⁴. Engangsbetalinger blev brugt mere udbredt end månedlig støtte, og de fleste foranstaltninger var ikke målrettede. Målrettede foranstaltninger var i højere grad i form af finansiel støtte, hvorimod de ikke-målrettede foranstaltninger hovedsagelig var begrænset til energiregninger og brændstofpriser (se yderligere oplysninger nedenfor og i søjleboks 7).

²⁴⁴ Eurofound, C. Aumayr-Pintar og M. Cantero Guerrero, [First responses to cushion the impact of inflation on citizens](#), artikel, 12.9.2022.

Permanente ændringer af eksisterende ordninger blev vedtaget eller gennemført for yderligere at styrke den sociale og økonomiske modstandsdygtighed i overensstemmelse med søjleprincip bl.a. 12 (om social beskyttelse) og 14 (om mindsteindkomst) **med hjælp fra genopretnings- og resiliensfaciliteten**. I **Spanien** ydes der via genopretnings- og resiliensfaciliteten støtte til op til 34 pilotprojekter til udarbejdelse af integrationsforløb for mindsteindkomstmodtagere. Målsætningerne er at forbedre udbredelsen og effektiviteten af mindsteindkomstordningen gennem socioøkonomisk integration og uddannelse samt digital inklusion. Der planlægges desuden en ny reform under genopretnings- og resiliensplanen med det formål inden udgangen af 2023 at samle ikke-bidragspligtige ydelser under mindsteindkomstordningen for at forbedre de offentlige ressourcers effektivitet og virkningsfuldhed og koncentrere indsatsen om at sikre en passende dækning af personer i sårbare situationer, samt at indkomststøtten er tilstrækkelig. I den sammenhæng skal de konsoliderede ydelser på den ene side tage højde for de strukturelle behov i husstande med børn og personer med handicap og på den anden side knytte indkomststøtten sammen med en aktiv jobsøgning for at sikre inklusion og undgå "fattigdomsfælder". I **Letland** gennemføres i starten af 2023 i overensstemmelse med genopretnings- og resiliensplanen en reform, der har til formål at indføre en ensartet og evidensbaseret beregningsmetode og et system til årlig indeksering af den garanterede mindsteindkomst med det mål at nå op på en tærskel på 20 % af medianindkomsten. I **Rumænien** har regeringen foretaget en lovændring for at hæve den sociale referenceindikator, der danner grundlag for fastsættelse af størrelsen af forskellige ydelser, herunder arbejdsløshedsunderstøttelse og social bistand, og en regelmæssig indeksering i forhold den gennemsnitlige årlige inflationstakt blev påbegyndt i marts 2022. I **Bulgarien** er der, som en overgangsreform og indtil den fulde gennemgang af mindsteindkomstordningen i henhold til genopretnings- og resiliensplanen er gennemført, vedtaget en lovændring om gradvist at øge mindsteindkomstordningens omfang og dækning gennem obligatoriske forhøjelser af DMI-koefficienterne (differentieret mindsteindkomst) for alle målgrupper. **Kroatien** har, i henhold til genopretnings- og resiliensplanen, forhøjet grundbeløbet for den garanterede minimumsydelse til 1 000 HRK og samtidig forbedret dækningen, især for husstande med børn. I **Litauen** er der gennemført en vis forbedring af de sociale grundydelsers tilstrækkelighed suppleret med øget adgang til en indtægtsbestemt varmeomkostningskompensation, og tiltagene ledsages af en ændring i henhold til genopretnings- og resiliensplanen af loven om sociale tjenesteydelser for at øge kvaliteten i den sociale bistand gennem en ny akkrediteringsordning. I **Malta** tildeles modtagere af social bistand det fulde beløb til leveomkostningstilpasning i stedet for som tidligere to tredjedele af kompensationen. Derudover indføres en ny procedure for at hjælpe personer uden fast adresse med at modtage social bistand. I **Nederlandene** øges aldersgrænsen til 27 år som et tiltag til at mindske den stigende risiko for fattigdom for forældre med børn over 21 år, der fortsat bor hos forældrene, og dermed undgå hjemløshed blandt unge. **Grækenland** har ændret foranstaltningerne og forhøjet den permanente indkomststøtte, der er målrettet mod lavindkomsthusstande, herunder varmeydelse og boligstøtte til universitetsstuderende, der studerer uden for deres hjemby. I fremtiden vil der desuden under genopretnings- og resiliensfaciliteten bl.a. ydet støtte til integration på arbejdsmarkedet af modtagere af den garanterede mindsteløn, personer med handicap, romaer og flygtninge i Grækenland.

De fleste medlemsstater ydede finansiel støtte til fordrevne personer fra Ukraine ved at give dem adgang til grundlæggende sociale velfærdspakker, der er gældende for landets statsborgere og migranter med lovligt ophold. I nogle tilfælde er der givet adgang til mindsteindkomstordninger, f.eks. i **Tyskland, Estland, Litauen, Ungarn, Portugal og Slovakiet**. Nogle medlemsstater har givet fordrevne personer fra Ukraine adgang til ydelser til asylansøgere, f.eks. **Østrig, Spanien, Finland, Frankrig, Nederlandene og Sverige**, og i andre medlemsstater, f.eks. **Bulgarien, Tjekkiet, Italien og Luxembourg**, er der indført

særlige ydelser til dem. **Polen** har ydet alle tre typer støtte. I henhold til Eurofound's kortlægning af politikker vedrørende flygtninge fra Ukraine er der siden krigens begyndelse og frem til medio juni rapporteret om i alt 144 politikker, hovedsagelig vedrørende adgang til bolig (19 %), uddannelse (13 %), sundhedspleje (8 %) og social beskyttelse (6 %) samt adgang til arbejdsmarkedet og den aktive arbejdsmarkedspolitik (22 %).

Pandemien understregede behovet for at modernisere de sociale tjenester. De primære udfordringer er at standardisere eller udvide udvalget af serviceydelser og forbedre kvaliteten af de sociale tjenesteydelser samt styrke et integreret udbud af servicetilbud og ydelser. Nogle af reformerne på de nævnte områder blev påbegyndt under eller lige efter covid-19-pandemiens første bølger, og nogle modtager støtte under genopretnings- og resiliensfaciliteten. **Bulgarien** har for eksempel vedtaget en ny bekendtgørelse om sociale serviceydelsers kvalitet (indgår også i genopretnings- og resiliensplanen), herunder vedrørende arbejdsstyrkens kvalifikationer. **Spanien** har fortsat en reform under udarbejdelse, der har til formål at fastlægge et garanteret, generelt minimumsudbud af sociale tjenesteydelser på nationalt plan og kvalitetsstandarder for at mindske forskelle vedrørende type, niveau og kvalitet i de tilbudte serviceydelser. **Kroatien** og **Litauen** udvider udbuddet af sociale tjenesteydelser, og Kroatien indfører samtidig en øget adgang til og bedre koordinering mellem sociale tjenester og en garanteret generel minimumsportefølje af tjenesteydelser og fælles standarder for udbud af sociale tjenesteydelser i hele landet. **Cypern** og **Kroatien** fokuserer på i højere grad at levere integrerede serviceydelser ved at styrke en tværfaglig tilgang og en integreret levering af serviceydelser og bistand. **Litauen** har indført en ny type forebyggende og proaktivt opsøgende social service med det formål at identificere eventuelle socialt sårbare familier og personer, der risikerer social udstødelse.

Adgangen til social beskyttelse blev forbedret i en række medlemsstater, herunder for atypiske arbejdstagere og selvstændige, i overensstemmelse med de nationale planer (forelagt i 2021) om gennemførelse af Rådets henstilling fra 2019 om adgang til social beskyttelse²⁴⁵. De ekstraordinære former for indkomststøtte eller midlertidig lempelse af standardreglerne for støtteberettigelse (eller øgede ydelsesbeløb), der blev indført under pandemien, blev udfaset i mange medlemsstater i slutningen af 2021 eller begyndelsen af 2022, men der er samtidig indført strukturreformer, der øger adgangen til social beskyttelse. **Cyperns** genopretnings- og resiliensplan omfatter en reform af socialsikringssystemet, der har til formål at øge dækningen til selvstændige og atypiske beskæftigelsesformer (f.eks. platformsarbejdere), og **Polen** planlægger som led i genopretnings- og resiliensplanen at udvide de eksisterende obligatoriske sociale forsikringer og forbedre dækningen, især for civile kontrakter vedrørende pensionsforsikring og ulykkesforsikring. Flere medlemsstater øger pensionernes tilstrækkelighed for selvstændige ved at øge bidragsatserne, f.eks. **Letland** (der også indfører et minimumsbidragsgrundlag) og **Spanien**, som i 2022 vedtog en reform af bidragsordningen for selvstændige i henhold til genopretnings- og resiliensplanen. **Frankrig** vedtog en lov (ved udgangen af 2021) vedrørende foranstaltninger, der skal øge pensionsniveauet for landbrugsmedhjælpere, og **Finland** fremlagde i juni 2022 et forslag om udvikling af pensionsforsikring for selvstændige, som skal drøftes og godkendes af parlamentet i næste trin.

Flere foranstaltninger vedrører adgang til arbejdsløshedsunderstøttelse, navnlig for atypiske arbejdstagere. **Spaniens** genopretnings- og resiliensplan omfatter en reform af arbejdsløshedsunderstøttelsessystemet (frem til udgangen af 2022) med det formål at udfylde nogle huller i dækningen, forlænge den maksimale understøttelsesperiode og forenkle

²⁴⁵ Se søjleboks 5: Adgang til passende social beskyttelse i den fælles beskæftigelsesrapport 2022 og de [nationale planer, der er nævnt deri](#).

systemet. **Spanien** gav også fra marts 2022 fastansatte/periodisk ansatte arbejdstagere, der er over 52 år gamle, adgang til ikke-bidragspligtig arbejdsløshedsunderstøttelse. Endelig fik husarbejdere (fra oktober 2022) adgang til bidragspligtig arbejdsløshedsunderstøttelse efter ratificeringen af ILO-konventionen om husarbejdere med tilhørende gennemførelsesforanstaltninger. **Italien** forbedrede adgangen til arbejdsløshedsunderstøttelse for atypiske arbejdstagere, navnlig ved at forlænge den maksimale periode for kontantydelse til 12 måneder ved ufrivillig afskedigelse af arbejdstagere med atypisk ansættelseskontrakt (DIS-COLL). Med henblik herpå blev de almindelige (CIGO og FIS) og ekstraordinære (CIGS) ordninger for arbejdstagere, der ikke tidligere var dækket, udvidet og gjort mere tilgængelige, så du nu omfatter lærlinge og hjemmearbejdere.

Der er truffet en række foranstaltninger for at støtte selvstændige med særlige indkomststøtteordninger eller erstatningsordninger, f.eks. i tilfælde af barsels- eller fædreorlov eller andre midlertidige perioder uden arbejde. Efter udløbet af ordningen for midlertidig indkomststøtte (TOZO 5) kan selvstændige erhvervsdrivende være berettiget til indkomststøtte i **Nederlandene** under det mere permanente system (Bbz). **Østrig** forlængede (indtil marts 2022) sin indkomstkompensationsordning til også at omfatte soloselvstændige, der har indstillet aktiviteterne som følge af covid-19, og gjorde den særlige krisefond tilgængelig for enkeltpersoner, der ikke modtager støtte under eksisterende foranstaltninger (navnlig nye selvstændige, freelancere, kulturarbejdere og personer med flere deltidskontrakter). **Frankrig** lempede i 2022 betingelserne for, at selvstændige erhvervsdrivende kan modtage indkomstgodtgørelse i tilfælde af aktiviteterens ophør (i kraft siden 2019). Endelig omfatter de nye bestemmelser om barselsorlov, fædreorlov og forældreorlov i **Italien** som en del af dekretet om balance mellem arbejdsliv og privatliv (juni 2022) retten til dagpenge for kvinder, der er selvstændige erhvervsdrivende, for perioder forud for fødslen (i tilfælde af komplikationer), og de omfatter også retten til forældreorlov for fædre, der er selvstændige erhvervsdrivende. I **Luxembourg** vedtog regeringen (juni 2022) et lovforslag til behandling i parlamentet, som har til formål at indføre fædretydelser for selvstændige erhvervsdrivende.

I en række lande er der truffet nye foranstaltninger til forbedring af den sociale beskyttelse af faggrupper i kultursektoren. De omhandlede faggrupper var ikke i tilstrækkelig grad omfattet af den sociale beskyttelse under covid-19-pandemien som følge af særlig arbejdsstatus i kombination med reducerede muligheder for at arbejde. Deres ret til arbejdsløshedsunderstøttelse eller midlertidig indkomststøtte blev udvidet i perioden 2021-2022 i **Estland, Luxembourg, Spanien og Frankrig**, og **Tyskland** traf foranstaltninger til at opretholde forsikringsdækningen for selvstændige kunstnere ved at yde tilskud til deres bidrag. **Portugal** har som noget særligt vigtigt godkendt en ny status og en særlig socialsikringsfond for faggrupper i kultursektoren.

Nogle lande har indført foranstaltninger til at støtte adgangen til sundhedspleje for alle arbejdstagere. I **Luxembourg** fremsatte regeringen i oktober 2021 et forslag om generel sygesikring for at tilbyde adgang til sundhedspleje gennem en tilknyttet sygeforsikring for alle sårbare personer, der bor i landet, men ikke er omfattet af sygesikringen. Forslaget er i øjeblikket til behandling i parlamentet. Siden begyndelsen af 2022 har arbejdsgivere i **Tyskland** skullet indberette, om korttidsansatte er dækket af en sygeforsikring. For så vidt angår ydelser ved sygdom har **Irland** godkendt et lovforslag (til vedtagelse i parlamentet), der sikrer et minimumsniveau af beskyttelse for lavtlønnede arbejdstagere, som eventuelt ikke har ret til sygedagpenge gennem virksomheden. **Estland** og **Letland** udvidede sygedagpengedækningen til at omfatte alle arbejdstagere.

Medlemsstaterne har indført strukturelle, målrettede foranstaltninger for lavindkomsthusholdninger eller fattige husholdninger for at støtte adgangen til basale tjenester i

overensstemmelse med søjleprincip 20. For at støtte adgangen til væsentlige energitjenester omfatter de mest generelle strukturelle foranstaltninger navnlig indkomststøtte, reducerede takster, tilskud og beskyttelse mod ekskludering og afbrydelse af forsyningen, og de kan bidrage til at afbøde prisstigningernes effekt. Ud over disse er der også vedtaget nødforanstaltninger for at afbøde toppene i energipriserne, som drøftet i søjleboks 7.

I forbindelse med de nuværende stigninger i leveomkostningerne, herunder forsyningsregninger, træffer nogle medlemsstater forebyggende foranstaltninger for at beskytte lejere og sænke energipriserne; langt størstedelen af dem er dog ikke tilstrækkeligt målrettede. I **Spanien** er tvangsudsættelse af sårbare lejere eksempelvis suspenderet frem til den 31. december 2022, og stigningen i de årlige huslejer er begrænset til 2 %. Derudover er garantien for basale forsyninger (vand, gas, elektricitet og telekommunikation), der gælder for sårbare husstande, blevet forlænget frem til den 31. december 2022. Endelig har regeringen truffet en række foranstaltninger for at begrænse energiomkostningerne og beskytte energiforsyningen, herunder en social elkupon til sårbare forbrugere og forbuddet mod at afbryde elforsyningen til personer, der risikerer social udstødelse. **Letland** indførte midlertidige stigninger i boligstøtten målrettet mod lavindkomstbefolkningen for at kompensere for de stigende energiomkostninger i opvarmningssæsonen 2022-2023 ledsaget af en delvis kompensation for energiregninger til alle forbrugere. I **Litauen** refunderer staten en del af energiudgifterne for alle familier, og **Rumænien** har sat loft over el- og naturgaspriserne. **Irland** yder også kredit på 600 EUR fordelt på tre rater til alle indenlandske elforbrugere. Desuden vil personer, der modtager brændstoffillæg, modtage en engangsbetaling på 400 EUR i november, og flere vil være berettiget til denne ydelse fra januar 2023. I **Grækenland** omfatter de midlertidige foranstaltninger, der er indført for at udligne inflationspresset, en ydelse på 250 EUR til lavindkomstpensionister, ældre uden pensionsforsikring og modtagere af invaliditetsydelse samt en ekstra udbetaling af den garanterede mindsteindkomst og børneydelsen (disse foranstaltninger blev anvendt i april 2022 og forventes også at finde anvendelse i december 2022).

Der blev indført reformer til bekæmpelse af børnefattigdom i flere medlemsstater, herunder på området forældreorlov og førskoleuddannelse og børnepasning, i overensstemmelse med søjleprincip 11 (børnepasning og støtte til børn) og Rådets henstilling om oprettelse af en europæisk børnegaranti. Udvidelse af førskoleuddannelse og børnepasning var den mest udbredte type reform. Ifølge **Spaniens** genopretnings- og resiliensplan skal der oprettes mindst 60 000 offentligt ejede pladser inden for førskoleuddannelse og børnepasning for børn under 3 år inden udgangen af 2024. **Grækenland, Italien, Slovakiet og Cypern** forventes også at øge udbuddet af børnepasning. **Tjekkiet** sikrede en stabil finansiering til børnegrupper, når ESF-støtten ophører, og **Malta** og **Slovenien** udvidede retten til gratis børnepasning. I overensstemmelse med genopretnings- og resiliensplanen iværksatte **Litauen** en undersøgelse af muligheden for at udvikle infrastruktur til førskoleuddannelse i kommunerne. I **Danmark** har regeringen godkendt indførelsen af nye minimumsnormeringer inden for børnepasning fra 2024. Gennem genopretnings- og resiliensplanen vil **Rumænien** etablere, indrette og idriftsætte 412 supplerende tilbud for at øge kapaciteten og kvaliteten i førskoleuddannelsessystemet frem til 2024, som forventes at modtage omkring 20 000 børn fra dårligt stillede miljøer.

Nogle medlemsstater har øget børne- og familieydelse. Selv om disse foranstaltninger er strukturelle ændringer af de eksisterende ordninger, kan de bidrage til at hjælpe familierne med at afbøde virkningerne af de stigende priser og inflationspresset i den nuværende situation. **Østrig, Letland, Litauen, Rumænien** og **Slovakiet** forhøjede beløbene for de eksisterende generelle børnetilskud, **Bulgarien** øgede børneskattefradraget, og **Italien**

indførte et månedligt generelt tilskud for alle forsørgelsesberettigede børn. De målrettede ydelser blev sat op i **Østrig, Bulgarien** og **Spanien**, og i Malta blev fødsels- og adoptionsbonusen øget. Der udbetales dobbelt børnetilskud (140 EUR ekstra pr. barn) i **Irland**, og personer, der modtager Working Family Payment, får en engangsbetaling på 500 EUR i november 2022.

Ekstra indkomststøtte til personer med handicap og deres familier blev drøftet i flere medlemsstater i overensstemmelse med søjleprincip 17 (inklusion af personer med handicap). **Kroatien** har indført en ændring af arbejdsmarkedsloven for at fastsætte betingelserne for tildeling af økonomisk støtte til arbejdsløse med handicap. **Litauen** har godkendt en forhøjelse af det supplerende børnetilskud, som omfatter børn med handicap, og vedtog også i juli 2021 en ny lov om supplerende ydelser til enlige ældre og personer med handicap. **Malta** har vedtaget en række foranstaltninger for at forbedre adgangen til sociale ydelser for personer med handicap og øge støttebeløbene, herunder til omsorgspersoner for personer med alvorlige handicap. Invaliditetsydelse er også til rådighed for fordrevne personer fra Ukraine i flere medlemsstater, herunder f.eks. **Kroatien, Cypern, Estland, Frankrig, Irland, Litauen, Spanien** og **Polen**.

Mange medlemsstater har vedtaget foranstaltninger til udvikling af de nødvendige lokalsamfundsbaseerede tjenester for at sikre personer med handicap en uafhængig tilværelse. Denne type foranstaltninger har sammenhæng med et ønske om afinstitutionisering og er i overensstemmelse med de forpligtelser, der er indgået i henhold til De Forenede Nationers konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD). **Bulgarien** gennemfører i samarbejde med UNICEF et pilotprojekt, hvor formålet er at udvikle et system med familiepleje og lokalsamfundsbaseerede tjenester med henblik på afinstitutionisering af børn, herunder børn med handicap. Derudover har Bulgarien øremærket 41,6 mio. EUR under ESF+ frem til 2026 til udvikling af sociale tjenester rettet mod børn fra sårbare grupper og børn med handicap, og indsatsen skal dække fra tidlig børnepasning til rådgivning og mægling i forbindelse med adgang til arbejdsmarkedet. Omkring 40 000 børn under 18 år forventes at blive omfattet af investeringerne. Under genopretnings- og resiliensplanen har **Grækenland** vedtaget foranstaltninger til udvikling af personlige støtteordninger, der i første omgang skal køre som pilotprojekt i 2 år i Attika-regionen. **Kroatien** har vedtaget en national plan for harmonisering af mulighederne for personer med handicap for perioden 2021-2027. Formålet er at reducere antallet af personer med handicap, der er i langtidsophold på bosteder, ved at udvikle lokalsamfundsbaseerede tjenester. **Belgien** (Vallonien) vedtog en strategi for afinstitutionisering under genopretnings- og resiliensplanen. Ligeledes har **Rumænien** i genopretnings- og resiliensplanen forpligtet sig til en reform, der har til formål at fremme processen til afinstitutionisering af personer med handicap.

Flere medlemsstater har planlagt investeringer og indført nye foranstaltninger for at forbedre adgangen til økonomisk overkommelige og sociale boliger, navnlig for sårbare grupper, med henblik på at forebygge og bekæmpe hjemløshed i overensstemmelse med søjleprincip 19 (boliger og bistand til hjemløse). I **Belgien** forpligtede den vallonske regering sig i genopretnings- og resiliensplanen til at opføre mindst 700 miljøvenlige offentlige boliger, til at opføre og indrette inkluderende boliger til personer med handicap og ældre og til at oprette nye modtagelsessteder for sårbare grupper. **Spanien** planlægger i henhold til genopretnings- og resiliensplanen at opføre mindst 20 000 nye boliger som socialt boligbyggeri eller til overkommelige priser med overholdelse af kriterierne for energieffektivitet. **Letland** udarbejder under genopretnings- og resiliensplanen en strategi for boligprojekter med lave huslejer i regionerne. **Portugal** anvender midler fra genopretnings- og resiliensfaciliteten til at styrke udbuddet af socialt boligbyggeri til overkommelige priser. I

henhold til forpligtelserne i genopretnings- og resiliensplanen vedtog **Rumænien** i juni 2022 en national boligstrategi frem til 2050, hvor en af de fire søjler omhandler inkluderende boliger med henblik på at forbedre levevilkårene for sårbare grupper, herunder uformelle bosættelser. Strategien suppleres med investeringer i opførelse af boliger til sårbare unge. **Frankrig** har vedtaget en lov, hvorved landet indfører nye forpligtelser for udlejere vedrørende renovering af boliger og sikrer yderligere støtte til de fattigste husholdninger, og **Malta** har indført subsidier til sanering af farlige boliger. **Litauen** har vedtaget lovgivningsmæssige ændringer for at øge adgangen til sociale boliger og yde støtte til familier med 3 eller flere børn, enlige forsørgere og personer med handicap. **Spanien, Italien** og **Malta** indførte en boligbeskatnings- og/eller boligstøtteforanstaltning som støtte til unge, der er flyttet hjemmefra, og **Spanien** indførte også en månedlig ydelse på 250 EUR til unge med lav til mellemhøj indkomst, der gælder i en periode på to år. **Luxembourg** indfører lovgivningsmæssige reformer for at revidere forskellige former for individuel boligstøtte og forenkle og gøre den individuelle støtte mere gennemsigtig og tilgængelig. De ledsages af en reform, der skal stimulere etablering af offentligt ejede boliger med lav leje. Endelig har regeringen i **Sverige** vedtaget en national strategi for hjemløse med omfattende initiativer til bekæmpelse af hjemløshed i strategiperioden 2022-2026. Der er indført særlige kontante boligydelse i flere medlemsstater, f.eks. i **Tyskland, Estland, Irland, Litauen, Nederlandene, Spanien, Polen, Slovenien** og **Slovakiet**, til fordrevne personer fra Ukraine, som er omfattet af midlertidig beskyttelse (og muligvis til boligejere, der stiller deres hjem til rådighed for fordrevne personer), mens andre medlemsstater, f.eks. **Irland** og **Letland**, har udvidet de kontante boligydelse, der allerede er til rådighed for fordrevne personer fra Ukraine.

Nogle medlemsstater har truffet yderligere foranstaltninger for at forbedre adgangen til bolig, navnlig for personer med handicap for dermed at støtte deres selvstændige tilværelse. **Litauen** har f.eks. indført ændringer i den nationale lovgivning for at forbedre adgangen til sociale boliger for specifikke sårbare grupper, herunder personer med handicap. **Luxembourg** har revideret standarderne for adgangsforholdene for boliger for gradvist at øge antallet af boliger, der er tilpasset behovene hos personer med handicap. De nye foranstaltninger, der gælder fra juli 2023, omfatter oprettelsen af et Accessibility Advisory Council, som skal gøre det muligt at inddrage de berørte personer aktivt. **Maltas** boligmyndighed tilbyder et alternativ til en livsforsikring for personer, der på grund af tidligere helbredsproblemer eller handicap ikke har kunnet få en forsikring og derfor ikke kan blive boligejere.

De fleste pensionspolitiske foranstaltninger, der er vedtaget over det seneste år, har til formål at sikre pensionernes tilstrækkelighed i overensstemmelse med søjleprincip 15 (alderdom og pensioner). På baggrund af de stigende leveomkostninger traf flere medlemsstater (**Spanien** og **Litauen** i genopretnings- og resiliensplanerne samt **Bulgarien, Malta, Rumænien** og **Slovenien**) foranstaltninger til at justere pensionsydelsens værdi ved at indføre eller justere indekseringsreglerne og/eller indføre ad hoc-forhøjelser. **Tyskland** og **Estland** indførte tiltag til beskyttelse af pensionister med lav indkomst ved at styrke grund- eller minimumspensionerne, og **Letland, Malta** og **Rumænien** indførte tillæg rettet mod pensionister med lav indkomst. **Malta** øgede efterladtepensionen til enker. **Estland, Letland** og **Malta** ændrede pensionsbeskatningen, navnlig ved at øge skattefradraget for pensionsydelse. For at gøre pensionssystemerne mere inkluderende indførte **Malta** en anerkendelse af pensionsbidrag betalt fra et tidligere tidspunkt. Sammenlignet med tidligere år vedrørte færre pensionsreformer pensionsalderen. **Spanien** har som led i genopretnings- og resiliensplanen vedtaget en reform, der ændrer pensionsnedsættelsen ved førtidspensionering og øger incitamenterne til at udskyde pensioneringen, og **Italien** besluttede at udvide mulighederne for midlertidig førtidspensionering for visse grupper.

Covid-19-pandemien strakte sig helt ind i 2021 og starten af 2022, og samtidig indledte en række medlemsstater reformer for at fremme mere modstandsdygtige sundhedssystemer i overensstemmelse med søjleprincip 16 (adgang til sundhedspleje) som led i genopretnings- og resiliensplanerne²⁴⁶. De seneste sundhedsreformer har til formål at løse de udfordringer, som pandemien skabte, herunder forbedring af kapaciteten i de offentlige sundhedssystemer. **Tyskland** har fortsat gradvist øget digitaliseringen i de offentlige sundhedsfunktioner i sundhedssystemet. **Cypern** planlægger at gennemføre en lignende løsning senest i marts 2023. **Spanien** vedtog i juni 2022 en ny strategi for folkesundhed, der fastsætter en ny politik og nye institutionelle rammer for kriseberedskab. **Danmark** har truffet foranstaltninger for at sikre tilstrækkelige lagre af kritiske lægemidler. Pandemien har også betydet et øget politisk fokus på forebyggelse. **Grækenland** igangsatte eksempelvis gennemførelsen af programmet Spiros Doxiadis, der er et nationalt program for offentlig sundhedsforebyggelse. **Spanien** har igangsat forebyggelseskampagner og styrket politikken for forebyggelse i henhold til den nyligt vedtagne strategi for folkesundhed. Af andre initiativer vedrørende mere generelle sundhedsudfordringer sås vedtagelsen af et nationalt kræftprogram for 2022-2030 i **Tjekkiet**, og **Portugal** vedtog i december 2021 et dekret vedrørende mental sundhed. Tilsvarende arbejder **Grækenland** på reformer inden for mental sundhed, og de første resultater forventes at foreligge ved udgangen af 2022. Nogle medlemsstater fokuserede på en omfattende gennemgang af de nationale sundhedsstrategier. **Bulgarien** har planlagt en landsdækkende kortlægning af sundhedsbehovene, der skal danne grundlag for en revision af de strategiske rammer for sundhedssektoren, og arbejdet blev indledt med vedtagelsen af en strategi for psykiatrisk behandling for perioden 2021-2030. **Frankrig** har påbegyndte gennemførelsen af den nationale strategi til omlægning af sundhedssystemet. **Letland** gennemfører frem til midten af 2023 en omfattende reform, der skal danne grundlag for integreret sundhedspleje, der også er robust over for epidemier, understøttet af passende investeringer i sundhedsinfrastruktur. **Finland, Italien og Litauen** foretager omorganiseringer af sundhedssystemerne for at forbedre adgangen til sundhedsydelse på lokalt niveau. Med en betydelig tildeling af ressourcer under genopretnings- og resiliensplanen og et særligt sundhedsprogram for 2021-2027 ønsker **Rumænien** at styrke modstandsdygtigheden i sundhedssystemet ved at investere i moderne hospitalsinfrastruktur for at garantere patientsikkerheden suppleret med en række foranstaltninger til forbedring af adgangen til sundhedspleje.

I nogle tilfælde var den politiske indsats koncentreret om primær sundhedspleje, herunder som led i genopretnings- og resiliensplanerne. Estland, Spanien og Portugal har vedtaget reformer inden for primær sundhedspleje med henblik på at modernisere sektoren gennem digitalisering, forbedre adgangen i områder med mangel på service og øge den primære sundhedsplejes rolle. **Irland** påbegyndte implementeringen af Community Health Networks, der skulle være etableret ved udgangen af 2022, og udvidede de gratis lægeundersøgelser for børn op til 7 år. **Slovakiet** har vedtaget ny lovgivning om etablering af et landsdækkende netværk af udbydere af primær sundhedspleje. Medlemsstaterne ønsker også at øge arbejdsstyrken i sundhedssektoren. **Estland, Letland og Rumænien** vedtager særlige strategier for personaleressourcer i sundhedssektoren. Andre lande sigter specifikt mod at uddanne og sikre mere sundhedspersonale gennem uddannelsessystemerne. I oktober 2021 indførte **Luxembourg** en ny bacheloruddannelse i almen medicin, og **Polen** indførte lovgivningsmæssige foranstaltninger for at tiltrække flere studerende til lægeuddannelsen. Genopretnings- og resiliensplanen for medlemsstater såsom **Luxembourg** og **Malta** omfatter også foranstaltninger, der omhandler nye værktøjer til bedre planlægning vedrørende

²⁴⁶ Alle sundhedsrelaterede foranstaltninger i dette og de følgende to afsnit indgår i den pågældende medlemsstats genopretnings- og resiliensplan med undtagelse af bacheloruddannelsen i Luxembourg.

arbejdsstyrken i sundhedssektoren. Tiltagene omfatter også bredere organisatoriske sundhedsaspekter. **Østrig** etablerer et netværk af lokalt ansatte sygeplejersker og udvider deres funktion som omsorgscoordinatorer og inden for forebyggelse. **Malta** arbejder på en bedre integration af udenlandske sundhedsarbejdere. **Nederlandene** arbejder på at opbygge en strukturel reserve af sundhedspersonale.

Medlemsstaterne ønsker at skabe fordele gennem digitalisering og fremme integreret pleje, ofte som led i bredere reformer, herunder som led i reformerne af den primære sundhedspleje, og også i forbindelse med genopretnings- og resiliensplanerne. Tyskland har igangsat en digital omstilling af sundhedssystemet efter ikrafttrædelsen af en særlig retlig ramme i midten af 2021, og det samme gælder **Portugal**, herunder opgradering af informationsteknologinet og indførelse af nye funktionaliteter inden for telesundhed og teleovervågning frem til udgangen af 2022. Af mere målrettede løsninger udvikler **Luxembourg** et telemedicinmodul, der skal være i drift i marts 2023. I december 2021 vedtog **Litauen** en lov om sekundær anvendelse af sundhedsdata, og **Kroatien** planlægger at indføre et centralt sundhedsinformationssystem for at udnytte potentialet i sundhedsdata. **Irlands** nye system ePharmacy, der også støttes via genopretnings- og resiliensfaciliteten, skal give et bedre overblik over anvendelse af og omkostninger til medicin og eventuelt gøre det muligt at anvende værktøjet ePrescribing til udskrivning af recepter på hospitaler og dermed lette adgangen til sundhedspleje.

Flere medlemsstater gennemfører reformer af og investeringer i langtidspleje for at udbygge hjemmeplejen og lokalsamfundsbaseerede tjenester og for at forbedre kvaliteten i plejen og arbejdsvilkårene i sektoren i overensstemmelse med søjleprincip 18 (langtidspleje). Nogle af foranstaltningerne hører under reformer og investeringer, der gennemføres som led i de nationale genopretnings- og resiliensplaner. Rumænien og Bulgarien planlægger reformer for at udvikle lokalsamfundsbaseerede tjenester eller udvide hjemmeplejetjenesterne, f.eks. gennem personaleuddannelse og udvidelse af mobile hjemmeplejetjenester. Som en del af genopretnings- og resiliensplanen forbedrer **Litauen** adgangen til langtidspleje ved at etablere centre for langtidspleje og mobile personalehold. **Bulgarien, Portugal og Spanien** investerer i langtidsplejesystemerne som led i genopretnings- og resiliensplanerne for at modernisere infrastrukturen og tjenesterne i langtidsplejesektoren og tilpasse dem til den nye model for langtidspleje, der i højere grad er rettet mod lokalsamfundsbaseeret pleje. Som en del af genopretnings- og resiliensplanen har **Estland** vedtaget en formel definition af langtidspleje. Derudover har Estland øget plejepersonalets lønninger betydeligt finansieret gennem en forhøjelse af prisen på plejeydelser. For at forbedre kvaliteten i plejen opretter **Sverige** et nationalt kompetencecenter for ældrepleje, og **Spanien** gennemfører en reform blandt andet med fokus på at forbedre kvaliteten af omsorgsydelserne.